

2015

Tillsammans
skapar vi trygghet
och möjligheter.

Årsredovisning Länsförsäkringar AB

Det finansiella året 2015

Resultat 2015

- Rörelseresultatet i Länsförsäkringar AB-koncernen ökade till 2 155 (1 469) Mkr. Räntabilitet på eget kapital ökade till 9 (7) procent. Koncernens eget kapital ökade med 3 681 Mkr och uppgick till 20 538 Mkr.
- Rörelseresultatet i sakförsäkringsrörelsen stärktes till 908 (791) Mkr. Ökade volymer och avvecklingsresultat förklarar det förbättrade resultatet.
- Rörelseresultatet i bankkoncernen ökade med 26 procent till 1 175 (935) Mkr. Resultatförbättringen förklaras av ökat räntenetto och ökade provisionsintäkter.
- Resultatet för Länsförsäkringar Fondliv ökade till 516 (373) Mkr. Högre intäkter till följd av ökat förvaltad kapital bidrog till det förbättrade resultatet.

FEMÅRSÖVERSIKTER

LÄNSFÖRSÄKRINGAR AB, KONCERNEN¹⁾

	2015	2014	2013	2012	2011
Rörelseresultat, Mkr	2 155	1 469	923	819	287
Eget kapital per aktie, kr	1 858	1 675	1 557	1 479	1 403
Balansomslutning, Mkr	384 595	355 933	322 550	290 994	253 223
Räntabilitet på eget kapital, %	9	7	5	5	2

¹⁾ Exklusive livförsäkringsverksamhet, som drivs med vinstutdelningsförbud.

LÄNSFÖRSÄKRINGAR SAK, KONCERNEN

Premieintäkt efter avgiven återförsäkring, Mkr	5 074	4 099	4 122	4 024	4 003
Försäkringsrörelsens tekniska resultat, Mkr	821	611	434	306	159
Rörelseresultat, Mkr	908	791	427	486	88

LÄNSFÖRSÄKRINGAR BANK, KONCERNEN

Inlåning från allmänheten, Mkr	83 925	76 790	69 220	62 396	49 610
Utlåning till allmänheten, Mkr	201 964	179 424	162 003	149 942	134 011
Rörelseresultat, Mkr	1 175	935	647	555	385
Räntabilitet på eget kapital, %	9	8	7	6	5
Primärkapitalrelation bankkoncernen, %	27	16	15	14	12

LÄNSFÖRSÄKRINGAR FONDIV AB

Premieinkomst, Mkr	8 645	8 543	9 473	8 714	-
Rörelseresultat, Mkr	516	373	247	127	-
Förvaltad kapital, Mkr	102 807	93 610	77 517	62 944	-
Solvenskott	1,8	1,6	1,7	2,2	-

LÄNSFÖRSÄKRINGAR LIV, KONCERNEN

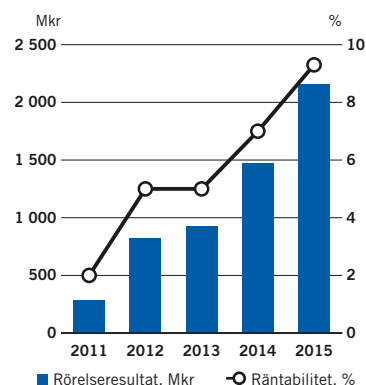
Premieinkomst, Mkr	1 919	2 639	3 388	4 319	13 048
Årets resultat, Mkr	5 089	1 903	5 174	4 872	-13 063
Konsolidering, Gamla Trad %	120	120	107	111	109
Solvens, %	128	122	118	113	111

KREDITBETYG

Bolag	Institut	Långfristig rating	Kortfristig rating
Länsförsäkringar AB	Standard & Poor's	A-/Stable	-
Länsförsäkringar AB	Moody's	A3/Stable	-
Länsförsäkringar Bank	Standard & Poor's	A/Stable	A-1(K-1)
Länsförsäkringar Bank	Moody's	A1/Stable	P-1
Länsförsäkringar Hypotek ¹⁾	Standard & Poor's	AAA/Stable	-
Länsförsäkringar Hypotek ¹⁾	Moody's	Aaa	-
Länsförsäkringar Sak	Standard & Poor's	A/Stable	-
Länsförsäkringar Sak	Moody's	A2/Stable	-

¹⁾ Avser bolagets säkerställda obligationer.

Rörelseresultat och räntabilitet på eget kapital Länsförsäkringar AB, koncernen

Sveriges mest nöjda kunder och bästa mobil-app

Sveriges mest nöjda kunder inom både bank och försäkring (enligt Svenskt Kvalitetsindex) och Sveriges bästa mobil-app (Web Service Award) är exempel på utmärkelser under 2015/2016.

Innehåll

Länsförsäkringar AB är länsförsäkringsgruppens gemensamma bolag

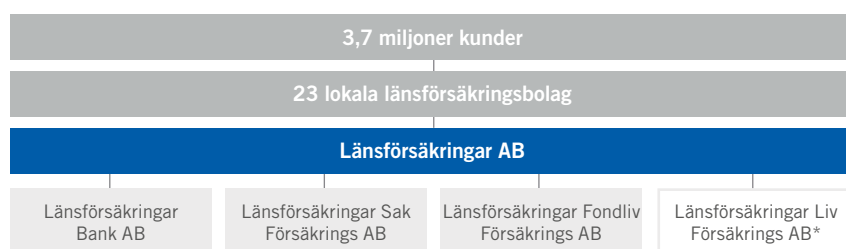
Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av länsförsäkringsbolagen, tillsammans med 16 socken- och häradsbolag. Genom en tydlig roll i länsförsäkringsgruppens värdekedja bidrar Länsförsäkringar AB till att öka konkurrenskraften och sänka kostnaderna. Därigenom skapas förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att bli framgångsrika på sina respektive marknader. Förutom moderbolaget Länsförsäkringar AB omfattar koncernen Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Liv samt dotterbolag till dessa. Länsförsäkringar Liv med dotterbolag konsolideras inte i koncernen eftersom bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer.

Kort om Länsförsäkringar | Lokala bolag med kunderna som ägare och enda uppdragsgivare

Länsförsäkringar består av 23 lokala och kundägda länsförsäkringsbolag och det gemensamt ägda Länsförsäkringar AB med dotterbolag. Genom respektive länsförsäkringsbolag får kunderna en helhet inom bank, försäkring, pension och fastighetsförmedling. Länsförsäkringsbolagen ägs av

försäkringskunderna; det finns inga externa aktieägare och kundernas behov och krav är alltid det primära uppdraget. Grundläggande är en långsiktig omsorg om kundernas pengar och trygghet. Länsförsäkringsgruppen har tillsammans drygt 3,7 miljoner kunder och cirka 6 000 medarbetare.

*Bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer och konsolideras inte i Länsförsäkringar AB.

Inledning

- 2 Vd har ordet
- 4 Om Länsförsäkringar AB
- 6 Ägarstyrning

Hållbarhetsredovisning

- 8 Trygg och ansvarsfull affär
- 13 Långsiktigt miljöarbete
- 15 Attraktiv arbetsgivare
- 20 GRI-index

Ekonomisk redovisning

- 24 Förvaltningsberättelse
- 34 Bolagsstyrningsrapport
- 42 Femårsöversikt
- 43 Finansiella rapporter och noter för koncernen
- 85 Finansiella rapporter och noter för moderbolaget
- 101 Revisionsberättelse

Övrig information

- 102 Styrelse och revisor
- 104 Företagsledning
- 106 Definitioner
- 107 Länsförsäkringar Liv-koncernens resultat- och balansräkning
- 108 Rapportdagar 2016
- 109 Adresser

Stabilitet i instabila tider

Vd har ordet | Länsförsäkringar AB-koncernen redovisar ett mycket starkt resultat 2015. Samtliga verksamhetsgrenar visar på väsentliga resultatförbättringar, affärsvolymerna fortsätter att utvecklas positivt och utvecklingstakten har varit hög.

2015 var ett på flera sätt exceptionellt år. Det som ligger närmast i minnet för de flesta av oss är tyvärr det stora humanitära lidande som drabbade så många till följd av krig och de flyktingströmmar som följt i dess spår. På de finansiella marknaderna var det också ett tidvis instabilt år, med stora rörelser och volatiliteten har förstärkts ytterligare under inledningen av 2016. Den globala tillväxten blev något lägre än förväntat, men utvecklingen fortsatte ändå åt rätt håll. Positiva signaler i den amerikanska ekonomin resulterade i den första räntehöjningen sedan 2006. Europas ekonomi har fortsatt sin återhämtning under året och den svenska ekonomin har utvecklats i mycket god takt, samtidigt som ränteläget fortsätter att ligga på historiskt låga nivåer. Bostadspri-serna har fortsatt att stiga vilket ytterligare betonat vikten av en sund amorteringskultur, något vi arbetar aktivt för. Från Finansinspektionen kom beskedet att amorteringskrav på nya lån kommer att införas.

Avsevärda resultatförbättringar och god tillväxt

För Länsförsäkringar AB-koncernen summerar vi ett mycket framgångsrikt år. Samtliga verksamhetsgrenar visar på resultatförbättringar; rörelseresultatet blev närmare 2,2 mdr, vilket är en kraftig resultatförbättring från året innan. Sakförsäkringsverksamheten visade ett kraftigt förbättrat resultat. Framgångarna inom Agria fortsätter och till sommaren går startskot-

tet för försäljning på den finska marknaden. Därmed erbjuder Agria ett tryggt djuräggande i fyra av de nordiska länderna och i Storbritannien. Vi får ofta kvitton på styrkan i vårt varumärke – vår framgångsrika etablering av bankverksamheten för 20 år sedan är ett av många exempel. Banken summerar ett historiskt starkt år, både mätt i resultat och i affärsvolym. I fondlivbolaget stärktes resultatet och det förvaltade kapitalet ökade till 103 mdr.

Vi ska ge bästa möjliga stöd åt länsförsäkringsbolagen i deras kundmöten, oavsett i vilken kanal de sker.

Arbetet med att förbättra nyckeltalen i tradlivbolaget fortsatte under året. Våra höga garantiåtaganden i den gamla traditionella livprodukten skapar med dagens ränteläge en stor skuldsida i balansräkningen, därför är framtagandet av Nya Trad avgörande och viktigt, både för den enskilda kunden och för hela bolagets kundkollektiv. Konverteringen till Nya Trad har varit tillfredsställande och vid årsskiftet hade 72 000 kunder med ett samlat kapital på 15 mdr valt att konvertera till Nya Trad, vilket har påverkat solvensen i positiv riktning.

De mest nöjda kunderna

Utöver goda resultat och en stark tillväxt

fick vi även detta år bevis på att våra kunder uppskattar det vi gör – enligt Svenskt Kvalitetsindex har vi de mest nöjda kunderna inom både bank och försäkring.

Gemensam utveckling med fokus på kundmötet

En av Länsförsäkringar ABs uppgifter är att driva länsförsäkringsgruppens gemensamma utvecklingsarbete för att stärka länsförsäkringsbolagens konkurrenskraft och öka värdet för kunderna. Fokusområden under året har varit att fortsätta utveckla de digitala tjänsterna, skapa en enklare och förbättrad kundinformation, göra förbättringar i våra produkter och arbeta med de förändringar som drivs av lagstiftning och regelverk. 2015 kunde länsförsäkringsbolagen ta emot leveranser från drygt 30 projekt. Under året bildade vi också en ny enhet, Kund- och

kanalstöd, med ett uttalat uppdrag att möta den snabba digitaliseringen och ge bästa möjliga stöd åt länsförsäkringsbolagen i deras kundmöten, oavsett i vilken kanal de sker.

Anpassningen till nya regelverk

De nya regelverken kräver mycket resurser och verksamhetsanpassningar. Vid årsskiftet trädde EU-regelverket Solvens II ikraft. Grundidén om ett stärkt kundskydd är positiv, men den långsamma svenska lagstiftningsprocessen har försvårat anpassningen och lett till höga omställningskostnader för branschen. Med Länsförsäkringars breda verksamhet blir också effekten att vi påverkas av alla regelverk

inom bank, försäkring och finansiella konglomerat. Vi anser att en harmonisering av regelverken mellan bank och försäkring är nödvändig.

Hållbarhet i fokus

Att löpande arbeta med hållbarhetsfrågor handlar i grunden om kundernas trygghet. För mig är det självklart för en kundägd organisation att frågor om långsiktig hållbarhet är en central del av verksamheten. En hållbarhetskommitté bestående av företagsledningen arbetar löpande med hållbarhetsfrågor. Prioriterade områden inkluderar bland annat vårt arbete med ansvarsfulla investeringar, mångfald och krav på leverantörer och partners. Vårt arbete med att implementera processer för ansvarsfulla investeringar har givit resultat och har uppmärksammats av flera externa granskare, bland annat har både Söderberg & Partners och Max Matthiessen höjt sina omdömen under året. I slutet av 2015 skrev vi under Montreal Pledge, där investerare världen över förbinder sig att redovisa koldioxidavtryck för sina investeringar och vi undertecknade FN Global Compact tio principer inom bland annat mänskliga rättigheter, miljö och antikorrupcion.

Medarbetarnas engagemang avgörande

Möjligheterna att driva effektiv affär och leverera de produkter och tjänster som skapar framgångsrika kundmöten på länsförsäkringsbolagen står och faller med medarbetarnas kompetens och engagemang. 2015 kunde vi glädjas åt att vårt Nöjd medarbetarindex ligger kvar på samma höga nivå som året innan. Begreppet medarbetarskap är centralt och handlar om att varje medarbetare tar ansvar för sin egen utveckling vad gäller prestation, kompetens och hälsa. Under året införde vi en nyframtagen medarbetarprofil med syfte att ytterligare öka medarbetarnas engagemang genom att tydliggöra det egna ansvaret.

Affärsmodellen som byggt våra framgångar hittills ska bygga våra framgångar även i framtiden.

Stabil grund för framtida utmaningar

Både Länsförsäkringar AB och våra ägare de 23 länsförsäkringsbolagen möter framtidens utmaningar från en stabil grund – både mätt i ekonomisk styrka och mätt i affärsmodell, värdegrund och kundnöjdhet. Formerna för samverkan ger ett tydligt fokus för var och en – länsförsäkringsgruppen är en väl fungerande federation. Förmågan att erbjuda kunderna lokal närvaro och beslutskraft i kombination med gemensam utvecklingskraft och effektivitet är nyckeln till våra framgångar. Affärsmodellen som byggt våra framgångar hittills ska bygga våra framgångar även i framtiden.

Utmaningarna för oss handlar mycket om att utveckla vår affärsmodell i en föränderlig och digitaliserad omvärld. Det gäller att skapa förutsättningar för länsförsäk-

ringsbolagen att inte välja mellan att vara lokala eller digitala utan att vara både och. Det är kunden som väljer hur hon eller han vill möta oss. I utmaningen ligger också att utveckla vårt breda erbjudande. Vi har en stabil och diversifierad sakförsäkringsaffär som fortsätter att skapa starka resultat. Under året har förberedelser gjorts för att lyfta ut olycksfallsaffären i lokal koncession till länsförsäkringsbolagen. Det senaste exemplet på Länsförsäkringar ABs roll som växthus för affär, som när den är mogen, blir lokal. Vi utvecklar vårt liv- och pensionserbjudande till företagare och privatpersoner. Inom bankområdet ska vi fortsätta göra det vi gör – vi har idag en bank som växer stabilt, så det är tydligt att vi gör rätt saker. Vi har ambitiösa målbilder för utvecklingen av våra digitala tjänster – vi ligger i framkant idag när det gäller finansiella tjänster i appen.

Dessa utmaningar och många fler antar vi från en styrkeposition – med starka ägare, starka resultat och nyckeltal, engagerade medarbetare och med ett starkt varumärke i ryggen.

Stockholm i mars 2016

Sten Dunér

Vd Länsförsäkringar AB

Tillsammans skapar vi trygghet och möjligheter

Om Länsförsäkringar AB | Länsförsäkringar AB med dotterbolag bedriver på länsförsäkringsbolagens uppdrag gemensamma affärer inom bank och försäkring, strategiskt utvecklingsarbete och service på områden som ger skalfördelar och effektivitet. Allt för att skapa förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att utveckla erbjudandet nära sina kunder.

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av de 23 länsförsäkringsbolagen, tillsammans med 16 socken- och häradsbolag. Länsförsäkringsbolagen ställer krav på effektiv kapitalanvändning och en avkastning på eget kapital som motsvarar 5 procent över riskfri ränta. Under 2015 uppgick räntabilitet på eget kapital till 9 procent. Förutom moderbolaget Länsförsäkringar AB omfattar koncernen Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Liv samt dotterbolag till dessa. Länsförsäkringar Liv med dotterbolag konsolideras inte i koncernredovisningen eftersom resultatet i sin helhet tillfaller försäkringstagarna.

Uppdrag

Verksamheten inom det gemensamt ägda bolaget Länsförsäkringar AB har i uppdrag

att bedriva lönsamma affärer inom sakförsäkring, bank och liv- och pensionsförsäkring, utveckla produkter, koncept, mötesplatser och verktyg samt att ge affärsservice till länsförsäkringsbolagen. Detta för att länsförsäkringsbolagen ska kunna erbjuda sina kunder rätt sortiment och ge privatpersoner, företag och lantbrukare i Sverige möjlighet att leva i trygghet. Länsförsäkringsgruppens återförsäkringsskydd hanteras genom ett antal poollösningar och gemensamma gruppskydd av Länsförsäkringar Sak.

Sakförsäkring

Länsförsäkringar Sak ansvarar för den skadeförsäkringsrörelse, inklusive djur- och grödaförsäkring, som enligt uppdrag från länsförsäkringsbolagen ska bedrivas av Länsförsäkringar AB. Uppdraget är att

komplettera bolagens erbjudande med specialprodukter för att möta kundernas behov och att starta ny affär som sedan kan föras ut till länsförsäkringsbolagen. Affärerna drivs så att länsförsäkringsbolagen kan erbjuda kunderna ett brett försäkrings Sortiment för människor, djur och egendom. Genom gemensamma gruppskydd och poollösningar skapas ett bra återförsäkringsskydd.

Djurförsäkringsrörelsen drivs i dotterbolaget Agria Djurförsäkring och länsförsäkringsgruppens återförsäkringslösningar hanteras gemensamt av Länsförsäkringar Sak, där även internationell mottagen återförsäkring tecknas. Av länsförsäkringsgruppens samlade premieintäkter på 23 mdr utgör premieintäkten från sakförsäkringsverksamheten i Länsförsäkringar AB 5 mdr.

Vision, värderingar och mål

Länsförsäkringar AB arbetar med en visions- och värderingsstyrd planering av verksamheten. Visionen och värderingarna är vägledande för alla verksamheter inom koncernen. Visionen är en beskrivning av hur Länsförsäkringar AB vill att det ska vara i den värld vi verkar. Visionen är "Tillsammans skapar vi trygghet och möjligheter". Länsförsäkringsgruppen med närmare 6 000 anställda arbetar för att ge 3,7 miljoner kunder ekonomisk trygghet. Länsförsäkringar finns där för att skapa

trygghet för kunderna oavsett vilka behov de har – allt från köp av bostad, försäkringar för sak och pension, banktjänster och bolån till olika typer av sparande.

Värderingarna i Länsförsäkringar AB beskriver hur medarbetarna i Länsförsäkringar AB-koncernen ska bemöta varandra i syfte att uppfylla visionen och nå målen. Länsförsäkringar AB-koncernens gemensamma värderingar är tillit, engagemang, öppenhet och professionalism.

VISION

Tillsammans skapar vi trygghet och möjligheter är Länsförsäkringar ABs vision.

VÄRDERINGAR

Värderingarna sammanfattas i fyra ord; Engagemang, Tillit, Öppenhet och Professionalism.

MÅL

Att bidra till att länsförsäkringsbolagen blir framgångsrika och skapar det bästa värdet för kunden är Länsförsäkringar ABs mål.

Bank

Länsförsäkringar Bank erbjuder banktjänster till privatpersoner, lantbruk och småföretag. Försäljning, rådgivning och service sker genom länsförsäkringsbolagens kontor, via internet och telefon. Inlåning samt viss utlåning sker i Länsförsäkringar Bank, medan merparten av utlåningen och upplåningen sker i dotterbolaget Länsförsäkringar Hypotek. Dotterbolaget Länsförsäkringar Fondförvaltning tillhandahåller värdepappersfonder. Dotterbolaget Wasa Kredit erbjuder finansieringstjänster till företag och privatpersoner – främst leasing, hyra och avbetalning. Antalet kunder med Länsförsäkringar som huvudbank ökade 8 procent till 378 000. Affärsvolymerna i bankverksamheten ökade med 14 procent till 404 mdr.

Liv- och pensionsförsäkring

Länsförsäkringar erbjuder liv- och pensionslösningar till företag och privatpersoner. Genom Länsförsäkringar Fondliv erbjuds fondförvaltning, garantiförvaltning och personförsäkringar. Länsförsäkringars fondutbud består av 35 fonder med eget varumärke och 46 externa fonder. Fonderna under eget varumärke finns inom Länsförsäkringars eget fondbolag och förvaltas av externa förvaltare. Fondlivbolaget förvaltar 103 mdr åt liv- och pensionsförsäkringsskunderna. I Länsförsäkringar Liv sker ingen nyteckning, bolaget förvaltar traditionell livförsäkring som är tecknad före stängningen 2011. Under 2015 har arbetet med att erbjuda kunder möjligheten att villkorsändra försäkringar till Nya Trad fortsatt. Mottagandet har varit positivt. För de som hittills har fått erbjudandet har 34 procent av kapitalet villkorsändrats.

Styrning av risktagande och kapitalanvändning

Affärsverksamheten ska bedrivas i vinstsyfte så att bolaget kan lämna en konkurrenskraftig avkastning på eget kapital på marknadsmässig nivå. Allt kapital som inte behövs för den verksamhet Länsförsäkringar AB bedriver ska över tiden lämnas tillbaka till ägarna som utdelning. Koncernens kapitalsituation i förhållande till dess samlade risker utgör utgångspunkt vid beslut om eventuell utdelning. Läns-

försäkringar AB strävar efter en balans mellan kapitalstyrka och risktagande så att minst kreditbetyget A kan försvaras.

Nästan två tredjedelar av länsförsäkringsgruppens kapital, exklusive kapitalet i Länsförsäkringar Liv som tillhör dess försäkringstagare, finns i länsförsäkringsbolagen. Koncernens kapitalstyrka bedöms därför inte enbart från dess egen situation utan även med hänsyn till länsförsäkringsbolagens kapitalstyrka. Ratinginstitut och andra intressenter har det synsättet. Länsförsäkringsbolagen är mycket väl konsoliderade och har därför betydande förmåga att tillskjuta kapital till koncernen.

Koncernen prioriterar att utveckla arbetet med styrning av risktagandet och kapitalanvändningen. Bedömningar av risknivån i skilda verksamheter är en del i arbetet, med hänsyn till nuvarande och framtida krav i lagstiftningen och ratinginstitutens syn. Ytterligare steg planeras mot att mer systematiskt styra risktagandet i de skilda affärsverksamheterna med utgångspunkt i hur det påverkar koncernens kapitalutnyttjande. Syftet är att skydda aktieägarnas kapital och säkerställa en effektiv användning och intjäning på koncernens kapital.

Skalfördelar som skapar mervärde för kunderna

Länsförsäkringsgruppens samverkan har vuxit fram. De lokala bolagen har bestämt sig för samverkan för att nå skalfördelar och för att kunna koncentrera sig på det viktigaste; mötet med kunden. Inom produkt- och konceptutveckling, IT-drift och förvaltning samt varumärkeskommunikation kan länsförsäkringsbolagen dela på kostnaderna istället för att bygga upp dessa resurser lokalt. Arbetsfördelningen mellan länsför-

säkringsbolagen och Länsförsäkringar AB ger tydligt fokus för var och en. Länsförsäkringar AB ska skapa förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att vara mer effektiva i sina roller. En grundläggande förutsättning för att detta ska fungera är ekonomisk effektivitet. Det är orsaken till att viss sakkörsäkringsverksamhet har bedömts lämpa sig bäst för gemensam koncession. Dessa gränssnitt påverkar inte kundrelationerna – de sköts av respektive länsförsäkringsbolag som om de vore lokala banker eller försäkringsbolag. Detta är själva grunden i länsförsäkringsidén. För kunderna finns Länsförsäkringar alltid nära med lokal närvaro och beslutskraft. Utgångspunkten är just den lokala närvaron och beslutskraften – erfarenheten visar att lokal beslutskraft, kombinerad med gemensamma muskler, skapar ett verkligt mervärde för kunderna.

Närhet i alla kundmöten

Länsförsäkringar arbetar i alla kanaler och i alla kundmöten med ett varumärkeslöfte som bygger på närhet. Upplevelsen av en ökad närhet och ett minskat avstånd i relationen med Länsförsäkringar ska vara vägledande för allt som görs – från produktutvecklingen till det personliga kundmötet. För att lyckas skapa en tydlighet i marknaden kring vad varumärket står för krävs en förståelse och ett engagemang från hela länsförsäkringsgruppen. Det räcker inte med att de som möter kunderna ute i länsförsäkringsbolagen har insikt i hur varumärkeslöftet ser ut. Även samtliga medarbetare inom Länsförsäkringar AB måste ha det, eftersom uppdraget är att skapa förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att lyckas i sina lokala kundmöten.

Ägarstyrning som skapar ett tydligt samspel

Ägarstyrning | Inom länsförsäkringsgruppen är ägarstyrningen en del av ett mångfacetterat samspel mellan länsförsäkringsbolagen. Länsförsäkringsbolagen är på en och samma gång medlemmar i federationen, beställare och nyttjare av Länsförsäkringar ABs tjänster, distributörer av Länsförsäkringar ABs produkter och ägare av Länsförsäkringar AB.

I samspelet mellan länsförsäkringsbolagen handlar ägarstyrningen inte bara om styrningen av den gemensamma verksamheten, utan också om att säkerställa att samtliga länsförsäkringsbolag tar sin del av ansvaret för utvecklingen av den verksamhet som de gemensamt valt att investera i. Utvecklingen av de gemensamma affärerna och de senaste årens tillväxtplaner har gjort att länsförsäkringsbolagens ägarstyrning visavi Länsförsäkringar AB alltmer kommit att hamna i fokus. Ägarstyrningen har kommit att bli en allt viktigare del av samspelet mellan länsförsäkringsbolagen.

Ägarstyrningens grunder

Länsförsäkringar AB är ett aktiebolag, och tillika moderbolag i en finansiell koncern, med aktier som ägs individuellt i olika omfattning av de 23 länsförsäkringsbolagen och 16 socken- och häradsbolag. Vart och ett av länsförsäkringsbolagen ansvarar som ägare för att det finns en fungerande ägarstyrning visavi Länsförsäkringar AB. I formell mening är varje länsförsäkringsbolags styrelse ansvarig för ägarstyrningen.

Mot bakgrund av den federativa organisationen och avsikten med ägandet av Länsförsäkringar AB, har länsförsäkringsbolagen tillsammans skapat gemensamma former för ägarstyrning. Former som svarar upp både mot de krav som normalt ställs på ägarstyrning och som samtidigt beaktar de federativa förutsättningarna för samarbetet.

Ägarstyrningen i Länsförsäkringar AB har tydliga fördelar jämfört med ägarstyrning i många större finansiella koncerner. Detta tack vare att samtliga länsförsäkringsbolag har samma tydliga syfte med ägandet, är aktiva och att de tillsammans har tillräckligt stor finansiell kapacitet för att trygga långsiktigheten i ägandet.

Ägarstyrningens logik

Ägarstyrningens logik handlar i huvudsak om relationen mellan länsförsäkringsbolagens styrelser, Länsförsäkringar ABs bolagsstämma och länsförsäkringsbola-

gens ägarkonsortium och Länsförsäkringar ABs styrelse. Den formella ägarstyrningen sker genom bolagsstämman men länsförsäkringsbolagens ägarkonsortium och länsförsäkringsbolagens representation i styrelsen för Länsförsäkringar AB är också viktiga delar i ägarstyrningen. Formellt regleras bolagsstämmans uppgifter i lag och i bolagsordningen. Konsortiets uppgifter regleras i länsförsäkringsbolagens konsortialavtal. Konsortiets ordförande utses av länsförsäkringsbolagen.

Länsförsäkringar ABs styrelse väljs av bolagsstämman som utgörs av företrädare

för samtliga aktieägare. Valet av styrelse bereds genom en process styrd av ägarna genom en av bolagsstämman utsedd valberedning. Valberedningens sammansättning, mandattid med mera regleras i bolagsordningen. Konsortiets ordförande ansvarar för processen gällande förnyelse av valberedning.

Valberedningens huvuduppgift är att föreslå val av ledamöter till Länsförsäkringar ABs styrelse. I valberedningen läggs därmed grunden för ägarnas styrning av verksamheten inom Länsförsäkringar AB. Valberedningen har i sin roll att företråda ägarna och ägarnas intentioner med Länsförsäkringar AB, och att säkerställa att bästa kompetens nyttjas för bemanningen av Länsförsäkringar ABs styrelse.

Ägarnas uppdrag till valberedningen framgår av en särskilt dokumenterad instruktion som fastställs av bolagsstämman. Det är viktigt att det finns en tydlig rågång mellan valberedningen och styrelsen. Valberedningen arbetar självständigt från styrelsen på uppdrag av ägarna. Samtidigt är det viktigt att det sker ett samspel mellan valberedningen och styrelsens ordförande. Ett exempel är den årliga utvärdering som styrelsen gör av sitt eget

arbete. Utvärderingen dokumenteras och tillhandahålls valberedningen och utgör därmed också grunden för valberedningens utvärdering av styrelsen.

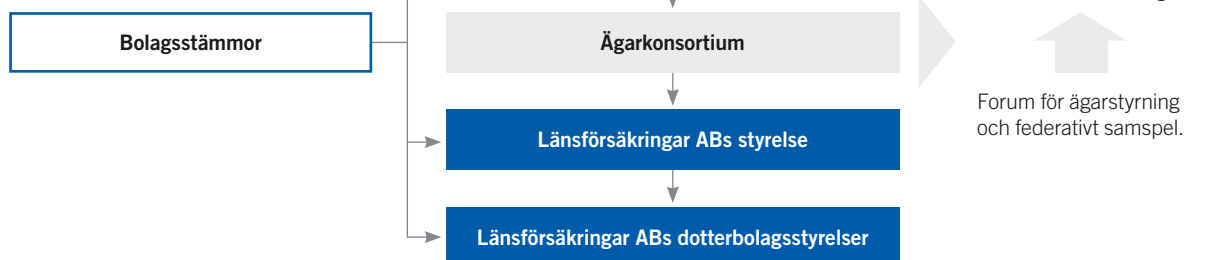
Länsförsäkringar ABs styrelse agerar som ägarnas företrädare inom den ram som ges av ägarnas avsikt med verksamheten. Länsförsäkringar ABs styrelse driver alltså de strategier och mål som ägarna från tid till annan kommer överens om och verkställer därmed ägarnas upp-

drag. Länsförsäkringar ABs styrelse har samtidigt ett stort ansvar för att vårda det kapital som länsförsäkringsbolagen har placerat i Länsförsäkringar AB. Länsförsäkringsbolagens uppdrag till Länsförsäkringar ABs styrelse beslutas i konsortiet och finns dokumenterat bland länsförsäkringsgruppens styrdokument. Länsförsäkringar ABs styrelse beslutar, med utgångspunkt från uppdraget från ägarna, om verksamhetens inriktning och omfattning.

Ägarstyrning i länsförsäkringsgruppen

Ägarstyrningen handlar i huvudsak om relationen mellan länsförsäkringsbolagens styrelser, Länsförsäkringar ABs bolagsstämman och länsförsäkringsbolagens ägarkonsortium och Länsförsäkringar ABs styrelse. Ägarkonsortiet är ingen juridisk enhet men har en central roll i samspelet.

Trygg och ansvarsfull affär ger ett ökat kundvärde

Hållbarhet | Grundläggande för Länsförsäkringar AB, som ägs av 23 lokala och kundägda länsförsäkringsbolag, är en långsiktig omsorg om kundernas trygghet. Runt om i länsförsäkringsbolagen drivs omfattande aktiviteter med långsiktig hållbarhet som utgångspunkt. Inom Länsförsäkringar AB bedrivs ett systematiskt arbete och hållbarhet har en viktig plats i alla delar av verksamheten.

Hållbarhet handlar om att ge ett ökat värde till kunderna och samtidigt bidra till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Genom att erbjuda tjänster inom bank och försäkring har Länsförsäkringar AB unika möjligheter att balansera ekonomisk, miljömässig och social hänsyn i affärsbeslut och verksamhetsutveckling, vilket ska komma kunder och övriga intressenter tillgodo. Endast genom att inkludera dessa hänsyn kan Länsförsäkringar AB fortsätta att vara en långsiktig partner för kunder och affärspartners.

Hållbarhetsarbete med utgångspunkt i affären

Hållbarhetsarbetet i Länsförsäkringar AB ska utgå från affären med målsättningen att:

- Länsförsäkringar AB ska ta ett helhetsansvar för hållbarhet med en hög kvalitet utifrån den vedertagna samhällsnormen.

- Länsförsäkringar AB ska bli erkänt för att inom utvalda områden bidra till en hållbar samhällsutveckling som skapar långsiktigt hållbara förutsättningar för affären och varumärket.

Länsförsäkringar ABs hållbarhetsarbete utgår från visionen ”Tillsammans skapar vi trygghet och möjligheter”. Det innebär att Länsförsäkringar AB i dialog med sina intressenter ska styra mot erbjudanden och aktiviteter som genomförs för att stärka affären och samtidigt bidra till att lösa globala och lokala utmaningar.

Länsförsäkringar AB värnar om ett transparent förhållningssätt gentemot alla intressenter, för att de ska ges möjlighet att göra riktiga bedömningar av hur de påverkas och påverkas av Länsförsäkringar ABs verksamhet. De primära intressenterna utgörs av kunder, ägare, medarbetare, leverantörer, samarbetspartners, intresseorga-

nisationer och myndigheter. Länsförsäkringar AB för en kontinuerlig dialog med dessa intressentgrupper genom vardagliga samtal, i organiserade samarbeten, genom undersökningar och enkäter samt genom andra fristående initiativ och engagemang. I dialog med intressenterna identifieras och värderas hållbarhetsfrågor kontinuerligt.

Arbetets inriktning

Under 2015 inledde Länsförsäkringar AB ett arbete för att tydliggöra hållbarhetsarbetets inriktning. Inom de två profilområdena Hållbara investeringar och Hållbar livsstil kommer målsättningar och aktiviteter att samlas för en tydligare styrning, uppföljning och kommunikation av hållbarhetsarbetet. Profilmrådet Hållbara investeringar beskriver det systematiska arbete som utförs inom ansvarsfulla investeringar. Hållbar livsstil beskriver dels Länsförsäkringars arbete inom förebyggande rådgiv-

Att löpande arbeta med hållbarhetsfrågor handlar i grunden om kundernas trygghet. För mig är det självklart för en kundägd organisation att frågor om långsiktig hållbarhet är en central del av verksamheten. Runt om i länsförsäkringsbolagen drivs omfattande aktiviteter med långsiktig hållbarhet som utgångspunkt. Inom Länsförsäkringar AB arbetar en hållbarhetskommitté bestående av företagsledningen löpande med hållbarhetsfrågor. Grundläggande är en långsiktig omsorg om kundernas trygghet.

Sten Dunér, Vd Länsförsäkringar AB

ning, dels bolagets efterlevnad av internationella lagar och riktlinjer för hållbarhet i hela värdekedjan.

Länsförsäkringar AB vill minska risker och skapa trygghet och möjligheter i varje kunderbjudande. Genom att kontinuerligt kartlägga direkt och indirekt påverkan i hela värdekedjan vill Länsförsäkringar AB åstadkomma ökad styrning och proaktiv hantering av hållbarhetsfrågor. Hållbarhetsrisker ska genom lämpliga förebyggande åtgärder minimeras. Ett riskbaserat förhållningssätt är särskilt relevant inom områdena ansvarsfulla investeringar, ansvarsfull kreditgivning, standarder för skadeförebyggande och skadereglerande åtgärder, inköp och egen verksamhet. Minst lika viktigt är att identifiera var i värdekedjan Länsförsäkringar AB har en positiv påverkan. Denna återfinns främst i det skadeförebyggande miljöarbetet och i det skadeförebyggande och hälsofrämjande arbetet för människor och djur samt i det omfattande forskningsarbetet.

Med utgångspunkt i ovanstående arbete och med vägledning av redovisningsstandarderna GRI har Länsförsäkringar identifierat ett antal prioriterade aspekter som samlas i profilområdena Hållbara investeringar och Hållbar livsstil:

- **Finansiell stabilitet** – en hållbar ekonomi för samhället och för våra kunder.
- **Ansvarsfulla investeringar** – ett systematiskt arbete för att skapa en god avkastning till kunderna.
- **Kreditgivning som värnar hållbarhet** – ta hänsyn till miljö- och samhällsrelaterade risker.
- **Samhällsengagemang** – skadeförebyggande, hälsofrämjande arbete och forskning.
- **Begränsad klimatpåverkan** – verka för minskade klimatpåverkande utsläpp.
- **Minskad resursanvändning** – hushållande med samhällets och naturens resurser.
- **Ansvarsfull arbetsgivare** – med ambitionen att attrahera och behålla duktiga medarbetare.
- **Krav på leverantörer** – för hållbarhet i hela leverantörskedjan.

Klimatrisker i investeringar

Den globala uppvärmningens konsekvenser är en stor utmaning för Länsförsäkringar ABs hållbarhetsarbete. I verksamheten fattas beslut som både påverkar och påverkas av klimatförändringarna och dess följder, vilket avser exempelvis förvaltningen av kundernas pensionskapital.

Sedan slutet av 2015 förbinder sig Länsförsäkringar AB att mäta och redovisa koldioxidavtryck för sina investeringar i enlighet med det internationella initiativet Montreal Pledge. I slutet av 2015 redovisades Länsförsäkringar ABs koldioxidavtryck i de egna aktiefonderna och en ny mätning kommer genomföras under 2016. Ett arbete har inletts med att identifiera hur investeringarnas koldioxidavtryck kan minskas.

Länsförsäkringar AB stödjer Carbon Disclosure Project (CDP) som samlar miljöinformation från bolag utifrån finansiella aktörers och investerares krav och behov. Genom dialog med bolag och genom att stödja CDPs arbete vill investerarna driva på bolagens transparens och miljöredovisning samt få bolag att arbeta aktivt för att minska sin miljöpåverkan. Informationen som CDP samlar in används av investerarna till att mäta koldioxidavtrycket i aktiefonder samt som underlag för investeringsbeslut och dialoger med bolag.

Klimatpåverkan försäkringar

För försäkringsverksamheten har den globala uppvärmningen mer svåröverblickbara konsekvenser. Troligt är att ett mer oberäkneligt klimat som följs av extremväder, skyfall, stormar och översvämningar kommer att innebära en risk för ökade utbetalningar för väderrelaterade försäkringsskador. Effekterna av exempelvis bristen på rent vatten och andra förloerade ekosystemtjänster är dock mycket oklara och kunskap om historiska data har inget betydande värde när prognoser ska tas fram. Länsförsäkringar AB förhåller sig till klimatfrågan genom att verka för minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser, både i den egna verksamheten och genom rådgivning och skadeförebyggande arbete, vilket bidrar till att reducera framtida skador och risker.

Återförsäkring

Länsförsäkringar AB ger stöd till länsförsäkringsbolagen avseende återförsäkring, villkor och premier samt inte minst det skadeförebyggande arbetet kring brand, vatten, motor och naturskador.

Länsförsäkringar Sak är en av Europas större köpare av återförsäkring av skog och mark och länsförsäkringsbolagen försäkras en stor del av all försäkrad skog i Sverige. Återförsäkringsskyddet, som avser en enskild naturskada, har höjts under de senaste åren. Att förebygga skador i miljön samt i människors boenden och närområden blir därmed en självklarhet. För att stödja detta finns tillgång till Sveriges största skadestatistikdatabaser och samverkande insatser sker för att förebygga skador inom hela länsförsäkringsgruppen.

Ansvarsfulla investeringar

Länsförsäkringar AB placerar kundernas pensionskapital och erbjuder högt rankade fonder genom både egna fonder och rekommenderade externa fonder. Det pågår ett systematiskt arbete för att skapa en långsiktigt god avkastning till kunderna. Aktiv ägarstyrning, internationella konventioner, förvaltaravtal och samarbeten är grunden för arbetet inom ansvarsfulla investeringar. Länsförsäkringar AB eftersträvar att transparent redogöra för arbetssätt och rutiner gällande ansvarsfulla investeringar, med syftet att skapa kundvärde och att värna om varumärket.

Länsförsäkringar AB investerar i bolag över hela världen, direkt och via externa fonder. Utgångspunkten är att välsköta,

hållbara bolag är en långsiktigt bättre investering. Bolagen bör hantera risker och möjligheter kring affärsetik, miljö och sociala frågor på ett ansvarsfullt sätt för att vara långsiktigt konkurrenskraftiga. Länsförsäkringar AB har skrivit under FN-initiativet PRI – Principer för Ansvarsfulla investeringar – för att markera detta.

Aktiv ägarstyrning

I ägarstyrningen ingår bolagsdialoger kring hållbarhetsfrågor, ett aktivt deltagande i portföljbolagens valberedningar för att påverka styrelsesammansättningen samt röstning på bolagsstämmor. En långsiktig målsättning är att öka mångfalden i portföljbolagens styrelser vad gäller kön, ålder och bakgrund. Under stämamosessionen 2015 ökade andelen kvinnliga styrelseledamöter från 34 till 41 procent i de bolag där Länsförsäkringar Fondförvaltning deltog i valberedningen. Länsförsäkringar AB röstar på bolagsstämmor i de bolag där ett väsentligt ägande finns eller där det av andra skäl är viktigt att rösta. Det gäller i huvudsak bolag som ingår i Länsförsäkringar ABs egna fonder.

Internationella konventioner grunden Arbetet med ansvarsfulla investeringar utgår från de internationella konventioner som Sverige har undertecknat inom miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, korruption samt kontroversiella vapen (kärnvapen, klustervapen och personminor). Ett samarbete sker med en extern etikkonsultfirma, för att identifiera och analysera bolag som bryter mot internationella konventioner. Med analysen som utgångs-

punkt söker Länsförsäkringar AB att genom dialog påverka bolag som bryter mot internationella normer. Det sker med målet att det analyserade bolaget ska upphöra med kränkningen samt vidta förebyggande åtgärder för att förhindra att liknande incidenter upprepas. Om dialogen inte når avsett resultat kan som en sista utväg innehavet avyttras. Majoriteten av noterade aktie- och kreditobligationsinnehav genomlysas av etikkonsulten. Genomlysningen görs för såväl direktinvesteringars som externa fonder i Länsförsäkringar ABs investeringsportföljer och egna fonder samt även för Länsförsäkringars fondtorgs rekommenderade fonder.

Samarbeten med andra investerare

Under 2015 gick Länsförsäkringar AB med i Hållbart Värdeskapande, ett samarbetsprojekt mellan 17 av Sveriges största institutionella investerare och NASDAQ Stockholm. Syftet med projektet är att lyfta betydelsen av att bolagen arbetar strukturerat med hållbarhetsfrågor.

Länsförsäkringar AB är aktiv medlem i Swesif, en branschsammanlutning för hållbara investeringar. Ett viktigt arbete inom Swesif under 2015 var att göra Hållbarhetsprofilen tillgänglig för fondsparare på privata fondplattformar. Hållbarhetsprofilen är en branschstandard med information om hur fonder tillämpar hållbarhetskriterier i sin förvaltning, som gör det enklare för fondsparare att jämföra fonder. Hållbarhetsprofilen är ett komplement till fondfaktabladen. Länsförsäkringars fondtorg var ett av de första i Sverige med att tillhandahålla Hållbarhetsprofilen för sina kunder.

Bankens egna kapitalplaceringar

Länsförsäkringar Bank har enbart aktieinnehav i egna dotterbolag och ett par små innehav i enheter som är verksamhetsnära, som till exempel Swish. Ingen egen transaktionshandel i aktier förekommer. Utöver detta placeras bankens likviditetsreserv utifrån ett konservativt ramverk vilket ger hållbara placeringar med låg risk. Huvudinriktningen är svenska statsobligationer och svenska säkerställda obligationer med högsta kreditbetyg. Placeringar av likvidi-

Aktiviteter inom ansvarsfulla investeringar	2015	2014
Antal reaktiva ¹⁾ bolagsdialoger kring hållbarhet som fördes via etikkonsult för Länsförsäkringar ABs räkning ²⁾	105	111
Varav antal reaktiva bolagsdialoger som Länsförsäkringar AB varit engagerade i kring hållbarhet	38	26
Antal förebyggande dialoger kring hållbarhet	24	27
Antal uteslutna bolag kring hållbarhet ³⁾	28	25
Antal bolagsstämmor där röstning skett ⁴⁾	22	14
Deltagande i valberedningar	12	18

¹⁾ Reaktiva bolagsdialoger avser dialoger med bolag där en hållbarhetsincident har inträffat.

²⁾ Den etikkonsultfirma som Länsförsäkringar AB anlitar har dialoger med bolag som hamnar i deras etiska filter för Länsförsäkringar ABs och övriga kunders räkning. Därtill har flera av Länsförsäkringar ABs externa förvaltare en löpande dialog med bolag kring hållbarhetsfrågor.

³⁾ Avser uteslutningar från direktägda aktier och kreditobligationer.

⁴⁾ Avser ordinarie och extra bolagsstämmor.

PÅ LANSFORSAKRINGAR.SE FINNS MER UTFÖRLIG INFORMATION OM ÄGARPOLICY, URVALSPROCESS AV FÖRVALTARE SAMARBETEN MED INVESTERARE, BOLAGSDIALOGER, UTESLUTNA BOLAG SAMT KOLDIOXIDAVTRYCK FÖR LANSFORSAKRINGAR ABS EGNA FONDER.

tetsreserven sker även till en mindre del i finska och tyska statsobligationer, obligationer utgivna av multinationella utvecklingsbanker samt obligationer garanterade av den tyska staten.

Hållbar livsstil

Arbetet med att begränsa klimatpåverkan och minska resursanvändningen är högt prioriterat liksom samhällsengagemang för att förebygga skador och utanförskap och bidra till bättre hälsa hos människor

och djur. Länsförsäkringar Bank, som har enbart utlåning i Sverige och främst till privatpersoners bolån, värnar hållbarhet i kreditgivningen för att minska den ekonomiska risken. Länsförsäkringar ABs ambition är att vara en ansvarsfull arbetsgivare som värnar kompetens för fortsatt framgång. Ett tydligt arbete kring mångfald och jämställdhet har stor betydelse för att nå denna ambition. Medarbetarnas kompetens inom hållbarhet ger goda förutsättningar till en produkt- och teknik-

utveckling för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Kravställandet på leverantörer bidrar till ett ansvarsfullt agerande i affärsverksamheten.

Medarbetarna inom Länsförsäkringar AB får ta fler och fler beslut av affärsetisk och hållbarhetsinriktad karaktär vid service och rådgivning och i samband med exempelvis rekrytering, inköp, tjänstesor och representation. Ett ledarskap som tydliggör betydelsen av hållbarhet kopplat till affärsvärdet är av största betydelse.

Kundernas trygghet och möjligheter

Erbjudandet inom bank, pension och försäkring ska vara nära kundernas behov och ge en hög service. Det ska ge ett ökat värde till kunderna och bidra till en hållbar samhällsutveckling.

Digitala tjänster driver det lokala kundmötet

Nya tjänster, högre service och en mer effektiv kommunikation kan erbjudas kunderna och omvärlden digitalt. Digitaliseringen minskar dessutom miljöpåverkan tack vare färre kundutskick, brev, pappersutskrifter och transporter.

Andelen digitalt distribuerade kundutskick uppgick till 30 procent för 2015, vilket är lägre än målet, något som har flera förklaringar. Olika produkter i det digitala erbjudandet utvecklas och marknadsförs successivt men beteendeförändringar tar tid.

Ett flexibelt förhållningssätt och en förmåga att anpassa vägvalen utifrån kundernas behov och förändrade beteenden är av stor betydelse för att erbjuda rätt tjänster i rätt kanal. Det personliga kundmötet är fortsatt prioriterat när kunden behöver det. Under året bildades hos Länsförsäkringar AB en ny enhet, Kund och kanalstöd, och i slutet av 2015 lanserades länsförsäkringsgruppens digitala målbild som är att utforma marknads bästa och mest uppskattade digitala tjänster för bank, försäkring, pension och fastighetsförmedling.

Kreditgivning som värnar hållbarhet

Länsförsäkringar Bank beaktar vid kreditgivning miljö- och samhällsrelaterade risker eftersom de är en del av den ekonomiska risken. Bankens affärsmodell har låga hållbarhets- och kreditrisker:

- 1 Utlåning sker enbart i Sverige, i svenska kronor och med en god geografisk fördelning i landet.
- 2 Utlåningen är främst inriktad på privatpersoners bolån, lantbruk och ett mindre antal småföretag. Bolånen utgör 73 procent av den totala utlåningsvolymen på drygt 200 mdr.
- 3 Merparten av utlåningen till lantbrukskunderna sker till familjeägda lantbruk och det genomsnittliga lantbruksengagemanget är lågt, knappt 2 Mkr per låntagare.

Om det i kredittagarens verksamhet finns särskilt identifierade risker avseende till exempel miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga risker, korruption eller annan kriminell verksamhet görs en bedömning av hur stor den ekonomiska risken är och om den risken medför avslag på kreditansökan.

Kreditgivning av bolån till privatpersoner sker enligt ett enhetligt och stringent kreditregelverk. Länsförsäkringar Bank vill vara säkra på att kunderna har balans i sin privatekonomi och inte får problem på grund av sina lån. Alla Länsförsäkringars bolånerådgivare är certifierade, vilket säkerställer en hög kvalitet i rådgivningen, ett stärkt konsumentskydd och en trygg

och stabil privatekonomi för kunderna.

Ingen utlåning sker till stora företag inom sektorerna vapen, gruvnäring, gas och fossil energiproduktion.

Försäkringar som bidrar till samhällsutvecklingen

För att länsförsäkringsbolagen fortsatt ska kunna erbjuda ett starkt och brett erbjudande inom sakförsäkring ska Länsförsäkringar AB vara ett växthus för produktutveckling och innovation i affärsverksamheten, som sedan överlämnas till länsförsäkringsbolagen.

Länsförsäkringsbolagen erbjuder en återvinningsförsäkring till lantbrukskunderna som distribueras i samarbete med Håll Sverige Rent och lokala entreprenörer för att minska skrot och miljöfarligt avfall. På uppdrag av länsförsäkringsbolagen utvecklade Länsförsäkringar AB erbjudandet i samarbete med Håll Sverige Rent.

Inom motorförsäkring sker ett samarbete mellan Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen för att minska antalet olyckor, skador och incidenter i trafiken. Länsförsäkringar AB har i samarbetet bland annat tagit fram ett gemensamt arbetssätt och statistikdatabas. Vid en skada inom motor och trafik rapporterar det lokala länsförsäkringsbolaget incidenten geografiskt och den samlade incident- och olycksstatistiken ger kunskap om var olyckor sker och varför, samt ger förutsättningar för att förebygga trafikskador långsiktigt i samverkan med vägghållare och kommuner.

Samhällsansvar och samhällsengagemang

Det omfattande samhällsengagemanget hos Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen har som mål att minska riskerna och skapa trygghet och möjligheter för kunderna och den lokala omgivning där kunderna lever och verkar. Detta kommer även till uttryck i ett aktivt arbete för mänskliga rättigheter, goda arbetsförhållanden och jämställdhet.

Skadeförebyggande verksamhet och hälsofrämjande tjänster

Länsförsäkringar är en av Sveriges ledande aktörer inom sjukvårds-, sjuk- och olycksfallsförsäkring. Sjukvårdsförsäkringen bygger på följande förebyggande hälsotjänster: rätt vård i rätt tid och effektiv rehabilitering. De förebyggande hälsotjänsterna syftar till att främja god hälsa och förebygga ohälsa genom till exempel minskad stress, bättre sömn och en sundare livsstil. Däri ingår bland annat hälsoprofil för medarbetare och organisationer, webbaserade hälsoprogram, personligt samtalsstöd och chefsstöd. I effektiv rehabilitering ingår inte bara medicinsk utan även arbetslivsinriktad rehabilite-

ring, och dessutom behandling av beroende och missbruk. På länsförsäkringar finns stöd för att åstadkomma livsstilsförändringar, till exempel att minska stress och etablera sundare levnadsvanor.

Skadeförebyggande inom djurförsäkring

Agria, Sveriges marknadsledare inom djurförsäkring, har flera skadeförebyggande branschsamarbeten. Kunderna får råd och tips via hemsidan och andra insatser. Bland dessa märks tjänsten Telefonveterinären, en sjukvårdsupplysning som är tillgänglig under kvällar och helger, då veterinärkliniker ofta är stängda.

Övriga samhällsengagemang

Utöver Länsförsäkringar ABs och länsförsäkringsbolagens mer långsiktiga samhällsinsatser genomförs även andra händelse- och traditionsstyrda aktiviteter exempelvis stöd i samband med stora naturkatastrofer, juldonationer och samarbeten med intresseorganisationer vid olika kundaktiviteter.

Forskning

Stiftelsen Länsförsäkringsbolagens Forskningsfond

Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen stödjer vetenskaplig forskning kring människors trygghet genom Stiftelsen Länsförsäkringsbolagens Forskningsfond. Forskningen ska bidra till ökad ekonomisk och fysisk trygghet i samhället utifrån den verksamhet som länsförsäkringsgruppen bedriver, och resultaten görs ofta allmänt tillgängliga. Två teman, tryggt boende och oskyddad trafikant, har varit prioriterade områden under 2015.

Projekt där Forskningsfonden inledde sin finansiering under 2015 Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling vid Linköpings universitet beviljades 12 Mkr för det treåriga forskningsprogrammet ”Nudging my future self: beteende-ekonomiska studier av yngres finansiella beslut”.

Stiftelsen Länsförsäkringsbolagens Forskningsfond bidrog med 500 000 kronor till projektet ”Ömsidighet i den svenska försäkringsmodellen” vid Uppsala universitet. Projektet finansieras med lika stora bidrag i ett samarbete mellan Länsförsäkringar, Folksam och Skandia.

Agrias forskning om djur

Agrias Forskningsfond stödjer forskning om de djurslag som Agria försäkrar. Forskningsstödet, som baseras på en del av premieintäkten, är inriktat på djurs hälsa och på djurens betydelse för människan och samhället. Agria har en unikt omfattande skadestatistik, vilket har stor betydelse för landets djuromsorg.

PÅ LÄNSFÖRSÄKRINGAR.SE FINNS MER INFORMATION OM SKADEFÖREBYGGANDE OCH HÄLSOFRÄMJANDE VERKSAMHET SAMT LÄNSFÖRSÄKRINGARS FORSKNINGARBETE.

Långsiktigt miljöarbete

Miljö | Ett arbete sker kontinuerligt för att minska miljöpåverkan och driva miljöfrågan framåt. Samverkan sker för att skadeförebygga och sprida kunskap till kunder och omvärld om hur vi får en bättre miljö.

Skadeförebygga och minska miljöpåverkan

Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen arbetar för att förhindra skador då de alltid har en negativ inverkan på kunderna såväl som miljön. Länsförsäkringar AB tar fram och vidareutvecklar standarder och certifieringar inom det skadeförebyggande arbetet på uppdrag av länsförsäkringsbolagen. Länsförsäkringsbolagen, som har ansvar för kundmötet, informerar alla försäkringstagare – vid tecknandet av en försäkring, i löpande kommunikation och vid skada – om skaderisker och hur de kan undvikas och förebyggas.

Varje skada som förhindras är en vinst för miljön – mindre avfall, energi, nya material, transporter och andra resurser. Både vid själva skadehändelsen men också vid återställandet och reparationen.

Störst miljöpåverkan har natur-, vatten-, brand- och motorskador, som är fokusområden i det skadeförebyggande arbetet. Sedan 2015 blev naturskador ett fokusområde eftersom extrema väderhändelser blir vanligare och värre och påverkar skadestatistiken både i Sverige, och övriga världen.

Samarbeten för klimatanpassning

I den skadeförebyggande verksamheten samarbetar Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen med andra företag, branschföreningar och myndigheter i Sverige om klimatanpassningsfrågor, miljöfrämjande livsstilsförändring och ökade krav på hållbart byggande. Kampanjer och liknande insatser genomförs av länsförsäkringsbolagen för att sprida kunskap om risker och om hur skador kan förebyggas.

Certifiering av skadereglerare

Länsförsäkringsbolagen är stora inköpare av exempelvis byggnads-, rörmokar-, snickar- och elinstallationstjänster och höga kvalitetskrav ställs i samband med skadereglering av fastigheter och bostäder. Länsförsäkringsbolagen har även en dialog med leverantörerna om byggmetoder, bilreparationer, återvinning och material som minskar negativ miljöpåverkan.

Sedan flera år tillbaka har länsförsäkringsbolagen infört en så kallad LUPIN-certifiering av bilverkstäder och byggföretag, vilket säkerställer att leverantörerna tar hänsyn till miljön i samband med skadereglering. Länsförsäkringar AB, som tagit fram standarden för LUPIN-certifiering på uppdrag av länsförsäkringsbolagen, har under året infört ett förbättrat söksystem för begagnade reservdelar hos

certifierade bilverkstäder. Flera länsförsäkringsbolag har anslutit sig till LUPIN-certifiering av bilverkstäder och byggföretag och förberedelser pågår för att ansluta fler.

Stora resurser går upp i rök

En villabrand ger i genomsnitt ett koldioxidutsläpp på 25 ton – lika mycket som en bil släpper ut under omkring 12 500 mil, eller nästan tre varv runt jorden. Bränder orsakar även andra kemiska utsläpp och kemikalier rinner ut i sjöar och vattendrag med släckvattnet. Att brandsanera ett hus kräver mycket energi och kvar blir stora mängder avfall. Återställandet kräver nya eller återvunna naturresurser som tas i anspråk, förädlas, transporteras och sätts på plats. Skadeförebyggande råd för att undvika brand sparar ofta även energi för kunderna.

Dyra vattenskador

En av många kostnader i samband med en genomsnittlig vattenskada är runt 300 kilo koldioxidutsläpp. Nyttillverkning av material är både energikrävande och orsakar utsläpp av kemikalier och tungmetaller. Forskning visar att upp till 90 procent av den ohälsosamma inomhusmiljön beror på fukt.

Vattenskador kan undvikas genom val av rätt material och genom installation av indikatorer som tidigt visar läckage. Att löpande underhålla framförallt kök, badrum, varmvattenberedare och andra ställen där det finns vatten sparar både pengar och minskar risken för vattenskador.

Internationella initiativ

För att betona åtagandet inom miljö har Länsförsäkringar AB signerat Geneva Associations Kyoto-uttalande¹⁾, som uppmanar världens försäkringsbolag att i arbetet med kunder, beslutsfattare och branschkollegor medverka till en minskad miljöpåverkan. Läs mer på genevaassociation.org.

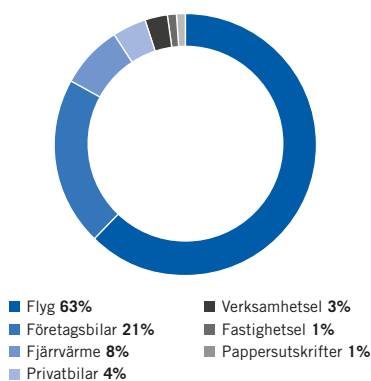
I arbetet inom ansvarsfulla investeringar har Länsförsäkringar AB både genom internationella åtaganden och genom att mäta koldioxidavtryck på de egna aktiefonderna under 2015 haft ett ökat fokus på klimatrisker, se även sidan 9.

¹⁾ Geneva Association, som funnits i 40 år, har ett globalt samarbete i försäkringsbranschen kring ekonomiska, politiska och sociala frågor.

Minska egen miljöpåverkan

Minskade koldioxidutsläpp
Miljöledningssystemet är certifierat enligt ISO 14001 för att miljöarbetet ska drivas på ett strukturerat och uthålligt sätt. Internt i verksamheten är tjänsteresor och uppvärmning de största koldioxidutsläppskällorna.

Koldioxidutsläpp 2015

KOLDIOXIDUTSLÄPP I VERKSAMHETEN

Källa för koldioxidutsläpp	CO ₂ -utsläpp, kg 2015	Förbrukning mWh 2015	CO ₂ -utsläpp, kg 2014	Förbrukning mWh 2014
Fjärrvärme – fastigheter och kontor ¹⁾	70 303 ²⁾	846 ²⁾	66 017 ²⁾	882 ²⁾
Elförbrukning – verksamhet ^{1) 3)}	24 955	2 934	29 677	3 491
Elförbrukning – fastighet ^{1) 3)}	8 330	980	9 164	1 078
Pappersutskrift	5 244	27 734	5 298	28 020
Totalt	108 832	32 494	110 156	33 471

Källa för koldioxidutsläpp	CO ₂ -utsläpp, kg 2015	Körda km 2015	CO ₂ -utsläpp, kg 2014	Körda km 2014
Flygresor ⁴⁾	552 350	4 423 574	462 606 ⁵⁾	3 729 771 ⁵⁾
Bilresor – tjänstebil ^{4) 6)}	188 239	1 608 883	240 759 ⁴⁾	1 910 785 ⁴⁾
Bilresor – privatbil ^{4) 6)}	31 276	236 937	iu	iu
Tåg ^{2) 4)}	2	832 394	4	824 044
Totalt	771 867	7 101 788	703 369	6 464 600

Totalt koldioxidutsläpp i verksamheten

880 699

813 525

Sorterat avfall till materialåtervinning	Återvunnet, kg 2015	Återvunnet, kg 2014
Wellpapp	7 044	12 075
Kontorsblandat papper	18 712	23 400
Metall	1 171	2 912
Lysrör	1 420	520
Lågenegilampor	377	1 130
Glasförpackningar	3 581	2 430
Elektronikavfall	3 044	7 323

¹⁾ Scope 2 enligt GHG-protocol.

²⁾ I början av 2015 flyttades all verksamhet till en av kontorsfastigheterna. Jämförelsesiffror 2014 har justerats.

³⁾ Från och med 2015 mäts elförbrukning uppdelat på verksamhet och fastighet och jämförelsesiffror 2014 har justerats.

⁴⁾ Scope 3 enligt GHG-protocol.

⁵⁾ Avseende flygresors koldioxidutsläpp och resta kilometer har justering skett för 2014 utifrån rättade underlag från extern samarbetspartner inom tjänsteresor. Föregående år redovisades för flyg 2 083 553 km och 253 820 kg CO₂.

⁶⁾ Från och med 2015 mäts bilars koldioxidutsläpp och resta kilometer uppdelat på tjänstebilar och privatbilar. För 2014 saknas underlag för denna uppdelning.

Länsförsäkringar AB har som mål att minska koldioxidutsläppen i den egna verksamheten. Ett flertal aktiviteter har genomförts för att minska koldioxidutsläppen. I början av 2016 beslutades dessutom om en klimatkompensation för de totala koldioxidutsläppen i Länsförsäkringar ABs verksamhet.

Tjänsteresors andel av totala koldioxidutsläpp i verksamheten uppgår till 88 procent och flygresors andel är 63 procent. Ökningen i koldioxidutsläpp från resor förklaras bland annat av outsourcing av IT-tjänster till bolag utomlands mot tidigare svenska bolag, vilket inneburit att fler längre resor genomförs i affärsverksamheten.

För att minska miljöpåverkan från resorna ställs höga miljökrav i tjänstereser och tjänstebilspolicy. Tjänsteresorna styrs genom bland annat följande rekommendationer:

- Tåg istället för flyg och bilresor för vissa sträckor.
- Distansmöten i verksamheten via webb, video och telefon, istället för att resa.

- Kollektivt resande och låncykel, istället för taxi och bil för lokala sträckor.

Länsförsäkringar AB arbetar aktivt med att öka nyttjandet av videomöten och annan mötesteknik för distansmöten, vilket bidrar till att resandet minskar. Under 2015 genomfördes 1 477 videokonferensmöten i affärsverksamheten.

Miljöeffektivisering och förnyelsebara energikällor

Användning av förnyelsebara energikällor eftersträvas och för uppvärmning används fjärrvärme, som till största del är helt förnyelsebar. Elen i fastigheterna är märkt med Bra Miljöval. Kontorsfastigheterna är Green Building-certifierade eftersom de använder 25 procent mindre energi än dagens krav för nybyggnation enligt Boverket. En av fastigheterna har dessutom betyget Silver enligt Miljöbyggnad, tack vare valet av energi, byggmaterial och inomhusmiljö. Kontinuerligt ses styrning och arbetssätt över för en mer energieffektiv

elförbrukning och uppvärmning bland annat genom ”Green Fingerprint” elbesparingsapp. Under året genomfördes en så kallad Green IT audit som visade att Länsförsäkringar AB har väl fungerande energieffektiva energibesparings-scheman för datorer.

Effektiv kontorsförvaltning

Länsförsäkringar AB genomför ett kontinuerligt effektiviseringsarbete för att i kontorsverksamheten minska negativ miljöpåverkan inom flera områden vad gäller material, återvinning och avfall. Kontorsfastigheterna har av samarbetspartnern Coor under 2015 fått utmärkelsen Green Services guldnivå för sin kontorsförvaltning och -service, vilket visar en ökad effektivisering.

Internt i verksamheten sorteras allt avfall och kontorsmaterial och återvinns i första hand. Omhändertagandet av matavfall från personalrestaurangen sker i en matavfallsaskvarn, som är kopplad till en tank som matavfallet hamnar i för att sedan hämtas av Stockholms Stad för att bli biogas.

Material och återvinning

Datorer, datorutrustning och mobiltelefoner som är fullt brukbara och ska uppgraderas till nyare modeller säljs vidare för att återanvändas. Under 2015 återanvändes 89 procent av uttrangerade datorer, 2 procent destruerades och resterande 9 procent väntade på en köpare. Under hösten 2015 byttes 1 000 av medarbetarnas mobiltelefoner, som återlämnades till leasingbolaget. Uppskattningsvis destrueras 5 procent av mobiltelefonerna årligen på grund av skador som gör att de inte kan repareras.

När kontorsinventarier ska utringe-ras eller bytas ut, återanvänds de i första hand i verksamheten och därefter skänker eller säljer Länsförsäkringar AB dessa vidare för återanvändning. Under 2015 återvanns 91 procent av kontorsinventarierna, vilket innebar en energibesparing på 14 ton koldioxid.

I bankverksamheten återvinns kundernas bankdosor och under året uppgick denna andel till 11 procent av de nya bankdosor som skickades ut till kunderna.

Attraktiv arbetsgivare

Medarbetare | Länsförsäkringar ABs uppdrag är att bedriva gemensamma affärer inom bank och försäkring samt bedriva strategiskt utvecklingsarbete och ge service till länsförsäkringsbolagen. För uppdraget finns inom Länsförsäkringar AB det samlade resursbehovet av specialistbefattningar. Medarbetarna kännetecknas av en hög utbildningsnivå med ett stort engagemang och stor leveranskapacitet.

En av Sveriges mest attraktiva arbetsgivare

Länsförsäkringar AB har som ambition att vara en ansvarsfull arbetsgivare med goda karriär- och utvecklingsmöjligheter för att kunna attrahera och behålla de bästa talangerna. Vid rekrytering ska en god affärsetik och mångfalds- och jämställdhetsarbetet bidra till den företagskultur och de värderingar som gör att de bästa talangerna attraheras av och söker sig till Länsförsäkringar AB. Tillsammans med de 23 länsförsäkringsbolagen kommuniceras kontinuerligt kring arbetsgivarerbjudandet – via sociala och digitala medier och i möten med kandidater på arbetsmarknadsdagar och campus.

När yrkesverksamma yngre akademiker svarade på undersökningen Karriärbarometern mottog Länsförsäkringar för åttonde året i rad utmärkelsen ”Försäkringsbranschens mest attraktiva arbetsgivare”. När landets högskoleekonomer svarade på Företagsbarometern fick Länsförsäkringar samma utmärkelse för trettonde året i rad. Undersökningarna genomförs av Universum.

Hög intern attraktivitet

Länsförsäkringar ABs interna attraktivitet som arbetsgivare mäts enligt Net Promotor Score (NPS). Årets NPS i

medarbetarundersökningen var 25, jämfört med benchmark 8¹⁾. Bra ledarskap, engagerat medarbetarskap, gott arbetsklimat och tydliga värderingar är faktorer som tydliggör Länsförsäkringar ABs höga arbetsgivarattraktivitet. I medarbetarnas förmånspaket ingår till exempel möjligheten att löneväxla till tjänstepension, löneutfyllnad som är en kompletterande ersättning till den allmänna föräldrapenningen, möjlighet att teckna grupp-försäkringar till ett förmånligt pris via löneavdrag och en förmånsportal med ett stort antal personalerbjudanden och rabatter.

Attrahera, rekrytera och utveckla

Länsförsäkringar AB har 1 679 (1 630) medarbetare, varav 975 (948) kvinnor och 704 (682) män. Detta motsvarar 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Under året rekryterades 182 (165) nya medarbetare och 137 (98) medarbetare avslutade sin anställning.

Den årliga processen för kompetens- och bemanningsbehov säkerställer framtida nyckelkompetenser för Länsförsäkringar AB. För åren 2015–17 har strategiska kompetensbehov identifierats inom tjänsteområdena risk, internrevision, juridik, liv och compliance. Digitaliseringen skapar också nya kompetenskrav och behov inom IT.

¹⁾ Benchmark baserar sig på data från 2010–2015 och innehåller svar från 135 olika företag. 95 procent av medarbetarna svarade på medarbetarundersökningen.

Kompetens och prestation

Stor vikt läggs på medarbetarnas kompetensutveckling och förmåga att utvecklas i takt med nya och förändrade krav nära affärsverksamheten. Kompetensöverföring mellan kollegor, erfarenhetsutbyten, utökat ansvar och intern rörlighet är exempel på utvecklingsinsatser. Lean-arbetet, som innebär ett strukturerat arbete med ständiga förbättringar, utvecklar både affärsverksamheten och medarbetarna. En väl inarbetad prestationskultur finns och medarbetarna får kontinuerlig återkoppling på sin prestation i dialog med närmaste chef. Under dessa samtal diskuteras även förutsättningar för medarbetarens utvecklingsbehov på kort och lång sikt samt arbetsmiljö och hälsa. Prestation är att nå uppsatta mål enligt affärsplanen och att agera i enlighet med värderingarna.

Intern utbildning

Inom Länsförsäkringar AB finns en intern utbildningsverksamhet som utvecklar och genomför utbildningar i egen regi. Verksamheten erbjuder utbildningar inom liv-, bank och sakförsäkringsområden samt ledarskapsutbildningar för medarbetare inom länsförsäkringsgruppen. Under året genomfördes totalt 11 800 utbildningstillfällen, lärarledda och som e-utbildningar. En samlad information om medarbetarnas utbildningstimmar saknas.

En stor utbildningsinsats och ett stöd för alla chefer var hur medarbetarprofilen implementeras i verksamheten. För cheferna i affärsenheterna bank och sak genomfördes en utbildning i förändringsledning.

Program för akademiker

Årligen rekryteras högskolestudenter till programmet Sommarakademiker. Programmet syftar till att introducera Länsförsäkringar AB som en spännande arbetsgivare och ge studenterna en inblick i verksamheten och bredden av de yrkesroller och arbetsuppgifter som finns. Att studenterna skulle tilltalas av Länsförsäkringar ABs värderingar var ett ledord i rekryteringen, så även mångfald. 50 procent av de som rekryterades var av annan utländsk bakgrund i enlighet med mångfaldsmålet.

Medarbetarskap och ledarskap

Tydliga krav och förväntningar finns på ledare och medarbetare baserat på värde-

ringarna samt medarbetar- och ledarprofilen. En ny medarbetarprofil har i dialogform införts under året i verksamheten av respektive chef och ledare.

Medarbetarskap innebär att varje medarbetare tar ansvar för sin egen utveckling vad gäller prestation, kompetens och hälsa. I medarbetarskapet ingår också att aktivt driva verksamhetsförbättringar. Ansvaret beskrivs i personalpolicyn och arbetsmodellen för prestationsstyrning. I samband med medarbetaravslut och uppsägningar följer Länsförsäkringar AB kollektivavtalets regler. Samtliga medarbetare utom företagsledningen omfattas av kollektivavtal.

Höjda resultat i indexmätningar

Nöjd medarbetarindex (NMI) uppgår till 94, vilket är på samma höga nivå som 2014. Faktorer som påverkar NMI är bland annat bra arbetsklimat, upplevelsen av respekt i arbetsgrupper, information från närmaste chef och hög kännedom om företagets övergripande mål. Målet att öka medarbetarnas engagemang, engagemangsindex, (EI) från 79 i index till 80 har uppnåtts. Det finns en stor vilja att vara med och påverka och medarbetarna är nöjda med sin arbetsplats.

Arbetsgrupper som har bra chefer är mer lönsamma och ett bra ledarskap är en viktig förutsättning för högt engagemang. Ledarskapsindex (LSI) har ökat från 77

till 79. Hela 90 procent av medarbetarna kan identifiera sig med värderingarna. Benchmark är 83.

Uppförandekoden för medarbetare

Uppförandekoden och styrdokument förklarar hur chefer och medarbetare förväntas uppträda och agera i det dagliga arbetet för att styra mot Länsförsäkringar ABs vision, värderingar, mål, strategier och externa krav. Chefer och medarbetare förväntas årligen uppdatera sig och ta del av de styrdokument som är relevanta för anställningen.

Hälsa och arbetsmiljö

I personalpolicyn beskrivs ledarskapsansvaret inom arbetsmiljö- och hälsofrågor samt medarbetarens eget ansvar för sin hälsa och att bidra till att skapa en god arbetsmiljö. En riskbedömning sker inför alla organisatoriska förändringar i verksamheten och är tillsammans med det systematiska arbetsmiljöarbetet ett uttalat chefsansvar.

Företagsperspektivet i arbetsmiljöarbetet bedrivs inom arbetsmiljö- och jämställdhetskommittén, som årligen har ett antal möten för att följa upp frågor om exempelvis jämställdhet och mångfald, prestationsstyrningsprocessen, sjukfrånvaro och arbetsskador, medarbetarundersökningar och incidenter. I kommittén ingår representanter från HR, Säkerhet,

Skyddsombud, Kontorsförvaltnings-tjänster och fackliga representanter.

Alla medarbetarna har en sjukvårdsförsäkring, som ger snabb tillgång till privat vård. I försäkringen ingår sjukvårdsrådgivning, personligt samtalsstöd samt förebyggande hälsotjänster som innehåller sjukvårdsrådgivning, hälsoprofil och webbaserade hälsoprogram om kost, motion, stress, rökning och alkoholkonsumtion. En tydlig rehabiliteringsprocess finns implementerad i verksamheten.

Friskvård

Länsförsäkringar AB subventionerar ett friskvårdserbjudande i egen anläggning med motionspass, konditions- och styrketräning, möjligheter till massage och motion en timme i veckan på arbetstid. Medarbetare på annan ort erbjuds istället friskvårdsbidrag. Avtal med Företagshälsovården finns för hälsokontroller samt arbetsrelaterade sjukdomar som stresssymptom eller ergonomiska besvär.

Sjukfrånvaro

Som en del i arbetsmiljö- och hälsoarbetet sker kontinuerlig uppföljning av sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron som under många år har varit på en låg nivå har under året visat en negativ trend där sjukfrånvaron ökat inom vissa arbetsgrupper, främst med hög andel administrativa arbetsuppgifter och med en ojämn könsfördelning. I syfte att motverka ohälsa och öka välbefinnandet hos berörda arbetsgrupper har en insats gjorts med pilotutbildningen ”Främja hälsa”. Utbildningen, som även är en del i jämställdhetsarbetet, är en riktad insats och avslutades i januari 2016.

Jämställdhet och mångfald

Drivkrafter för ett långsiktigt mångfaldsarbete har identifierats av företagsledningen. Inom medarbetarområdet tar det sin utgångspunkt i ett par förhållningssätt:

- Länsförsäkringar AB ska ha ett öppet och tolerant arbetsklimat som är befriat från alla former av diskriminering. Olikaformer är en tillgång och skapar en arbetsplats som ger alla utrymme att växa utifrån sina egna och Länsförsäkringar ABs förutsättningar.
- Jämställdhet och mångfald är en självklarhet i företagskulturen och ett aktivt arbete genomförs för att främja detta.

MEDARBETARSTATISTIK LÄNSFÖRSÄKRINGAR AB-KONCERNEN INKLUSIVE LÄNSFÖRSÄKRINGAR LIV

Medarbetare	2015	2014
Tillsvidareanställda, totalt	1 679	1 630
varav män	704	682
varav kvinnor	975	948
Tillsvidareanställda som rekryterats externt under året	182	165
Tillsvidareanställda som slutat och gått till annat bolag inom länsförsäkringsgruppen	7	4
Tillsvidareanställda som slutat under året	137	98

Alla anställda är heltidsanställda oavsett om de arbetar hel- eller deltid. Medarbetare som har egna barn yngre än 12 år har möjlighet att jobba deltid enligt branschens kollektivavtal.

Åldersintervall alla medarbetare	2015	2014
0–30 år	177	164
31–40 år	446	454
41–50 år	566	547
51–60 år	411	373
61–	79	92
Medelålder, kvinnor	44	44
Medelålder, män	45	45

Sjukfrånvaro i procent	2015	2014
Total sjukfrånvaro som en andel av ordinarie arbetstid	3,2	2,8
Andel av den totala sjukfrånvaron som avser sammanhängande sjukfrånvaro på 60 dagar eller mer, så kallad långtidsjukfrånvaro	46,8	40,9

Tillsvidareanställda som rekryterats externt under året	2015		2014	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
0–30 år	20	20	24	24
31–40 år	35	30	33	27
41–50 år	29	23	26	14
51–60 år	17	8	8	7
61–	–	–	–	2
Totalt	101	81	91	74

Åldersintervall chefer	2015		2014	
	Kvinnliga chefer	Manliga chefer	Kvinnliga chefer	Manliga chefer
0–30 år	2	4	2	5
31–40 år	23	23	25	25
41–50 år	47	57	44	49
51–60 år	24	32	22	32
61–	2	6	2	9
Totalt	98	122	95	120
Totalt	220		215	

Medelålder chefer	2015	2014
Kvinnor	46	46
Män	47	47

Könsfördelning chefer, procentuell fördelning	2015	
	Kvinnor	Män
Företagsledning	58	42
Avdelningschefer	47	53
Gruppchefer och teamledare	45	55
Totalt chefer	47	53

Könsfördelning ledning och styrelse, antal	2015		2014	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Vd	4	6	3	6
Ledningsgrupper ¹⁾	20	41	26	41
Styrelseledamöter ²⁾	30	44	42	50

¹⁾ Inklusiva fackliga representanter.

²⁾ Ordinarie ledamöter inklusive fackliga representanter.

Måluppföljning 2015

Att bredda mångfalden och vara en jämställd arbetsplats målsattes i affärsplanen för 2015 och uppnåddes under året:

- 1 Jämn fördelning mellan män och kvinnor på chefsbefattningar inom samtliga nivåer, i företagsledningen, på avdelningschefs nivå och på gruppchefs nivå.
- 2 80 procent av kvinnorna anser att Länsförsäkringar AB är en jämställd arbetsplats.
- 3 50 procent av årets sommarakademiker var av annan etnisk bakgrund.
- 4 Kartläggning genomförd för att identifiera obalans mellan könen i arbetsgrupper. Handlingsplan för åtgärder togs fram inför 2016.
- 5 Kvalitetssäkra lönenivån för män och kvinnor i lika befattningar på samtliga nivåer. En lönekartläggning enligt lag sker vart tredje år. Den senaste kartläggningen från 2013 visade inga skillnader på grund av kön för lika befattningshavare. Nästa kartläggning sker 2016.

Utveckling av jämställdhet

I syfte att identifiera utvecklingsområden inom jämställdhet genomförs en kartläggning av Nyckeltalsinstitutet. Resultatet ger ett jämställdhetsindex, Jämfix. Länsförsäkringar ABs Jämfix är 124 poäng och ligger på samma nivå som föregående år. För samtliga deltagande finansiella bolag i Jämfix är medianen 114 poäng och högsta poäng 135.

Jämställd ledarförsörjning

Processen för chefs- och ledarförsörjning tillgodoser också en ökad jämställdhet genom att det till varje befattning eftersöks både en man och en kvinna. Nätverket Qnet, som finns för att utveckla och coacha framtida kvinnliga ledare inom Länsförsäkringar AB, syftar till att förbereda deltagarna för en ledarroll.

Inga diskrimineringsärenden rapporterades under 2015.

Samhällsengagemang för medarbetare

I samarbete med My Dream Now erbjuds medarbetarna i Länsförsäkringar AB ett klasscoachprogram som syftar till att hjälpa ungdomar i Stockholmsområden med hög arbetslöshet och integrationsutmaningar till en framtidstro. Behovet av fler vuxenförebilder, som kan berätta om vägen till drömmar och arbete, är ofta stort här och medarbetarna kan både bidra till och själva få en större kompetens kring dessa utmaningar och nästa generation kunder. Ett 30-tal medarbetare engagerade sig under 2015 och gick My Dream News utbildningsprogram. Länsförsäkringar AB tog även emot flera studiebesök från högstadies- och gymnasieskolor och höll expertföreläsningar inom områdena bank och försäkring.

Hållbarhetskrav på leverantörer

Uppförandekod för leverantörer

Länsförsäkringar ABs affärsmodell ställer höga krav på ett etiskt och ansvarsfullt agerande i hela affärsverksamheten, vilket inkluderar krav på leverantörer. Under hösten 2015 infördes därför en uppförandekod för leverantörer, som är baserad på FN Global Compact, och definierar Länsförsäkringar ABs krav om mänskliga rättigheter, arbetsförhållanden, miljö och affärsetik. Leverantörerna, och deras underleverantörer, förväntas efterleva principerna som beskrivs i uppförandeko-

den. Vid behov kommer Länsförsäkringar AB be leverantörerna lämna relevant information och genomföra revisioner och kontroller för att säkerställa efterlevnad.

Länder och branscher

Inköp sker i huvudsak från leverantörer i Sverige. Inom IT sker inköp från leverantörer med verksamhet i Sverige och i andra länder, som främst Indien, Bulgarien, Tjeckien och USA. De mest betydande leverantörerna finns inom IT och telekom, hälsa och sjukvård, konsulttjänster, finansiella tjänster, kontorsförvaltning samt kommunikation och reklam.

Länsförsäkringar AB har relativt få men stora leverantörer faktureringsmässigt. De cirka 90 största leverantörerna utgör 80 procent av total fakturerad inköpsvolym.

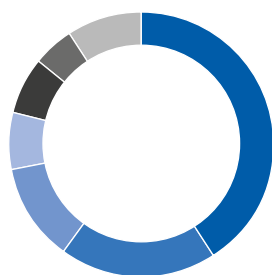
Inom ramen för löpande leverantörsstyrning samt vid upphandling görs en bedömning av hållbarhetsrisker avseende exempelvis land, bransch och bolag. Fortsatt arbete sker genom att implementera uppförandekoden för leverantörer. Detta innebär att se över arbetssätt och

rutiner vid inköp och avtalsstyrning för att säkerställa efterlevnad av principerna i uppförandekoden, till exempel att göra riskbedömningar, använda självutvärderingar, ha en löpande dialog med leverantörer kring hållbarhetsfrågor, och vid behov genomföra stickprovskontroller och revisioner hos leverantörerna.

Självutvärdering av leverantörer

I slutet av 2014 genomfördes en självutvärdering avseende efterlevnad av sociala, etiska och miljömässiga principer av de 20 största leverantörerna. I slutet av 2015 genomfördes en kompletterande självutvärdering av ytterligare tolv leverantörer. Självutvärderingar har för åren 2014 och 2015 genomförts för sammanlagt 32 leverantörer, vilket avser cirka 60 procent av totala inköp faktureringsmässigt. Sammanfattningsvis kan sägas att självutvärderingarna för 2014 och 2015 gett ett tillfredsställande resultat där uppföljning har skett och kommer att ske där det är relevant utifrån de svar som getts av leverantörerna. Inga väsentliga hållbarhetsrisker har identifierats utifrån enkätsvaren.

Leverantörer, andel av inköpsvolym

Övergripande styrning

Policyer och internationella initiativ

Länsförsäkringar ABs företagskultur och värderingar vägleder i hållbarhetsarbetet för att skapa trygghet för kunderna. Styrning i en mängd policyer och riktlinjer tydliggör arbetsätt, beteenden och affärsmässighet som även rör hållbarhet. Ett proaktivt effektiviseringsarbete sker kontinuerligt för att minska negativ miljö- och samhällspåverkan, öka positiv påverkan och stärka erbjudandet.

I december 2015 undertecknade Länsförsäkringar AB FN Global Compacts tio principer inom mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och anti-korruption, vilket innebär ett tydligt ställningstagande för att följa och skydda dessa principer. Ägarpolicy och uppförandekoden för leverantörer refererar bland annat till FN Global Compact. Länsförsäkringar AB är bland annat medlem i AMICE, Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe. AMICE-samarbetet har en arbetsgrupp inom hållbarhet för ett löpande informations- och erfarenhetsutbyte bland medlemmarna.

Uppförandekodens syfte

Uppförandekoden, som är en policy, ska vägleda medarbetarna i hur de i det dagliga arbetet förväntas uppträda och agera i enlighet med Länsförsäkringar ABs vision,

värderingar, mål, strategier och externa krav. Den syftar till ett enhetligt och professionellt agerande hos medarbetarna utifrån yrkesroll, lagar och regler, etiska riktlinjer samt hållbarhet. Uppförandekoden tillsammans med miljöpolicy är grunddokumenten för hållbarhetsarbetet.

Medarbetarna och cheferna genomför obligatoriska e-utbildningar i bland annat uppförandekoden, säkerhet och miljö. Under året genomförde cirka 1 500 medarbetare e-utbildning i uppförandekoden, vilket motsvarar 90 procent av alla medarbetarna.

Anti-korruption

Länsförsäkringar AB tar avstånd från all form av korruption. I uppförandekoden för medarbetare och e-utbildningen för uppförandekoden tydliggörs hur medarbetarna i sin yrkesroll kan utsättas för och beröras av korruption och otillåtna förmåner. Detta sker bland annat case-baserat i e-utbildningen för att tydliggöra den omgivning och de risker som finns i Länsförsäkringar ABs verksamhet. Anti-korruptionsarbetet ska vägleda medarbetarna i hur de undviker att ge och ta emot gåvor och representation som kan väcka misstanke om att syftet är för privat vinning eller att främja tredje mans intresse. Mycket restriktiva gränser finns i relationen till många intres-

senter. I ägarpolicy och uppförandekoden för leverantörer beskrivs arbetet mot korruption som ett åtagande för bolagen respektive leverantörerna. Medarbetarna kan vända sig till närmaste chef eller chefs chef vid misstanke om oegentligheter.

Visselblåsarfunktion

Utöver i arbetet normala rapporteringskanaler finns en visselblåsarfunktion för de situationer där normala rapporteringskanaler inte är lämpliga eller i de fall anmälaren önskar vara anonym.

Under 2015 förekom inga visselblåsar- eller korruptionsincidenter i verksamheten.

God klagomålshantering

Syftet med Länsförsäkringar ABs klagomålshantering är, utöver att uppfylla lagkrav, att ge kunderna möjlighet att få sina intressen tillgodosedda och därigenom upprätthålla kundernas förtroende för Länsförsäkringar. En god hantering av klagomål ger också möjlighet att fånga upp problem i verksamheten, åtgärda dessa och förebygga att liknande problem uppstår igen.

För en enhetlig och ändamålsenlig hantering av kundklagomål finns en tydlig ansvarsfördelning mellan Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen utifrån hur olika typer av kundklagomål har definierats. Ett gemensamt systemstöd finns och löpande sker förbättringar i de gemensamma riktlinjerna för hur kundklagomål ska hanteras inom hela länsförsäkringsgruppen.

Säkerhetsarbete och incidentrapportering

Koncernens säkerhetsarbete omfattar informationssäkerhet, IT-säkerhet, personsäkerhet, fysisk säkerhet samt förebyggande av penningtvätt och annan brottslighet. De förebyggande säkerhetsåtgärderna är grundläggande.

En stor del av säkerhetsarbetet är styrt mot att upprätta regelverk för informations-säkerhet, styrdokumentation, instruktioner och anvisningar. Medarbetarna utbildas regelbundet i säkerhet bland annat genom riktade utbildningar och e-utbildning. Under 2015 slutförde 632 medarbetare samt konsulter e-säkerhetsutbildningen. Inom området operativ risk registreras och

Agerande på marknaden

Länsförsäkringar ABs e-utbildning i uppförandekoden omfattar bland annat regler, riktlinjer och case-baserade ställningstaganden kring följande områden:

kostnadsbedöms inträffade incidenter samt följs upp av ledningen. Det främsta verktyget för att förebygga alla hot som kan drabba verksamheten är en säkerhetsmedveten organisation. Detta arbete omfattar även kunderna, främst genom kommunikation om aktuella hot.

Inom Länsförsäkringar AB bedrivs ett omfattande arbete för att begränsa risken för att verksamheten ska användas eller utsättas för finansiell brottslighet. Aktiv övervakning av transaktioner sker för att upptäcka exempelvis penningtvätt och finansiering av terrorism. Även andra försök till bedrägerier, exempelvis kortbedrägerier bevakas, och det finns ett gemensamt system inom länsförsäkringsgruppen för avvikelserapportering. Under 2015 utbildades och godkändes 1 795 medarbetare på Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen i förebyggande av penningtvätt (Anti Money Laundering, AML).

Oklara försäkringsfall och misstänkta bedrägerier

Försäkringsbedrägerier är ett problem för hela försäkringsbranschen och är därför angeläget att motverka. Länsförsäkringar ABs utredningsverksamhet utreder oklara

försäkringsfall och misstänkta bedrägerier i försäkringsärenden. Verksamhetens målsättning är att kundkollektivet behandlas korrekt och att rätt ersättning går till rätt person. En viktig del i arbetet är utbildning av skadehandläggare, samverkan samt riktade aktiviteter. Utredningsverksamheten har under 2015 avböjt belopp för cirka 46 Mkr och återkrävt felaktigt utbetalda belopp för cirka 3 Mkr.

Samarbete med ECPAT

Länsförsäkringar Bank ingår i Finanskoalitionen mot barnsexhandel. Finanskoalitionen samlar en rad aktörer i finanssektorn som samverkar med ECPAT i Sverige (End Child Prostitution, Child Pornography, and Trafficking of Children for Sexual Purposes). Finanskoalitionen mål är att förhindra att det svenska betalningssystemet missbrukas för köp av sexuella övergreppsbilder på barn och sexhandel med barn samt att skapa opinion mot denna brottsliga verksamhet. Idag är det praktiskt taget omöjligt att betala med kort för att få tillgång till övergreppsmaterial på barn på internet. Något som även gett resultat när Finanskoalitionen vann första pris 2015 i den svenska deltävlingen Euro-

pean Crime Prevention Award, för bästa brottsförebyggande insatser. Men utmaningarna är stora med snabb teknikutveckling och förövare som hittar nya betalningsmöjligheter, varför samarbetet med ECPAT fortsatt är av största betydelse.

Organisation och styrning

Länsförsäkringar ABs hållbarhetsarbete drivs och samordnas av hållbarhetsfunktionen, som består av hållbarhetsansvarig och miljösamordnare. Hållbarhetsfunktionen är placerad i affärsenhet Affärsstöd. Arbetet inom ansvarsfulla investeringar drivs och samordnas av ansvariga personer för ansvarsfulla investeringar och ägarstyrningsansvarig inom Kapitalförvaltningen och Fondförvaltningen. Enheter och funktionsansvariga ansvarar för sina respektive hållbarhetsfrågor. Hållbarhetskommittén, som består av företagsledningen, bereder och fattar beslut i strategiska hållbarhetsfrågor samt vilka ärenden som styrelsen ska informeras om. Styrelsen tar beslut kring övergripande strategi och inriktning.

Global Reporting Initiative (GRI)

Länsförsäkringar ABs hållbarhetsredovisning, som upprättas årligen, har för 2015 upprättats utifrån riktlinjer i standarden Global Reporting Initiative (GRI) G4. Sektorsupplementet för finanssektorn har också ingått i arbetet. Det är Länsförsäkringar ABs egen bedömning att hållbarhetsredovisningen uppfyller kraven. Håll-

barhetsredovisningen är inte granskad av tredje part. Såvida annat inte anges avser informationen Länsförsäkringar ABs koncern. Hållbarhetsredovisningen ska tillsammans med årsredovisningen ge en god bild av Länsförsäkringar ABs ekonomiska, miljömässiga och sociala insatser och resultat. Innehållet har definierats

baserat på en analys av verksamhetens mest betydande frågor samt Länsförsäkringar ABs förmåga att lämna upplysningar. Denna rapportering utgör även en ”Communication on Progress” till FN Global Compact. Hållbarhetsredovisningen för 2014 upprättades enligt GRI G3 och publicerades i mars 2015.

Väsentliga frågor och påverkan

Aspekter	Materiell påverkan
Finansiell stabilitet	Intern och extern
Ansvarsfulla investeringar	Intern och extern
Ansvarsfull kreditgivning	Intern och extern
Samhällsengagemang	Extern
Skadeförebyggande åtgärder för människor och djur	Extern
Hälsorämjande tjänster för människor och djur	Extern
Vetenskaplig forskning kring människors trygghet	Extern

Aspekter	Materiell påverkan
Förebyggande av klimatförändringar och miljöskador	Extern
Minskad resursanvändning	Intern
Minskad klimatpåverkan	Intern
Ansvarsfull arbetsgivare	Intern
Affärsetik, styrning och lagefterlevnad	Intern
Hållbarhetskompetens	Intern
Hållbarhetskrav på leverantörer	Extern

GRI innehållsindex

Standardupplysningar	Beskrivning	Sidhänvisning
Strategi och analys		
G4-1	Vd-ord	ÅR 2-3, HÅR 8
G4-2	Huvudsaklig påverkan risker och möjligheter	ÅR 4-5, 57-65 HÅR 8-11
Organisation		
G4-3	Organisationens namn	ÅR 24
G4-4	Varumärken, produkter och tjänster	ÅR 4-5, 24
G4-5	Hemort	ÅR 84
G4-6	Antal länder där verksamhet finns	ÅR 24, 26
G4-7	Ägarstruktur och bolagsform	ÅR 6-7, 24
G4-8	Marknadsnärvaro	ÅR 4-5
G4-9	Verksamhetens storlek	ÅR framsidans insida, 42
G4-10	Anställda	ÅR 68-69, HÅR 15-18
G4-11	Kollektivavtal	HÅR 18
G4-12	Leverantörskedja	HÅR 18, Uppförandekod för leverantörer
G4-13	Väsentliga skillnader i verksamheten	ÅR 46
G4-14	Försiktighetsprincipen	ÅR 57-65, HÅR 13-15
G4-15	Väsentliga ekonomiska, miljömässiga och sociala principer och initiativ som organisationen samarbetar med	HÅR 9-10, 12-14, 18, 20
G4-16	Strategiska samarbeten och initiativ, nationella och internationella	HÅR 9-10, 19
Identifierade materiella aspekter och avgränsningar		
G4-17	Dotterbolag	ÅR 24
G4-18	Process för att rapportera innehåll och aspekters avgränsningar	HÅR 8-11
G4-19	Väsentliga identifierade aspekter	HÅR 8-11
G4-20	För varje väsentlig aspekt, visa aspektavgränsning inom verksamheten	ÅR 4-7, HÅR 20
G4-21	För varje väsentlig aspekt, visa aspektavgränsning utanför verksamheten	ÅR 4-7, HÅR 20
G4-22	Effekt av förändrad information som lämnats i tidigare rapporter och förklaringar till dessa förändringar	HÅR 14
G4-23	Väsentliga skillnader jämfört med tidigare rapportering i omfattning och aspektavgränsningar	HÅR 20
Intressenter		
G4-24	Information om intressentgrupper	HÅR 8-9
G4-25	Grunden för identifierade intressentgrupper som verksamheten engagerar sig i	ÅR 4-7, HÅR 8-9
G4-26	Beskrivning av hur verksamheten engagerar sig i intressentgrupperna	ÅR 4-7, HÅR 8-9
G4-27	I dialog med prioriterade intressenter har följande frågor haft särskilt fokus	HÅR 8-9
Redovisningsprofil		
G4-28	Rapportperiod	HÅR 20
G4-29	Senast lämnad rapport	HÅR 20
G4-30	Rapporteringscykel	HÅR 20
G4-31	Kontaktuppgifter för frågor och rapportinnehåll	ÅR baksidans insida
G4-32	Rapportera den "in accordance" struktur som verksamheten har valt. Rapportera GRI innehållsindex för vald rapporteringsstruktur	HÅR 20
G4-33	Extern granskning av rapporten	HÅR 20
Styrning		
G4-34	Bolagsstyrning av verksamheten	ÅR 6-7, 34-40
Etik och integritet		
G4-56	Värderingar, principer, standarder och normer som uppförandekoder	HÅR 19

GRI innehållsindex, fortsättning

Specifika standardupplysningar	Beskrivning	Sidhänvisning
Ekonomiskt resultat		
Direkt ekonomisk påverkan		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	ÅR 4–5 HÅR 8–9, 19
G4-EC1	Direkt ekonomiskt värde som genererats och distribuerats	ÅR 44–45, 68–70, 75 HÅR 12
G4-EC2	Finansiella implikationer och andra risker och möjligheter för verksamhetens aktiviteter till följd av klimatförändringar	HÅR 8–11, 13–15
Indirekt ekonomisk påverkan		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	
G4-EC8	Betydande indirekta ekonomiska effekter, inklusive effekternas omfattning	HÅR 12, 18, 20
Miljö		
Utsläpp och förebyggande av klimatförändringar		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 8–11, 13–15, Miljöpolicy, Tjänsterepolicy, Tjänstebilspolicy
G4-EN15	Direkta växthusgaser (GHG-protocol Scope 1)	HÅR 13–15
G4-EN16	Indirekta växthusgaser, energi och utsläpp (GHG-protocol Scope 2)	HÅR 13–15
G4-EN17	Övriga indirekta växthusgaser (GHG-protocol Scope 3)	HÅR 13–15
Produkter och tjänster		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 11, 13–15, Miljöpolicy
G4-EN27	Begränsningseffekter av miljöpåverkan från produkter och tjänster	HÅR 11, 13–15
G4-EN28	Andel sålda produkter och förpackningsmaterial som återvinns	HÅR 15
Leverantörers miljöpåverkan		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 18, Uppförandekod för leverantörer, Miljöpolicy
G4-EN32	Andel nya leverantörer som har granskats utifrån miljökriterier	HÅR 18
G4-EN33	Miljöpåverkan i leverantörskedjan	HÅR 18
Socialt		
Anställning, Ansvarsfull arbetsgivare		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 15–18, Uppförandekod för medarbetare, Personalpolicy, Jämställdhets- och mångfaldsplan
G4-LA1	Totalt antal och andel nyanställda, inhyrda och personalomsättning per åldersgrupp, kön och region	HÅR 15, 17
G4-LA2	Förmåner för heltidsanställda som inte omfattar tillfälligt anställda eller deltidsanställda	HÅR 15–17
Hälsa och säkerhet		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 16–17, Uppförandekod för medarbetare, Personalpolicy, Säkerhetspolicy
G4-LA5	Andel av personalstyrka representerad i formella gemensamma förvaltningsråd för arbetstagarnas hälsa och säkerhetskommittéer som bistår med mätning och rådgivning för hälsa och säkerhet	HÅR 16–17
G4-LA6	Typ av skada och antal skador och yrkessjukdomar, förlorade dagar och frånvaro	HÅR 17
Kompetens och utbildning, goda utvecklings- och karriärmöjligheter		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 15–18, Uppförandekod för medarbetare, Personalpolicy
G4-LA10	Program för kompetensutveckling och livslångt lärande	HÅR 15–18
G4-LA11	Andelen anställda som får regelbunden återkoppling på prestation	HÅR 16
Mångfald och lika rättigheter		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	ÅR 40, HÅR 17, Uppförandekod för medarbetare, Personalpolicy, Jämställdhets- och mångfaldsplan
G4-LA12	Sammansättning av styrelse och ledning och uppdelning av anställda utifrån mångfaldskriterier	ÅR 69 HÅR 17
Lika lön för kvinnor och män		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 18, Uppförandekod för medarbetare, Personalpolicy, Jämställdhets- och mångfaldsplan
G4-LA13	Förhållandet mellan grundlön och ersättning mellan kvinnor och män	HÅR 18
Leverantörer och arbetsförhållanden		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 18, Uppförandekod för leverantörer
G4-LA14	Andel nya leverantörer som granskats utifrån arbetsförhållandekriterier	HÅR 18
G4-LA15	Väsentliga faktiska och potentiella negativa effekter i leverantörskedjan	HÅR 18

GRI innehållsindex, fortsättning

Specifika standardupplysningar	Beskrivning	Sidhänvisning
Investeringar		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 9–10, Ågarpolicy, Ågarstyrningsrapport, Exkluderingslista, Pågående dialoger
G4-HR1	Totala antalet eller andelen av väsentliga avtal och kontraktinvesteringar som inkluderar krav gällande mänskliga rättigheter	HÅR 9–10, Ågarpolicy, Ågarstyrningsrapport, Exkluderingslista, Pågående dialoger
Icke-diskriminering		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 9–10, 18, Uppförandekod för medarbetare, Personalpolicy, Jämställdhets- och mångfaldsplan, Ågarpolicy, Ågarstyrningsrapport, Exkluderingslista, Pågående dialoger
G4-HR3	Totalt antal diskrimineringsincidenter och korrigeringsåtgärder under rapportperioden	HÅR 9–10, 18 Uppförandekod för medarbetare, Personalpolicy, Jämställdhets- och mångfaldsplan, Ågarpolicy, Ågarstyrningsrapport, Exkluderingslista, Pågående dialoger
Leverantörer och mänskliga rättigheter		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 18, Uppförandekod för leverantörer
G4-HR10	Andel av nya leverantörer som granskats utifrån kriterier för mänskliga rättigheter	HÅR 18
G4-HR11	Väsentliga faktiska och potentiella negativa konsekvenser för de mänskliga rättigheterna	HÅR 18
Tillgängliga och enkla digitala tjänster		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	ÅR 4–5, HÅR 11
G4-FS 13	Tillgänglighet i glesbefolkade eller ekonomiskt eftersatta regioner	ÅR 4–5, HÅR 11
G4-FS 14	Initiativ för att förbättra tillgången till finansiella tjänster i landet	ÅR 4–5, HÅR 11
Anti-korruption		
	Beskriv verksamhetens riskbedömningsrutiner för korruption inklusive de kriterier som används	
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 19, Uppförandekod för medarbetare, Policy mot otillbörliga förmåner, Ågarpolicy, Uppförandekod för leverantörer
G4-SO3	Antalet och andelen verksamheter som bedömts avseende risk för korruption och de betydande risker som identifierats	HÅR 19
G4-SO4	Kommunikation och utbildning om anti-korruption, riktlinjer och rutiner	HÅR 19
Produkt- och servicemärkning		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	ÅR 4–5
G4-PR5	Resultat av tjänster som mäter kundnöjdhet	ÅR framsidans insida, 4–5, HÅR 8–9
Kundintegritet		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	HÅR 19, Uppförandekod för medarbetare, Säkerhetspolicy
G4-PR8	Rapportera totalt antal underbyggda klagomål gällande överträdelser mot kundintegriteten och förlust av kunddata	HÅR 19
Finansiella tjänster, sektorupplysningar		
Produktportfölj/Revision		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	ÅR 61–65, Ågarpolicy, Kreditinstruktion
G4-FS6	Fördelning av produktportföljen geografiskt, volym, sektor med mera	ÅR 61–65
G4-FS7	Värdet av produkter och tjänster som ska leverera en viss social förmån uppdelade efter ändamål	HÅR 11–13
G4-FS8	Värdet av produkter och tjänster som ska ge en särskild miljönytta uppdelade efter ändamål	HÅR 11–13
Aktiv ägarstyrning		
G4-FS10	Andel företag i investeringsportföljen och som den redovisande organisationen har interagerat på i miljö- eller sociala frågor	HÅR 9–10, Ågarpolicy, Ågarstyrningsrapport, Bolagsstämman
G4-FS11	Andel tillgångar som omfattas av positiv och negativ miljömässig och social screening	HÅR 9–10, Ågarpolicy, Ågarstyrningsrapport, Bolagsstämman

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Länsförsäkringar AB (publ), organisationsnummer 556549-7020, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2015.

Ägarförhållanden och koncernens struktur

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av 23 länsförsäkringsbolag och 16 socken- och häradsbolag.

Länsförsäkringar AB är moderbolag till Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (nedan Länsförsäkringar Sak) med dotterbolag, Länsförsäkringar Bank AB (nedan Länsförsäkringar Bank) med dotterbolag och Länsförsäkringar Fondliv Försäkringsaktiebolag (nedan Länsförsäkringar Fondliv).

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (nedan Länsförsäkringar Liv) med dotterbolag ägs helt av Länsförsäkringar AB men konsolideras inte i koncernredovisningen eftersom bolaget drivs enligt ömsesidiga principer och överskott i verksamheten tillfaller försäkringstagarna.

Verksamhetsinriktning

Länsförsäkringar AB har tre huvudsakliga uppdrag; att bedriva affärsverksamhet inom sakförsäkring, livförsäkring och bank, att ge affärsservice till länsförsäk-

ringsbolagen inom de områden där skal- fördelar och effektivitet uppstår samt att bedriva Länsförsäkringars gemensamma strategiska utvecklingsverksamhet.

Affärsverksamheten bedrivs i affärs- enheterna Sak, Bank och Liv med uppdraget att bedriva affären och ansvara för direkt produktrelaterat stöd till länsförsäkrings- bolagen. Den finansiella styrningen utgår primärt från ägarnas avkastningskrav och risktolerans. Affärsverksamheten ska bedri- vas i vinstsyfte så att bolaget kan lämna en konkurrenskraftig avkastning på eget kapi- tal. Affärsservice och Länsförsäkringars gemensamma utvecklingsverksamhet bedrivs inom enheten Affärsstöd. Redovis- ning, kapitalplanerings- och koncerncon- trollerfunktioner är samlade i enheten för Ekonomi och Finans. Enheten Kapitalför- valtning förvaltar moderbolagets och försäk- ringsverksamheternas placeringsportföljer.

Väsentliga händelser under året

En nyemission om 600 Mkr genomfördes i Länsförsäkringar AB under första kvartalet.

Länsförsäkringar Bank ansökte hos Finansinspektionen om undantag från bestämmelsen enligt lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut avseende den konsoliderade situationen. Finansinspek- tionen meddelade den 6 juni 2015 att undantag enligt ovan inte beviljats.

Länsförsäkringar AB med försäkringsföre- tag har ansökt hos Finansinspektionen om att använda en partiell intern modell för beräkning av kapitalkrav under Solvens II, såväl i enskilda försäkringsföretag som på gruppnivå. Ett beslut från Finansinspektio- nen förväntas under första kvartalet 2016.

Väsentliga händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser efter balansdagen.

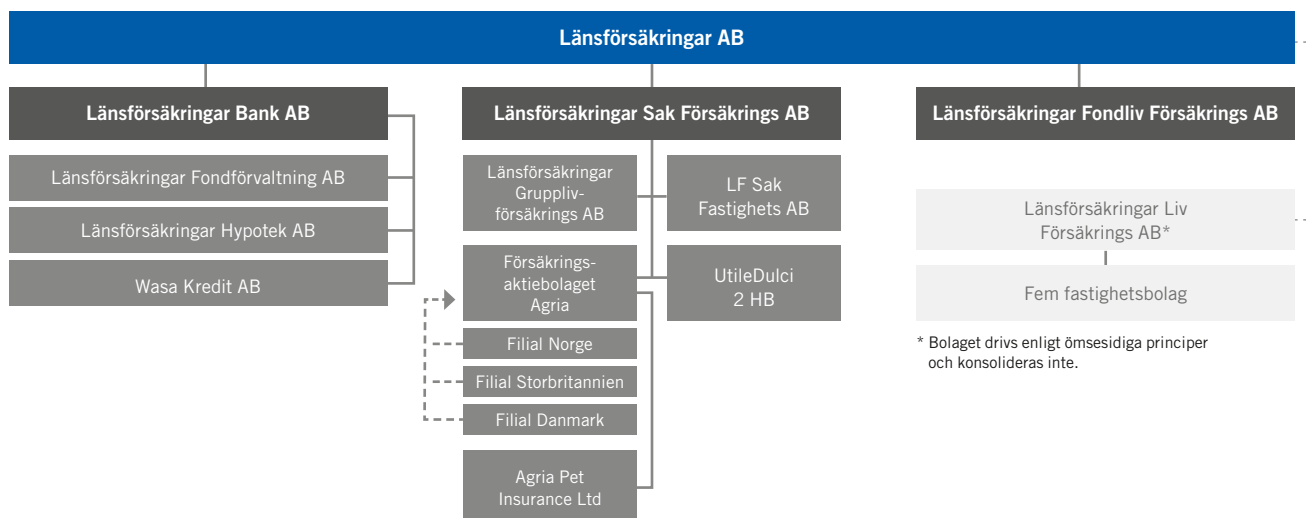
Förväntningar avseende den framtida utvecklingen

Den teknologiska utvecklingen skapar nya förutsättningar, samtidigt som det krävs stora förändringar och innovationskraft för att utnyttja de möjligheter som ges. Digitaliseringen till exempel, påverkar verksamheten på ett genomgripande sätt. Kompe- tens, teknisk miljö och organisation måste anpassas för att stödja snabb utveckling för att möta kundernas förändrade behov.

Kunden ställer krav på relevans, flexi- bilitet och tillgänglighet. Utvecklingen framåt drivs därför bäst med hög grad av kundinvolvering. För att skapa de kund- möten som förväntas krävs också en aktiv utveckling av de interna processerna och medarbetarnas systemstöd.

Kunden har tidigare valt bolag utifrån pris och produkt. Idag är det lika viktigt för valet med till exempel en användbar ”app”

Länsförsäkringar ABs koncernstruktur 31 december 2015

* Bolaget drivs enligt ömsesidiga principer och konsolideras inte.

som underlättar vardagen. I takt med digitaliseringen ökar våra möjligheter att paketera rätt produkter och tjänster för kunden – att förstå kundens situation och livsval och kunna erbjuda lösningar som möter behoven är då viktigt för att få kundens tillit och lojalitet. Länsförsäkringar fortsätter därför arbetet mot målbilden att vara branschledande inom digitala tjänster.

De makroekonomiska förutsättningarna har stor betydelse för den fortsatta utvecklingen inom bank- och försäkringsbranschen. Det har också politikernas ambition att skydda konsumenterna och öka stabiliteten i det finansiella systemet. Jakten på transparens och stabilitet innebär fortsatt tryck på regleringar av verksamheten, vilket i sin tur ställer krav på oss att snabbt kunna anpassa verksamheten och vända de regulatoriska kraven till affärsmässiga fördelar och ännu nöjdare kunder.

Som ett grundfundament i den framtida utvecklingen ligger hållbarhetsfrågorna, som finns med oss från starten av det första länsförsäkringsbolaget för över 200 år sedan.

Resultat och ekonomisk ställning

Koncernen

Koncernens rörelseresultat ökade och uppgick till 2 155 (1 469) Mkr, ökningen förklaras av starkare resultat inom alla affärsverksamheter. Räntabiliteten uppgick till 9 (7) procent.

Rörelseresultatet inom sakförsäkringsverksamheten förbättrades till 908 (791) Mkr. Ökade affärsvolymerna och avvecklingsresultat förklarar det förbättrade resultatet.

Bankkoncernens rörelseresultat ökade till 1 175 (935) Mkr, vilket förklaras av ett ökat räntenetto och ökade provisionsintäkter.

Förvalt kapital i fondförsäkringsverksamheten ökade till 103 (94) mdr vilket bidrog till att rörelseresultatet stärktes till 516 (373) Mkr.

Koncernens totalavkastning uppgick till 3,4 (4,8) procent. Fastigheter, som uppgick till cirka 21 procent av placeringstillgångarna, bidrog med 3,9 procentenheter och gav störst bidrag till totalavkastningen. Värdet på fastighetsinnehaven utvecklades

positivt på grund av högre marknadshyror och att avkastningskraven i marknaden har fortsatt att sjunka. Aktier på marknaden bidrog med 0,2 procentenheter till totalavkastningen. Inom ränteportföljen bidrog amerikanska krediter samt vidgade kreditspreadar negativt, totalt resulterade det i ett bidrag om minus 0,3 procentenheter. Tidigare fanns ett skuldskydd i Länsförsäkringar Sak för att säkra ränterisken i den diskonterade skadelivräntereserven. I samband med beståndsöverlåtelse av skadelivräntereserven 2014 avvecklades merparten av skuldskyddet, som tidigare utgjorde en stor del av portföljen. Under 2014 var skuldskyddets bidrag till totalavkastningen betydande, vilket förklarar den något sämre avkastningen under 2015.

Koncernens kapital situation

Länsförsäkringar AB-koncernen är ett finansiellt konglomerat. Koncernens företag omfattas av regler om gruppens solvens enligt lagstiftning om finansiella konglomerat, lagstiftning för bankverksamhet och lagstiftning för försäkringsverksamhet.

Koncernens eget kapital ökade under året med 3 681 Mkr till 20 538 (16 857) Mkr. Av ökningen förklarades 600 Mkr av nyemission i Länsförsäkringar AB och 1 200 Mkr av emission av primärkapitalinstrument i Länsförsäkringar Bank.

Kapitalöverskottet enligt reglerna om finansiella konglomerat uppgick till 5 651 (2 814) Mkr, en ökning med 2 837 Mkr. Ökningen förklaras till 1 800 Mkr av ovan nämnda emissioner och till resterande del av att totalresultatet i den del av verksamheten som konsolideras översteg ökningen av kapitalkrav för verksamheten.

Enligt regler om beräkning av kapitalbas i finansiella konglomerat får överskott i dotterföretag räknas in i kapitalbasen endast om det är legalt och praktiskt möjligt att överföra överskottet. Reglerna medger att effekter av möjliga åtgärder för att öka överförbarheten av kapital mellan legala enheter får beaktas. Det krävs inte att åtgärden faktiskt genomförs. Från fjärde kvartalet räknas effekten av en sådan möjlig åtgärd in vid fastställande av konglomeratets kapitalbas. Åtgärden innebär att kapitalstrukturen internt modifieras utan

att några externa kapitaltransaktioner genomförs.

Kapitalöverskottet i försäkringsgruppen uppgick till 3 364 (1 325) Mkr. Av ökningen förklarades 800 Mkr av en försäljning av koncerninternerna förlagslån under första kvartalet och huvudparten av resterande del av intjäningen i koncernens försäkringsföretag.

Ny lagstiftning för försäkringsföretag, Solvens II, trädde ikraft 1 januari 2016. Reglerna för försäkringsverksamhet ändras då i väsentlig utsträckning inom flera områden, inklusive avseende hur solvenstest genomförs. Kapitalbas och kapitalkrav beräknas enligt nya regler. Gruppens solvens testet enligt försäkringsrörelsereglerna blir till sin karaktär av samma utformning som reglerna om finansiella konglomerat, med en mer likformig behandling av försäkringssektorn och banksektorn.

Länsförsäkringar AB med försäkringsföretag har ansökt hos Finansinspektionen om att använda en partiell intern modell för beräkning av kapitalkrav under Solvens II, såväl i enskilda försäkringsföretag som på gruppnivå. Ett beslut från Finansinspektionen förväntas under första kvartalet 2016. Enligt de interna modellerna har Länsförsäkringar AB-koncernen betryggande marginaler till de krav på kapital som Solvens II ställer.

Kärnprimärkapitalrelationen för den grupp som omfattas av gruppregler för bankverksamhet (konsoliderad situation), Länsförsäkringar Bankkoncernen konsoliderad med Länsförsäkringar AB, var 21,4 (13,9) procent. Relationen har stärkts kraftigt under 2015 genom de emissioner som nämndes tidigare i detta avsnitt, genom utdelning från koncernens försäkringsföretag till Länsförsäkringar AB och genom godkännande av ändringar i modeller för beräkningar av bankverksamhetens kapitalkrav som erhöles i andra kvartalet. Ytterligare information om kapital situationen enligt gruppregler för bankverksamhet lämnas under avsnittet Bank på sidan 28.

Moderbolaget

Moderbolagets resultat efter finansiella poster uppgick till 438 (767) Mkr. Resultatet påverkades av lägre utdelningar från dotterföretag på 412 (1 066) Mkr samt kostnader av engångskaraktär för frånträde av hyreskontrakt för kontorslokaler. Intäkterna uppgick till 2 653 (2 491) Mkr.

En nyemission om 600 Mkr genomfördes under första kvartalet. Moderbolaget läm-

nade under första kvartalet aktieägartillskott om 500 Mkr till Länsförsäkringar Bank AB.

Förslag till vinstdisposition

Fritt eget kapital i koncernen uppgår till 12 935 Mkr. Ingen avsättning till bundna fonder krävs. Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen för Länsförsäkringar AB fritt eget kapital på sammanlagt 10 667 322 250 kronor.

Moderbolagets fria egna kapital består av (kronor)

Överkursfond	5 470 917 955
Fond för verkligt värde	-27 581 452
Balanserade vinstmedel	4 792 723 904
Årets resultat	431 261 843
Fritt eget kapital 2015-12-31	10 667 322 250

Styrelsen föreslår att av disponibla vinstmedel i moderbolaget balansera 10 667 322 250 kronor i ny räkning, varav 5 470 917 955 kronor till överkursfond.

Affärsverksamhet Sakförsäkring

Affärsenhet Sak ansvarar för den skadeförsäkringsrörelse som enligt uppdraget från länsförsäkringsbolagen ska bedrivas av Länsförsäkringar AB. Uppdraget är att komplettera länsförsäkringsbolagens erbjudande med specialprodukter för att möta kundernas behov, att starta ny affär som sedan kan föras ut till länsförsäkringsbolagen samt att svara för länsförsäkringsgruppens samlade återförsäkringsskydd. Sakaffären är indelad i tre affärsområden:

Agria, Hälsa samt Återförsäkring och Special, affären bedrivs i Länsförsäkringar Sak med dotterbolag. Länsförsäkringar Sak tecknar sjukvårds-, sjuk- och olycksfallsförsäkring, företag specialförsäkring och internationell återförsäkring samt hanterar länsförsäkringsgruppens samlade återförsäkringsskydd. Länsförsäkringar Sak bedriver även skadelivränterörelse. Länsförsäkringar Saks dotterbolag Länsförsäkringar Gruppliv tecknar gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring. Dotterbolaget Agria Djurförsäkring är ett specialistföretag för djur- och grödaförsäkring. Specialiseringen innebär ett renodlat fokus och engagemang kring djuren och dess ägare. Agrias internationella verksamhet bedrivs i filialer i Storbritannien, Norge och Danmark samt i ett administrationsbolag i Storbritannien, Agria Pet Insurance Ltd. Under 2015 har etablering av Agria i Finland påbörjats, ett samarbetsavtal med den finska kennelklubben har tecknats. Verksamheten beräknas starta vid halvåret 2016.

Resultat och lönsamhet

Rörelseresultatet uppgick till 908 (791) Mkr och totalkostnadsprocenten uppgick till 85 (88) procent.

Försäkringsrörelsens tekniska resultat uppgick till 821 (611) Mkr. Lönsamheten i försäkringsrörelsen är god. Affärerna transport- och ansvarsförsäkring utvecklades positivt och redovisade förbättrade resultat. Inom Agria har skadekostnaderna haft en stabilare utveckling än tidigare och både premieintäkt och resultat utvecklades positivt. Skadekostnaderna inom sjukvårdsförsäkring utvecklades negativt och ett flertal åtgärder har vidtagits för att bryta utvecklingen, bland annat justerade priser och självrisker. Ett beslut har fattats om att föra över del av affären olycksfall- och sjukförsäkring från Länsförsäkringar Sak till länsförsäkringsbolagen. I samband med det har en genomgång skett av affärens reserver, och ett positivt utvecklingsresultat på närmare 300 Mkr har realiserats. Utförelsen är en naturlig del i länsförsäkringsgruppens affärsmodell, där etablerad affär flyttas till länsförsäkringsbolagen.

Premieintäkterna efter avgiven återförsäkring uppgick till 5 074 (4 099) Mkr. Föregående års premieintäkt påverkades negativt med 500 Mkr till följd av överlåtelse av trafikförsäkringsbestånd till länsförsäkringsbolagen. Exklusive engångseffekten 2014 ökade premieintäkten med 10 procent. Ökningen är främst en följd av beståndstillväxt och tidigare premiehöjningar i sjuk- och olycksfallsaffären samt inom Agria. Försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring ökade till 3 242 (2 670) Mkr och skadekostnadsprocenten uppgick till 64 (65). Driftskostnadsprocenten uppgick till 21 (23). Exklusive den negativa effekten på premieintäkten 2014 uppgick driftskostnadsprocenten till 20.

Totalavkastningen uppgick till 5,8 (5,1) procent. Fastigheter som uppgick till cirka 33 procent av placeringstillgångarna, bidrog med 6,4 procentenheter till totalavkastningen. Värdet på fastighetsinnehaven har utvecklats positivt på grund av högre marknadshyror och av att avkastningskraven i marknaden har fortsatt att sjunka. Ränteportföljen, som har en kort duration, påverkades av det låga ränteläget och gav en negativ avkastning på 0,4 procentenheter. Framförallt var det amerikanska krediter och vidgade creditspreadar som stod för de största negativa bidragen i ränteportföljen.

Marknad

Sakförsäkringsmarknaden är en mogen marknad och premieinkomsten har ökat med cirka 5 procent under året. För de produkter som erbjuds av Affärsenhet Sak sker tillväxt i den svenska marknaden främst inom sjuk- och olycksfallsförsäkring och djurförsäkring.

Den höga försäkringsgraden för djur i Sverige innebär en begränsad tillväxtpotential och Agria Djurförsäkring har därför under flera år arbetat för etableringar på andra marknader. I dag finns verksamhet i Danmark, Norge och Storbritannien och under året har etablering i Finland påbörjats. Färre och större aktörer påverkar inriktning på djursjukvården, och därmed tillgänglighet och kostnader inom veterinärvården.

Marknaden för sjuk- och olycksfallsförsäkring ökade under året med cirka 7 procent. Den växande oron för att de offentliga socialförsäkringarna inte räcker till samt hushållens ökade skuldsättning

påverkar utvecklingen på marknaden. Allt fler köper privata försäkringar för att öka den ekonomiska tryggheten vid sjukdom, olycksfall, arbetslöshet, pension och dödsfall. Företagarna är också måna om att de själva och deras medarbetare inte får långa sjukskrivningsperioder och sjukvårdsförsäkringen blir då ett sätt att öka tryggheten och hålla företagens medarbetare friskare. Marknaden för sjukvårdsförsäkring fortsätter att växa och konkurrensen på marknaden är hård, framför allt på marknaden för medelstora och stora företag. Lönsamheten i marknaden för sjukvårdsaffär är generell svag och flertalet av konkurrenterna har infört självriskalternativ och höjt premierna.

Antalet aktörer på företagsmarknaden fortsätter att öka vilket leder till ytterligare prispress inom flera segment. Prispressen inom transportförsäkring har stagnerat något men inga tecken tyder på att premierna är på väg uppåt. Inom ansvarsförsäkring har konkurrensen hårdnat under flera år genom nyetableringar och att försäkringsbolag som tidigare enbart riktade sig mot storföretag i större utsträckning bearbetar samma marknadssegment som Länsförsäkringar Sak, det vill säga små och medelstora företag.

På den internationella återförsäkringsmarknaden är den samlade återförsäkringskapaciteten fortsatt stor. Rekordlåg ränta och goda resultat hos återförsäkringsbolagen har fortsatt att locka nya investerare till branschen vilket resulterar i pressade priser.

Agria Djurförsäkring

Premieintäkten uppgick till 2 721 (2 395) Mkr och det försäkringstekniska resultatet uppgick till 307 (298) Mkr.

I den svenska verksamheten visar smådjursaffären en fortsatt stabil ökning i affärsvolym och ett starkt resultat. De svenska smådjursägarna fortsätter att välja Agria som sitt försäkringsbolag. Under hösten presenterades en ny försäkring för hundar och katter i avel, där djuren försäkras redan från födseln.

Den svenska hästnäringen har det fortsatt bekymmersamt, med färre utövare och färre hästar. Trots det ökade Agrias affärsvolym. Skadekostnaderna ökade för veterinärvård vilket förklarar det försämrade resultatet inom hästförsäkring.

Lantbruksaffären levererade ett lägre resultat till följd av ökade skadekostnader för produktionsdjuren. Ett positivt tecken är ett ökat bestånd. Försäkrad grödaareal är fortsatt stabil och årets grödasäsong har haft relativt få skador. Verksamheten i Norge fortsätter att utvecklas stabilt med både växande bestånd och tillfredsställande ekonomiskt resultat. Danmark, som är Agrias yngsta marknad, har en stabil positiv utveckling. I Storbritannien har året präglats av förbättrad varumärkeskännedom och en betydande beståndstillväxt med tillfredsställande lönsamhet.

Hälsa

Premieintäkten inom Hälsa uppgick till 1 409 (1 284) Mkr och resultatet uppgick till 434 (221) Mkr. Det förbättrade resultatet beror främst på ett positivt avvecklingsresultat i olycksfallsaffären. Skadekostnaderna inom sjukvårdsförsäkring utvecklas ogynnsamt och ett antal åtgärder har vidtagits för att vända utvecklingen, bland annat premiehöjningar och en höjning av självrisk. Under året har ett viktigt kvalitetsarbete inletts inom sjukvårdsförsäkringen. Målet är att alla operationer som görs inom försäkringen ska omfattas av en oberoende medicinsk granskning. Syftet är både att säkerställa patientsäkerhet och kundnytta samt kostnadsutvecklingen inom försäkringslösningen.

Övriga delar inom sjuk- och olycksfallsaffären levererade ett stabilt positivt resultat. Försäkringen Bo Kvar som lanserades 2014 i samarbete med Länsförsäkringar Bank ger ekonomiskt skydd för bankens bolånekunder vid dödsfall, sjukdom och arbetslöshet. Försäljningen utvecklas starkt och cirka 10 000 personer är nu försäkrade. Med mycket nöjda sjukvårdsförsäkringskunder och en stor marknadsandel inom företagsförsäkring har Länsförsäkringar ett bra utgångsläge för tillväxt. Utvecklingen mot ökad digitalisering av verksamheten fortsätter och idag tecknas en stor del av försäkringarna helt digitalt.

Återförsäkring och Special

Länsförsäkringar Sak kompletterar länsförsäkringsbolagens erbjudande till företagskunder med speciallösningar inom ansvar, transport, motor och egendom. Länsförsäkringsgruppens gemensamma

återförsäkringsskydd, gruppintern återförsäkring med ett antal poollösningar, hanteras av Länsförsäkringar Sak. Den interna återförsäkringen och den för länsförsäkringsgruppen gemensamt upphandlade återförsäkringen är en stor tillgång för Länsförsäkringar och kunderna. Systemet säkerställer en stabil lösning till en låg kostnad genom att fördela risk inom länsförsäkringsgruppen och att upphandla externa skydd för storskador. Länsförsäkringar Sak tecknar även en väl diversifierad portfölj inom internationellt mottagen återförsäkring.

Premieintäkten inom Återförsäkring och Special uppgick till 945 (921) Mkr och resultatet uppgick till 88 (22) Mkr. Det förbättrade resultatet berodde främst på avvecklingsresultat inom transport och resultatförbättring inom ansvar.

Trots en mindre beståndsminskning fortsätter Länsförsäkringar Sak att leverera ett stadigt positivt resultat inom Transport. Inom Ansvarsförsäkring har del av affären påverats av det osäkra rättsläget vad gäller professionsansvarsförsäkring för livförsäkringsförmedlare. Till följd av det har Länsförsäkringar Sak redan under 2014 slutat att nyteckna ansvarsförsäkring för livförsäkringsförmedlare. Två ärenden har behandlats i Hovrätten under året, och båda har överklagats till Högsta Domstolen. Försäkringsbeståndet i ansvarsaffären har därmed minskat något men affären levererar ett fortsatt positivt resultat.

Säljaransvarsförsäkringen, som ger en hussäljare skydd för det tioåriga ansvar för dolda fel som jordabalken ålägger en hussäljare av en privatbostad, ökar i takt med att Länsförsäkringar Fastighetsförmedling växer.

Resultatet inom mottagen återförsäkring har försämrats till följd av högre skadekostnader inom internationellt mottagen återförsäkringsaffär. Liksom många andra återförsäkringsbolag drabbades Länsförsäkringar av Tianjin-skadan i Kina. Det är den enskilt största skadan i internationell återförsäkringsaffär för Länsförsäkringar under året. 2015 har varit ett bra år vad gäller storskador inom länsförsäkringsgruppen. Storskador är internt återförsäkrade inom länsförsäkringsgruppen. Stormen Egon beräknas kosta cirka 130 Mkr totalt för länsförsäkringsgruppen.

Affärsverksamhet Bank

Bankkoncernen består av moderbolaget Länsförsäkringar Bank och de helägda dotterbolagen Länsförsäkringar Hypotek, Länsförsäkringar Fondförvaltning och Wasa Kredit. Länsförsäkringar Bank är Sveriges femte största retailbank med en affärsvolym på 404 mdr. Bankverksamheten bedrivs enbart i Sverige och affärsvolymen fortsätter att växa inom alla områden. Strategin är att erbjuda banktjänster till länsförsäkringsgruppens kunder och utgår från Länsförsäkringars starka varumärke och en lokal förankring via de kundägda länsförsäkringsbolagen. Med de 3,7 miljoner kunder som finns i länsförsäkringsgruppen har bankverksamheten en stor potentiell kundbas. Huvudmålgrupper är 3 miljoner privatkunder, varav 2,2 miljoner är boendeförsäkringskunder. Övriga målgrupper är lantbruks- och småföretagskunder. Enligt Svenskt Kvalitetsindex undersökning för 2015 har Länsförsäkringar Bank återigen Sveriges mest nöjda privatkunder vilket är ett kvitto på bankverksamhetens höga kvalitet. Dessutom har Länsförsäkringar bland de nöjdaste bolånekunderna bland privatpersoner.

Resultat och lönsamhet

Rörelseresultatet ökade med 26 procent till 1 175 (935) Mkr, vilket förklaras av ett ökat räntenetto och ökade provisionsintäkter. Räntabiliteten på eget kapital stärktes till 8,9 (8,3) procent. Räntenettet ökade med 16 procent till 2 994 (2 580) Mkr till följd av ökade volymer och förbättrade marginaler.

Nettoresultat av finansiella poster uppgick till 97 (98) Mkr. Provisionsnettot uppgick till -441 (-319) Mkr. Förändringen i provisionsnetto förklaras av ökade ersättningar till länsförsäkringsbolagen beroende på en god volymutveckling. Rörelsekostnaderna uppgick till 1 566 (1 526) Mkr.

Kreditförlusterna uppgick netto till 6 (-10) Mkr, vilket motsvarar en kreditförlustnivå på 0,00 (0,00) procent. Osäkra lånefordringar brutto uppgick till 241 (316) Mkr, vilket motsvarar en andel osäkra lånefordringar brutto om 0,12 (0,17) procent. K/I-talet före kreditförluster uppgick till 0,57 (0,62).

Affärsvolymerna ökade med 50 mdr till 404 (354) mdr. Inlåningen från allmänheten ökade med 9 procent till 84 (77) mdr och marknadsandelen uppgick till 4,7 (4,7) procent.

Den förvaltade fondvolymen ökade med 9 procent till 109 (100) mdr. Utlåningen till allmänheten ökade med 13 procent till 202 (179) mdr. Bostadsutlåningen i Länsförsäkringar Hypotek ökade med 17 procent till 147 (126) mdr och marknadsandelen för bankkoncernens hushållsutlåning ökade till 5,5 (5,2) procent.

Marknad och affärsvolym

Inlåning från allmänheten ökade med 9 procent till 84 (77) mdr. Småföretagsinlåningen uppgick till 11 (10) mdr och antalet inlåningskonton ökade med 7 procent. Marknadsandelen uppgick till 4,7 (4,7) procent den 31 december 2015 enligt SCBs statistik. Den förvaltade fondvolymen ökade med 9 procent eller 9 mdr till 109 (100) mdr.

Utlåning till allmänheten ökade med 13 procent till 202 (179) mdr. All utlåning sker i Sverige och i svenska kronor samt har en väl geografiskt fördelad distribution. Utlåningen håller en god kreditkvalitet. Marknadsandelen av hushållsutlåning stärktes till 5,5 (5,2) procent den 31 december 2015. Bostadsutlåningen i Länsförsäkringar Hypotek ökade med 17 procent eller 21 mdr till 147 (126) mdr. Bostadsutlåningens andel av den totala utlåningsportföljen uppgick till 73 (71) procent. Marknadsandelen av bostadsutlåning stärktes till 5,5 (5,1) procent den 31 december 2015.

Lantbruksutlåningen ökade med 9 procent till 24 (22) mdr. Lantbruksutlåningen består främst av bottenlån till familjeägda lantbruk och det genomsnittliga engagemanget är lågt och uppgick till 2 Mkr. Bottenlån för lantbruksfastigheter, som står för hela ökningen i lantbruksutlåning, ökade till 22 (18) mdr, motsvarande 92 (89) procent av lantbruksutlåningen. Lantbruksutlåningen fortsätter växa i lägre takt än övrig utlåning. Småföretagsutlåningen uppgick till 2 (2) mdr.

Upplåning

Koncernen har en låg refinansieringsrisk och en välfördelad förfallostruktur. Emitterade värdepapper ökade med 9 procent eller 11 mdr till nominellt 140 (129) mdr, varav säkerställda obligationer uppgick till 110 (101) mdr, icke säkerställd långfristig upplåning uppgick till 29 (23) mdr och kortfristig upplåning uppgick till 1 (4) mdr. Genomsnittlig återstående löptid för den långfristiga upplåningen uppgick den 31 december 2015 till 3,3 (2,8) år.

Under perioden emitterades säkerställda obligationer med en volym motsvarande nominellt 35 (24) mdr, återköpta säkerställda obligationer uppgick till nominellt 10 (8) mdr och förfall av säkerställda obligationer uppgick till nominellt 16 (17) mdr. Länsförsäkringar Bank emitterade under perioden icke säkerställda obligationer om nominellt 16 (9) mdr.

Likviditet

Framförhållning och god kontroll kännetecknar bankens hantering av likviditet och finansiering. En betryggande likviditetsreserv finns för att säkerställa att tillräcklig likviditet alltid finns tillgänglig. Förvaltning och placering av likviditetsreserven är konservativ och sker inom de limiter som styrelsen fastställt i finanspolicyn.

Den 31 december 2015 uppgick likviditetsreserven till 43 (45) mdr enligt Bankföreningens definition. Likviditetsreserven är placerad i värdepapper med mycket hög kreditkvalitet och som är belåningsbara hos Riksbanken och i förekommande fall i ECB. Likviditetsreserven består till 63 procent av svenska säkerställda obligationer, till 7 procent av andra svenska obligationer med kreditbetyg AAA/Aaa, till 20 procent av svenska statsobligationer, till 5 procent av AAA/Aaa-ratade obligationer emitterade eller garanterade av europeiska stater och multinationella utvecklingsbanker, till 2 procent av nordiska AAA/Aaa ratade covered bonds och till 3 procent av placeringar hos Riksgälden. Genom att utnyttja likviditetsreserven kan kontrakterade åtaganden mötas i drygt 2 år utan ny upplåning på kapital-

Affärsverksamhet

Liv- och pensionsförsäkring

marknaden. Bankkoncernens likviditetstäckningsgrad (LCR) enligt Finansinspektionens definition uppgick till 251 (221) procent den 31 december 2015.

Kapitaltäckning konsoliderad situation

I och med ikraftträdandet av CRR (575/2013) omfattar den konsoliderade situationen förutom bankgruppen även det blandade finansiella moderholding-företaget Länsförsäkringar AB.

Kapitalrelation

Konsoliderad situation (Mkr)	2015-12-31	2015-09-30
IRK metoden	30 317	30 448
Hushållsexponeringar	22 989	22 771
Företagsexponeringar	7 328	7 677
Schablonmetoden	11 822	9 281
REA totalt	51 724	49 401
Kärnprimärkapital	11 064	9 980
Primärkapital	12 264	11 180
Totalt kapital	14 561	13 477
Kärnprimärkapitalrelation, %	21,4	20,2
Primärkapitalrelation, %	23,7	22,6
Total kapitalrelation, %	28,2	27,3

Länsförsäkringar erbjuder liv- och pensionslösningar till företag och privatpersoner. Genom Länsförsäkringar Fondliv erbjuds fondförvaltning, garantiförvaltning och riskförsäkring inom personriskområdet. I Länsförsäkringar Liv sker ingen nyteckning, bolaget förvaltar traditionell livförsäkring som är tecknad före stängningen 2011.

Resultat och lönsamhet

Rörelseresultatet för Länsförsäkringar Fondliv uppgick till 516 (373) Mkr. Intäkterna från avgifter från den finansiella komponenten i avtalen ökade med 14 procent och uppgick till 649 (570) Mkr. Förvaltningsersättningarna ökade med 22 procent och uppgick till 728 (598) Mkr. De förbättrade avgifterna och förvaltningsersättningarna berodde till största del på en volymökning genom högre avkastning och ett positivt nettoinflöde. Driftkostnaderna ökade och uppgick till 910 (867) Mkr, vilket främst berodde på högre försäljnings- och personalkostnader. Total premieinkomst för Länsförsäkringar Fondliv uppgick till 8 645 (8 543) Mkr. Ökningen berodde på att inbetalda premier ökade. Inflyttat kapital minskade och uppgick till 1 375 (1 704) Mkr. Försäkringskapitalet uppgick till 103 (94) mdr, en ökning med 10 procent. Ökningen berodde på en positiv avkastning och ett positivt nettoflöde. Den totala försäljningen exklusive kollektivavtalad tjänstepension uppgick till 9 272 (8 186) Mkr, en ökning med 13 procent.

Marknad och affärsvolym

Sveriges mest nöjda kunder inom privat pensionsförsäkring finns även 2015 hos Länsförsäkringar. Det framgår av kundmätningen Svenskt Kvalitetsindex Försäkring. Denna uppskattning är ett resultat av det breda erbjudandet i kombination med den unika närhet Länsförsäkringar har till kunderna. För en kundägd verksamhet är det extra viktigt att kunderna är så tydligt positiva.

Kundnöjdhetsindex i tjänstepensionsaffären, företagskunder visar att Läns-

försäkringar fortsatt innehar en andraplats i rankningen, kvalitetsindex låg på 72,6. Forsprånget ned till tredjerankade företag ökade och gapet upp till förstaplatsen minskade 2015.

En stor del av Länsförsäkringars nyförsäljning inom liv avser pensionslösningar till företag som inte har kollektivavtal. Det är en marknad där behovet av individuell rådgivning är stort. Med utgångspunkt i kundens behov görs en pensionsanalys, varpå kunden får erbjudande om en lösning som normalt består av både sparande till pension samt olika försäkringslösningar. Länsförsäkringar säljer sina försäkringslösningar både via egen säljkår samt försäkringsförmedlare.

Nyförsäljningen på livförsäkringsmarknaden ökade under året. Den svenska livförsäkringsmarknaden inom fondförsäkring ökade med 21 procent och uppgick till 92 mdr. Premieinkomsten ökade med 11 procent och uppgick till 80 mdr. Länsförsäkringars marknadsandel för fondförsäkring, mätt i försäljningsvärde, uppgick till 10,0 (11,5) procent. Marknadsandelen mätt i premieinkomst uppgick till 10,1 (9,3) procent.

Både de egna säljkanalerna och förmedlad kanal har haft en positiv utveckling jämfört med föregående år och ökade med 12 procent respektive 15 procent.

Tjänstepensioner

den största marknaden
Försäljningsvärdet på tjänstepensionsmarknaden för fondförsäkring var 62 (55) mdr vilket motsvarar en ökning med 12 procent. Tjänstepensionsmarknaden är den största av delmarknaderna, den utgör 67 (73) procent av den totala fondförsäkringsmarknaden. Länsförsäkringar Fondlifs försäljningsvärde inom fondförsäkring på tjänstepensionsmarknaden var 8 (8) mdr, en ökning med 1 procent. Detta motsvaras av en marknadsandel på 12,8 (14,2) procent. På den för Länsförsäkringar Fondliv strategiskt viktiga delmarknaden ej

kollektivavtalad tjänstepension uppgick försäljningsvärdet till 8 (8) mdr. Länsförsäkringar Fondlivs marknadsandel uppgick till 18,7 procent. Inom delmarknaden ej kollektivavtalad tjänstepension uppgick nyförsäljningen till 41 (41) mdr.

Privat- och sparmarknad

Försäljningsvärdet på delmarknaden privat pension inom fondförsäkringsmarknaden minskade med 53 procent. Länsförsäkringar Fondlivs marknadsandel inom fondförsäkring uppgick till 21,9 procent, vilket är en förbättring med 8,0 procentenheter. Möjligheterna för privatpersoner att spara till sin pension med särskilda skattefördelar är på väg att fasas ut. 2015 har avdragsutrymmet sänkts till 1 800 kronor och slopas helt 2016.

Delmarknaden Spar inom fondförsäkringsmarknaden ökade med 59 procent. Länsförsäkringar Fondlivs marknadsandel uppgick till 3,5 (2,9) procent.

Affärsvolym

Premieinkomsten, enligt Svensk Försäkrings definition, uppgick till 8 645 (8 543) Mkr. Minskning i inflyttat kapital, 1 375 (1 704) Mkr, förklarar att ökningen inte är större trots en växande riskaffär jämfört med föregående år. Delmarknaden ej kollektivavtalad tjänstepension svarade för 77 procent av totala premieinkomsten. Avtalspension stod för 8 procent och Privat- och Sparmarknaden för 15 procent av totalt inbetalda premier.

Garantiförvaltning

Garantiförvaltning inom fondlivförsäkring är Länsförsäkringars alternativ till kunder som efterfrågar en garanti i sitt sparande och som har ett behov av att veta den lägsta nivån på sina framtida utbetalningar. Principen för garantin är att kunden får tillbaka de inbetalningar som gått till sparandet med möjlighet till ytterligare avkastning. Full garanti, det vill säga minst ”pengarna tillbaka” gäller efter minst tio års spartid. Vid kortare spartider gäller en trappa, där garantin är 80 procent mellan fem och tio år kvar till pension och som lägst 70 procent när det är mindre än fem år kvar till pension. Tillgångarna i garantiförvaltningen fördelas mellan aktie- och ränteplaceringar där räntedelen alltid ska vara minst 40 procent och aktiedelen kan

gå ner till noll. För Garantiförvaltning uppgick premieinkomsten till 1 097 (1 527) Mkr. Vid årsskiftet var det förvaltade kapitalet totalt 2,3 (1,9) mdr.

Avkastningen under året var -0,2 (6,0) procent. Ränteportföljen utvecklades negativt och aktieportföljen utvecklades positivt, då främst svenska, europeiska och japanska aktier. Det största negativa bidraget i ränteportföljen kom från krediter av typen Non Investment Grade.

58 procent av portföljen finns i ränteplaceringar och 42 procent i aktier. Under inledningen av 2015 låg 50 procent i ränteplaceringar, varav det mesta i svenska statspapper och bostadsobligationer, 50 procent låg i aktier som var placerade globalt. Under slutet på sommaren minskades andelen aktier från 50 till 43 procent samtidigt som räntedelen ökade med motsvarande andel. Aktieandelen består till största delen av amerikanska, europeiska och svenska aktier.

Fondförvaltning

Länsförsäkringars fondutbud består av 35 fonder med eget varumärke och 46 externa fonder, sammanlagt 81 fonder. Fonderna med eget varumärke finns inom Länsförsäkringars eget fondbolag och förvaltas av noga utvalda externa förvaltare. De externa fonderna ger ytterligare bredd och djup åt utbudet och har valts ut för att de presterar goda resultat jämfört med andra liknande fonder på marknaden. Uppföljning görs löpande för att säkerställa att fonderna och förvaltarna fortsätter att prestera bra resultat. De som av något skäl inte lever upp till kraven byts ut. Arbetet med att löpande utvärdera och se över utbudet och fondernas kvalitet är prioriterat. Genom att erbjuda ett utbud av utvalda fonder med bra kvalitet i olika fondkategorier får kunden hjälp med valet av fonder och förvaltare. I februari 2015 lanserades två nya temafonder i utbudet, BNP Paribas Equity World Aqua och Deutsche Invest Global Infrastructure. I april lanserades fem nya fonder från Länsförsäkringar med utgångspunkt från bekväma placeringsförslag med fem olika risknivåer. Under oktober togs Didner & Gerge Aktiefond in i utbudet inom kategorin svenska aktier.

Av de 81 fonderna i det rekommenderade fondutbudet utvecklades 65 procent av fonderna positivt och 35 procent nega-

tivt under 2015. 16 av fonderna steg med över 10 procent samtidigt som fem fonder sjönk mer än 10 procent. Fonderna med högst avkastning under 2015 var SEB Europa Småbolag, Länsförsäkringar Småbolag Sverige och Lannebo Småbolag. Svagast utveckling under 2015 hade Blackrock World Mining, Blackrock Latin America och JPM Africa.

Traditionell livförsäkring i Länsförsäkringar Liv

I Länsförsäkringar Liv bedrivs traditionell livförsäkring fördelat på fyra bestånd, Nya Trad, Gamla Trad, Nya Världen och Försäkrad Pension. I bolaget sker idag ingen nyteckning.

Resultat och lönsamhet

Resultatet i Länsförsäkringar Liv uppgick till 5 089 (1 903) Mkr. Störst positiv effekt på resultatet hade villkorsändringar till Nya Trad och kapitalförvaltningens resultat. Ändrade antaganden för försäkringstekniska avsättningar samt ett positivt risk- och administrationsresultat bidrog även till resultatet. Resultatet påverkades svagt positivt av stigande marknadsräntor, genom att skulden till försäkringstagarna, som diskonteras med marknadsräntan, minskade. Det positiva resultatet medförde att solvensgraden ökade till 128 (122), solvenskvoten var 5,6 (4,2).

Premieinkomsten uppgick till 2 113 (2 932) mdr. För premiedragande försäkringar fortsätter inbetalningarna men i takt med att försäkringar slutbetalas minskar premieinkomsten genom att ingen nyteckning sker i bolaget.

Försäkringstekniska avsättningar minskade med totalt 9,5 mdr till 93,5 mdr. Ett negativt kassaflöde förklarar merparten av minskningen. Villkorsändringar och ändrade antaganden för försäkringstekniska avsättningar minskade även skulderna.

Driftskostnaderna ökade till 442 (423) Mkr främst till följd av ökade IT-kostnader.

Nya Trad

Nya Trad är Länsförsäkringar Livs bestånd dit kunder med traditionella försäkringar erbjuds möjlighet att villkorsändra sina försäkringar. I stort sett alla kunder med pensionsförsäkringar kan nu villkorsändra sina försäkringar till Nya Trad, med undantag för vissa mindre

delbestånd där tekniska eller avtalsmässiga begränsningar finns. I dag har kunder med sammanlagt 12 mdr i försäkringskapital villkorsändrat sina försäkringar, varav 5 mdr under 2015. De nya villkoren innebär bland annat lägre avgifter och lägre garantier. De lägre garantierna ger ett ökat utrymme för placeringstillgångar med högre förväntad avkastning och förbättrade möjligheter till framtida värdeökning på sparad kapital.

Förvaltad kapital uppgick till 15,0 (8,6) mdr och kapitalavkastningen uppgick till 1,4 (9,4) procent. Per 31 december 2015 var fördelningen 47 procent räntebärande värdepapper, 40 procent aktier, 8 procent alternativa investeringar och 5 procent fastigheter. Avkastningen var för de olika tillgångsslagen: räntebärande värdepapper -0,2 (5,8) procent, aktier 1,9 (10,1) procent, alternativa investeringar 3,0 (6,4) procent och fastigheter 30,0 (41,5) procent. Återbäringsräntan uppgick till 10 procent. Per 1 februari 2016 sänktes återbäringsräntan till 6 procent.

Gamla Trad

Ett lågt riskutrymme har inneburit att andelen långa räntebärande placeringar har varit fortsatt hög i Gamla Trad. Andelen aktier och alternativa investeringar har dock kunnat ökas, vilket är positivt då dessa placeringar har högre förväntad avkastning. Förvaltad kapital uppgick till 86,6 (97,6) mdr och kapitalavkastningen till 0,5 (11,3) procent. Per 31 december 2015 var fördelningen 85 procent räntebärande värdepapper, 4 procent aktier, 9 procent alternativa investeringar och 2 procent fastigheter. Avkast-

ningen var för de olika tillgångsslagen: Räntebärande värdepapper -1,8 (11,1) procent, aktier 4,1 (21,0) procent, alternativa investeringar 27,9 (6,1) procent och fastigheter 13,6 (2,6) procent. Under 2015 har durationen i ränteportföljen varit i princip oförändrad.

Återbäringsräntan i Gamla Trad har under hela 2015 varit 2 procent. Den genomsnittliga återbäringsräntan för Gamla Trad de senaste tio åren har varit 3,4 procent.

Nya Världen

I förvaltningsformen Nya Världen placeras kundernas kapital i cirka 30 procent obligationer och i cirka 70 procent svenska och utländska aktier. Nya Världen är en traditionell försäkring där kunderna är garanterade att få tillbaka minst de premier som betalats in, med avdrag för driftkostnader och avkastningsskatt. Avkastningen i Nya Världen uppgick till 0,3 (8,7) procent. Aktier i utvecklade marknader avkastade positivt medan aktier i tillväxtmarknader avkastade negativt. De räntebärande placeringarna avkastade svagt positivt.

Nyckeltal i Länsförsäkringar Liv

Solvens är ett mått som visar bolagets finansiella styrka i förhållande till de garanterade åtagandena till kunderna. Länsförsäkringar Liv har under ett antal år arbetat aktivt med åtgärder för att stärka solvensen. Bolaget har följt en av styrelsen beslutad plan för solvensstärkande åtgärder. Planen innehåller ett antal åtgärder för att effektivisera bolagets verksamhet och balansräkning. En stärkt solvens

skulle ge bolaget en större flexibilitet och möjlighet till placeringar i tillgångsslag med högre förväntad avkastning.

Under 2015 har bolaget följt en strategi där placeringsportföljen i stor utsträckning matchas mot skuldsidan i syfte att skydda bolagets överskott mot fallande räntor. En del i matchningsstrategin har varit att generera ett visst överskott vid stigande räntor, solvenseffekten av strategin var svagt positivt. Under året var svängningarna på räntemarknaden stora men den totala förändringen från årsskiftet var relativt liten. Nya Trad var den aktivitet som bidrog mest till att stärka solvensen. Nya Trad förbättrar solvensen genom att försäkringarna efter villkorsändring får lägre garantier och därmed minskar behovet av reserveringar i bolagets balansräkning. De låga räntorna utgör alltså en stor belastning på bolaget och innebär fortsatta krav på riskhantering och aktiviteter för att stärka solvensen.

Solvensknoten uppgick till 5,6 (4,2) och solvensgraden uppgick till 128 (122) procent.

Konsolideringsgraden beräknas separat för Nya och Gamla Trad och visar på kollektivets förmåga att lämna återbäring. Måttet beskriver marknadsvärdet på kollektivets tillgångar i relation till de garanterade åtagandena och den preliminärt fördelade återbäringen. Konsolideringsgraden i Nya Trad uppgick till 114 (120) procent och i Gamla Trad uppgick konsolideringsgraden till 120 (120) procent. Skuld täckningsgraden uppgick för tjänstepension till 123 (117) procent och för övrig pension till 123 (117) procent.

Övrig information

Risker och riskhantering

Koncernens verksamhet inom bank och försäkring ger upphov till olika typer av risker, där kreditrisken inom bankkoncernen samt marknadsriskerna och försäkringsriskerna hänförliga till koncernens sakförsäkrings- och fondlivförsäkringsbolag utgör merparten av riskerna. Kreditrisken inom banken påverkas av det makroekonomiska läget i Sverige eftersom all utlåning sker i Sverige. Kreditförlusterna är fortsatt mycket låga.

Marknadsriskerna uppstår framför allt i Länsförsäkringar Fondliv genom att det indirekt finns en exponering mot marknadsrisk då intäkterna i fondförsäkringsverksamheten är beroende av utvecklingen på finansmarknaden. Länsförsäkringar Saks marknadsrisk uppstår genom placeringsbeslut om hur placeringstillgångar förvaltas och är mindre omfattande än Länsförsäkringar Fondlivs marknadsrisk.

Livförsäkringsriskerna hänförs framför allt från annullationsrisken i Länsförsäkringar Fondliv, det vill säga risken för utflytt från företaget och därtill lägre framtida avgiftsintäkter.

Sakförsäkringsriskerna hänförs från Länsförsäkringar Sak inklusive djur- och grödaförsäkring i dotterföretaget Agria Djurförsäkring.

Marknads- och försäkringsriskerna i sakförsäkrings- och fondlivförsäkringsverksamheten hålls på en stabil och kontrollerad nivå.

De risker som uppstår direkt i Länsförsäkringar AB är primärt hänförliga till företagets finansiering, placering av likviditet och den affärsstödande verksamhet som bedrivs för dotterbolagens och länsförsäkringsbolagens räkning.

Solvens II-arbetet under 2015 har i första hand inriktats på att slutföra implementering av regelverket. Förberedelsearbetet har även utförts med avseende på att skapa så stor affärs- och kundnytta som möjligt. Nya former för styrning, hantering och kontroll av risker samt allokering av kapital har bidragit till att effektivisera arbetsprocesser och att utveckla bättre beräkningsverktyg för avvägningar mellan risktagande och möjligheter till avkastning.

En beskrivning av de risker koncernen är exponerad mot, samt hur dessa risker hanteras, finns beskrivna i koncernens not 2 Risk- och kapitalhantering.

Medarbetare

Länsförsäkringar ABs uppdrag innebär att det finns en bredd av yrkeskompetenser och specialistbefattningar. Det finns stora möjligheter till utveckling och karriär. Länsförsäkringar AB-koncernen har 1 646 (1 630) medarbetare, varav 949 (948) kvinnor och 697 (682) män. Under året rekryterades 160 (165) nya medarbetare.

Bra ledarskap, engagerat medarbetarskap, gott arbetsklimat och tydliga värderingar är faktorer som tydliggör Länsförsäkringar ABs höga arbetsgivarattraktivitet, vilket syns i medarbetarundersökningar. Årets Net Promoter Score (NPS) i medarbetarundersökningen var 25, jämfört med benchmark 8. Nöjd medarbetarindex (NMI), är på samma höga nivå som 2014, 94. Faktorer som påverkar NMI är bland annat bra arbetsklimat, upplevelsen av respekt i arbetsgrupper, information från närmaste chef och hög kännedom om företagets övergripande mål.

Inom Länsförsäkringar AB innebär medarbetarskap att ta ansvar för sin egen prestation, kompetens och hälsa, vilket återfinns i personalpolicyn och i företagets arbetsmodell för prestationsstyrning. Utgångspunkten för alla medarbetares prestation och utveckling, både på kort och lång sikt, är värderingarna och därtill affärsplanen. I uppföljningsamtal med närmaste chef får medarbetaren återkoppling på sin prestation en gång i månaden.

I medarbetarskapet ingår också att aktivt driva verksamhetsförbättringar, vilket bland annat sker genom Lean-arbetet. Detta utvecklar företagets övergripande arbete med ständiga förbättringar, som ska leda till fler nöjda kunder, ökad effektivitet och lönsamhet.

Inom Länsförsäkringar AB finns en intern utbildningsverksamhet som utvecklar och genomför utbildningar i egen regi. Verksamheten erbjuder utbildningar inom sakförsäkring, bank, liv- och pensionsför-

säkringsområdet samt ledarskap på uppdrag av länsförsäkringsgruppen.

Länsförsäkringar AB har tagit fram en medarbetarprofil med utgångspunkt från företagets värderingar med deltagande från både medarbetare och chefer. Syftet med medarbetarprofilen är att den ska bidra till att tydliggöra medarbetaransvaret när det gäller prestation, kompetens och hälsa. Medarbetarprofilen infördes i verksamheten under 2015. En tydligt definierad ledarprofil är en vägledning för ledare inom företaget.

Att Länsförsäkringar AB ska uppfattas som en jämställd arbetsplats av både kvinnor och män är en fortsatt viktig fråga som följs upp i medarbetarundersökningen. Målet att 80 procent av kvinnorna anser att arbetsplatsen är jämställd har uppnåtts under 2015.

Upplysningar om medelantal anställda, löner och ersättningar samt uppgifter om lön och annan ersättning till företagsledningen och till styrelseledamöter samt arvoden till revisorer lämnas i not 6 och i not 7 för moderbolaget och i not 13 och i not 14 för koncernen.

Miljö

Länsförsäkringar AB arbetar med miljöhänsyn i hela verksamheten genom att minska miljöpåverkan från verksamheten och att miljöanpassa erbjudandet. Miljöledningssystemet är certifierat enligt ISO 14001 för att miljöarbetet ska drivas på ett strukturerat och uthålligt sätt och samtliga länsförsäkringsbolag är också certifierade enligt ISO 14001.

Länsförsäkringar AB tar ansvar för den negativa påverkan på miljön, som uppstår på grund av verksamhet, i enlighet med företagets miljöpolicy. Tjänsteresor ger bland annat utsläpp av växthusgasen koldioxid. För att minimera miljöpåverkan från tjänsteresorna styrs resorna i stor utsträckning till tåg enligt de reseriktlinjer som finns i tjänsteresepolicyn. Teknisk utrustning möjliggör möten via telefon, video och i digitala kanaler som minskar resandet. De tjänstebilar som finns uppfyller miljöbilsdefinitionen i tjänstebilspolicyn. För att stimulera övergången till

fordon som drivs med icke fossila bränslen har företaget också laddningsstationer för elbilar. Möjligheten att låna cyklar och SL-kort för resor under dagen ger också incitament att resa mer miljövänligt.

I arbetet inom ansvarsfulla investeringar, som baseras på internationella konventioner inom områdena miljö, mänskliga rättigheter, barnarbete, arbetsrätt, korruption och kontroversiella vapen, finns ett stort fokus på klimatrisker. I slutet av 2015 skrev Länsförsäkringar AB under det internationella initiativet Montreal Pledge där investerare världen över förbinder sig att mäta och redovisa koldioxidavtryck för sina investeringar. I slutet av 2015 redovisades Länsförsäkringars koldioxidavtryck på de egna aktiefonderna och en ny mätning kommer genomföras under 2016. Ett arbete har inletts med att identifiera hur investeringarnas koldioxidavtryck kan minskas. Länsförsäkringar AB stödjer Carbon Disclosure Project (CDP) som samlar miljöinformation från bolag utifrån finansiella aktörers och investerares krav och behov.

Vid kreditgivning tas hänsyn till miljörisker främst vid utlåning till lantbruk och småföretag. Om det i kredittagarens verksamhet finns särskilt identifierade risker avseende till exempel miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga risker, korruption eller annan kriminell verksamhet görs

en bedömning av hur stor den ekonomiska risken är och om den risken medför avslag i kreditansökan.

Utvecklingen av digitala tjänster ger stora möjligheter till att minska pappersutskicken till kund och samtidigt höja service och kvalitet i informationen. Utöver att det minskar miljöpåverkan från paperstillverkningen och transporten av utskicken så blir informationen mer lättgänglig för kunden. I slutet av 2015 lanserades länsförsäkringsgruppens digitala målbild som är att utforma marknadens bästa och mest uppskattade digitala tjänster för bank, försäkring, pension och fastighetsförmedling. Det personliga kundmötet är och ska fortsatt vara prioriterat när kunden behöver det.

Som ett led i att hela tiden förbättra miljöprestandan och att minska elförbrukningen har analys genomförts för att se när IT-arbetsplatsen används och hur mycket el som går åt. Resultatet av analysen visade på en låg energiförbrukning.

En viktig funktion som har stor inverkan på miljön är inköp av produkter och tjänster. Enligt inköspolicyn och uppförandekod för leverantörer ska inköp innebära en så liten miljöpåverkan som möjligt. Ett kontinuerligt arbete sker för att utveckla miljökraven för alla kategorier av inköp och upphandlingar.

Länsförsäkringar AB driver ett sammanhållande skadeförebyggande arbete inom hela länsförsäkringsgruppen för att minska skadorna. Varje skada som inträffar medför på olika sätt en miljöbelastning. Länsförsäkringsbolagen genomför årligen aktiviteter som till exempel att besiktiga skorstenar, installera brandvarnare och inspektera vatteninstallationer. Ett verktyg har utvecklats för att kartlägga faror och risker, den så kallade Skada-på-karta. Risker kan till exempel vara oklara trafikregler, dålig sikt, farliga kurvor och översvämningrisker.

Länsförsäkringar ABs kontorsfastigheter är miljöklassade som lågenergiförbrukande samt utformade för att bidra till människors hälsa och miljö, i enlighet med Miljöklassad byggnad samt Green Building. Fastigheterna förvaltas av Humlegården AB, som också är certifierat enligt ISO 14001. Elen i fastigheterna är märkt med Bra Miljöval El, och värmen är fjärrvärme som till största delen produceras av förnyelsebart bränsle.

Resultatet av årets verksamhet och den ekonomiska ställningen 31 december 2015 för Länsförsäkringar AB-koncernen och moderbolaget framgår av efterföljande finansiella rapporter med tillhörande noter för koncernen och moderbolaget.

Bolagsstyrningsrapport

Inledning

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av de 23 kundägda länsförsäkringsbolagen och 16 socken- och häradsbolag.

Länsförsäkringar AB-koncernen består av moderbolaget Länsförsäkringar AB med ett antal direkt och indirekt ägda dotterbolag. Inom Länsförsäkringar AB-koncernen bedrivs den affärsverksamhet som länsförsäkringsgruppen bedömt lämpa sig bäst att bedriva gemensamt. Huvuddelen av länsförsäkringsgruppens utvecklings- och serviceverksamhet bedrivs samordnat och gemensamt inom Länsförsäkringar AB med gemensamma prioriteringar.

Länsförsäkringar AB är ett publikt aktiebolag vars obligationer sedan november 2012 är noterade på Nasdaq OMX Stockholm. Länsförsäkringar AB följer i tillämpliga delar Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) gällande från den 1 november 2015. Avvikelse sker huvudsakligen till följd av de begränsningar som följer av regelverken för finansiella företag, av länsförsäkringsgruppens federativa struktur samt att Länsförsäkringar AB inte är ett aktiemarknadsbolag. Avvikelse från Kodens bestämmelser och förklaringar till detta redovisas i avsnittet Avvikelse från Koden.

Enligt Koden handlar god bolagsstyrning om att säkerställa att bolag sköts på ett för aktieägarna så effektivt sätt som möjligt. God bolagsstyrning är dock av betydelse även för andra av bolagets intressenter, exempelvis kunder, obligationsinvestorer och tillsynsmyndigheter.

I det nya solvensregelverket för försäkringsföretag föreslås försäkringsföretag använda termen ”företagsstyrning” istället för ”bolagsstyrning”. I denna rapport används därför huvudsakligen termen ”företagsstyrning”. Innebörden av de båda begreppen är dock densamma.

Beskrivning av företagsstyrningssystemet

För Länsförsäkringar AB-koncernen finns ett företagsstyrningssystem som syftar till att säkerställa en sund och ansvarsfull styrning av koncernen, riskhantering samt en god intern kontroll i verksamheten. Länsförsäkringar AB-koncernen är till

följd av att det inom koncernen bedrivs både försäkrings- och bankverksamhet, ett finansiellt konglomerat och moderbolaget Länsförsäkringar AB är ett blandat finansiellt holdingföretag. Länsförsäkringar AB omfattas i denna egenskap utöver av regler om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, även av gruppregler för bank och försäkring. Det medför att Länsförsäkringar AB tillsammans med Länsförsäkringar Bankkoncernen utgör en konsoliderad situation. Länsförsäkringar Bank ansvarar i delar i ett tillsyns- och rapporteringsperspektiv för den konsoliderade situationen. Det inverkar emellertid inte på det kontroll- och tillsynsansvar som Länsförsäkringar AB har i egenskap av moderbolag gentemot dotterbolagen i koncernen och Länsförsäkringar ABs styrning av koncernen som följer härav. Anpassning av företagsstyrningssystemet sker kontinuerligt med hänsyn till pågående förändringar i nämnda regelverk.

Företagsstyrningssystemet regleras i den för koncernen gemensamma koncerninstruktionen som utgör det grundläggande styrdokumentet avseende styrning och uppföljning inom Länsförsäkringar AB-koncernen.

Länsförsäkringar ABs modell för företagsstyrning kan beskrivas som det ramverk inom vilket Länsförsäkringsgruppens strategier samt Länsförsäkringar ABs uppdrag från aktieägarna, långsiktiga inriktning och principer för styrning omsätts till affärsverksamhet inom Länsförsäkringar AB-koncernen och enligt vilket Länsförsäkringar AB organiserar, styr och kontrollerar verksamheten med beaktande av gällande interna och externa regelverk. Utgångspunkterna för företagsstyrningssystemet är

- Länsförsäkringsgruppens strategier,
- uppdraget från ägarna,
- Länsförsäkringar ABs långsiktiga inriktning, samt
- av Länsförsäkringar ABs styrelse beslutade principer för styrning av Länsförsäkringar AB-koncernen.

Länsförsäkringsgruppens strategier utgörs av ett antal strategidokument som bland annat beskriver gruppens värdegrund och

visar inriktningen och förutsättningarna för såväl det enskilda länsförsäkringsbolaget som för samverkan mellan bolagen och Länsförsäkringar AB.

Uppdraget från ägarna är länsförsäkringsbolagets önskan om en sammanhållen leverans av verksamheterna inom Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsgruppens gemensamma strategier, beslutade av Länsförsäkringar ABs aktieägar-konsortium.

Länsförsäkringar ABs långsiktiga inriktning beslutas av Länsförsäkringar ABs styrelse genom fastställande av långsiktig plan och inom ramen för den årliga affärsplaneringsprocessen i enlighet med vad som anges i Riktlinjer för ekonomistyrning.

Styrelsen för Länsförsäkringar AB har beslutat om fem principer för styrning av Länsförsäkringar AB-koncernen i syfte att åstadkomma en samlad och effektiv styrning av koncernen. Principerna är följande:

- Styrningen av koncernen ska utgå från Länsförsäkringar ABs styrelse.
- Styrningen ska baseras på marknad, risk och lönsamhet.
- Koncernens organisering ska vara effektiv.
- Verksamheterna inom Länsförsäkringar AB ska, i lämpliga delar, bedrivas som om de är tillståndspliktiga.
- Inom ramen för styrning ska interna regler fastställas.

Den riskbaserade verksamhetsstyrningen utgör grunden i företagsstyrningen. Affären har sin grund i risktagande och styrningen av koncernen ska baseras på risk. Den riskbaserade verksamhetsstyrningen ska säkerställa en sund och effektiv styrning av koncernens risk. Riskbaserad verksamhetsstyrning innebär således att verksamheten inom Länsförsäkringar AB-koncernen ska styras och bedrivas baserat på ett medvetet risktagande som aldrig får äventyra Länsförsäkringar AB-koncernens långsiktiga lönsamhet och existens. Riskmedvetenheten ska genomsyra organisationsstrukturen och styrningen av Länsförsäkringar AB-koncernen. Riskbaserad verksamhetsstyrning innefattar systemet för intern kontroll med system

för bland annat regelefterlevnad och riskhantering.

Baserat på ovan beskrivna utgångspunkter för företagsstyrningssystemet och riskbaserad verksamhetsstyrning, består företagsstyrningssystemet av följande komponenter:

- Organisation
- Internt regelverk
- System för intern kontroll, innefattande bland annat
- System för regelefterlevnad
- System för riskhantering

En lämplig och överblickbar organisationsstruktur och beslutsordning och en tydlig fördelning av ansvar och arbetsuppgifter

Grunden i företagsstyrningen är den av styrelsen fastställda operativa organisationsstrukturen med en ändamålsenlig och överblickbar organisation med en tydlig fördelning av ansvar och uppgifter mellan dels de olika bolagsorganen, dels de så kallade försvarslinjerna samt en tydlig besluts- och rapporteringsordning är centrala områden (vidare under System för intern kontroll nedan). Inom ramen för organisationen ska bland annat säkerställas skalfördelar genom koncerngemensamma funktioner och utlagd verksamhet, kontinuitetshantering och beredskapsplaner, effektiva system för rapportering och överföring av information, informations-säkerhet, hantering av intressekonflikter samt att styrelseledamöter och medarbetare är lämpliga för sina uppgifter.

Modellen för företagsstyrning omfattar således en beskrivning av organisationen, beslutsordningen, hur ansvaret är fördelat, styrelsens och ledningens arbetssätt samt centrala befattningars och funktioners ansvar.

Koncerngemensamma funktioner och utlagd verksamhet

Fördelning av arbetet inom Länsförsäkringar AB-koncernen är ett viktigt verktyg för att uppnå skalfördelar vad avser både ekonomi och kompetens. Det är också ett sätt att realisera en effektiv och aktiv styrning inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Baserat på detta har den operativa

organisationen med affärsverksamheten i affärsenheterna och koncerngemensamma funktioner i moderbolaget fastställts. Även utläggning av verksamhet till extern part är ett viktigt verktyg för att uppnå skalfördelar vad avser både ekonomi och kompetens. Utläggning av verksamhet till extern part förekommer både inom Länsförsäkringar AB och inom dotterbolagen. Styrelsen för Länsförsäkringar AB har mot denna bakgrund fastställt en koncerngemensam policy för utläggning av verksamhet, som anger övergripande principer för internt och externt utlagd verksamhet.

Kontinuitetshantering och beredskapsplaner

Inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns en kontinuitetshantering som syftar till att säkerställa att viktig information bevaras samt att verksamheten kan upprätthållas vid ett avbrott eller vid en större verksamhetsstörning. För detta ändamål har upprättas koncerngemensamma och bolagsspecifika beredskapsplaner.

Effektiva system för rapportering och överföring av information

Inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns effektiva informations- och rapporteringssystem som bland annat syftar till att säkerställa att såväl extern som intern information och rapportering om verksamheten är tillförlitlig, korrekt och fullständig samt lämnas i rätt tid.

Informationssäkerhet

Inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns IT-system och rutiner som syftar till att säkerställa konfidentialitet och tillgänglighet avseende viktig information.

Hantering av intressekonflikter

För samtliga bolag inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns interna regler om identifiering och hantering av intressekonflikter.

Krav på lämplighet

Samtliga anställda liksom styrelseledamöterna i koncernens bolag ska vara lämpliga för de uppgifter de är avsedda att utföra vad avser såväl kunskap och erfaren-

het, som anseende och integritet. En bedömning härav sker inom ramen för anställningsförfarandet och inför val av styrelse vid bolagsstämma. Lämplighetsbedömning av styrelseledamöter, ledande befattningshavare och personer i andra centrala funktioner sker i enlighet med fastställda styrdokument.

Internt regelverk

För att vara överskådligt och lättillgängligt ska Länsförsäkringar AB-koncernens interna regelverk präglas av enkelhet och tydlighet. Strävan ska vara att antalet regeldokument ska vara så få som möjligt. Det interna regelverket inom Länsförsäkringar AB-koncernen utgörs av styrdokument enligt följande:

- Policy – kommunicerar ett principiellt ställningstagande.
- Riktlinjer – översiktligt regelverk som anger ramar.
- Instruktion – detaljerade föreskrifter inom ett specifikt område.

Styrdokumentet kan antingen vara gemensamma eller bolagsspecifika, det vill säga gälla antingen för alla bolag inom Länsförsäkringar AB-koncernen eller bara för ett av bolagen. De gemensamma styrdokumentet fastställs av Länsförsäkringar ABs styrelse eller beslutas av Vd. De gemensamma styrdokumentet ska även godkännas av och införlivas i övriga bolag i organisationen. De bolagsspecifika styrdokumentet fastställs antingen av respektive bolags styrelse eller beslutas av Vd i dotterbolagen.

System för intern kontroll

Den interna kontrollen är en del av styrningen och ledningen av Länsförsäkringar AB-koncernen. Den interna kontrollen syftar till att säkerställa att organisationen är effektiv och ändamålsenlig, att verksamheten bedrivs enligt beslutade strategier för att nå uppsatta mål, att den finansiella redovisningen och rapporteringen är tillförlitlig, en effektiv drift och förvaltning av informationssystem, en god förmåga att identifiera, mäta och övervaka och hantera risker samt en god regelefterlevnad. Risk- och kapitalstyrning samt

kapitalplanering utgör en del av den interna kontrollen. Den interna kontrollen omfattar alla delar av organisationen inklusive utlagd verksamhet och ska vara en integrerad del av verksamheten. Den interna kontrollen är baserad på ett system med en stark risk- och regelkultur med tre försvarslinjer. Första försvarslinjen utgörs av verksamheten. I första försvarslinjen finns ansvaret för verksamhetens risker och det är verksamhetens ansvar att se till att kontroller för uppföljning finns, genomförs och återrapporteras. Som stöd för den interna kontrollen har inrättats en funktion för compliance och en funktion för riskkontroll som utgör den andra försvarslinjen. Compliance ansvarar för den oberoende övervakningen och kontrollen av att verksamheten bedrivs med god regelefterlevnad. Riskkontroll ansvarar för den oberoende riskkontrollen och av att verksamheten bedrivs med god riskkontroll. Internrevision, som är den tredje försvarslinjen, utgör styrelsens stöd i kvalitetssäkring och utvärdering av organisationens riskhantering, styrning och interna kontroll.

System för regelefterlevnad

Länsförsäkringar AB-koncernen har ett system för regelefterlevnad som syftar till att säkerställa efterlevnad av lagar, förordningar och andra regler, bevakning och effektiv implementering av nya och ändrade regelverk, att styrelser och medarbetare utbildas och att koncernen kontinuerligt kan identifiera, mäta, kontrollera, hantera och rapportera risker avseende efterlevnad av externa och interna regler. Systemet ska bidra till att risker minimeras och att målen för koncernens verksamhet kan uppnås med en högre grad av säkerhet.

Regelefterlevnadsfunktionerna i första linjen utgörs av juristfunktionerna samt funktioner för Regelverksstöd i dotterbolagen. Vd-stab Juridik inom Länsförsäkringar AB har dels ett övergripande ansvar för hantering av juridiska frågor inom Länsförsäkringar AB-koncernen, bland annat innefattande enhetlig tolkning och tillämpning av regelverk, dels ansvar för frågor relaterade till företagsstyrning.

Regelverksstöd i dotterbolagen ska utgöra verksamhetsnära regelverksstöd innefattande att ge stöd och råd till verksamheten och ansvar för regelefterlevnad

bland annat genom säkerställande av implementering av regelverk i dotterbolagen.

En särskild Regelverksgrupp är inrättad med uppgift är att säkerställa att regelverksförändringar och nya regelverk identifieras i ett tidigt skede för bedömning av konsekvenser och beslut om hantering.

I Regelverksgruppen ingår Chefsjuristen Länsförsäkringar AB, CFO Group, CRO Group och chefen för Compliance.

Compliance ansvarar för regelverksarbetet i andra linjen (se vidare avsnitt Kontrollfunktioner nedan).

Riskhanteringssystem

Riskhanteringssystemet ska bland annat säkerställa att Länsförsäkringar AB förlöpande kan identifiera, värdera, övervaka, hantera och rapportera risker och beroenden mellan olika risker. Systemet är integrerat i Länsförsäkringar ABs organisationsstruktur och beslutsordning och är utformat med lämplig hänsyn till fastställd organisation och beslutsordning.

Riskhanteringssystemet innefattar de strategier, processer och rapporteringsrutiner som är nödvändiga för att förlöpande kunna identifiera, mäta, övervaka, hantera och rapportera risker. Riskhanteringssystemet innefattar de risker som företaget är, eller kan komma att bli, exponerat för och deras inbördes beroenden.

Strukturen för företagsstyrningen inom Länsförsäkringar AB illustreras översiktligt genom figuren på sidan 37.

Aktieägare och bolagsstämma

Aktieägarnas inflytande utövas genom bolagsstämman som är bolagets högsta beslutande organ. Normalt hålls en bolagsstämma per år, årsstämman. Ingen aktieägare innehar mer än 9,9 procent av kapitalet och rösterna i bolaget.

Aktieägarnas beslutanderätt

Vid bolagsstämma får inte någon för egna och andras aktier rösta för sammanlagt mer än 99/1 000 av de på stämman företrädda aktierna. Beslut på bolagsstämman fattas genom enkel röstövertikt om inte aktiebolagslagen föreskriver särskild röstmajoritet. På årsstämman fattas beslut avseende årsredovisningen, val av styrelse och revisorer, ersättning till styrelseledamöter och revisorer samt andra väsentliga frågor i enlighet med lag och bolagsord-

ningen. Förslaget om arvode till styrelseledamöterna delas upp mellan ordföranden, vice ordföranden och övriga ledamöter samt arvode för utskottsarbete. Årsstämman 2015 godkände principer för ersättning och andra anställningsvillkor för företagsledningen.

Valberedning

Bolagsstämman i Länsförsäkringar AB utser en valberedning med uppgift att lämna förslag till styrelse och revisorer i Länsförsäkringar AB, dess direktägda dotterbolag och vissa ytterligare bolag, samt arvoden och annan ersättning till dessa. För valberedningen gäller en av Länsförsäkringar ABs årsstämma fastställd instruktion. Valberedningen ansvarar för att lämplighetsbedömning av ledamöter som föreslås till styrelser genomförs. Rekrytering av nya styrelseledamöter ska ske enligt valberedningens instruktion och enligt fastställda processer och rutiner. Vid rekrytering av nya styrelseledamöter inför årsstämman 2016 ska valberedningen även tillämpa fastställd mångfaldspolicy enligt vilken åtminstone ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund ska beaktas i syfte att främja oberoende åsikter och kritiskt ifrågasättande i styrelsen. Se även avsnittet Lämplighetsbedömning av styrelse och Vd nedan.

Valberedning inför årsstämman 2016
Valberedningen består sedan årsstämman 2014 av Otto Ramel (ordförande) (Länsförsäkringar Skåne), Ulf W Eriksson (Länsförsäkringar Värmland), Per-Åke Holgersson (Länsförsäkring Kronoberg), Conny Sandström (Länsförsäkringar Västerbotten) och Örian Söderberg (Länsförsäkringar Jönköping). Valberedningen har inför årsstämman 2016:

- Tagit del av utvärderingen av styrelsernas arbete.
- Tagit del av styrelseordförandes, styrelseledamöters och Vds syn på verksamheten, styrelsens arbete samt behov av kompetens och erfarenhet.
- Sett över och diskuterat behovet av kompetens och erfarenhet med hänsyn till verksamheten och regelverkets krav.

Valberedningen kommer inför årsstämman 2016 att:

- Ta ställning till kandidaters oberoende.
- Nominera styrelseledamöter, inklusive styrelseordförande och i vissa fall vice styrelseordförande.
- Genomföra lämplighetsbedömningar av styrelseledamöter.
- Föreslå arvoden och annan ersättning till styrelseledamöter, revisorer och andra organ.

Valberedningens förslag presenteras i kallelsen till årsstämman. Valberedningen ska på årsstämman presentera och motivera sina förslag och lämna en redogörelse för hur dess arbete bedrivits.

Extern revisor

Årsstämman utser den externa revisorn. Nominering sker via valberedningen. Enligt bolagsordningen ska Länsförsäkringar AB ha 1–3 ordinarie revisorer och 0–3 revisorssuppleanter. Revisorerna utses för en mandattid om högst fyra år.

Vid årsstämma 2015 utsågs Helene Willberg, KPMG AB, till ordinarie revisor och Anders Tagde, KPMG AB, till suppleant, båda för en mandattid om tre år.

Revisorn granskar Länsförsäkringar ABs årsredovisning och bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och Vds förvaltning. Vid årsstämman föredrar revisorn revisionsberättelsen och beskriver granskningsarbetet. Revisorn har inför styrelsen redogjort för sin granskning och sina iakttagelser en gång under 2015. Revisorn deltar därutöver vid möten inom revisionsutskottet.

Styrelsen

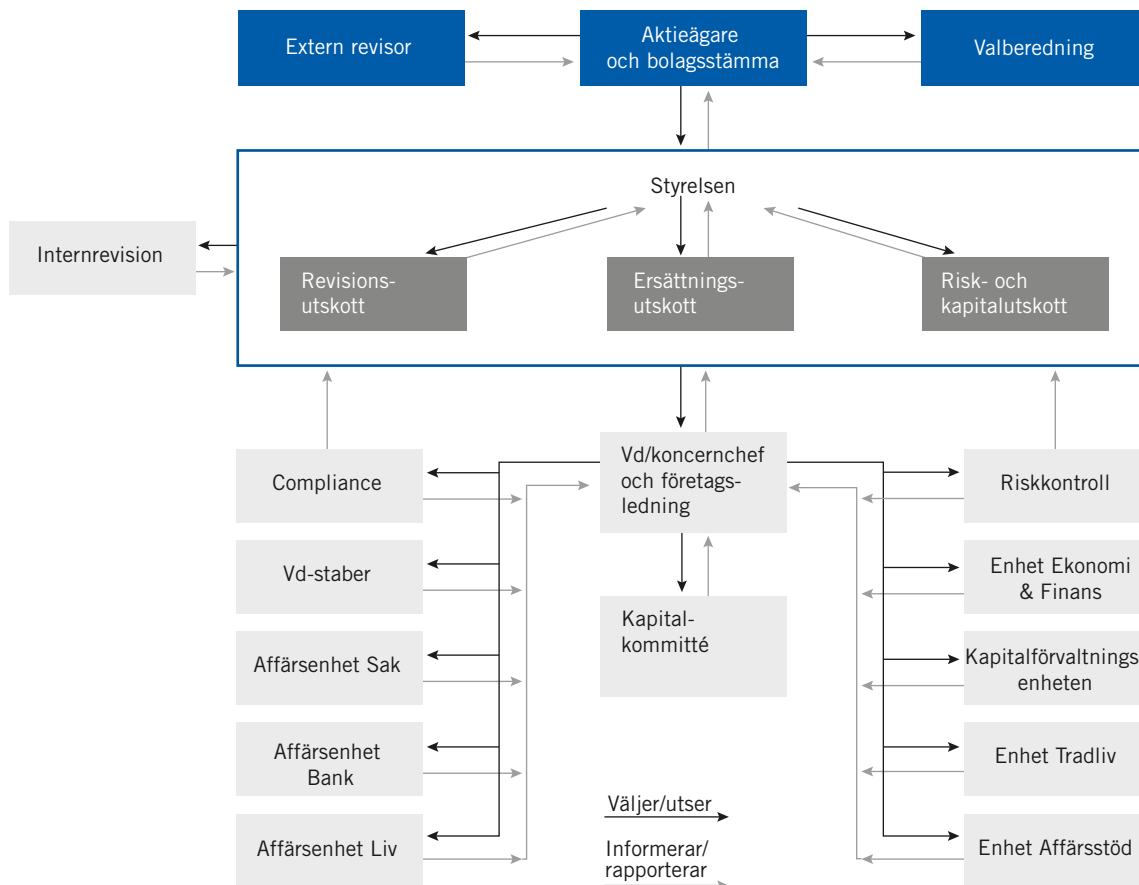
Styrelsen för Länsförsäkringar AB utses av årsstämman och ska enligt bolagsordningen bestå av 8–12 bolagsstämموvalda ordinarie ledamöter med eller utan suppleanter. Ledamot väljs enligt bolagsordningen på årsstämman för en mandattid om två år. Därutöver ingår i styrelsen ledamöter och suppleanter som utsetts av arbetstagarorganisationerna. Vd ingår inte i styrelsen. Bolaget har ingen tidsgräns för hur länge

en ledamot får sitta i styrelsen och ingen åldersgräns för styrelseledamöterna. Styrelsens ordförande och vice ordförande utses av årsstämman. Vd, styrelsens sekreterare, tillika chefsjurist, och kommunikationsdirektören närvarar vid styrelsens möten utom vid ärenden då jäv kan föreligga eller då det i övrigt är olämpligt att de närvarar. I övrigt närvarar föredragande under sina respektive föredragningar.

Styrelsen består för närvarande av tolv ordinarie ledamöter och två suppleanter. Nio av ledamöterna är utsedda av årsstämman. Tre ledamöter och två suppleanter är utsedda av arbetstagarorganisationerna. Styrelsens ledamöter redovisas på sidorna 102–103.

Styrelsens ansvar och arbetsfördelning
Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltning och ska handlägga och fatta beslut i frågor av väsentlig betydelse och av övergripande natur rörande bolagets verksamhet. Styrelsen utser, entledigar och utvärderar Vd, fastställer av

Länsförsäkringar AB styrningsstruktur

ändamålsenlig operativ organisation för Länsförsäkringar AB och Länsförsäkringar AB-koncernen, verksamhetens mål och strategier samt ser till att det finns effektiva system för intern kontroll och riskhantering.

Styrelsen fastställer varje år en arbetsordning för sitt arbete. Arbetsordningen innehåller bland annat regler avseende styrelsens och ordförandens uppgifter och ansvar, antal styrelsemöten, rutiner för verksamhets- och finansiell rapportering och rutiner i övrigt för styrelsemöten, kallelse, utformning av material, arbetsfördelningen inom styrelsen, intressekonflikter och jäv.

Styrelsen ska kontinuerligt hålla sig underrättad om bolagets utveckling för att fortlöpande kunna bedöma bolagets ekonomiska situation och finansiella ställning. Styrelsen har genom arbetsordningen och en rapportinstruktion fastställt att ekonomisk rapportering ska ske genom regelbundna styrelsesammanträden. Styrelsen ska vidare regelbundet behandla och utvärdera bolagets och koncernens riskutveckling och riskhantering. Under året följer styrelsen regelbundet upp resultat- och försäljningsutveckling, kapitalavkastning, finansiell ställning, utveckling av risker med mera i förhållande till affärsplan och prognoser. Styrelsen erhåller fyra gånger per år rapporter från Compliance, Riskkontroll och Internrevision. Styrelsen följer löpande upp koncernens aktuella ärenden hos myndigheter.

Ordföranden

Enligt arbetsordningen ska ordföranden leda styrelsens arbete och se till att styrelsen fullgör sina uppgifter. Ordföranden ska bland annat se till att styrelsen sammanträder vid behov, att styrelsen ges tillfälle att delta i sammanträden och erhåller tillfredsställande informations- och beslutsunderlag samt tillämpar ett ändamålsenligt arbetssätt. Ordföranden ska genom löpande kontakt med Vd även mellan styrelsemötena hålla sig informerad om väsentliga händelser och bolagets utveckling samt stödja Vd i dennes arbete.

Styrelsens arbete

Styrelsen har i sin arbetsordning fastställt standard för dagordning, årligen återkommande ärenden samt standard för besluts-

och informationsmaterial. Styrelsen har i koncerninstruktionen fastställt bolagets och koncernens operativa organisation och där klargjort ansvarsfördelningen mellan bolagets och koncernens olika organ och befattningshavare. Utöver koncerninstruktionen fastställer styrelsen minst en gång per år även om ingen ändring är aktuell, styrelsens arbetsordning, Vd-instruktion och ytterligare ett större antal styrdokument för verksamheten.

Styrelsen har inrättat revisionsutskott, risk- och kapitalutskott samt ersättningsutskott. Utskottens uppgifter fastläggs av styrelsen i styrelsens arbetsordning och i särskilda instruktioner. Inget av utskotten har något generellt beslutsmandat. Varje utskott ska regelbundet rapportera sitt arbete till styrelsen.

Styrelsen genomför årligen strategiskt seminarium och årligen utvärdering av Vds arbete och anställningsvillkor. Styrelsen träffar bolagets revisor minst en gång per år (se även avsnitt Revisionsutskottet nedan).

Tidpunkter för styrelsesammanträden fastställs vid första mötet efter årsstämman för ett och ett halvt år framåt. Inför varje möte sker kallelse med preliminär dagordning fjorton dagar före mötet. Handlingar till styrelsemöten distribueras normalt en vecka före mötet. Samtliga handlingar och föredragningsbilder sparas elektroniskt.

Styrelsen har under 2015 genomfört 14 sammanträden. Styrelsen har ägnat särskild uppmärksamhet åt bland annat det nya solvensregelverket för försäkringsföretag, Solvens II, nya regelverk för bankverksamheten, risk- och kapitalfrågor, det ekonomiska läget i omvärlden och dess effekter på verksamheten samt IT-effektivisering. Styrelsen har under året genomgått ett flertal utbildningar i Solvens II och nya regelverk för bankverksamheten.

Antal styrelsemöten och närvaro vid dessa redovisas i tabell på sidan 39.

Utvärdering av styrelsens arbete
Styrelseordföranden initierar varje år en utvärdering av styrelsens arbete. Detta skedde 2015 genom en elektronisk enkät. En sammanställning av resultatet har redovisats för och diskuterats i styrelsen.

Revisionsutskott

Revisionsutskottet ska svara för beredningen av styrelsens arbete inom följande områden:

- Övervaka bolagets finansiella rapportering.
- Med avseende på den finansiella rapporteringen övervaka effektiviteten i bolagets interna kontroll, internrevision och riskhantering.
- Hålla sig informerad om revisionen av årsredovisning och koncernredovisning.
- Granska och övervaka revisorns opartiskhet och självständighet och därvid särskilt uppmärksamma om revisorn tillhandahåller bolaget andra tjänster än revisionstjänster.
- Biträda vid upprättande av förslag till bolagsstämmans beslut om revisorsval.

Härutöver ska revisionsutskottet svara för beredningen av styrelsens arbete med övervakning av effektiviteten i bolagets

- företagsstyrningssystem, vilket omfattar intern styrning och kontroll, samt
- intern kontroll av de operativa riskerna.

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2015 utsågs Göran Lindell (ordförande), Jan Fock, Lars Hallkvist och Jonas Rosman till ledamöter av revisionsutskottet.

Antal möten inom revisionsutskottet och närvaro vid dessa redovisas i tabell på sidan 39.

Risk- och kapitalutskott

Risk- och kapitalutskottet ska stödja styrelsen i risk- och kapitalfrågor och utgöra ett forum för analys av och fördjudad diskussion kring Länsförsäkringar ABs och Länsförsäkringar AB koncernens risktagande och kapitalbehov. Utskottet ska inför styrelsens beslut bereda och behandla frågor rörande bland annat:

- Riskpolicy och kapitalpolicy,
- Koncernens interna modeller och validering.
- Intern risk- och kapitalplanering för Länsförsäkringar AB-koncernen,
- Internt fördelat riskkapital till dotterbolagen och mål för riskjusterad avkastning samt utvärdering av resultat,
- Uppföljning av riskernas utveckling och eventuella avvikelser i förhållande till risklimiten.

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2015 utsågs Jan Fock (ordförande), Mats Fabricius och Christer Villard till ledamöter av Risk- och kapitalutskottet.

Antal möten inom risk- och kapitalutskottet och närvaro vid dessa redovisas i tabell nedan.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet ska bereda frågor om ersättning till den verkställande ledningen, ersättning till anställda som har det övergripande ansvaret för någon av företagets kontrollfunktioner samt bereda beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av ersättningspolicyn.

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2015 utsågs Jan Fock (ordförande), Göran Lindell och Jonas Rosman till ledamöter i ersättningsutskottet.

Antal möten inom ersättningsutskottet och närvaro vid dessa redovisas i tabell nedan.

Vd/koncernchef och företagsledning

Sten Dunér är Vd i Länsförsäkringar AB sedan oktober 2009. Sten Dunér är född 1951 och har arbetat inom Länsförsäkringar AB sedan 1982. För att säkerställa att respektive dotterbolags verksamhet ligger i linje med det övergripande målet för Länsförsäkringar AB är Vd i Länsförsäkringar AB, som huvudregel, ordförande

i styrelsen för respektive dotterbolag.

Operativt är Länsförsäkringar AB-koncernen organiserad i de tre affärsenheterna Sak, Bank och Liv samt de fyra stödenheterna Affärsstöd, Kapitalförvaltning, Ekonomi & Finans och Kund- och kanalstöd. Härutöver finns enheten Tradliv, Vd-staberna HR, Juridik, Kommunikation, Intern kontroll, Företagsutveckling och Strategisk planering samt kontrollfunktionerna Internrevision, Compliance och Riskkontroll. För att säkerställa samordning av verksamheten inom respektive affärsenhet är chefen för affärsenheten även Vd i moderbolaget inom affärsenheten. Dessutom är chefen för affärsenheten, som huvudregel, ordförande i styrelserna för de direktägda dotterbolagen.

Länsförsäkringar ABs företagsledning utgörs av Vd och cheferna för affärs- och stödenheterna. Chefsjuristen, HR-direktören, kommunikationsdirektören och chefen för Kund- och kanalstöd är adjungerade till företagsledningen. Företagsledningen utgör ledning för hela Länsförsäkringar AB-koncernen. Företagsledningen behandlar och beslutar i frågor som berör koncernens enheter, Länsförsäkringar ABs Vd-staber och funktionerna Compliance och Riskkontroll.

Vd har inrättat en kapitalkommitté för att behandla frågor om risktagande och riskhantering samt avväga balansen mellan risktagande och kapitalanvändning

inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Ledamöterna i kommittén utses av Vd i Länsförsäkringar AB. För kommittén gäller en särskild arbetsordning.

Kontrollfunktioner

Internrevision

Internrevision är en oberoende granskningsfunktion som utgör styrelsens stöd i utvärderingen av företagsstyrningssystemet, inklusive organisationens riskhantering, styrning och kontroller. Internrevision ska genom granskning och rådgivning utvärdera om och kvalitetssäkra att verksamhetens övergripande interna styrning och kontrollsystem bedrivs på ett effektivt sätt, att den samlade rapporteringen till styrelsen ger en korrekt och heltäckande bild av verksamheten, att verksamheten bedrivs enligt gällande interna och externa regelverk samt att styrelsens beslut och intentioner efterlevs. Internrevision rapporterar till Länsförsäkringar ABs styrelse och till respektive dotterbolags styrelse men är administrativt underställd revisionsutskottets ordförande.

Compliance

Compliance är en oberoende kontrollfunktion med ansvar för att övervaka och kontrollera att verksamheten bedrivs med god regelefterlevnad. Funktionen ska övervaka och kontrollera regelefterlevnaden i den tillståndspliktiga verksamheten och identifiera och rapportera risker som kan uppkomma till följd av bristande regelefterlevnad. Compliance ska även ge stöd och råd till verksamheten och säkerställa att verksamheten informeras om nya och ändrade regler samt delta i genomförandet av utbildningar. Rapportering av compliancerisker och rekommendationer till åtgärder sker regelbundet till Vd och styrelse i Länsförsäkringar AB och dess tillståndspliktiga dotterbolag samt till koncernens revisionsutskott.

Riskkontroll

Riskkontroll ansvarar för oberoende riskkontroll och ska utgöra ett stöd för Vd, ledning och operativa enheter att fullgöra sitt ansvar för att bedriva verksamheten med god riskkontroll. Regelbunden rapportering ska ske till respektive bolags styrelse och Vd samt till risk- och kapitalutskott. Riskkontroll ansvarar även för

Möten och närvaro

Tabellen utvisar antalet möten inom respektive organ som hållits från årsstämman 2015 till och med 15 februari 2016 liksom de enskilda ledamöternas närvaro.

	Styrelsen	Revisionsutskottet	Risk- och kapitalutskottet	Ersättningsutskottet
Totalt antal möten	10	6	5	3
Christer Ekehov, suppleant ¹⁾	1	–	–	–
Maria Engholm	10	–	–	–
Mats Fabricius	9	–	5	–
Jan Fock	10	6	5	3
Lars Hallkvist	9	6	–	–
Tomas Hansson ²⁾	1	–	–	–
Susanne Lindberg	7	–	–	–
Göran Lindell	10	6	–	3
Linnéa Niklasson	9	–	–	–
Thomas Norrman, suppleant ¹⁾	0	–	–	–
Jonas Rosman	10	6	–	3
Anna Sandqvist	9	–	–	–
Pia Sandvik	9	–	–	–
Mirek Swartz ²⁾	0	–	–	–
Mikael Sundquist	10	–	–	–
Christer Villard	9	–	5	–

¹⁾ Till och med 2015-12-31.

²⁾ Från och med 2016-01-15.

oberoende riskkontroll av Kapitalförvaltningsenhetens verksamhet. Det arbetet ska Riskkontroll rapportera till Vd och styrelse i Länsförsäkringar AB. Inom affärsenhet Bank finns en särskild funktion för riskkontroll som är underställd chefen för affärsenhet Bank. Rapportering sker till respektive styrelse och Vd inom affärsenheten. Chefen för Riskkontroll utses av Vd för Länsförsäkringar AB. Riskkontroll rapporterar regelbundet både till styrelsen och Vd.

Lämplighetsbedömning av styrelse och Vd

I samband med att styrelseledamöter och Vd tillsätts genomförs en lämplighetsbedömning. En bedömning genomförs även årligen och vid behov i syfte att säkerställa att personerna i ovan nämnda befattningar vid var tid är lämpliga för sina uppdrag. Lämplighetsbedömningen genomförs i enlighet med fastställda riktlinjer och görs med beaktande av personers kvalifikationer, kunskaper och erfarenheter samt anseende och integritet.

Bedömningen av styrelseledamöter baseras på underlag från personen som lämplighetsbedömningen avser. Med utgångspunkt från bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt, beaktas vid bedömningen bland annat relevant utbildning och erfarenhet samt yrkesmässig erfarenhet från ledande positioner. Utöver de enskilda ledamöternas kvalifikationer, kunskaper och erfarenhet, bedöms även om styrelsen som helhet har den kompetens som krävs för att leda och styra företaget.

Om en bedömning leder till att en person inte anses lämplig, ska denne inte utses

eller anställas. Om en redan tillsatt person vid en lämplighetsbedömning inte längre anses lämplig för sitt uppdrag, ska bolaget vidta åtgärder för att se till att personen i fråga antingen uppfyller kraven på lämplighet eller ersätts.

Bedömningen är att samtliga styrelseledamöter och Vd väl uppfyller lämplighetskraven.

Avvikelser från Kodens

Länsförsäkringar AB följer Kodens i tillämpliga delar. Avvikelser sker huvudsakligen till följd av de begränsningar som följer av regelverken för finansiella företag, av länsförsäkringsgruppens federativa struktur samt att Länsförsäkringar AB inte är ett aktiemarknadsbolag. Huvudsakliga avvikelser från Kodens bestämmelser och förklaringar till detta är mot denna bakgrund följande.

Kallelse

Avvikelse sker avseende kallelse till, publicering av information om och inför bolagsstämma. Avvikelse från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att bolaget inte är aktiemarknadsbolag och endast har ett begränsat antal aktieägare.

Valberedningen

Avvikelse sker från Kodens bestämmelser att majoriteten av valberedningens ledamöter ska vara oberoende i förhållande till bolaget. Avvikelse sker vidare från Kodens bestämmelser om publicering av information om och från valberedningen på bolagets webbplats. Avvikelserna sker med hänsyn till att bolaget inte är aktiemarknadsbolag och endast har ett begränsat antal aktieägare.

Styrelsens sammansättning

Avvikelse sker från Kodens bestämmelser att en majoritet av de bolagsstämموvalda styrelseledamöterna ska vara oberoende i förhållande till bolaget, bolagsledningen och att minst två av dessa ska vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare. Enligt instruktion för valberedningen ska styrelsen ha en med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och bredd avseende ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund i övrigt. Bedömningen är att dessa krav kan tillgodoses inom ramen för Länsförsäkringsgruppen.

Mandattid för styrelseledamöter

Mandattiden för styrelsens ledamöter uppgår till två år. Avvikelse från Kodens bestämmelse om mandattid om högst ett år sker mot bakgrund av att bolagsstämman är suverän att när som helst avsätta eller tillsätta styrelseledamot oavsett mandattid. Längre mandattid än ett år bidrar till att säkerställa kontinuitet och uppbyggnad av kompetens i styrelsen.

Revisionsutskottets sammansättning

Avvikelse från Kodens bestämmelser på att majoriteten av utskottets ledamöter ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen sker mot bakgrund av länsförsäkringsgruppens federativa struktur, styrning och arbetsformer. Se vidare kommentaren ovan beträffande avvikelse från Kodens bestämmelser om styrelsens sammansättning.

Intern kontroll avseende finansiell rapportering

Intern kontroll finansiell rapportering (IKFR) är en process för att utvärdera den finansiella rapporteringens tillförlitlighet. IKFR definieras som en process utförd av styrelsen, ledningen och verksamheten.

Arbetet med denna process påbörjades 2013 och koncernen arbetar kontinuerligt med att utveckla metodiken. Processen utförs i en årlig cykel vilken framgår av bilden nedan.

2 Validera designen av förväntade kontroller

Intern kontroll finansiell rapportering innefattar koncernövergripande kontroller samt process- och IT kontroller. Syftet med kontrollerna är att reducera risken för fel i de finansiella rapporterna.

Kontrollstrukturen kommuniceras löpande till de personer som berörs inom organisationen för att tydliggöra ansvarsfördelningen.

1 Utföra riskbedömningar och definiera avgränsning/omfattning

Årligen genomförs riskbedömningar på koncern och legal enhetsnivå för att identifiera väsentliga risker för fel i den finansiella rapporteringen. Riskbedömningen ligger till grund för att bestämma vilka enheter, processer och system som ska omfattas av IKFR-processen. Slutsatsen från riskbedömningen sammanfattas i en årlig scopingrapport där omfattningen och målbilden för det kommande året beskrivs och presenteras för revisionsutskottet.

Utöver ovanstående process utför internrevision en oberoende granskning av utvalda risker och kontroller inom IKFR i enlighet med den plan som fastställs av revisionsutskottet. Resultatet av internrevisions granskning rapporteras tillsammans med rekommendationer löpande till revisionsutskottet.

3 Planera aktiviteter för övervakning och revision

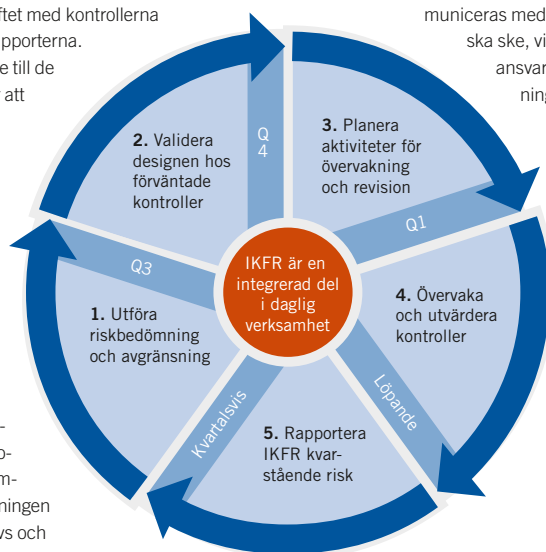
En plan för den kvartalsvisa självrapporteringen tas fram och kommuniceras med verksamheten. I planen anges när rapportering ska ske, vilka kontroller som ska rapporteras samt vem som ansvarar för rapporteringen. IKFR är föremål för granskning av internrevision.

4 Övervaka och utvärdera kontroller

Övervakning utgörs bland annat av kvartalsvis självrapportering av de i verksamheten genomförda kontrollerna. Genom övervakning kan svagheter i IKFR-processen identifieras, kompenserade kontroller genomförs och förbättringsåtgärder vidtas. I arbetet ingår också att utvärdera och bedöma kontrollerna och dess effektivitet. Målsättningen är att koncernen ska nå en övervakad nivå.

5 Rapportera IKFR kvarstående risk

Resultatet från självrapporteringen sammanställs och analyseras för att bedöma risken för fel i den finansiella rapporteringen. Detta summeras i en rapport till koncernens CFO och till revisionsutskottet. Av rapporten framgår den kvarstående risken efter självrapporteringen och vilka kompenserade kontroller som vidtagits av verksamheten för att hantera risken i den finansiella rapporteringen.

Femårsöversikt

Mkr om inte annat anges.

Länsförsäkringar AB-koncernen	2015	2014	2013	2012	2011
KONCERNEN					
Rörelseresultat	2 155	1 469	923	819	287
Årets resultat	1 765	1 159	682	684	208
Räntabilitet på eget kapital, % ¹⁾	9	7	5	5	2
Totala tillgångar, mdr	385	356	323	291	254
Antal aktier, tusental	10 425	10 066	9 750	9 407	9 407
Eget kapital per aktie, kronor	1 858	1 675	1 557	1 479	1 403
Konsolideringskapital					
Eget kapital	20 538	16 857	15 183	13 915	13 198
Emitterat primärkapital	-1 173	-	-	-	-
Förlagslån	2 300	2 000	2 000	900	900
Uppskjuten skatt	1 109	910	848	776	701
Summa konsolideringskapital	22 774	19 767	18 031	15 590	14 800
Konsolideringsgrad, % ²⁾	428	455	420	388	369
Kapitalbas för det finansiella konglomeratet ³⁾	21 548	17 802	16 391	14 590	13 665
Erforderligt kapitalkrav för det finansiella konglomeratet	15 897	14 988	12 754	12 661	11 620
Medelantal anställda	1 676	1 596	1 503	1 432	1 376
FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN⁴⁾					
<i>Skadeförsäkringsrörelsen</i>					
Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)	4 836	3 880	3 905	3 795	3 754
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	44	130	152	162	189
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring) ⁵⁾	-2 776	-2 251	-2 613	-2 557	-2 713
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat⁶⁾	808	604	351	263	121
<i>Premieinkomst skadeförsäkring</i>					
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	6 534	8 444	5 949	5 703	5 768
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring	4 959	4 050	4 009	3 771	3 764
<i>Livförsäkringsrörelsen</i>					
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring	383	329	279	249	251
Avgifter avseende finansiella avtal	649	570	501	402	61
Kapitalavkastning netto	-21	108	62	18	8
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)	-262	-206	-91	-140	-157
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	540	621	484	378	92
Försäkringsrörelsens rörelseresultat⁷⁾	1 424	1 164	675	613	147
<i>Nyckeltal</i>					
Omkostnadsprocent ⁸⁾	27	29	28	30	30
Driftskostnadsprocent ⁹⁾	21	22	21	24	23
Skadeprocent ¹⁰⁾	63	65	73	73	79
Totalkostnadsprocent	84	87	95	97	102
Förvaltningskostnadsprocent, livförsäkringsrörelsen ¹¹⁾	1	1	1	1	2
Direktavkastning, % ¹²⁾	0,7	2,0	0,8	1,2	2,7
Totalavkastning, % ¹³⁾	3,9	4,9	-0,6	3,5	6,0
<i>Ekonomisk ställning</i>					
Placeringsstillgångar, mdr ¹⁴⁾	12	12	17	17	15
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken, mdr	100	91	76	62	52
Försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring), mdr	8	7	14	14	14
Kapitalbas försäkringsgruppen ¹⁵⁾	9 436	7 618	-	-	-
Solvensmarginal försäkringsgruppen ¹⁵⁾	6 072	6 293	-	-	-

Länsförsäkringar AB-koncernen	2015	2014	2013	2012	2011
BANKRÖRELSEN					
Räntenetto	2 994	2 580	2 230	2 071	1 728
Rörelseresultat	1 175	935	647	555	385
Årets resultat	911	712	479	433	298
Räntabilitet på eget kapital, % ¹⁶⁾	9	8	7	6	5
Totala tillgångar, mdr	251	232	214	197	170
Eget kapital	12 057	9 597	8 288	7 171	6 332
K/I-tal före kreditförluster ¹⁷⁾	0,57	0,62	0,63	0,66	0,71
Placeringsmarginal, % ¹⁸⁾	1,22	1,15	1,06	1,11	1,07
Kärnprimärkapitalrelation bankkoncernen	23,7	16,2	14,7	13,1	11,5
Primärkapitalrelation bankkoncernen, % ¹⁹⁾	26,6	16,2	14,7	13,7	12,1
Total kapitalrelation bankkoncernen, % ²⁰⁾	32,0	20,6	19,1	15,6	14,0
Kärnprimärkapitalrelation konsoliderad situation, %	21,4	13,9	-	-	-
Primärkapitalrelation konsoliderad situation, % ¹⁹⁾	23,7	13,9	-	-	-
Total kapitalrelation konsoliderad situation, % ²⁰⁾	28,2	17,5	-	-	-
Kreditförlustnivå i förhållande till utlåning, % ²¹⁾	0,00	0,00	0,08	0,06	0,04

- Rörelseresultat minus schablonkost 22,0 procent i förhållande till genomsnittligt eget kapital justerat för kapitaltillskott och för primärkapitallån.
- Konsolideringskapital i förhållande till premieinkomst efter avgiven återförsäkring.
- Det finansiella konglomeratet består av moderbolaget Länsförsäkringar AB, samtliga försäkringsföretag i koncernen, Länsförsäkringar Bank AB, Wasa Kredit AB, Länsförsäkringar Hypotek AB och Länsförsäkringar Fondförvaltning AB. I det finansiella konglomeratet ingår också Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB trots att Länsförsäkringar Liv-koncernen inte konsolideras i Länsförsäkringar AB-koncernen. Kapitalbasen beräknas enligt sammanläggnings- och avräkningsmetoden. Från och med 2014 gäller en EU-förordning (342/2014) om beräkningsmetoder för solvenstest. Denna innebär att en särskild prövning ska göras om det finns några legala eller praktiska hinder för att överskott i ett företag ska kunna överföras. I och med detta har bankkoncernens företag tagits med per företag i beräkningarna, för att stödja prövning av överförbarhet av överskott per företag. Kapitalkravet har påverkat då övergångsreglerna från Basel I beaktas för varje företag i bankkoncernen för sig i stället för bankkoncernen.
- Försäkringsrörelsens resultat, ekonomiska ställning och nyckeltal redovisas enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och Finansinspektionens författningssamling FFFS 2008:26.
- Exklusive skaderegleringskostnader.
- Länsförsäkringar Sak-koncernens försäkringstekniska resultat uppgick 2015 till 821 Mkr. I Länsförsäkringar Sak-koncernen ingår Länsförsäkringar Gruppliv Försäkrings AB som redovisas i livförsäkringsrörelsen. Länsförsäkringar Gruppliv Försäkrings ABs försäkringstekniska resultat uppgick 2015 till 13 Mkr.
- I försäkringsrörelsens rörelseresultat ingår Länsförsäkringar Sak-koncernens och Länsförsäkringar Fondlivs kapitalavkastning och övriga icke-tekniska intäkter och kostnader.
- Driftskostnader och skaderegleringskostnader i procent av premieintäkter efter avgiven återförsäkring. Avser endast skadeförsäkring.
- Driftkostnader i procent av premieintäkter efter avgiven återförsäkring. Avser endast skadeförsäkring. Exklusive skaderegleringskostnader enligt Finansinspektionens föreskrift.
- Försäkringsersättningar i procent av premieintäkter efter avgiven återförsäkring. Avser endast skadeförsäkring. Inklusive skaderegleringskostnader enligt Finansinspektionens föreskrift.
- Driftskostnader och skaderegleringskostnader i förhållande till det genomsnittliga värdet på placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk och likvida medel.
- Direktavkastning beräknas som summan av hyresintäkter från fastigheter, ränteintäkter, räntekostnader, utdelningar på aktier och andelar, förvaltningskostnader i kapitalförvaltningen samt driftskostnader i fastigheter, i förhållande till placeringstillgångarnas genomsnittliga värde under året.
- Totalavkastning beräknas som summan av all direktavkastning och värdeförändring i placeringsportföljen, i förhållande till placeringstillgångarnas genomsnittliga verkliga värde under året.
- Placeringsstillgångar består av rörelsefastigheter, aktier och andelar i intresseföretag, förvaltningsfastigheter, lån till koncernföretag, aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper, derivat (tillgångar och skulder), likvida medel samt räntebärande skulder.
- Försäkringsgruppen består av moderbolaget Länsförsäkringar AB och samtliga försäkringsföretag i koncernen. I försäkringsgruppen ingår också Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB trots att Länsförsäkringar Liv-koncernen inte konsolideras i Länsförsäkringar AB-koncernen. Enligt Försäkringsrörelselag (2010:2043).
- Rörelseresultat med avdrag för schablonkost på 22,0 procent i relation till genomsnittligt eget kapital, justerat för värdeförändring på finansiella tillgångar som redovisas över eget kapital och för primärkapitallån.
- Summa kostnader före kreditförluster i förhållande till summa intäkter.
- Räntenetto i relation till genomsnittlig balansslutning.
- Utgående primärkapital i relation till utgående riskvägt belopp.
- Utgående kapitalbas i relation till utgående riskvägt belopp.
- Kreditförluster netto i förhållande till redovisat värde för utlåning till allmänhet och till kreditinstitut.

Finansiella rapporter koncernen

Resultaträkning för koncernen	44	Not 27 Finansiell leasing	73
Rapport över totalresultat för koncernen	44	Not 28 Aktier och andelar	73
Rapport över finansiell ställning för koncernen	44	Not 29 Obligationer och andra räntebärande värdepapper ...	74
Rapport över förändringar i eget kapital för koncernen	45	Not 30 Belåningsbara statsskuldförbindelser	74
Rapport över kassaflöden för koncernen	45	Not 31 Derivat	74
Not 1 Redovisningsprinciper	46	Not 32 Förändring av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljen	74
Not 2 Risk- och kapitalhantering	57	Not 33 Övriga fordringar	74
Not 3 Resultat per rörelsesegment	66	Not 34 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	74
Not 4 Förvärv av rörelse	67	Not 35 Likvida medel	74
Not 5 Premier efter avgiven återförsäkring	67	Not 36 Eget kapital	75
Not 6 Ränteintäkter	67	Not 37 Efterställda skulder	76
Not 7 Räntekostnader	67	Not 38 Försäkringstekniska avsättningar	76
Not 8 Kapitalavkastning, netto	67	Not 39 Avsättningar för vilka försäkringstagaren bär risken	77
Not 9 Provisionsintäkter	67	Not 40 Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder	77
Not 10 Övriga rörelseintäkter	68	Not 41 Övriga avsättningar	78
Not 11 Försäkringsersättningar	68	Not 42 Emitterade värdepapper	78
Not 12 Provisionskostnader	68	Not 43 Inlåning från allmänheten	78
Not 13 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	68	Not 44 Skulder till kreditinstitut	78
Not 14 Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer	69	Not 45 Övriga skulder	79
Not 15 Övriga administrationskostnader	69	Not 46 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	79
Not 16 Kreditförluster	70	Not 47 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser	79
Not 17 Skatt	70	Not 48 Förväntade återvinnings- och regleringstider för tillgångar och skulder	79
Not 18 Resultat per aktie	70	Not 49 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder ...	80
Not 19 Goodwill	70	Not 50 Värderingsmetoder för verkligt värde	82
Not 20 Andra immateriella tillgångar	71	Not 51 Upplysning om kvittning	83
Not 21 Materiella tillgångar	72	Not 52 Upplysningar om närstående	83
Not 22 Rörelsefastigheter	72	Not 53 Koncernbolag	84
Not 23 Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ)	72	Not 54 Tilläggsupplysningar till rapport över kassaflöden	84
Not 24 Aktier och andelar i intresseföretag	72	Not 55 Händelser efter balansdagen	84
Not 25 Utlåning till allmänheten	73	Not 56 Uppgifter om moderbolaget	84
Not 26 Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	73		

Resultaträkning för koncernen

Mkr	Not	2015	2014
Premier före avgiven återförsäkring		6 775	8 587
Återförsäkrars andel av premier		-1 583	-4 409
Premier efter avgiven återförsäkring	5	5 192	4 178
Ränteintäkter	6	7 083	8 523
Räntekostnader	7	-4 077	-5 913
Räntenetto		3 006	2 610
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken		5 365	11 506
Utdelningar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken		8	3
Kapitalavkastning, netto	8	-6	146
Provisionsintäkter	9	2 595	2 292
Övriga rörelseintäkter	10	2 104	1 937
Summa rörelseintäkter		18 263	22 673
Försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring		-3 968	-8 067
Återförsäkrars andel av försäkringsersättningar		930	5 627
Försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	11	-3 038	-2 440
Förändring livförsäkringsavsättning		-5	-3
Förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken		-5 349	-11 608
Provisionskostnader	12	-2 663	-2 296
Personalkostnader	13	-1 826	-1 735
Övriga administrationskostnader	14, 15	-3 220	-3 132
Kreditförluster	16	-6	10
Summa kostnader		-16 108	-21 204
Rörelseresultat		2 155	1 469
Skatt	17	-389	-310
Årets resultat		1 765	1 159
Resultat per aktie före och efter utspädning, kronor	18	171	117

Rapport över totalresultat för koncernen

Mkr	Not	2015	2014
Årets resultat		1 765	1 159
Övrigt totalresultat	36		
Poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat			
Omräkningsdifferenser hänförlig till utländsk verksamhet		3	34
Kassafördessäkringar		41	4
Förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas		-195	-0
Skatt hänförlig till poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat		34	-1
Summa		-117	37
Poster som inte kan omföras till årets resultat			
Omvärdering av rörelsefastigheter		330	-22
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner		2	-7
Skatt hänförlig till poster som inte kan återföras till årets resultat		-73	6
Summa		259	-22
Summa övrigt totalresultat för året, netto efter skatt		142	15
Årets totalresultat		1 907	1 174

Rapport över finansiell ställning för koncernen

Mkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
Goodwill	19	738	735
Andra immateriella tillgångar	20	3 672	3 610
Uppskjuten skattefordran	40	29	38
Materiella tillgångar	21	53	51
Rörelsefastigheter	22	2 545	2 265
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	23	8	8
Aktier och andelar i intresseföretag	24	74	66
Återförsäkrars andel av försäkringstekniska avsättningar	38	10 845	11 529
Utlåning till allmänheten	25, 27	201 959	179 424
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	26	100 497	91 359
Aktier och andelar	28	1 832	1 487
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	29	40 061	43 733
Belåningsbara statsskuldförbindelser	30	8 824	5 409
Derivat	31	4 479	5 276
Värdeförändring säkringsportföljer	32	815	1 147
Övriga fordringar	33	3 678	4 516
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	34	3 111	3 621
Likvida medel	35	1 374	1 657
Summa tillgångar		384 595	355 933
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	36		
Aktiekapital		1 042	1 007
Övrigt tillskjutet kapital		10 272	9 708
Primärkapital		1 200	-
Reserver		653	511
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat		7 370	5 631
Summa eget kapital		20 538	16 857
Efterställda skulder	37	2 300	2 000
Försäkringstekniska avsättningar	38	18 376	18 664
Avsättningar för vilka försäkringstagaren bär risken	39	101 002	92 250
Uppskjuten skatteskuld	40	1 139	948
Övriga avsättningar	41	257	179
Emitterade värdepapper	42	141 269	130 514
Inlåning från allmänheten	43	82 702	75 845
Skulder till kreditinstitut	44	2 954	3 390
Derivat	31	2 455	2 756
Värdeförändring säkringsportföljer	32	2 899	3 824
Övriga skulder	45	3 955	3 640
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	46	4 749	5 066
Summa eget kapital och skulder		384 595	355 933

Information om ställda säkerheter och eventalförpliktelser, se not 47.

Rapport över förändringar i eget kapital för koncernen

Mkr	Aktiekapital	Övrigt tillskjutet kapital	Primärkapital	Omräkningsreserv	Omvärderingsreserv	Verkligtvärdereserv	Säkringsreserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående eget kapital 2014-01-01	975	9 240	–	–70	416	138	12	4 472	15 183
Årets totalresultat									
Årets resultat	–	–	–	–	–	–	–	1 159	1 159
Övrigt totalresultat	–	–	–	34	–22	–0	3	–	15
Årets totalresultat	–	–	–	34	–22	–0	3	1 159	1 174
Tillskott från ägare									
Nyemission	32	468	–	–	–	–	–	–	500
Utgående eget kapital 2014-12-31	1 007	9 708	–	–36	394	138	15	5 631	16 857
Ingående eget kapital 2015-01-01	1 007	9 708	–	–36	394	138	15	5 631	16 857
Årets totalresultat									
Årets resultat	–	–	–	–	–	–	–	1 765	1 765
Övrigt totalresultat	–	–	–	3	259	–152	32	–	142
Årets totalresultat	–	–	–	3	259	–152	32	1 765	1 907
Emitterat primärkapital	–	–	1 200	–	–	–	–	–27	1 173
Tillskott från ägare									
Nyemission	36	564	–	–	–	–	–	–	600
Utgående eget kapital 2015-12-31	1 042	10 272	1 200	–32	653	–14	47	7 370	20 538

Rapport över kassaflöden för koncernen

Mkr	Not	2015	2014
Den löpande verksamheten			
Resultat före skatt		2 155	1 469
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	54	4 617	–1 923
Betald skatt		–279	–83
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		6 493	–537
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper och derivat		–3 446	–4 073
Ökning (–)/Minskning (+) av rörelsefordringar		–22 198	–11 019
Ökning (+)/Minskning (–) av rörelseskulder		6 465	9 235
Kassaflöde från den löpande verksamheten		–12 686	–6 394
Investeringsverksamheten			
Förvärv av intresseföretag		–3	–27
Förvärv av immateriella tillgångar		–372	–209
Förvärv av materiella tillgångar		–39	–20
Investering i materiella tillgångar		–23	–
Avyttring av materiella tillgångar		10	5
Kassaflöde från investeringsverksamheten		–426	–251
Finansieringsverksamheten			
Nyemission		600	500
Förändring emitterade värdepapper		11 055	5 648
Primärkapitallån		1 200	–
Utbetald utdelning primärkapitallån		–27	–
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		12 828	6 148
Årets kassaflöde		–284	–497
Likvida medel 1 januari		1 657	2 145
Kursdifferens i likvida medel		1	10
Likvida medel 31 december		1 374	1 657

Noter till koncernens finansiella rapporter

Belopp i Mkr om inget annat anges.

1 REDOVISNINGSPRINCIPER

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) sådana de antagits av EU. Därutöver tillämpas lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (1995:1560) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:26. Vidare har Rådet för finansiell rapportering rekommenderat RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner tillämpats.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som anges i moderbolagets not 1 Redovisningsprinciper.

Förutsättningar vid upprättande av moderbolagets och koncernens finansiella rapporter

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvaluta för moderbolaget och för koncernen. Det innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor, avrundade till miljoner kronor om inte annat anges.

Rapport över finansiell ställning är upprättad i likviditetsordning. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde med undantag för rörelsefastigheter och större delen av koncernens innehav av finansiella instrument som antingen värderas till verkligt värde eller till ett justerat upplupet anskaffningsvärde.

De nedan angivna redovisningsprinciperna för koncernen har tillämpats på samtliga perioder som presenteras i koncernens finansiella rapporter, om inte annat anges.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Upprättandet av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av intäkter, kostnader, tillgångar, skulder och eventualförpliktelser som presenteras i de finansiella rapporterna. Dessa uppskattningar och bedömningar, som görs av ledningen, är baserade på historiska erfarenheter och grundar sig på den bästa information som fanns tillgänglig på balansdagen. Det verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningarna och antagandena ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om den endast påverkar denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

Viktiga bedömningar vid tillämpning av koncernens redovisningsprinciper

Länsförsäkringar ABs innehav i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) (Länsförsäkringar Liv) klassificeras inte som ett innehav i dotterföretag enligt definitionen i IFRS 10 Koncernredovisning, och ska inte heller konsolideras. Företaget ägs till 100 procent av Länsförsäkringar AB. Den livförsäkringsverksamhet som bedrivs enligt ömsesidiga principer genom Länsförsäkringar Liv och vars resultat i sin helhet tillfaller försäkringstagarna, redovisas inte enligt förvärvsmetoden då Länsförsäkringar AB inte har inflytande över företaget, rätt till rörlig avkastning från företaget och kan inte heller påverka avkastningen. Länsförsäkringar Liv redovisas och värderas istället som noterade aktier i enlighet med IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering.

De val som görs av kategori och värderingsmetod för finansiella instrument påverkar redovisningen och beskrivs nedan.

Viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar

Viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar utgörs främst av behovet av nedskrivning för kreditförluster. Lån som identifierats som individuellt osäkra och därmed nedskrivningsbara värderas till nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterat med den ursprungliga effektivräntan. Som stöd för bedömningar av de förväntade framtida kassaflödena används i första hand information och data som samlats in inom ramen för koncernens modell för intern riskklassificering. Denna information har justerats för en rad faktorer för att ge neutrala estimat av de förväntade kassaflödena. I andra hand används andra modeller baserade på historiska erfarenheter.

För de krediter som inte bedömts ha något individuellt nedskrivningsbehov identifieras och värderas nedskrivningsbehovet på gruppvis nivå. I första hand används en metod utifrån den information som har samlats in och bearbetats inom ramen för kapitaltäckningsarbetet, i andra hand baseras uppskattningarna på historiska värden och erfarenhetsmässiga justeringar av dessa till aktuell situation. Att fastställa inträffad förlusthändelse för grupp av fordringar medför större osäkerhet då ett flertal olika händelser kan ha påverkan.

Vid beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna görs en aktuariat uppskattning av förväntade tillkommande kostnader för redan inträffade skador och kostnader för skador som kan inträffa under försäkringarnas återstående löptid. Ett annat område där det finns viss osäkerhet i uppskattning är avskrivningstiden för förutbetalda anskaffningskostnader för fondförsäkringsavtal. Antagandet för avskrivningstiden baserar sig på statistik av försäkringsavtalens löptid.

Ändrade redovisningsprinciper

Under 2015 har koncernen börjat tillämpa IFRIC 21 Avgifter. Tolkninguttalandet behandlar hur olika avgifter som är ålagda av staten ska redovisas. Uttalandet har inneburit att skuld för fastighetsskatt redovisas per 1 januari då skyldigheten att betala skatten uppkommer. Hela skulden redovisas den 1 januari då skyldigheten att betala skatten uppkommer. Samtidigt redovisas en förutbetald kostnad avseende fastighetsskatt.

Koncernen tillämpar inte några andra nya eller ändrade redovisningsregler från och med 1 januari 2015. Ändringar av eller nya IFRS med tillämpning från och med 2015 har inte haft någon väsentlig effekt på koncernens redovisning.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte har börjat tillämpas

Nedanstående nya standarder träder i kraft först under kommande räkenskapsår och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av de finansiella rapporterna för 2015.

IASB bedriver ett arbete med en ny version av IFRS 4 Försäkringsavtal som ska ersätta den befintliga standarden. Standarden kommer att eliminera motsägelser och svagheter i den befintliga metodiken genom att tillhandahålla ett principbaserat regelverk för redovisning av försäkringsavtal. Den uppdaterade standarden kommer även att ställa nya krav på upplysningar för att öka jämförbarheten mellan olika företag.

Den slutliga standarden förväntas att publiceras under 2016. Ändringen förväntas att träda i kraft för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2019 eller senare. Länsförsäkringar AB har påbörjat ett analysarbete avseende effekterna av den nya standarden.

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella Instrument, Redovisning och värdering. IASB har färdigställt IFRS 9 som innehåller nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten under förutsättning att EU antar standarden. EU förväntas att godkänna standarden under 2016. De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Fair value option är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en missmatchning i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar för eget kapitalinstrument som inte innehas för handel i övrigt totalresultat. Regler kring finansiella skulder överensstämmer huvudsakligen med reglerna i IAS 39 förutom finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde enligt Fair value option. För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive till förändringar i referensränta. Nedskrivningsmodellen kräver redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. Reglerna kring säkringsredovisning innebär bland annat förenklingar vid bedömning av ett säkringsförhållandes effektivitet samt utökar gränserna för vad som får identifieras som säkringsinstrument respektive säkrad post.

Koncernen har ett pågående projekt för IFRS 9 men det är ännu för tidigt att bedöma effekten av regelverket. Koncernen har inte heller beslutat om de nya principerna ska tillämpas i förtid eftersom IFRS 9 ännu inte godkänts för tillämpning.

IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers träder i kraft för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2018 eller senare och ersätter då samtliga tidigare utgivna standarder och tolkningar som hanterar intäkter. IFRS 15 innehåller en samlad modell för intäktsredovisning avseende kundkontrakt som inte omfattas av andra standarder, till exempel IFRS 4 eller IFRS 9. Utgångspunkten i standarden är avtal om försäljning av en vara eller tjänst mellan två parter. Inledningsvis ska ett kundavtal identifieras, vilket hos säljaren genererar en tillgång (rättigheter, ett löfte om erhållande av ersättning) och en skuld (åtagande, ett löfte om överföring av varor/tjänster). Enligt modellen ska en intäkt redovisas då ett åtagande att leverera utlovade varor eller tjänster till kunden uppfylls. EU förväntas godkänna standarden under andra kvartalet 2016. Koncernen har påbörjat en analys av effekterna av IFRS 15 som ännu inte har avslutats. Den initiala bedömningen är dock att standarden inte kommer ha någon väsentlig effekt på koncernens finansiella rapporter och kapitaltäckning, dock kommer upplysningskraven att utökas.

IFRS 16 Leases utfärdades den 13 januari 2016 och ska ersätta IAS 17 Leasingavtal. Den nya standarden träder i kraft 1 januari 2019 och tidigare tillämpning är tillåten givet att IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers även tillämpas. IFRS 16 är ännu inte antagen av EU.

Den nya standarden innebär för redovisning hos leasetagare att i stort sett samtliga leasingavtal ska redovisas i rapport över finansiell ställning. Klassificering i operationella och finansiella leasingavtal ska inte göras. Standarden ger vissa undantag för leasetagarens redovisning för tillgångar till mindre värden och för leasingavtal med en leasingperiod som är 12 månader eller kortare.

För leasegivare bibehålls i princip reglerna enligt IAS 17 och klassificering i operationell och finansiell leasing fortsatt ska göras som enligt nuvarande leasingstandard.

Standarden innehåller mer omfattande upplysningskrav. Utvärdering av effekterna i Länsförsäkringar ABs koncernredovisning av IFRS 16 är ännu inte avslutad.

Utöver ovanstående väntas inte de nya eller reviderade IFRS och tolkningar som ännu inte trätt i kraft få någon väsentlig effekt på de finansiella rapporterna.

Koncernredovisning

Konsolideringsprinciper

Koncernredovisningen omfattar boksluten för moderbolaget och de företag, i vilka moderbolaget har ett bestämmande inflytande. Samtliga av följande kriterier måste vara uppfyllda för att bestämmande inflytande i ett företag ska föreligga och att en konsolidering därmed ska vara aktuell. Företaget har inflytande över investeringsobjektet, företaget exponeras för, eller har rätt till, rörlig avkastning från sitt engagemang i investeringsobjektet och företaget kan använda sitt inflytande över investeringsobjektet till att påverka sin avkastning.

I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Dotterföretag

Förvärv den 1 januari 2010 eller senare

Dotterföretag redovisas enligt förvärvsmetoden. Metoden innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion varigenom koncernen indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder.

I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat.

Vid rörelseförvärv där överförd ersättning, eventuellt innehav utan bestämmande inflytande och verkligt värde på tidigare ägd andel (vid stegvisa förvärv) överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ, så kallat förvärv till lågt pris, redovisas denna direkt i årets resultat.

Överförd ersättning i samband med förvärvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet.

Villkorade köpeskillingar redovisas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. I de fall den villkorade köpeskillingen är klassificerad som eget kapitalinstrument, görs ingen omvärdering och reglering görs inom eget kapital. För övriga villkorade köpeskillingar omvärderas dessa vid varje rapporttidpunkt och förändringen redovisas i årets resultat.

I de fall förvärvet inte avser 100 procent av dotterföretaget uppkommer innehav utan bestämmande inflytande. Det finns två alternativ att redovisa innehav utan bestämmande inflytande. Dessa två alternativ är att redovisa innehav utan bestämmande inflytandes andel av proportionella nettotillgångar alternativt att innehav utan bestämmande inflytande redovisas till verkligt värde, vilket innebär att innehav utan bestämmande inflytande har andel i goodwill. Valet mellan de olika alternativen att redovisa innehav utan bestämmande inflytande kan göras förvärv för förvärv.

Vid förvärv som sker i steg fastställs goodwillen den dag då bestämmande inflytande uppkommer. Tidigare innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat.

Vid avyttringar som leder till att bestämmande inflytande förloras men där det finns ett kvarstående innehav värderas detta innehav till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat.

Förvärv gjorda mellan 1 januari 2006 och 31 december 2009

Vid förvärv som är gjorda mellan 1 januari 2006 och 31 december 2009 där anskaffningskostnaden överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder samt eventalförpliktelser som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ redovisas denna direkt i årets resultat.

Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommit har inkluderats i anskaffningskostnaden.

Förvärv gjorda före 1 januari 2006

Vid förvärv som ägt rum före 1 januari 2006 (tidpunkt för övergång till IFRS) har goodwill, efter nedskrivningsprövning, redovisats till ett anskaffningsvärde som motsvarar redovisat värde enligt tidigare tillämpade redovisningsprinciper. Klassificeringen och den redovisningsmässiga hanteringen av rörelseförvärv som inträffade före 1 januari 2006 har inte omprövats enligt IFRS 3 vid upprättandet av koncernens öppningsbalans enligt IFRS per 1 januari 2006.

Dotterföretags finansiella rapporter i koncernredovisningen

Dotterföretags finansiella rapporter inkluderas i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör. I de fall dotterföretagets redovisningsprinciper inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper.

Förluster hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande fördelas även i de fall innehav utan bestämmande inflytande kommer att vara negativt.

Intresseföretagsredovisning

Intresseföretag är företag i vilka koncernen har ett betydande, men inte ett bestämmande, inflytande över den driftsmässiga och finansiella styrningen, vanligtvis genom andelsinnehav mellan 20 och 50 procent av röstetalet. Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens eget kapital samt koncernmässig goodwill och andra kvarvarande värden på koncernmässiga över- och undervärden. Erhållna utdelningar från intresseföretaget minskar investeringens redovisade värde. I resultatet redovisas koncernens andel i intresseföretagens nettoresultat efter skatt och innehav utan bestämmande inflytande justerat för avskrivningar, nedskrivningar eller upplösningar av förvärvade över respektive undervärden.

En skillnad vid förvärvet mellan anskaffningsvärdet för innehavet och ägarföretagets andel av det verkliga värdet netto av intresseföretagets identifierbara tillgångar, skulder och eventualförpliktelser redovisas i enlighet med IFRS 3 Rörelseförvärv.

När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte något företag i koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör. Orealiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägda andel i företaget. Orealiserade förluster elimineras på samma sätt som realiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

Intresseföretagets rapporteringsdatum och redovisningsprinciper överensstämmer med koncernens.

Närstående

Som närstående juridiska personer till Länsförsäkringar AB-koncernen räknas intresseföretag, företag inom Länsförsäkringar Liv-koncernen, länsförsäkringsbolag samt övriga närstående. Som närstående juridiska personer till moderbolaget Länsförsäkringar AB tillkommer dess dotterföretag. Närstående nyckelpersoner är styrelseledamöter och ledande befattningshavare och nära familjemedlemmar till dessa personer.

Intresseföretag inkluderar samtliga intresseföretag som ägs av Länsförsäkringar AB-koncernen och Länsförsäkringar Liv-koncernen. Övriga närstående består av Länsförsäkringar Mäklarservice AB, Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB, Humlegården Holding I AB, Humlegården Holding II AB, Humlegården Holding III AB samt Humlegården Fastigheter AB. Dessa företag ägs till 100 procent inom länsförsäkringsgruppen.

Bedömningen om en närståenderelation föreligger eller inte har grundats på förhållandets ekonomiska innebörd och inte enbart på ägande. Därför ingår de 23 länsförsäkringsbolagen med dotterföretag och 16 socken- och häradsbolag, som tillsammans äger Länsförsäkringar AB till 100 procent. Länsförsäkringar AB har fått i uppdrag av länsförsäkringsbolagen att bedriva verksamhet inom områden där storskalighet är en avgörande konkurrensfördel och att tillhandahålla sådan service till länsförsäkringsbolagen, som av effektivitetsskäl ska produceras och tillhandahållas gemensamt inom länsförsäkringsgruppen.

Rörelsesegment

Koncernens uppdelning på rörelsesegment överensstämmer med de interna rapporter som företagets högsta verkställande beslutsfattare använder för att följa upp verksamheten och fördela resurser mellan rörelsesegmenten. Koncernen har identifierat koncernledningen som företagets högsta beslutande beslutsfattare. I Länsförsäkringar AB-koncernen är det därför de rapporter som koncernledningen får över resultatet i olika delar av koncernen som utgör grunden för segmentsinformationen. Det kan förekomma avvikande redovisningsprinciper i rörelsesegmenten jämfört med koncernredovisningen. I Länsförsäkringar AB-koncernen har förändring av verkligt värde för rörelsefastigheter i segmenten redovisats i rörelseresultatet istället för i övrigt totalresultat.

Prissättningen mellan koncernens rörelsesegment är för affärsverksamheterna Sakförsäkring, Fondförsäkring, Bank och Moderbolag gjord utifrån marknadsmässiga villkor. För koncerninterna transaktioner avseende varor och tjänster fastställer företagsledningen i Länsförsäkringar AB servicenivån. I samband med den årliga affärsplaneringen tas beslut om de priser som ska gälla för nästkommande år.

Prissättningen för serviceverksamheten inom länsförsäkringsgruppen baseras på direkta och indirekta kostnader. Totalt sett syftar prissättningen till att fördela kostnaderna rättvist inom länsförsäkringsgruppen utifrån förbrukning. Gemensamma utvecklingsprojekt och gemensam service är kollektivt finansierade och faktureras utifrån beslutad fördelningsnyckel. Företagsledningen inom Länsförsäkringar AB bereder tillsammans med ett serviceråd med representanter från länsförsäkringsbolagen servicenivå och prislista för försäljning av varor och tjänster. Med utgångspunkt från denna beredning tar styrelsen för Länsförsäkringar AB beslut om de externa priserna.

Rörelsesegmentsinformation lämnas i enlighet med IFRS 8 Rörelsesegment endast för koncernen.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvaluta för moderbolaget och koncernen. Funktionell valuta är valutan i de primära ekonomiska miljöer där de i koncernen ingående företagen bedriver sin verksamhet, vilket innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som är på transaktionsdagen.

Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till den funktionella valutan till den valutakurs som är på balansdagen. Icke monetära tillgångar och skulder räknas om till transaktionsdagens valutakurs.

Valutakursdifferenser som uppstår på grund av omräkning i rapport över finansiell ställning i utländsk valuta till funktionell valuta redovisas i resultaträkningen som Kapitalavkastning, netto.

Omräkning av utländska verksamheters finansiella rapporter

Koncernen har en mindre utlandsverksamhet i form av filialer i Danmark, Norge och Finland, ett intresseföretag i Schweiz samt ett dotterföretag och en filial i Storbritannien. Tillgångar och skulder i filialer, intresseföretag och dotterföretag omräknas till svenska kronor till den valutakurs som är på balansdagen. Intäkter och kostnader omräknas till koncernens rapporteringsvaluta till en genomsnittskurs som utgör en approximation av de kurser som varit vid transaktionstidpunkten. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av filialer och dotterföretag redovisas i koncernen i övrigt totalresultat som omräkningsreserv.

Nedskrivningar

De redovisade värdena för koncernens tillgångar prövas vid varje bokslutsdag för att bedöma om det finns indikation på nedskrivningsbehov. IAS 36 Nedskrivningar, tillämpas för prövning av nedskrivningsbehov för andra tillgångar än finansiella tillgångar och uppskjutna skattefordringar.

Nedskrivningsbehov för finansiella tillgångar prövas enligt IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering och för uppskjutna skattefordringar prövas nedskrivningsbehov enligt IAS 12 Inkomstskatter.

Nedskrivningsprövning för materiella och immateriella tillgångar samt andelar i dotterföretag och intresseföretag

Om indikation på nedskrivningsbehov finns, enligt IAS 36 Nedskrivningar beräknas tillgångens återvinningsvärde. För goodwill och för immateriella tillgångar som inte är färdiga för användning beräknas återvinningsvärdet årligen. Om det inte går att fastställa väsentligen oberoende kassaflöden för en enskild tillgång ska tillgångarna vid prövning av nedskrivningsbehov grupperas till den lägsta nivå där det går att identifiera väsentligen oberoende kassaflöden, en så kallad kassagenererande enhet.

En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning redovisas i resultaträkningen. Nedskrivning av tillgångar hänförliga till en kassagenererande enhet fördelas i första hand till goodwill. Därefter görs en proportionell nedskrivning av övriga tillgångar som ingår i enheten.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången.

Nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar

Vid varje rapporteringstillfälle bedömer företaget om det föreligger ett nedskrivningsbehov av någon finansiell tillgång genom att utvärdera objektiva bevis för att en finansiell tillgång är i behov av nedskrivning. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har negativ påverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. För eget kapitalinstrument klassificerade som Finansiell tillgång som kan säljas utgörs objektiva bevis av en betydande eller utdragen minskning av det verkliga värdet på investeringen.

Återvinningsvärdet för tillgångar tillhörande kategorin Lånefordringar och kundfordringar, vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde, beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en löptid under ett år diskonteras inte. Nedskrivningar redovisas i resultaträkningen.

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger eller det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

Återföring av nedskrivningar på materiella och immateriella tillgångar samt andelar i dotterföretag och intresseföretag
Nedskrivning av goodwill återförs inte. Andra gjorda nedskrivningar återförs när det inte längre finns någon indikation på att nedskrivningsbehovet fortfarande föreligger och då det skett en förändring i de antaganden som legat till grund för beräkning av återvinningsvärdet. En återföring görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning, om ingen nedskrivning gjorts.

Nedskrivning av materiella och immateriella tillgångar redovisas som Övriga administrationskostnader och nedskrivning av dotterföretag och intresseföretag redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Återföring av nedskrivningar på finansiella tillgångar

Nedskrivningar av lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Nedskrivningar av eget kapitalinstrument som är klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas, vilka tidigare redovisats i resultaträkningen återförs inte via resultaträkningen. Det nedskrivna värdet är det värde från vilket efterföljande omvärderingar görs, vilka redovisas i övrigt totalresultat.

Nedskrivningar av räntebärande instrument, klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas, återförs via resultaträkningen om det verkliga värdet ökar och ökningen objektivt kan hänföras till en händelse som inträffade efter det att nedskrivningen gjordes.

Nedskrivningar av finansiella tillgångar redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Intäkter

En intäkt redovisas när

- intäkten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt
- det är sannolikt att de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla företaget
- färdigställandegraden på balansdagen kan beräknas på ett tillförlitligt sätt
- de utgifter som uppkommit och de utgifter som återstår för att slutföra tjänsteuppdraget kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Intäkterna värderas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Intäktsredovisning redovisas enligt metoden successiv vinstavräkning vilket innebär att intäkterna som redovisas baseras på uppdragets eller tjänstens färdigställandegrad på balansdagen.

Övriga intäkter

Intäktsredovisning av tjänsteuppdrag sker när det ekonomiska utfallet för utfört tjänsteuppdrag kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och de ekonomiska fördelarna tillfaller företaget (huvudsakligen löpande räkning). Redovisning görs i resultaträkningen genom successiv vinstavräkning. Intäkten erhålls i form av likvida medel.

Belopp som upp bärs för annans räkning ingår inte i företagets intäkter. Kriterierna för intäktsredovisning tillämpas på varje transaktion för sig.

Premier

Premieinkomst

Som premieinkomst i skadeförsäkringsrörelsen redovisas den totala bruttopremien för direkt försäkring och mottagen återförsäkring som har inbetalats eller kan tillgodoföras företaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång. Med bruttopremie menas den avtalsbestämda premien för hela försäkringsperioden efter avdrag för sedvanliga kundrabatter. Förmylepremier som inte är bekräftade av försäkringstagaren samt premier för nytecknade försäkringsavtal räknas in med de belopp som de beräknas flyta in med. Annullationer

reducerar premieinkomsten så snart beloppet är känt. Tilläggspremier räknas in med de belopp som de beräknas inflyta. Som premieinkomst redovisas också premier för försäkringsperioder som påbörjas först efter räkenskapsårets utgång, om de enligt avtal förfaller till betalning under räkenskapsåret. Premieinkomst redovisas exklusive skatter och andra offentliga avgifter som belastar försäkringspremien.

I livförsäkringsrörelsen klassificeras försäkringskomponenten i de finansiella avtalen som försäkringsavtal. Premier för försäkringskomponenten redovisas som premieinkomst i takt med att inbetald premie tjänas in.

Premieintäkt

Som premieintäkt redovisas den del av premieinkomsten som är hänförlig till redovisningsperioden. Den del av premieinkomsten från försäkringskontrakt som avser tidsperioder efter balansdagen redovisas som Avsättning för ej intjänade premier i rapport över finansiell ställning. Beräkning av Avsättning för ej intjänade premier sker i normalfallet genom att premieinkomsten periodiseras strikt utifrån det underliggande försäkringskontraktets löptid. Även återförsäkrarens andel av premieinkomsten periodiseras och den del som hänförs till tiden efter balansdagen redovisas som en fordran. Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar, ej intjänade premier.

Ränteintäkter och räntekostnader

Ränteintäkter och räntekostnader som presenteras i resultaträkningen består av räntor i bankkoncernen på finansiella tillgångar och skulder som värderas till upplupet anskaffningsvärde inklusive ränta på osäkra fordringar samt räntor från finansiella tillgångar som klassificeras som finansiella tillgångar som kan säljas. För räntederivat som säkrar finansiella tillgångar redovisas betald och upplupen ränta som ränteintäkt och för räntederivat som säkrar finansiella skulder redovisas dessa som en del av räntekostnaderna. Ränteintäkter på tillgångar och räntekostnader på skulder beräknas och redovisas med tillämpning av effektivräntemetoden, alternativt utgörs beräkningen av en rimlig uppskattning grundad på en beräkning enligt effektivräntemetoden. Ränteintäkter och räntekostnader inkluderar i förekommande fall periodiserade erhållna avgifter vilka medräknas i effektivräntan, transaktionskostnader, eventuella rabatter samt andra skillnader mellan det ursprungliga värdet av tillgången eller skulden och det belopp som regleras vid förfall. Periodiserade emissionskostnader samt direkta transaktionskostnader som betalas vid upptagande av lån ingår i räntekostnader.

Kapitalavkastning, netto

I Kapitalavkastning, netto redovisas realiserat och orealiserat resultat från placeringsverksamheten, bankkoncernens nettoresultat av finansiella poster samt ränteomvärderingseffekt på skadelivräntor i försäkringsrörelsen. Realiserat resultat beräknas som skillnaden mellan erhållen köpeskilling och tillgångens anskaffningsvärde. Orealiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Vid försäljning återförs ackumulerade orealiserade värdeförändringar som orealiserat resultat. I resultatet från placeringsverksamheten ingår ränteintäkter och räntekostnader samt valutakursvinster och valutakursförluster på placeringstillgångar, derivat som inte ingår i säkringsredovisning, likvida medel och lån. Realiserade och orealiserade resultat på placeringsstillgångar och derivat som inte ingår i säkringsredovisning ingår i posten samt utdelningar, nedskrivningar av finansiella tillgångar och externa kostnader för kapitalförvaltningen. I nettoresultat av finansiella poster från bankkoncernen ingår ränteskillnadsersättningar, realiserade och orealiserade värdeförändringar på derivat som är ekonomiska säkringsinstrument, men där säkringsredovisning inte tillämpas. Vidare ingår orealiserade förändringar i verkligt värde på derivat där säkringsredovisning till verkligt värde tillämpas och orealiserade förändringar i verkligt värde på säkrad post med avseende på säkrad risk i säkring av verkligt värde. Här ingår även ineffektiv del av säkringsinstrument i kassaflödessäk-

ringar och valutakursförändringar. I försäkringsrörelsen diskonteras avsättning för oreglerade skador på skadelivräntor, ränteomvärderingseffekten på skadelivräntor redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Provisionsintäkter och provisionskostnader

Provisionsintäkter härrör från olika typer av tjänster som tillhandahålls kunder. Hur provisionsintäkterna redovisas beror på i vilket syfte avgiften tas ut. Avgifter intäktsredovisas antingen i takt med att tjänsterna tillhandahålls eller i samband med genomförandet av en väsentlig aktivitet. Avgifter som debiteras löpande, till exempel aviseringsavgifter och finansiella garantier, redovisas som intäkt i den period då tjänsten tillhandahålls. Avgifter som debiteras för väsentliga aktiviteter, som värdepappersprovisioner och kortprovisioner, intäktsredovisas när aktiviteten har slutförts. Avgifter från finansiella avtal och provisionsintäkter i fondförsäkringsrörelsen redovisas som provisionsintäkt.

Provisionskostnader är transaktionsberoende och redovisas i den period då tjänsterna erhålls. I provisionskostnaderna ingår ersättning till länsförsäkringsbolagen för deras arbete med koncernens kundrelaterade frågor inom fondförsäkring och inom bankaffären. Provisionskostnader som härrör från finansiella tillgångar eller finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen består av provisioner till länsförsäkringsbolagen.

Försäkringsersättningar

Som försäkringsersättningar redovisas periodens kostnad för inträffade skador vare sig de är anmälda till företaget eller inte. I de totala försäkringsersättningarna ingår under perioden utbetalda försäkringsersättningar och förändring i avsättning för oreglerade skador och återförsäkrarens andel av avsättning för oreglerade skador. Återvinning av skador redovisas som reduktion av skadekostnaden.

Ersättningar till anställda

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls. Koncernen redovisar den förväntade kostnaden för rörliga ersättningar när det finns en rättslig eller informell förpliktelse att göra sådana betalningar till följd av att tjänster erhållits från anställda och förpliktelsen kan beräknas tillförlitligt.

Ersättningar efter avslutad anställning

Pensionsplaner

Inom koncernen finns såväl avgiftsbestämda som förmånsbestämda pensionsplaner, varav vissa med tillgångar i särskild stiftelse. Planerna finansieras genom inbetalningar från respektive koncernföretag. Koncernen omfattas generellt av FTP-planen, som inte förutsätter några inbetalningar från de anställda.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda pensionsplaner beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder. Denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på förstklassiga företagsobligationer med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. När det inte finns en väl fungerande marknad för sådana företagsobligationer används istället marknadsräntan på bostadsobligationer med en motsvarande löptid. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av förvaltningstillgångar per rapportdagen.

Vid fastställandet av förpliktelsens nuvärde och verkligt värde på förvaltningstillgångar kan det uppstå aktuariella vinster och förluster. Dessa uppkommer antingen genom att det verkliga utfallet avviker från det tidigare gjorda antagandet, eller genom att antagandena ändras.

Räntekostnaden/intäkten netto på förmånsbestämda förpliktelse redovisas i årets resultat. Räntenettet är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av förpliktelsen, det vill säga ränta på förpliktelsen, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av tillgångsbegränsningar.

Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnaden mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och summan som inkluderas i räntenettet och ändringar av effekter av tillgångsbegränsningar. Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat.

I rapport över finansiell ställning redovisat värde för pensioner och liknande förpliktelser motsvarar förpliktelseernas nuvärde vid bokslutstidpunkten, med avdrag för det verkliga värdet av förvaltningstillgångar.

När ersättningarna i en plan förbättras, redovisas den andel av den ökade ersättningen som hänför sig till de anställdas tjänstgöring under tidigare perioder direkt som kostnad i resultaträkningen.

När det finns en skillnad mellan hur pensionskostnaden fastställs i juridisk person och i koncernen redovisas en avsättning eller fordran avseende särskild löneskatt baserat på denna skillnad. Avsättningen eller fordran nuvärdesberäknas inte.

Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldredovisningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

Avgiftsbestämda planer

Företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och har inte någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter.

Företagets utbetalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser.

FTP-planen är en pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Planen är förmånsbestämd för anställda födda 1971 eller tidigare och avgiftsbestämd för anställda födda 1972 eller senare. Den förmånsbestämda delen är försäkrad genom Försäkringsbranschens pensionskassa (FPK). Denna pensionsplan innebär enligt IAS19 Ersättningar till anställda, att ett företag som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltningstillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen.

I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner.

För närvarande har FPK inte möjlighet att tillhandahålla erforderlig information varför ovannämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan enligt IAS19 punkt 34. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande års avgifter till den.

Ersättningar vid uppsägning

En kostnad för ersättningar i samband med uppsägningar av personal redovisas endast om företaget är bevisligen förpliktligt, utan realistisk möjlighet till tillbakadragande, av en formell detaljerad plan att avsluta en anställning före den normala tidpunkten. När ersättningar lämnas som ett erbjudande för frivillig avgång, redovisas en kostnad om det är sannolikt att erbjudandet kommer att accepteras och antalet anställda som kommer att acceptera erbjudandet tillförlitligt kan uppskattas.

Kreditförluster

Kreditförluster utgörs av konstaterade och befarade kreditförluster. Konstaterad kreditförlust avser hela fordran då det inte finns någon realistisk möjlighet till återvinning. Befarade kreditförluster avser årets nedskrivning för kreditförluster utifrån beräknat återvinningsvärde då indikation på nedskrivningsbehov föreligger. Återvinningar består av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisats som konstaterade. Återföringar av befarade kreditförluster sker då ett nedskrivningsbehov inte

anses föreligga längre. Enbart bankkoncernens andel av befarade och konstaterade kreditförluster redovisas. Länsförsäkringsbolagens andel av de befarade och konstaterade kreditförlusterna avräknas mot upparbetad förmedlingersättning. Avräkningsmodellen avseende det åtagande som länsförsäkringsbolagen har när det gäller kreditförluster för förmedlad affär, innebär att länsförsäkringsbolagen vid reserveringstillfället täcker 80 procent av reserveringsbehovet genom avräkning mot upparbetad förmedlingersättning.

Skatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital då tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital. Tillkommande inkomstskatt som uppkommer vid utdelning redovisas vid samma tidpunkt som när utdelningen redovisas som en skuld.

Aktuell skatt

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Till aktuell skatt hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare år.

Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt beräknas med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Temporära skillnader beaktas inte i koncernmässig goodwill och inte heller för skillnad som uppkommer vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv och vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat. Vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotterföretag och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur redovisade värden på tillgångar och skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatte regler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjuten skattefordran avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att den kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjuten skattefordran reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att den kan utnyttjas.

Avkastningsskatt

Avkastningsskatt är en skatt som betalas av Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB för försäkringstagarens räkning. Skatteobjektet utgörs av marknadsvärdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarens räkning vid ingången av räkenskapsåret. Den avkastningsskatt som hänför sig till perioden redovisas i koncernens resultaträkning i förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken.

Immateriella tillgångar

Goodwill

Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärde för ett rörelseförvärv och nettot av verkligt värde av förvärvade identifierbara tillgångar, övertagna skulder samt eventualförpliktelser.

Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus ackumulerade nedskrivningar. Goodwill fördelas till kassagenererande enheter och prövas minst årligen för nedskrivningsbehov. Goodwill som uppkommit vid förvärv av intresseföretag inkluderas i det redovisade värdet för andelar i intresseföretag.

Andra immateriella tillgångar

Andra immateriella tillgångar består av egenutvecklade och förvärvade immateriella tillgångar med bestämbara nyttjandeperioder. Dessa

tillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Avskrivning påbörjas när tillgången är tillgänglig för användning.

Koncernens egenutvecklade immateriella tillgångar redovisas endast om tillgångens utgifter kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, den är tekniskt och kommersiellt användbar och det finns tillräckliga resurser för att fullfölja utvecklingen och därefter använda eller sälja den immateriella tillgången.

Det redovisade värdet för egenutvecklade immateriella tillgångar inkluderar samtliga direkt hänförliga utgifter. Övriga utgifter för utveckling redovisas som en kostnad när de uppkommer.

Avskrivningstiden bestäms utifrån en nyttjandeperiod. Avskrivning sker via resultaträkningen enligt linjär metod. Nedskrivningsbehov prövas årligen enligt beskrivning i avsnittet Nedskrivningar ovan.

Tillkommande utgifter för aktiverade immateriella tillgångar redovisas som en tillgång i rapport över finansiell ställning endast då de ökar de framtida ekonomiska fördelarna för den specifika tillgången till vilka de hänförs.

Materiella tillgångar

Inventarier

Inventarier redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över tillgångarnas förväntade nyttjandeperiod med start då tillgången är tillgänglig för användning. Avskrivningar samt utrangeringar och avyttringar redovisas i resultaträkningen. Nyttjandeperioden är tre år för datainventarier och fem år för kontorsinventarier och bilar. Avskrivningsmetoden, tillgångarnas restvärden och nyttjandeperioder omprövas vid varje års slut.

Nedskrivningsbehov prövas årligen enligt principer beskrivna under avsnittet Nedskrivningar ovan.

Rörelsefastigheter

Rörelsefastigheter redovisas enligt omvärderingsmetoden.

Byggnader och mark som ägs av Länsförsäkringar AB-koncernen och som används för administrativa syften redovisas till sina omvärderade belopp, vilket är det verkliga värdet efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och justering på grund av omvärdering på omvärderingsdagen. Verkligt värde baseras på rådande priser på en aktiv marknad för liknande fastigheter inom samma område och i samma skick kompletterad med en kassaflödesanalys. Värdering görs två gånger om året av en extern oberoende värderingsman. Värdeökningar redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras efter skatt i omvärderingsreserven i eget kapital. Om en ökning utgör återföring av tidigare redovisat värdenedgång avseende samma tillgång redovisas ökningen som en minskad kostnad i resultaträkningen. I de fall omvärderingen resulterar i en minskning av det redovisade värdet redovisas minskningen via resultaträkningen. Dock redovisas minskningen i övrigt totalresultat till den del det finns en omvärderingsreserv hänförlig till tillgången.

Rörelsefastigheterna består av ett antal komponenter med olika nyttjandeperioder. Huvudindelningen är byggnader och mark. Ingen avskrivning sker på komponenten mark vars nyttjandeperiod bedöms som obegränsad. Nyttjandeperioderna har bedömts variera mellan 10–100 år för komponenterna. Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivning på byggnader.

Stomme	100 år
Tak, fasad, fönster	50 år
Stomkompletteringar	40 år
Installationer	40 år
Ytskikt	20 år
Byggnadsinventarier	10 år

Använda avskrivningsmetoder och tillgångarnas restvärden samt nyttjandeperioder omprövas vid varje års slut.

Tillkommande utgifter läggs till anskaffningsvärdet endast om det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna som är förknippade med tillgången kommer att komma bolaget till del och anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Alla andra tillkommande utgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer.

Avgörande för bedömningen när en tillkommande utgift läggs till anskaffningsvärdet är om utgiften avser utbyten av identifierade komponenter, eller delar därav, varvid sådana utgifter aktiveras. Även i de fall en ny komponent skapats läggs utgiften till anskaffningsvärdet.

Oavskrivna redovisade värden på utbytta komponenter, eller delar av komponenter, utrangeras och kostnadsförs i samband med utbytet. Reparationer kostnadsförs löpande.

Finansiella tillgångar och skulder

Redovisning i och borttagande från rapport över finansiell ställning
En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i rapport över finansiell ställning när företaget blir part till avtalet enligt instrumentets villkor. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över tillgången. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Affärstransaktioner på penning-, obligations- och aktiemarknaderna redovisas i rapport över finansiell ställning per affärsdag vilket är den tidpunkt då de väsentliga riskerna och rättigheterna övergått mellan parterna. Inlånings- och utlåningstransaktioner redovisas per likviddag.

Lånefordringar redovisas i rapport över finansiell ställning när lånebeloppet utbetalas till låntagaren. Lånelöften redovisas som åtaganden, se not Ställda säkerheter och eventalförpliktelser.

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt när det föreligger en avsikt att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden eller att reglera posterna med ett nettobelopp.

Redovisning av återköpstransaktioner

Vid en äkta återköpstransaktion, en försäljning av ett räntebärande värdepapper med avtal om återköp till ett förutbestämt pris, redovisas tillgången fortsatt i rapport över finansiell ställning och erhållen likvid redovisas som Skulder till kreditinstitut. Det sålda värdepappret redovisas som ställd säkerhet. Vid en omvänd återköpstransaktion, ett köp av ett räntebärande värdepapper med avtal om återförsäljning till ett förutbestämt pris, redovisas inte värdepappret i rapport över finansiell ställning. Istället redovisas den erlagda likviden i Utlåning till allmänheten.

Klassificering och värdering

Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningstillfället utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades och de valmöjligheter som finns i IAS 39. IAS 39 föreskriver att alla finansiella instrument värderas till verkligt värde vid upptagandet i rapport över finansiell ställning. Efter det första redovisningstillfället avgör klassificeringen hur det finansiella instrumentet värderas. Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till ett verkligt värde vilket motsvaras av anskaffningsvärde med tillägg för transaktionskostnader, men för instrument klassificerade som Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen görs inget tillägg för transaktionskostnader. Värdering av finansiella instrument sker löpande till verkligt värde, anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde beroende på vilken kategori instrumentet tillhör.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: Innehav för handelsändamål och Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option. Kategorin Innehav för handelsändamål utgörs av derivat vilka inte ingår i en säk-

ringsrelation samt har ett positivt marknadsvärde. I kategorin Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option återfinns tillgångar vilka förvaltas och utvärderas baserat på tillgångarnas verkliga värden. Det verkliga värdet utgör även grunden för intern uppföljning och rapportering till ledande befattningshavare. Eftersom förvaltning och utvärdering av dessa tillgångar sker till verkligt värde har koncernen valt att klassificera dessa instrument som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen. I rapport för finansiell ställning utgörs Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option av posterna Fondförsäkringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risken, Aktier och andelar samt Obligationer och andra räntebärande värdepapper. Förändringar i verkligt värde på dessa tillgångar redovisas i resultaträkningen som Kapitalavkastning, netto.

Derivat som används i säkringsredovisning

Koncernens derivat, som består av ränte- och valutaswappar samt köpta räntetak, har i sin helhet ingåtts för att säkra risker för ränte- och valutakursexponeringar som uppkommer i verksamheten. Samtliga derivat värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning. Redovisningen av värdeförändringar är beroende av om derivatet är identifierat som ett säkringsinstrument och vilken typ av säkringsrelation som derivatet ingår i. Koncernen tillämpar både så kallade kassaflödessäkringar och verkligt värdesäkringar. För att uppfylla kraven på säkringsredovisning enligt IAS 39 krävs att det finns en entydig koppling till den säkrade posten. Vidare krävs att säkringen effektivt skyddar den säkrade posten, att säkringsdokumentation har upprättats och att effektiviteten kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Säkringsredovisning får endast tillämpas om säkringsrelationen kan förväntas vara mycket effektiv. I de fall förutsättningarna för säkringsredovisning inte längre är uppfyllda redovisas derivatinstrumentet till verkligt värde med värdeförändringen via resultaträkningen. Utvärdering av säkringsrelationer sker månadsvis. Varje identifierad säkringsrelation förväntas vara effektiv över hela löptiden. Effektiviteten testas dels genom en framåtblickande (prospektiv) bedömning dels en tillbakablickande (retrospektiv) utvärdering. Ineffektivitet redovisas i resultaträkningen.

Kassaflödessäkringar

Kassaflödessäkring innebär en säkring av risken för förändrade kassaflöden, exempelvis risken för ändrade räntekostnader från ett lån med rörlig ränta. Vid tillämpning av kassaflödessäkringar redovisas den effektiva delen av derivatets (säkringsinstrumentets) värdeförändringar i Övrigt totalresultat och ackumuleras i Eget kapital. Värdeförändringarna som har redovisats i Eget kapital påverkar resultatet vid samma tidpunkt som den säkrade posten påverkar resultatet. Koncernen tillämpar kassaflödessäkringar för säkringar av ränterisken i Länsförsäkringar ABs emitterade värdepapper vilka löper med rörlig ränta och för säkringar av valutarisken i Länsförsäkringar Banks emitterade värdepapper i utländsk valuta.

Verkligt värdesäkringar

Verkligt värdesäkring innebär en säkring av risken för förändringar i verkligt värde på en finansiell tillgång eller finansiell skuld. Vid tillämpning av verkligt värdesäkringar värderas den säkrade posten till verkligt värde med avseende på den säkrade risken. De värdeförändringar som uppkommer redovisas i resultatet och motverkas av de värdeförändringar som uppkommer på derivatet (säkringsinstrumentet). Länsförsäkringar Bank tillämpar metoden för verkligt värdesäkring för specifika portföljer av upplåning, inlåning och utlåning som löper med fast ränta. Länsförsäkringar Bank tillämpar också metoden för verkligt värdesäkring för tillgångar i likviditetsportföljen som klassificeras i kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas. Den portföljmetod som tillämpas innebär att den säkrade posten och säkringsinstrumenten fördelas ut i olika tidsfickor baserat på den kontraktuella tidpunkten för ränteomförhandling eller förfall. Värdeförändringen på derivatet redovisas i resultaträkningen tillsammans med värdeförändringen på den säkrade posten i Kapitalavkast-

ning, netto. Även orealiserade värdeförändringar på säkringsinstrumenten redovisas i Kapitalavkastning, netto. Räntekuponer, såväl orealiserade som realiserade, redovisas som ränteintäkter om den säkrade posten är en tillgång eller portfölj av tillgångar och som räntekostnader om den säkrade posten är en skuld eller portfölj av skulder.

Ekonomiska säkringar

För ett fåtal ekonomiska säkringar där resultatkonsekvensen av att inte tillämpa säkringsredovisning bedöms som mer begränsad tillämpas inte säkringsredovisning mot bakgrund av det administrativa merarbete som säkringsredovisning innebär. Ekonomiska säkringar används för säkring av valutarisk i upplåningen samt säkring av ränterisk i obligationer som löper med fast ränta. I koncernen finns också säkring med räntetak vid ränterisk i upplåning till rörlig ränta, lånen redovisas till upplupet anskaffningsvärde och räntetaken redovisas till verkligt värde via resultaträkningen.

Finansiella tillgångar som kan säljas

Finansiella tillgångar som kan säljas är tillgångar som har identifierats som att de kan säljas eller inte har klassificerats i någon av övriga kategorier. Koncernen har valt att klassificera bankkoncernens likvidöverskott samt innehavet i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB i denna kategori. Tillgångar i kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas värderas löpande till verkligt värde. De orealiserade värdeförändringarna redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i verkligt värdereserven i eget kapital. Redovisning över resultaträkningen sker när värdeförändringarna realiserar och vid eventuell nedskrivning. Aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB redovisas till ett verkligt värde som motsvarar anskaffningsvärdet justerat för nedskrivningsbehov eftersom aktierna inte tillförlitligt kan värderas till verkligt värde. Inför varje rapportperiods slut görs en bedömning av om nedskrivningsbehov föreligger av aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar utgörs av finansiella tillgångar som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är derivat eller noterade på en aktiv marknad. Tillgångar i denna kategori värderas till upplupet anskaffningsvärde. I rapport över finansiell ställning utgörs Lånefordringar och kundfordringar av posterna Utlåning till allmänheten, Övriga fordringar, Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter samt Likvida medel.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: Innehav för handelsändamål och Finansiella skulder värderade enligt Fair value option. En finansiell skuld som innehas för handel klassificeras i denna kategori om den förvärvas huvudsakligen i syfte att säljas inom kort, koncernen har valt att klassificera derivat som inte används för säkringsredovisning och som har ett negativt marknadsvärde i kategorin Innehav för handelsändamål. Förändringar i verkligt värde på finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Andra finansiella skulder

Andra finansiella skulder utgörs i rapport över finansiell ställning av Efterställda skulder, Emitterade värdepapper, Inlåning från allmänheten, skulder till kreditinstitut, Övriga skulder samt Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter. Skulderna i denna kategori värderas till upplupet anskaffningsvärde enligt effektivräntemetoden. Vid tillämpning av säkringsredovisning justeras värdet för förändringar med avseende på den säkrade risken.

Metoder för bestämning av verkligt värde

Koncernens innehav i finansiella instrument som värderas till verkligt värde samt vilken nivå i värderingshierarkin som den indata som använts

för att ta fram det verkliga värdet härrör ifrån framgår i not Värderingsmetoder för verkligt värde.

Finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad

Den största delen av koncernens finansiella instrument värderas till ett verkligt värde av priser som är noterade på en aktiv marknad. Till priset görs inget tillägg för transaktionskostnader (till exempel courtage) eller framtida transaktionskostnader vid en avyttring. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad när transaktioner äger rum med tillräcklig frekvens och volym för att ge fortlöpande prisinformation. Om marknaden för tillgången eller skulden är den mest fördelaktiga marknaden samt om ett företag vid värderingstidpunkten kan genomföra en transaktion med tillgången eller skulden till detta pris på denna marknad klassificeras innehavet som nivå 1 i värderingshierarkin för verkligt värde.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som inte handlas på en aktiv marknad beräknas verkligt värde med hjälp av olika värderingstekniker. Vid användning av värderingstekniker används i så stor utsträckning som möjligt observerbara uppgifter (nivå 2). Värderingsteknik som i allt väsentligt används är diskonterade kassaflöden. Innehav i onoterade aktier och andelar värderas till eget kapital per aktie utifrån senaste bolagsrapport (nivå 3).

Utlåning

Dessa tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Kund- och lånefordringar redovisas till det belopp som beräknas inflyta, efter avdrag för nedskrivningar av osäkra fordringar.

Osäker fordran

En lånefordran eller kundfordran anses som osäker om den har en betalning som är mer än 60 dagar sen eller om det finns annan anledning att förvänta sig att motparten inte kommer att leva upp till sitt åtagande. Den del som täcks av säkerhet anses inte vara osäker.

Nedskrivningar för kreditförluster

Individuella nedskrivningar

För krediter där ett individuellt nedskrivningsbehov identifierats värderas återvinningsvärdet till nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden diskonterade med fordrans effektiva ränta enligt senaste räntestrukturberäkning.

Där motparten har en oreglerad betalning som är mer än 60 dagar eller om motparten på andra grunder, såsom konkurs, värdenedgång i säkerheten eller en försämrad återbetalningsförmåga inte kan leva upp till sitt åtagande, sker en individuell nedskrivning enligt antingen en individuell bedömning eller en statistisk modell. Bedömningen av nedskrivningsbehovet för dessa individuellt identifierade lån sker således utifrån historisk erfarenhet om kassaflödena från andra låntagare med liknande kreditriskegenskaper. Inom leasing och avbetalning görs en individuell bedömning av de framtida kassaflödena för alla kundavtal som sagts upp på grund av bristande betalningsförmåga samt för större oreglerade fordringar där det finns indikation på nedskrivningsbehov.

Gruppvisa nedskrivningar

För de krediter som inte bedömts ha något individuellt nedskrivningsbehov, men i de fall som det har inträffat en mätbar minskning av de förväntade framtida kassaflödena, identifieras och värderas nedskrivningsbehovet på gruppnivå. Som stöd för bedömningar av de förväntade framtida kassaflödena och nedskrivningsbehovet på gruppnivå används information inom ramen för koncernens statistiska modell samt historisk kring kreditförlustnivåer.

För lånefordringar inom leasing och avbetalning där motparten har en oreglerad betalning som är mer än 20 dagar men där motparten bedöms ha en förmåga att fullfölja avtalet sker en bedömning av gruppvis reserveringsbehov utifrån historik över kreditförlustnivåer avseende fordringar med liknande kreditriskegenskaper.

Konstaterad förlust

Konstaterade kreditförluster är sådana förluster som är beloppsmässigt slutgiltigt fastställda efter utmätning, ackord eller konkurs samt efter det att alla säkerheter blivit realiserade och där bedömningen gjorts att möjligheten till att få ytterligare betalningar är mycket liten. Fordran skrivs då bort från rapport över finansiell ställning och redovisas som konstaterad förlust i resultaträkningen vid denna tidpunkt.

Leasing

Leasingavtal klassificeras i koncernredovisningen antingen som finansiell eller operationell leasing. Finansiell leasing föreligger då de ekonomiska riskerna och förmånerna som är förknippade med ägandet i allt väsentligt är överförda till leasetagaren, om så inte är fallet är det fråga om operationell leasing.

Bankkoncernens tillgångar som hyrs ut enligt finansiella leasingavtal redovisas inte som materiella tillgångar då riskerna förenade med ägandet förts över på leasetagaren. Istället redovisas leasingavtalen som utlåning till leasetagaren avseende de framtida leasingavgifterna. Initialt redovisas ett belopp som motsvarar nuvärdet av alla minimileasebetalningar som ska erläggas från leasetagaren samt eventuellt garanterat restvärde som tillfaller leasegivaren. Erhållna betalningar från dessa avtal redovisas dels som en amortering av leasingfordran och dels som ränteintäkter.

Koncernen är leasegivare och i liten omfattning även leasetagare i form av externa hyresavtal som klassificeras som operationell leasing och där kostnaderna redovisas som hyra.

Förutbetalda anskaffningskostnader

Försäljningskostnader som har ett klart samband med tecknande av försäkringsavtal tas upp som en tillgång, förutbetalda anskaffningskostnader, och skrivs av under nyttjandeperioden. En förutsättning för att aktivering kan ske är att anskaffningskostnaderna är hänförliga till ett visst försäkringsavtal eller homogena och uppföljningsbara grupper av avtal samt bedöms generera en marginal som minst täcker de anskaffningskostnader som man vill aktivera. De försäljningskostnader som aktiveras i skadeförsäkringsrörelsen är provisionskostnader. I fondförsäkringsrörelsen aktiveras provisioner och administrationskostnader.

I skadeförsäkringsrörelsen periodiseras den aktiverade kostnaden på ett sätt som motsvarar periodisering av ej intjänad premie. Avskrivningstiden överskrider inte tolv månader.

I fondförsäkringsrörelsen periodiseras den aktiverade kostnaden enligt samma mönster som redovisning av intäkter, det vill säga i takt med tillhandahållande av tjänsten. Avskrivningstiden är tjugo år.

Försäkringsavtal

Försäkringsavtal är avtal i vilka försäkringsföretaget åtar sig en betydande försäkringsrisk för försäkringstagaren genom att gå med på att kompensera försäkringstagaren om en förutbestämd försäkrad händelse skulle inträffa. Enligt IFRS 4 Försäkringsavtal, indelas försäkringsavtal efter försäkringsrisken mellan försäkringsavtal och andra avtal. Försäkringsprodukter som inte innebär tillräckligt betydande försäkringsrisk ska klassificeras som andra avtal än försäkringsavtal. En genomgång har utförts av samtliga avtal i försäkringsföretagen med hänsyn till den försäkringsrisk de innehåller samt den ekonomiska påverkan en försäkringshändelse har för de finansiella rapporterna. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Skadeförsäkringsföretagen i koncernen har klassificerat alla försäkringsavtal som avtal med försäkringsrisk. Några försäkringsavtal av mindre ekonomisk

påverkan har identifierats där risken inte överförs till annan part. Då dessa är av marginellt värde har samtliga avtal klassificerats som försäkringsavtal enligt väsentlighetsprincipen.

Inom fondförsäkringsrörelsen finns det försäkringskontrakt med signifikant försäkringsrisk och avtal med begränsad försäkringsrisk. Som försäkringsavtal klassificeras försäkringskomponenten i de finansiella avtalen och ren riskförsäkring. Premier för försäkringskomponenten redovisas som premieinkomst i takt med att inbetald premie tjänas in. Kostnader redovisas när de uppstår, utom rörliga anskaffningskostnader som aktiveras.

Försäkringsföretagen i koncernen utför en förlustprövning av förbindelser på sina försäkringsavsättningar för att säkerställa att det redovisade värdet på avsättningarna är tillräckligt högt upptaget med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

Finansiella avtal

Försäkringsavtal som innehåller begränsad försäkringsrisk klassificeras som finansiella avtal i Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB. Dessa avtal delas upp i redovisningen i en finansiell komponent och en försäkringskomponent. Denna metod kallas unbundling. För att ge mer relevant information särredovisas den finansiella komponenten och försäkringskomponenten för samtliga avtal, såväl de som klassificerats som försäkringsavtal som finansiella avtal.

Premier för den finansiella komponenten redovisas som en insättning i försäkringsrörelsen via rapport över finansiell ställning. På motsvarande sätt redovisas utbetalningar av försäkringsersättningar för försäkringskontrakt med begränsad risk som uttag ur försäkringsrörelsen över rapport över finansiell ställning. Som intäkt redovisas de avgifter som kunden betalar och som kostnad redovisas kostnaden för försäkringsrisken. De olika typer av avgifter som debiteras kunderna för förvaltning av finansiella avtal intäktsförs i takt med att förvaltningstjänsterna tillhandahålls till innehavarna. Tjänsterna tillhandahålls jämt fördelade under avtalens löptid.

Återförsäkring

Avtal som ingåtts mellan koncernens försäkringsföretag och återförsäkrare genom vilka företaget kompenseras för förluster på avtal utfärdade av företaget och som uppfyller klassificeringskraven för försäkringsavtal enligt ovan, klassificeras som avgiven återförsäkring. Mottagen återförsäkring klassificeras på samma sätt när företaget mottar risker från andra företags försäkringsavtal.

För avgiven återförsäkring redovisas de förmåner som företaget har rätt till enligt återförsäkringsavtalet som återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar och depåer hos företag som avgivit återförsäkring. Fordringar på och skulder till återförsäkrare värderas på samma sätt som de belopp som är kopplade till återförsäkringsavtalet och i enlighet med villkoren för varje återförsäkringsavtal. Skulder inom återförsäkring är primärt avräkningar mot länsförsäkringsbolag samt även premier som ska betalas för återförsäkringsavtal.

Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrarens ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Försäkringsföretagen bedömer nedskrivningsbehovet för tillgångar avseende återförsäkringsavtal två gånger per år. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar utgörs av Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker. Avsättning för oreglerade skador samt Livförsäkringsavsättningar.

Periodens förändring i försäkringstekniska avsättningar redovisas i resultaträkningen. Förändringar som förklaras av att avsättningarna

omräknats till balansdagens valutakurs redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust i Kapitalavkastning, netto.

Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker

Avsättning för ej intjänade premier avser att täcka den förväntade skade- och driftskostnaden under den återstående löptiden på redan ingångna försäkringsavtal. Vid beräkning görs en uppskattning av de förväntade kostnaderna för skador som kan komma att inträffa under dessa försäkringsårens återstående löptid samt förvaltningskostnaderna under denna tid.

Normalt beräknas avsättningen strikt tidsproportionellt, så kallad pro rata temporisberäkning. För vissa produkter med liten volym beräknas ej intjänade premier som en andel av premieinkomsten.

Kostnadsuppskattningar bygger på erfarenhet, men hänsyn tas också till såväl den observerade som den prognostiserade utvecklingen av relevanta kostnader.

Med kvardröjande risker menas risken för att försäkringsavtalens ersättningskrav och kostnader inte kommer att kunna täckas av ej intjänade och förväntade premier efter räkenskapsårets utgång.

Om premienivån för redan ingångna försäkringsavtal bedöms som otillräcklig görs en avsättning för kvardröjande risker. I resultaträkningen redovisas periodens förändring i Förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättningen för oreglerade skador i fondförsäkringsrörelsen omfattar avsättning för skadeliv- och sjukräntor, fastställda skador samt icke fastställda skador. Avsättning för skadeliv- och sjukräntor motsvarar det diskonterade kapitalvärdet av förpliktelser i enlighet med försäkringsavtalet. Avsättning för fastställda skador motsvarar det diskonterade förväntade kapitalvärdet av framtida utgifter med anledning av inträffade sjukfall. Här ingår skador som är anmälda och godkända men ännu inte utbetalda samt framtida driftskostnader. Här ingår också föräntningsrörelsen. Diskonteringsräntan fastställs utifrån aktuella marknadsräntor enligt betryggande grunder.

Avsättning för icke fastställda skador avser ännu inte anmälda skador och har gjorts enligt statistiska metoder utifrån tidigare erfarenhet för respektive produkt. För sjukräntor med fast belopp har det nominella ränteantagandet fastställts utifrån den räntekurva som används för livförsäkringsavsättningarna.

I skadeförsäkringsrörelsen ska avsättningarna täcka de förväntade kostnaderna för skador som inte är slutreglerade inklusive de skador som inträffat men ännu inte har anmälts till företaget. Avsättningen inkluderar förväntad, framtida kostnadsökning plus samtliga kostnader för skadereglering och görs för de flesta skador med statistiska metoder. För de större skadorna och för skador med komplicerade ansvarsförhållanden görs en individuell bedömning. Med undantag för skadelivräntor diskonteras inte avsättning för oreglerade skador. Avsättning för skadelivräntor beräknas enligt vedertagna livförsäkringstekniska metoder och diskonteras till marknadsränta. Ränteomvärderingseffekt redovisas som en finansiell kostnad eller intäkt.

För trafikförsäkring görs avsättning för skaderegleringskostnader enligt styckekostnadsprincip. Avsättning för skaderegleringskostnad för övriga försäkringsgrenar görs proportionellt mot avsättningen för inträffade skadefall.

Avsättning för inträffade men ännu inte inrapporterade skador (IBNR) omfattar kostnader för inträffade men för företaget ännu okända skador. Beloppet är en uppskattning baserad på historiska erfarenheter och skadefall.

I resultaträkningen redovisas periodens förändring i oreglerade skador. Förändringar som förklaras av att avsättningar omräknats till balansdagens valutakurs redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust under Kapitalavkastning, netto.

Livförsäkringsavsättning

Livförsäkringsavsättning, som avser avtalade förmåner i fondförsäkringsrörelsen, motsvarar det förväntade kapitalvärdet av företagets garanterade förpliktelser enligt löpande försäkringsavtal efter avdrag för det förväntade kapitalvärdet av framtida avtalade premiebetalningar. Livförsäkringsavsättningen är beräknad per försäkring enligt vedertagna aktuaria principer baserade på antaganden om ränta, dödlighet, annullationer, omkostnader och avkastningsskatt. Vid beräkningen av försäkrings tekniska avsättningar används ett bruttoränteantagande i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2013:23. Hela räntekurvan har tillämpats, vilket innebär att varje framtida transaktion värderas med hänsyn till den räntesats som svarar mot transaktionens duration i förhållande till beräkningstidpunkten. För dödlighet har koncernens erfarenhet av generationsdödlighet använts. Annullationsantaganden bygger på historiskt utfall i koncernen. Om den beräknade livförsäkringsavsättningen för ett avtal är negativ sätts denna avsättning till återköpsvärdet noll.

Avsättningar för vilka försäkringstagaren bär risken

Finansiella skulder fondförsäkringsrörelsen där skulden har en direkt koppling till värdet på en finansiell tillgång som företaget inte har någon risk i värdet förändringen på tillgångens verkliga värde. Avsättning för livförsäkringar vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken motsvarar inlösenvärdet av de fondandelar som innehas för försäkringstagarens räkning.

Fondförsäkringsrörelsen har valt att hänföra fondförsäkringsåtaganden till värderingskategorin Finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen. Detta ger en bra matchning till de kopplade tillgångarna som värderas till verkligt värde.

Övriga avsättningar

En avsättning redovisas i rapport över finansiell ställning när koncernen har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden.

Eventualförpliktelser

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

Lånelöften

Ett lånelöfte kan vara

- en ensidig utfästelse från ett företag att ge ut ett lån med på förhand bestämda villkor där låntagaren kan välja om han vill ha lånet eller inte
- ett låneavtal där både företaget och låntagaren är bundna vid villkor för ett lån som börjar löpa vid en viss en tidpunkt i framtiden.

Lånelöften redovisas inte i rapport över finansiell ställning. Lämnade oåterkalleliga lånelöften har en giltighetstid på tre månader och redovisas som ett åtagande i noten Ställda säkerheter och eventualförpliktelser.

Finansiella garantier

Koncernens utställda garantiavtal består huvudsakligen av arrende- och kreditgarantier. Dessa innebär ett åtagande att ersätta innehavaren när denne gör en förlust på grund av att en specifik gäldenär inte fullgjort sina betalningar vid förfall till innehavaren i enlighet med gällande avtalsvillkor.

Finansiella garantiavtal redovisas initialt till verkligt värde, i normalfallet till det belopp som företaget erhållit i ersättning för den utställda garantin. Vid den efterföljande värderingen redovisas skulden för den finansiella garantin till det högre av de belopp som ska redovisas enligt IAS 37 Avsättningar, eventualförpliktelser och eventualtillgångar och det belopp som ursprungligen redovisades efter avdrag för eventuella ackumulerade periodiseringar, som redovisats i enlighet med IAS 18 Intäkter.

Kassaflöden

Rapport över kassaflöden är upprättad enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- och utbetalningar.

2 RISK- OCH KAPITALHANTERING

Att bedriva försäkrings- och bankverksamhet innebär ett risktagande. Kunskaper om risker är en kärnkompetens inom bank och försäkring. En volatil finansiell marknad och mer detaljerade regelverk ställer ökade krav på finansiella företag och inte minst på riskhantering. Inom länsförsäkringsgruppen är de slutliga ägarna desamma som kunderna och arbetet med styrning, hantering och kontroll av risker är därför av omedelbar betydelse för kunderna och ger otvetydig kundnytta.

Risker och riskhantering

Länsförsäkringar AB-koncernens verksamhet omfattar skadeförsäkring, liv- och pensionsförsäkring och bank. Den traditionella livförsäkringsverksamheten finns i ett helägt dotterbolag, Länsförsäkringar Liv, som bedrivs enligt ömsesidiga principer. Företaget konsolideras inte i koncernredovisningen och därmed inkluderas inte företagets risker i redovisningen i denna not. För mer information se Länsförsäkringar Livs årsredovisning. Länsförsäkringar AB-koncernens affärsverksamhet innebär risktagande genom ett omfattande utbud av produkter inom bank och försäkring. Styrningen av risktagandet ska bidra till att finansiella produkter kan tillhandahållas med god avkastning till en kontrollerad risknivå. Riskhanteringen består av strategier, processer och rapporteringsrutiner som är nödvändiga för att fortlöpande kunna identifiera, mäta, övervaka, hantera och rapportera de risker som verksamheten är förknippad med.

Det är av avgörande betydelse att det finns ett förtroende för koncernens förmåga att fullgöra sina åtaganden. Detta gäller såväl allmänt som specifikt avseende att säkerställa bankkoncernens och moderbolagets uppläring samt försäkringsföretagens ställning som försäkringsgivare, både för direkt affär och som mottagare av återförsäkring samt förmåga att fullgöra sina åtaganden i Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Grupplivförsäkring. Länsförsäkringar AB koncernens riskarbete utgår från den av styrelsen beslutade koncerninstruktionen och riskpolicyen som fastställer företagets riskstrategi och övergripande risktolerans och riskaptit. Därutöver beslutar styrelsen om ytterligare styrdokument som exempelvis affärsplan, policy och riktlinjer för kapitalförvaltning samt skuld täckningspolicy.

Inom koncernen används olika analysverktyg och simuleringsmodeller som verktyg i riskhanteringsarbetet. Den aggregerade riskbilden för koncernen beräknas och rapporteras till styrelsen kvartalsvis.

För skadeförsäkringsföretagen och fondförsäkringsföretaget beräknas riskerna enligt riskmodeller som baseras på det kommande Solvens II-regelverket, som är kalibrerad för att visa risken för att insolvens inträffar inom 12 månader med högst 0,5 procents sannolikhet. Länsförsäkringar Sak och Länsförsäkringar Fondliv avser att använda partiella interna modeller godkända för beräkningar av kapitalkrav under Solvens II, se nedan avsnitt om Solvens II. För beräkningar av bankkoncernens risker används en modell som baseras på kapitalkravsregler under Basel III-regelverket (CRR och CRD IV).

Organisation av riskarbetet

Styrelsen i Länsförsäkringar AB har som styrelse i koncernens moderbolag ett övergripande ansvar för hantering och uppföljning av risker i koncernen. På motsvarande sätt har styrelser i dotterbolagskoncerner ansvar för riskerna i de delarna av verksamheten.

Arbetsprocessen för riskhantering består av löpande arbete och årligen återkommande aktiviteter och kan skilja sig åt mellan olika risker. I det löpande riskhanteringsarbetet ska ingå att hantera kända risker samt även att identifiera nytillkommande risker. En egen risk- och solvensanalys genomförs årligen samt vid större förändringar i verksamheten eller omvärlden. Styrelsen fastställer utifrån gällande regler ramarna för företagets riskhantering och riskkontroll genom interna regler i olika styrdokument. Företagens verkställande direktör ansvarar för att alla styrdoku-

ment införlivas i verksamheten och för att fastställa, inom de ramar som styrelsen beslutat, mer detaljerade regler för riskhanteringen. Styrdokument uppdateras och fastställs årligen. I koncernens respektive företag finns ett risk- och kapitalutskott som ska stödja styrelsernas arbete med att granska och bedöma risktagande och kapitalbehov.

Revisionsutskottet övervakar kvaliteten i den finansiella rapporteringen inklusive effektiviteten i den interna kontrollen med avseende på finansiell rapportering. Vidare följs operativa risker samt företagsstyrningssystemet inklusive system för intern styrning och kontroll. En aggregerad riskbild för koncernen rapporteras till moderbolagets styrelse kvartalsvis.

För den oberoende riskkontrollen ansvarar riskkontrollfunktionen. Riskkontrollfunktionen är fristående från den operativa verksamheten och rapporterar till verkställande direktör och styrelse. Riskkontrollfunktionen ansvarar för att hålla företagets verkställande direktör och styrelse kontinuerligt informerade om företagets samlade risksituation genom att rapportera risker minst fyra gånger per år. Till funktionens uppgifter hör även att årligen genomföra riskanalyser för affärsrisker och operativa risker i samtliga avdelningar samt på ledningsnivå inom Länsförsäkringar AB.

Compliancefunktionen utgör ett stöd för att säkerställa att verksamheten bedrivs med god regelefterlevnad. Funktionen identifierar och informerar bland annat om risker som kan uppkomma till följd av bristande regelefterlevnad.

Internrevisionen är en oberoende granskningsfunktion som utgör styrelsens stöd i kvalitetssäkringen av organisationens riskhantering, styrning och kontroller.

Hantering och uppföljning av skilda risker i den operativa verksamheten sker inom de ramar som fastställs av respektive företags styrelse och som bryts ned i mer detaljerade regler om behörighet att ta risk och skyldighet att följa upp den. Nedan redovisas de organ som finns i respektive dotterbolag. För närmare beskrivning av styrningsmodell hänvisas till respektive dotterbolags årsredovisning.

- Inom koncernens sakförsäkringsverksamhet, Länsförsäkringar Sak med dotterbolag, beslutar respektive styrelse om ramar för risktagandet bland annat genom att fastställa placeringsriktlinjer och hur placeringsportföljerna ska sättas samman av skilda slags tillgångar. Styrelserna beslutar vidare om återförsäkringskyddets omfattning. För Länsförsäkringar Sak finns en kommitté på ledningsnivå som behandlar nivån på och sammansättningen av risktagandet.
- Inom koncernens livförsäkringsverksamhet, i Länsförsäkringar Fondliv och i Länsförsäkringar Grupplivförsäkring, fastställer styrelsen styrande dokument som reglerar riskhantering och riskkontroll såsom försäkrings-tekniska riktlinjer, instruktion avseende reservsättning, återförsäkringspolicy och placeringsriktlinjer.
- Inom koncernens bankverksamhet, Länsförsäkringar Bank med dotterbolag, beslutar respektive styrelse bland annat kreditpolicy och finanspolicy med riktlinjer för hantering av likviditetsrisker. På styrelsenivå finns ett risk- och kapitalutskott med uppgift att stödja styrelsen i risk- och kapitalfrågor och utgöra ett forum för analys av och fördjupad diskussion kring bankkoncernens risktagande och kapitalbehov. På ledningsnivå finns Asset Liability Committee (ALCO) som har som huvuduppgift att följa upp bankkoncernens kapital- och finansfrågor samt Riskkommittén som har till huvuduppgift att följa upp samtliga risker, limiter och internt bedömt kapitalbehov.

Solvens II

Arbetet under 2015 har i första hand inriktats på att slutföra implementering av regelverket. Förberedelsearbetet har även utförts med avseende på att skapa så stor affärs- och kundnytta som möjligt. Nya former för styrning, hantering och kontroll av risker samt allokering av kapital har bidragit till att effektivisera arbetsprocesser och att utveckla bättre beräkningsverktyg för avvägningar mellan risktagande och möjligheter till avkastning.

Länsförsäkringar AB har under året tillsammans med försäkringsföretagen i Länsförsäkringar AB-koncernen ansökt till Finansinspektionen om att få använda en partiell intern modell för rapportering av solvenskapitalkrav. Därigenom ska Länsförsäkringar AB kunna arbeta med mått på kapitalbehov som stämmer bättre med riskerna i koncernens försäkringsföretag än vad som följer av regelverkets standardformel.

Riskprofil

Riskprofilen för koncernen domineras av respektive företags största risker, det vill säga bankens kreditrisk, fondlivsförsäkringsföretagets marknads- och annullationsrisk samt skadeförsäkringsföretagets marknads- och försäkringsrisk. Följande karaktäriserar koncernens risktagande:

- Verksamheten riktar sig, direkt och genom länsförsäkringsbolagens förmedling, huvudsakligen till privatpersoner och små och medelstora företag, och har få stora engagemang som innebär risk mot stora företag.
- Verksamheten bedrivs i Sverige. Ett undantag görs för djurförsäkring där koncernen eftersträvar att utnyttja sin erfarenhet och starka ställning på den svenska marknaden till att successivt utveckla en lönsam verksamhet även i vissa andra länder i norra Europa.
- Samtliga 23 länsförsäkringsbolag förmedlar koncernens produkter och därigenom uppnås en geografisk fördelning över hela landet.
- De risker som tas inom skadeförsäkring återförsäkras i relativt hög utsträckning; självbehållen är relativt låga.
- För länsförsäkringsgruppens räkning sköts omfattande verksamhet avseende återförsäkring. Verksamheten medför betydande motpartsexponeringar brutto men bedöms inte medföra stora risker netto.
- Riskerna i de placeringstillgångar som koncernen förvaltar för egen räkning hålls på en relativt låg nivå.
- Utlåningen i koncernens bankverksamhet avser till största delen hushåll och till en mindre del lantbrukare och företag.
- Fondförsäkringsverksamhet innebär risk för ogynnsam utveckling av annullationer, återköp och flytt som påverkar den långsiktiga lönsamheten negativt.
- I bankkoncernen uppstår valutarisk genom upplåning i utländsk valuta. I enlighet med bankens riskpolicy swappas all upplåning till SEK, vilket leder till att effekten på resultaträkningen och eget kapital är 0 (0) Mkr. Även ränterisk uppstår då tillgångar, skulder och derivat inte har en matchning av räntebindningstider. I avsnittet om ränterisk beskrivs hur denna hanteras.

- Utgångspunkten för hantering av koncernens likviditetsrisk är att den sker i respektive dotterbolag och i moderbolaget, snarare än på koncernnivå. Verksamhetens natur skiljer sig mellan bank och försäkring, och det finns legala restriktioner för omfattningen av interna lån. Likviditetsrisk är för Länsförsäkringar AB-koncernen i praktiken primärt en fråga för bankkoncernen och moderbolaget.

I det följande beskrivs Länsförsäkringar AB-koncernens samlade risker och hur de styrs och hanteras. Uppgifter lämnas om storleken på exponeringar för skilda risker. Uppställningen visar den indelning av risk som används på koncernnivå och i försäkringsföretagen. I bankkoncernen används en indelning som skiljer sig från denna.

Skadeförsäkringsrisker

Skadeförsäkringsverksamheten går ut på att överföra risk från försäkringstagaren till försäkringsgivaren. Försäkringsgivaren tar in premier från ett stort antal försäkringstagare och förbinder sig att ersätta dem om en försäkrad skadehändelse inträffar. En korrekt prissättning av försäkringsavtalen är avgörande för resultatet i försäkringsverksamheten. Det finns dock en inneboende osäkerhet i försäkringsverksamhet som gör att ogynnsamma resultat kan förekomma. För att hantera denna osäkerhet och minska fluktuationen i försäkringsverksamhetens resultat används återförsäkring. Försäkringsverksamheten i koncernen består av verksamhetsgrenarna sjuk och olycksfall, företag och fastighet, motorfordon, trafik, sjöfart, luftfart och transport, djurförsäkring, mottagen återförsäkring och gruppliv. Affär tecknades under 2015 inom försäkringsområdena sjuk, sjukvård, olycksfall, egendom, transport och ansvar. Dessutom erbjuds försäkringsskydd för rikstäckande kunder inom företagsmotor (trafik- och motorfordonsförsäkring). Styrelserna i koncernens företag begränsar i tillämpliga fall försäkringsriskerna genom beslut om högsta tillåtna självbehåll för skilda slags försäkringsrisker och om vilka kategorier av återförsäkringsgivare som får användas för avgiven återförsäkring. Skadeförsäkringsrisker består av både premierisker, reservrisker och katastrofrisker.

Tabell 1 visar hur förändrade premieintäkter, ökade skadekostnader och högre skadeinflation påverkar Länsförsäkringar AB-koncernens resultat och tabell 2 visar koncernens återförsäkringsskydd och självbehåll per skadehändelse.

INDELNING AV RISK I LÄNSFÖRSÄKRINGAR AB-KONCERNEN INKLUSIVE LÄNSFÖRSÄKRINGAR LIV

Skadeförsäkringsrisk Premierisk Reservrisk Katastrofrisk	Livförsäkringsrisk Dödsfallsrisk Livfallsrisk Invaliditets- och sjukrisk Driftskostnadsrisk Annullationsrisk Katastrofrisk	Marknadsrisk Ränterisk Aktiekursrisk Fastighetsrisk Spreadrisk Valutarisk Koncentrationsrisk i placeringstillgångar	Motpartsrisk Motpartsrisk i avgiven återförsäkring Motpartsrisk i finansiella derivat Annan motpartsrisk	Kreditrisk i utlåning
Operativ risk Interna oegentligheter Extern brottslighet Anställningsförhållanden och arbetsmiljö Affärsförhållanden Compliancerisk Skada på fysiska tillgångar Avbrott och störning i verksamhet och system Transaktionshantering och processtyrning Fel i finansiell rapportering	Sjukförsäkringsrisk	Affärsrisk Strategisk risk Intjäningsrisk Ryktesrisk	Koncentrationsrisk exklusive placeringstillgångarna	
Likviditetsrisk inklusive finansieringsrisk				

Tabell 1. KÄNSLIGHETSANALYS FÖRSÄKRINGSRISK¹⁾

Påverkan på resultat före skatt, netto, Mkr	2015	2014
10% lägre premienivå	-484	-416
10% ökad skadefrekvens eller högre genomsnittsskada	-278	-270
1% högre skadeinflation årligen	-141	-233

¹⁾ Endast skadeförsäkringsrisker.

Tabell 2. ÅTERFÖRSÄKRING PER SKADEHÄNDELSE

Mkr	2015		2014	
	Självbehåll	Skydd	Självbehåll	Skydd
Trafikförsäkring	40	300	40	300
Ansvarsförsäkring	20	300	30	300
Transportförsäkring	5	1 000	5	1 000
Olycksfallsförsäkring	20	600	20	600

Återförsäkringsskydden avser externa motparter. För trafikförsäkringsskyddet uppgår det externa självbehållet till 40 Mkr, självbehållet reduceras dock till 2 Mkr genom återförsäkring inom länsförsäkringsgruppen på 38 Mkr.

Premierisk

Premierisk är risken för förluster till följd av att det kommande årets skador blir större än förväntat.

I verksamhetsgrenar som trafik-, olycksfalls- och djurförsäkring adderas en stor mängd oberoende risker, vilket ger en god riskutjämning under förutsättning att premietariffen speglar de verkliga riskskillnaderna mellan olika grupper i försäkringskollektivet. Tarifferna och försäkringsvillkoren följs upp löpande och korrigeras vid behov. I övriga verksamhetsgrenar är, vid sidan av premierberäkningen, riskurvalsregler och riskbesiktning de viktigaste instrumenten för att kontrollera premierisken. Inom koncernen följs även detaljerade interna teckningsriktlinjer (riskurvalsregler) för att säkerställa riktig bedömning och kvantifiering av den risk som tecknas. Ett viktigt led i detta är besiktning av nya och befintliga risker. I samband med besiktning genomförs även skadeförebyggande åtgärder i form av rådgivning och installation av förebyggande produkter, vilket ytterligare minskar

företagets risk. För att begränsa riskerna i försäkringsrörelsen har koncernen, genom avgiven återförsäkring, försäkrat sig mot risken för mycket stora skador. Koncernens egen kostnad per skadehändelse, självbehållet, och den gräns upp till vilken återförsäkringsskyddet täcker kostnader per skadehändelse, skydd, varierar från produkt till produkt.

För enskilda risker med en risksumma överstigande återförsäkringsskyddet köps återförsäkring risk för risk. Huvuddelen av återförsäkringsavtalen löper per kalenderår.

Reservrisk

Reservrisk är risken för förluster till följd av negativt utfall vid avveckling av avsättningar för oreglerade skador. Det totala åtagandet för pågående försäkringar samt för oreglerade skador uppgår till 16,5 (17,1) mdr brutto. Uppskattningen av kostnaden för de oreglerade skadorna, 14,7 (15,5) mdr, är förknippad med osäkerhet om vad skadorna, kanske flera år framåt i tiden, kan komma att kosta. Reservutvecklingen följs löpande med hjälp av olika nyckeltal och med jämförelser med andra försäkringsföretag. Den aktuariella reservberäkningen utvecklas kontinuerligt så att använda metoder är väl anpassade till förutsättningarna för respektive verksamhetsgren eller del därav. En väsentlig del av uppföljningen är även de regelbundna genomgångar som görs av individuella oreglerade skador. Genomsnittsdurationen i koncernens försäkringsportfölj är 2,6 (3,6) år. I tabell 11 visas hur försäkringstekniska avsättningar fördelar sig på löptid.

Katastrofrisk

Katastrofrisk avser risk för förluster till följd av naturkatastrofer, epidemier eller katastrofer orsakade av mänskliga aktiviteter som leder till stora försäkringsersättningar. Koncernen har en låg exponering för katastrofrisker för egen räkning. Koncernen hanterar ett gemensamt återförsäkringsskydd för länsförsäkringsgruppen avseende storm och naturkatastrofer där Länsförsäkringar Sak står viss risk för egen räkning. Det andra verksamhetsområdet där Länsförsäkringar Sak för egen räkning exponeras för viss katastrofrisk är inom den internationellt mottagna återförsäkringen.

Tabell 3. UPPSKATTAD SKADEKOSTNAD FÖRE ÅTERFÖRSÄKRING FÖR LÄNSFÖRSÄKRINGAR SAKKONCERNEN, PER SKADEÅR

Mkr	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Summa
Vid slutet av skadeåret	1 371	1 512	1 705	1 794	2 130	2 455	2 509	2 436	2 458	2 632	2 835	-
Ett år senare	1 373	1 604	1 654	1 778	2 145	2 593	2 538	2 442	2 326	2 443	-	-
Två år senare	1 403	1 577	1 560	1 777	2 108	2 551	2 472	2 479	2 334	-	-	-
Tre år senare	1 363	1 532	1 548	1 765	2 105	2 503	2 473	2 433	-	-	-	-
Fyra år senare	1 338	1 518	1 541	1 772	2 108	2 483	2 428	-	-	-	-	-
Fem år senare	1 333	1 517	1 542	1 783	2 114	2 465	-	-	-	-	-	-
Sex år senare	1 322	1 505	1 550	1 769	2 087	-	-	-	-	-	-	-
Sju år senare	1 315	1 510	1 543	1 734	-	-	-	-	-	-	-	-
Åtta år sedan	1 276	1 502	1 518	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nio år sedan	1 274	1 466	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tio år sedan	1 266	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uppskattad skadekostnad	1 266	1 466	1 518	1 734	2 087	2 465	2 428	2 433	2 334	2 443	2 835	-
Akkumulerade skadeutbetalningar	1 208	1 393	1 428	1 642	1 979	2 283	2 292	2 269	2 116	2 163	1 945	-
Ersättningsreserv	58	73	90	92	107	182	135	164	218	280	889	2 290
Ersättningsreserv äldre årgångar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	784
Ersättningsreserv för mottagen återförsäkring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 715
Summa ersättningsreserv, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12 789
Skadelivräntereserv, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 515
Skaderegleringsreserv, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	234
Avsättning för oreglerade skador, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14 538
Ersättningsreserv, återförsäkrares andel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 507
Skadelivräntereserv, återförsäkrares andel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 306
Skaderegleringsreserv, återförsäkrares andel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Avsättning för oreglerade skador, återförsäkrares andel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10 813
Avsättning för oreglerade skador, för egen räkning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 725

Liv- och sjukförsäkringsrisker

Koncernens livförsäkringsrisker består av livsfallrisk, dödsfallrisk, invaliditets- och sjukrisk, annullationsrisk, driftkostnadsrisk samt katastrofrisk. Livförsäkringsriskerna härrör sig främst till verksamhet i Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Grupplivförsäkring. Koncernens exponering mot sjuklighetsrisker uppstår främst inom bolagets sjuk- och premiebefrielseförsäkringar och eftersom det beståndet växer så ökar de fastställda ersättningarna för de produkterna, om än från låga nivåer.

I Länsförsäkringar Fondliv innebär livsfallrisk risk för förluster till följd av att de försäkrade lever längre än vad som antagits. Livsfallrisker kan främst behöva begränsas i samband med olika typer av ändringar, som avkortning av utbetalningstiden, tidigarelagd utbetalning, återköp eller flytt. För att reducera risken finns ett ändringsregelverk som beskriver vilka ändringar som är tillåtna. Regelverket kan även innebära krav på medicinsk hälsoprövning, till exempel vid begäran om utflytt. Den framtida exponeringen för livsfallrisk inom Länsförsäkringar Fondliv ökar med ökande volymer. En trend syns dock mot mer återbetalningsskyddade produkter, samt produkter med temporär utbetalning på bekostnad av livsvariga produkter vilket minskar livsfallrisken. Genom att följa utvecklingen kan riskpremier korrigeras och därmed begränsa både dödsfallrisker och livfallrisker. I fondförsäkringsverksamheten kan risker avseende osäkerheten om dödlighet och sjuklighet bedömas vara av mindre betydelse, medan driftkostnadsrisker och annullationsrisker kan ha större betydelse. Annullationsrisk är risken för förluster till följd av att förändring i premiebetalningarna, återköp eller flytt avviker från vad som antagits. Förhöjda annullationer leder till lägre intäkter och därmed också försmärade möjligheter att täcka företagets faktiska driftkostnader. Driftkostnadsrisk är risken för förluster till följd av att de antagna kostnaderna för att bedriva företagets verksamhet inte täcker företagets faktiska kostnader. En löpande uppföljning sker av verkliga kostnader i förhållande till antaganden.

Eftersom utvecklingen pekar mot mer eller mindre fullständig flytträtt kan man förvänta att flyttarna kommer att öka i framtiden.

I grupplivförsäkringsföretaget förekommer dödsfallrisk respektive sjukrisk, vilket innebär risk för förluster till följd av att dödligheten bland de försäkrade blir högre respektive att de försäkrades sjuklighet blir större än vad som antagits.

I Länsförsäkringar Fondlivs utbud finns två olika placeringsinriktningar att välja på, dels fondförsäkring som innebär att kunden själv väljer placeringsinriktning och risknivå och därmed står för den finansiella risken och dels en garantiförvaltning där kunden har en garanterad del av sitt sparande. Avsättning för företagets garanterade åtaganden beräknas i enlighet med gällande regelverk som syftar till att företaget alltid ska kunna fullfölja sina åtaganden. Avsättningen per 31 december 2015 för garantiförvaltningen och de oreglerade skadorna uppgick till 1 775 (1 327) Mkr respektive 163 (105) Mkr. För garantiförvaltningen görs även avsättning för villkorad återbäring, 506 (615) Mkr, vilken utgörs av skillnaden på totalnivå mellan försäkringskapitalet och de försäkringstekniska avsättningarna.

Marknadsrisker

Marknadsrisk är risken för förluster till följd av förändringar i marknadsvärde på finansiella tillgångar och skulder. Inom marknadsrisk finns fem underkategorier: aktierisk, fastighetsrisk, ränterisk, spreadrisk och valutarisk.

Marknadsrisker uppstår i Länsförsäkringar AB-koncernen genom placeringsbeslut om hur skadeförsäkringsföretagens placeringstillgångar förvaltas. Marknadsrisker uppkommer även i viss utsträckning i bankkoncernens verksamhet i form av olikheter i räntebindningstider mellan tillgångar och skulder. Denna risk utgör en mindre del av Länsförsäkringar AB-koncernens samlade marknadsrisker. På motsvarande sätt uppkommer marknadsrisker i begränsad omfattning vid förvaltningen av moderbolagets placeringstillgångar. I dagsläget är marknadsrisken i Länsförsäkringar Fondlivs placeringstillgångar begränsad. Indirekt finns även

en känslighet för marknadsrisker i koncernens verksamhet genom att intäkterna i fondförsäkringsverksamheten, liksom i Länsförsäkringar Fondförvaltning ABs verksamhet, exempelvis påverkas av nivån på aktieindex. I det följande kvantifieras dock enbart de marknadsrisker som uppkommer genom direkta exponeringar i koncernens tillgångar och skulder.

I förvaltningen av skadeförsäkringsföretagens tillgångar används bedömningar av dels möjligheter till god avkastning, dels risknivå både vad gäller att skapa placeringsstrategier och för mer operativa placeringsbeslut. De huvudsakliga tillgångsklasserna i portföljförvaltningen är aktier, räntebärande värdepapper, alternativa investeringar och fastigheter.

En portföljsammansättning definieras som utgångspunkt för hur placeringarna ska fördelas på tillgångsklasser och regioner. Analyser genomförs kontinuerligt av förväntad framtida avkastning och risk.

Styrelserna tar ställning till dels vilken risknivå som ska gälla för placeringsverksamheten, dels vilken frihet som ges för den operativa förvaltningsorganisationen att söka höja avkastningen genom att avvika från den av styrelsen definierade portföljen.

Derivatinstrument används i förvaltningen av placeringstillgångarna i syfte att nå önskad riskprofil.

Tabell 4. KÄNSLIGHETSANALYS MARKNADSRISKER

Påverkan på resultat före skatt, Mkr	2015	2014
1% högre räntenivå ¹⁾	-91	-94
10% lägre aktiekurser ²⁾	-182	-149
1% ökad kreditspread	-182	-196

¹⁾Räntekänslighet av 1 % högre räntenivå i tillgångar och skulder inom Länsförsäkringar AB-koncernen, beräknat för försäkringsbolagen i Länsförsäkringar AB-koncernen enligt Finansinspektionens trafikljusmodell där räntor antas vara lägst noll).

²⁾Inklusive 10% lägre kurser på hedgefonder.

Ändrade fastighetspriser påverkar verkligt värde på de kontorsfastigheter som koncernen nyttjar. Värdeförändringen redovisas i övrigt totalresultat. En tioprocentig värdeminskning på fastigheterna ger en minskning av eget kapital med 193 (170) Mkr.

Ränterisk

Ränterisk är risken för förluster till följd av ändring i marknadsräntornas nivå eller volatilitet.

Med undantag för skadelivräntor fastställs inte värdet av försäkringstekniska åtaganden, enligt gällande redovisningsregler för skadeförsäkring, med utgångspunkt i marknadsräntornas nivå. Försäkringsföretagen inom Länsförsäkringar AB-koncernen styr sitt risktagande med beaktande av de försäkringstekniska åtagandenas känslighet för ändringar i räntenivå. Medvetna val görs angående i vilken utsträckning åtagandena matchas med tillgångar med motsvarande egenskaper. Den ränterisk som redovisas i känslighetsanalysen, tabell 4, avser räntebärande tillgångar och skulder inklusive derivat och skadelivräntor.

Den i skadeförsäkringsföretagens placeringstillgångar önskade ränterisken beskrivs och beslutas i ett önskat mål för durationen med ett tillåtet intervall för avvikelse. Derivatinstrument som exempelvis ränteswapkontrakt används för att hantera ränterisk.

Bankkoncernen har fastställt en gräns för högsta tillåtna ränterisk som är relativt låg jämfört med den normala totala ränterisken i hela koncernen. I möjligaste mån ska den fasta utlåningen matchas med motsvarande upplåning alternativt via ränteswappar. Det innebär att några tidsgap i princip inte ska finnas men i praktiken är det omöjligt. Bankkoncernens limiter är emellertid så konservativt satta att grundprincipen om matchning ändå ska gälla. Ränterisken mäts som effekten av 100 punkters parallellförskjutning av avkastningskurvan. En höjning av marknadsräntorna med en procentenhet skulle i bankkoncernen 2015-12-31 ha medfört en minskning av netto värdet mellan räntebärande tillgångar och skulder, inklusive derivat med 31 (2) Mkr.

Moderbolaget Länsförsäkringar AB är exponerat mot ränterisk främst genom placeringstillgångar, emitterade obligationer och ett räntederivat som swappar om den ena emitterade obligationens rörliga ränta till fast.

Aktierisk

Aktierisk är risken för förluster till följd av ändringar, i nivå eller volatilitet, av aktiekurser och priser på alternativa tillgångar.

Placeringsaktier finns i skadeförsäkringsföretagens och moderbolagets placeringstillgångar. Inom vissa valda regioner sker sedan placering med ett flertal förvaltare för att minska förvaltarrisken på en enskild region. För de regioner/marknader som inte blir föremål för investering via flera förvaltare, kan investering ske i önskat marknadsindex.

Länsförsäkringar Fondliv har aktieexponering inom ramen för garantiförvaltningen samt fondandelar i handelslager.

Fastighetsrisk

Fastighetsrisk är risken för förluster till följd av ändringar, i nivå eller volatilitet, av priset på fastigheter.

Fastighetsplaceringar i väsentlig utsträckning finns uteslutande i sakförsäkringsföretaget. Koncernens fastighetsrisk är till övervägande del ägandet av de kontorsfastigheter i Stockholm som koncernen nyttjar för sin verksamhet. Fastigheternas marknadsvärde uppgår till cirka 2,5 (2,2) mdr.

Spreadrisk

Spreadrisk är risken för förluster till följd av ändringar, i nivåer eller volatilitet, av differensen mellan marknadsräntor på obligationer med kreditrisk och statspappersräntor.

Beslut om hur stor del av obligationsportföljen som ska utgöras av obligationer med kreditrisk fattas mot bakgrund av rådande marknadsförutsättningar och önskad nivå på risktagandet i placeringsportföljen. Tabell 6 visar att en övervägande del av de räntebärande placeringarna har en AAA-rating.

Valutarisk

Valutarisk är risken för förluster till följd av förändringar, i nivå eller volatilitet, av valutakurser. Koncernens valutaexponeringar av betydelse finns i skadeförsäkringsföretagen och begränsas genom användning av valuta-derivat.

Bankkoncernen är exponerat mot valutarisk genom upplåning. I samband med upplåning swappas all upplåning i utländsk valuta om till SEK.

Tabell 5. PÅVERKAN PÅ RESULTAT PER BOKSLUTSDAGEN AV EN FÖRSTÄRKNING PÅ 10% I VALUTAKURSEN MOT SEK

Valuta	Resultatpåverkan före skatt	
	2015	2014
USD	9	2
CNY	0	0
NOK	-25	0
GBP	10	-3
NZD	-2	-2
INR	0	-1
AUD	0	0
EUR	1	1
KRW	-1	-1
DKK	-1	0
CHF	0	0
JPY	0	0
PLN	0	0
RUB	0	-2

Motpartsrisiker

Med motpartsrisiker avses här risken för förluster till följd av att motparter inte fullgör sina åtaganden och att eventuella säkerheter inte täcker fordran, annat än vad gäller bankkoncernens utlåningsverksamhet. Koncernens exponering för motpartsrisiker uppstår främst genom avgiven återförsäkring och genom användning av finansiella derivat.

För att begränsa motpartsriskerna på återförsäkringsgivare finns fördefinierade riktlinjer för val av återförsäkringsföretag. För affär med lång avvecklingstid ska återförsäkraren ha som lägst en A-rating från ratinginstitutet Standard & Poor's och för övrig affär som lägst en BBB-rating. Dessutom eftersträvas en spridning av avgiven återförsäkring på ett flertal återförsäkringsgivare.

Tabell 6. KREDITKVALITETEN AVSEENDE FULLT FUNGERANDE FINANSIELLA TILLGÅNGAR

Mkr	2015-12-31	2014-12-31
Kassa och tillgodohavanden hos Riksbanken¹⁾	22	26
Belåningsbara statsskuldförbindelser med mera¹⁾		
AAA	8 824	5 409
Utlåning till kreditinstitut¹⁾		
AA	46	12
A	457	1 778
Summa	503	1 790
Utlåning till allmänheten¹⁾		
AAA till BBB	151 004	126 054
BB+ till BB-	36 075	36 723
B+ till B-	7 194	7 873
C	2 563	2 478
Indikativ rating saknas ²⁾	4 412	5 497
Summa	201 248	178 625
Obligationer och andra räntebärande värdepapper – Försäkring³⁾ (marknadsvärden inklusive upplupen ränta)		
AAA – Svenska staten	1 429	440
AAA – Övriga	4 289	4 940
AA	165	110
A	295	658
BBB eller lägre	1 378	1 063
Rating saknas	499	603
Summa	8 056	7 814
Obligationer och andra räntebärande värdepapper – Bank		
AAA – Svenska staten	–	–
AAA – Övriga	31 991	36 104
Summa	31 991	36 104
Finansiella derivat⁴⁾ (exponering enligt marknadsvärden) Försäkring³⁾		
AA	12	-5
A	-3	8
Summa	9	4
Finansiella derivat (exponering enligt marknadsvärden⁵⁾) Bank		
AA	901	1 015
A	100	302
Summa	1 001	1 317

¹⁾ Endast bankkoncernen.

²⁾ Avser företagsutlåning i Wasa Kredit då segmentet inte är IRK klassad.

³⁾ Inklusive moderbolaget Länsförsäkringar AB.

⁴⁾ Inkluderar ej börsclearade derivat.

⁵⁾ Avser derivat tillsammans med ställda säkerheter per motpart och legal enhet inom bankkoncernen som resulterar i en positiv exponering.

Motpartsrisiker i finansiella derivat hanteras genom regler om godkänd exponering per motpart. Storleken på tillåten exponering beror av motpartens rating. Exponeringarna begränsas genom ISDA-avtal (nettningsavtal) samt tillhörande CSA avtal för ställande av säkerheter vid förändring av derivatens marknadsvärden.

Kreditrisiker i utlåningsverksamheten

Kreditrisk definieras som risken för förlust till följd av att en motpart inte förmår fullgöra sina åtaganden gentemot enheter inom konsoliderad situation och att eventuella säkerheter inte täcker kapitalfordran. Kreditrisiker i utlåningsverksamheten avser enbart bankkoncernen.

Utlåningsverksamheten i bankkoncernen avser enbart låntagare inom Sverige och består huvudsakligen av bolån, utlåning till lantbrukare och avbetalnings- och leasingverksamhet. Den absolut övervägande delen av bankkoncernens utlåning består av utlåning till bostäder i form av småhus och bostadsrätter. Bottenlån med inområde understigande 75 procent av marknadsvärdet vid beviljningstillfället avser den största andelen av bostadsutlåningen. Utlåning sker via de 23 länsförsäkringsbolagen, vilket ger en lokal förankring med närhet till kunden. Låga inområden kombinerat med god geografisk spridning och lokal förankring är grundpelare i att utlåningsportföljen håller en hög kreditkvalitet.

Bankverksamheten har en balanserad och konsekvent kreditgivning med ett utvecklat systemstöd. Bankverksamhetens kreditgivning ska uppnå en god och homogen kreditkvalitet. Maximalt tillåten belåning för olika typer av krediter och limiter för de lokala länsförsäkringsbolagens kreditgivning fastslås i bankstyrelsens riktlinjer. Bankverksamheten har höga krav på kundurvalet och kundernas återbetalningsförmåga.

Länsförsäkringsbolagen täcker vid reserveringstillfället 80 procent av reserveringsbehovet genom avräkning mot upparbetad förmedlingsersättning.

Bankkoncernen beräknar samtliga hushållsexponeringar enligt den avancerade interna riskklassificeringsmetoden (IRK), vilket motsvarar den övervägande delen av bankkoncernens utlåningsportfölj. Detta innebär att en stor del av kreditriskexponeringen beräknas via en metod som har till syfte att identifiera och klassificera risken hos varje enskild motpart. Fördelningen av bankkoncernens utlåning visas i tabell 7.

Tabell 7. BANKKONCERNENS KREDITRISKEXPONERING

Maximal kreditriskexponering utan hänsyn till erhållna säkerheter eller annan kreditförstärkning, Mkr	2015-12-31	2014-12-31
<i>Kreditriskexponering avseende poster som redovisas i balansräkningen</i>		
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	22	26
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	8 824	5 409
Utlåning till kreditinstitut	503	1 790
Utlåning till allmänheten	201 964	179 424
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	31 991	36 104
Derivatinstrument	4 414	5 258
Övriga tillgångar	513	438
<i>Kreditriskexponering avseende poster inom linjen</i>		
Garantier	34	24
Lånelöften och andra kreditåtaganden	16 732	15 153
Totalt	264 997	243 625

För lånefordringar som redovisas i tabell 8 finns säkerheter i form av pantbrev för bolån, lantbruksutlåning, flerbostadshus, och industrifastigheter och objektssäkerheter för leasing och avbetalning. Posten övrigt utgörs till drygt hälften av dagsutlåning till Riksgälden.

Tabell 8. BANKKONCERNENS UTLÅNING, SEGMENTSFÖRDELAD

Lånefordringar, Mkr	2015-12-31	2014-12-31
Bolån	147 022	127 274
Lantbruksutlåning	23 995	22 454
Blancolån	7 642	7 333
Leasing	6 464	6 268
Avbetalning	6 348	5 797
Flerbostadshus	7 849	7 145
Industrifastighet	607	624
Övrigt	2 318	2 874
Totalt	202 245	179 769

Det genomsnittliga bolåneengagemang uppgick till 1,1 (1,0) Mkr.

Endast 13 (10) procent av kunderna hade ett engagemang över 3 Mkr.

I Länsförsäkringar Hypotek kvalificerar sig i princip all utlåning för att ingå i den säkerställda verksamheten som regleras av lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer.

Tabell 9. BANKKONCERNENS OSÄKRA LÅNEFORDRINGAR

Osäkra lånefordringar produktfördelade, Mkr	Koncernen	
	2015-12-31	2014-12-31
Bolån	3	10
Lantbruksutlåning	8	34
Blancolån	124	125
Leasing	71	86
Avbetalning	30	39
Övrigt	5	22
Totalt	241	316

Tabell 10. BANKKONCERNENS OREGLERADE LÅNEFORDRINGAR SOM INTE INGÅR I OSÄKRA FORDRINGAR

Oreglerade fordringar som inte ingår i osäkra lånefordringar, Mkr	Bankkoncernen		Länsförsäkringar Bank AB	
	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Fordringar förfallna 10–19 dagar ¹⁾	1	0	0	0
Fordringar förfallna 20–39 dagar	276	329	27	35
Fordringar förfallna 40–60 dagar	2	20	0	17
Totalt	279	349	27	52

¹⁾ Exklusive Wasa Kredit.

En lånefordran anses vara osäker om den har en oreglerad betalning som är mer än 60 dagar förfallen eller om det finns anledning att förvänta sig att motparten på andra grunder inte kan leva upp till sitt åtagande. Lånefordran anses vara osäker till den del den inte täcks av säkerhet med fullgott värde. En oreglerad lånefordran har en oreglerad förfallen betalning som är mer än 9 dagar och upp till 60 dagar. Analysen avser i sin helhet utlåning till allmänheten. Bankkoncernens individuella nedskrivningar görs för krediter som faller alternativt för krediter där en individuell bedömning påvisat ett nedskrivningsbehov. Huvudregeln är att när en förlust konstateras på kredit/ kredittagare ska den konstaterade förlusten till fullo mötas av en individuell nedskrivning på krediten/kredittagaren. Principen vid individuella nedskrivningar är baserad på en individuell bedömning som beslutas av central kreditkommitté, chef för Workout på Kredit och/eller kreditchef.

Operativ risk

Operativ risk är risk för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. I processen för hantering och kontroll av operativa risker ingår identifiering, mätning, övervakning, hantering och rapportering.

Analys av operativ risk genomförs årligen i verksamheten. För analyserna används en i huvudsak gemensam metod och ett gemensamt rapporteringsformat, dock följer arbetet inom bankkoncernen i vissa delar en mer detaljerad metod. Operativa risker identifieras, potentiella konsekvenser värderas och sannolikheter att risker inträffar bedöms. För väsentliga risker utarbetas handlingsplaner som följs upp regelbundet. Respektive riskkontrollfunktioner inom bankkoncernen respektive försäkringsbolagen faciliterar riskworkshopsanalyserna, sammanställer och rapporterar resultatet till respektive företagsledning och styrelse. Riskkontrollfunktionerna följer även upp och rapporterar genomförandet av hand-

lingsplanerna under året samt genomför kontroller för att säkerställa kvaliteten i resultatet av genomförda åtgärder.

För att möta kraven i incidenthanteringen används ett gemensamt systemstöd avsett att likrikta mätmetodiken för operativ risk i koncernen. Vidare fastställs årligen kontinuitetsplaner för koncernens affärskritiska verksamheter.

För att ytterligare stärka den interna kontrollen har affärskritiska processer och dess risker kartlagts och dokumenterats. I samband med detta har även de viktigaste kontrollerna dokumenterats, s.k. nyckelkontroller. Utfallet av nyckelkontrollerna rapporteras kvartalsvis.

Affärsrisk

Affärsrisk är risk för förluster till följd av affärsstrategier och affärsbeslut som visar sig vara missriktade, konkurrenters åtgärder, omvärldsförändringar och negativa rykten om företaget, liksom en oväntad nedgång i intäkter från exempelvis volymminskningar.

Affärsrisker hanteras på styrelse- och ledningsnivå genom analyser och beslut dels inför strategiska vägval om inriktning av verksamhet, dels i den årliga affärsplaneringsprocessen och då utvecklingen på koncernens marknader så kräver. De specifika affärsrisker som vid var tid bedöms som viktigast följs fortlöpande upp på ledningsnivå.

Koncentrationsrisk

Koncentrationsrisk är risk för förluster till följd av att tillgångar eller åtaganden mot försäkringstagare inte är väl diversifierade.

Koncentrationsrisk motverkas primärt genom beslut om högsta exponering per återförsäkringsgivare, per motpart i finansiella derivat och per motpart i bankkoncernens likviditetsförvaltning; fakultativ återförsäkring av försäkrade enskilt mycket stora risker och genom diversifiering av koncernens placeringstillgångar. Koncernens ledning och styrelse tar återkommande del av rapportering om koncernens stora exponeringar och riskkoncentrationer.

Bankkoncernens kreditportfölj består till största delen av bolån till privatpersoner och i övrigt primärt av andra lån till privatpersoner och lantbrukare och bedöms inte innehålla några avsevärda koncentrationsrisker.

Koncernens placeringstillgångar i skadeförsäkringsföretagen, fondlivföretaget och moderbolaget är väl diversifierade. En stor placeringstillgång 31 december 2015 utgjordes av den kontorsfastighet i Stockholm som koncernen nyttjar; dess värde utgjorde cirka 27% (36) procent av

värdet av Länsförsäkringar Saks placeringstillgångar. De största exponeringarna i övrigt avser de fyra största svenska bankkoncernerna och härrör huvudsakligen från investeringar i säkerställda obligationer som kortfristiga placeringar av bankkoncernens likviditet och som investering i försäkringsföretagens placeringsportföljer.

Likviditetsrisk, inklusive finansieringsrisk

Likviditetsrisk inklusive finansieringsrisk är risken för att egna åtaganden inte kan fullgöras på grund av brist på likvida medel eller för att de kan fullgöras endast genom upplåning till avsevärt högre kostnad än normalt eller genom avyttring av tillgångar till underpris.

Utgångspunkten för hanteringen av koncernens likviditetsrisk är att den sker i respektive dotterbolagskoncern och i moderbolaget, snarare än på koncernnivå. Verksamhetens natur skiljer sig mellan bank och försäkring, och det finns legala restriktioner för omfattningen av interna lån. Likviditetsrisk är för Länsförsäkringar AB-koncernen i praktiken primärt en fråga för bankkoncernen och moderbolaget. Skadeförsäkringsbolagens och Länsförsäkringar Grupplivförsäkrings likviditetsrisker är små då premierna tas in i förväg och utbetalningar är kända långt innan de förfaller. Dessutom är merparten av placeringstillgångarna likvida med kort varsel.

Likviditetsrisken inom Länsförsäkringar Fondliv är mycket begränsad då tillåtna placeringstillgångar består av tillgångar med god likviditet vilket gör att avyttringar av placeringstillgångar av likviditetsskäl kan genomföras skyndsamt och utan stora kostnader. Likviditetsrisk hanteras genom att löpande anpassa behovet av kassa och överskottslikviditet utifrån upprättade likvidprognoser för betalning av värdepappersaffärer och försäkringsersättningar samt övriga förekommande in- och utbetalningar, såsom premier och driftskostnader. Hantering av likviditetsbehov till följd av fondtransaktioner sker genom rutiner för likviditetsplanering. Majoriteten av fonderna i handelslagret är likvida på kort sikt och gränser för innehaven i handelslagret fastställs och regleras i styrdokumentet.

Fondbytesprocessen ger inte upphov till någon likviditetsrisk eftersom köp för den försäkrades räkning genomförs först efter erhållen likvid för säljtransaktionen från fondbolaget. Likviditetsrisken är låg i fondförsäkring eftersom fondandelar avyttras i takt med och till det värde som ska utbetalas till försäkringstagarna.

Bankkoncernen har låg risktolerans för likviditetsrisk och bedriver en aktiv hantering av likviditetsrisker för att säkerställa att åtaganden kan

Tabell 11. LÖPTIDANALYS FÖR FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER SAMT FÖRSÄKRINGSTEKNISKA ÅTAGANDEN

Tabellen nedan visar de faktiska kassaflöden som kommer att ske under respektive period, baserat på de återstående kontraktuella förfallotiderna. Beloppen som presenteras i förfallotider är odiskonterade kassaflöden.

Mkr	2015					2014				
	<3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år	Totalt	<3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år	Totalt
Tillgångar										
Utlåning till allmänheten	2 907	5 407	12 136	183 796	204 246	3 589	5 053	11 479	161 515	181 636
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ¹⁾	1 526	5 715	28 484	320	36 045	3 401	5 809	26 897	638	36 746
Belåningsbara statsskuldförbindelser	3 600	2 100	2 732	200	8 632	-	2 800	2 391	-	5 191
Övriga tillgångar	14 819	-	-	-	14 819	3 602	-	-	-	3 602
Skulder										
Efterställda skulder	-	1 200	1 100	-	2 300	-	-	2 000	-	2 000
Försäkringstekniska avsättningar ²⁾	1 487	2 786	4 567	8 022	16 862	1 740	2 082	3 892	9 382	17 095
Emitterade värdepapper	10 825	5 704	100 300	22 762	139 591	16 501	15 295	74 190	22 959	128 945
Inlåning från allmänheten	75 154	7 923	848	-	83 925	66 535	7 890	1 421	-	75 845
Skulder till kreditinstitut	2 914	-	-	-	2 914	1 092	-	-	-	1 092
Övriga skulder	10 889	6	-	-	10 895	1 532	-	-	-	1 532
Summa kassaflöden, netto	-78 417	-4 397	-63 463	153 532	7 255	-76 808	-11 605	-40 736	129 812	666
Beviljade men ej utbetalda lån	3 500	-	-	-	3 500	11 763	-	-	-	11 763
Derivat, in- och utflöden, netto	159	462	2 709	734	4 064	1 241	-13 236	-3 389	21 117	5 733
Summa kassaflöden för finansiella tillgångar och skulder samt försäkringstekniska åtaganden	-74 758	-3 935	-60 754	154 266	14 819	-63 804	-24 841	-44 125	150 929	18 162

¹⁾ I Obligationer och andra räntebärande värdepapper i rapport över finansiell ställning ingår räntefonder, dessa har inga kontraktuella förfallotider och de har exkluderats i tabellen.

²⁾ Försäkringstekniska avsättningar redovisas brutto, före avgiven återförsäkring.

fullgöras under både normala och stressade marknadsförhållanden. En god spridning av finansieringskällor eftersträvas. Likviditeten planeras kontinuerligt och interna regler om lägsta tillåtna likviditet finns fastlagda.

Bankkoncernens likviditetsportfölj uppgick till 41,1 (44,1) mdr 31 december 2015 enligt Bankföreningens definition. Likviditetsreserven är placerad i värdepapper med mycket hög kreditkvalitet och som är belåningsbara hos Riksbanken och i förekommande fall ECB eller Federal Reserve. Likviditetsreserven består till 65 (72) procent av svenska säkerställda obligationer. Samtliga placeringar i likviditetsreserven är av mycket hög kreditkvalitet.

Länsförsäkringar Saks likviditet var vid årsskiftet god, likvida medel uppgick till 72 (651) Mkr. I placeringsriktlinjerna återfinns limiter för önskad nivå på likviditet.

Länsförsäkringar Fondlivs likviditet är relativt stabil då fondandelar avyttras i takt med att utbetalningar till försäkringstagare sker. Företagets likviditet påverkas främst av fondbyten och kostnader vid försäljning.

Moderbolagets likviditet påverkas främst av utdelningar och koncernbidrag från dotterbolagen, eventuella behov av tillskott till dotterbolagen, utdelning till ägarna och räntebetalningar avseende emitterade obligationer. För likviditetsbehov håller moderbolaget likvida medel som vid utgången av året uppgick till 243 (239) Mkr.

Under 2012 etablerade Länsförsäkringar AB ett svenskt MTM-program med en låneram om 2,5 mdr. MTM-programmet ger företaget möjlighet att emittera obligationer i EUR och SEK med löpande och fast ränta på kapitalmarknaden. Den 31 december 2015 hade 1,7 (2,2) mdr tecknats av olika aktörer. Emissionen 2012 gjordes i SEK, 500 Mkr emitterades till fast ränta och 1 200 Mkr till rörlig ränta.

Kapitalhantering

Det är av central betydelse att kapitalet är av tillräcklig storlek i Länsförsäkringar AB-koncernen och dess skilda tillståndspliktiga verksamheter, i förhållande till storleken på koncernens risker, regulativa kapitalkrav och vad koncernens intressenter förväntar sig.

Mål och riktlinjer

Affärsverksamheterna inom de företag som konsolideras i Länsförsäkringar AB-koncernen bedrivs i vinstsyfte så att Länsförsäkringar AB kan lämna avkastning genom värdetillväxt och utdelning till ägarna. Kapital som inte behövs för den verksamhet som länsförsäkringsbolagen ger koncernen i uppdrag att bedriva ska över tiden lämnas som utdelning under förutsättning att kreditbetyget A för koncernens kreditvärderade enheter kan försvaras.

Sedan flera år har Länsförsäkringar AB-koncernen arbetat med ett kapitalmål för koncernens samlade kapitalstyrka, formulerat på grundval av existerande och framtida riskbaserade kapitalkrav för koncernens enheter. För försäkringsverksamheten har nu riskbaserade kapitalkrav införts genom Solvens II per 1 januari 2016.

För bankverksamheten arbetar Länsförsäkringar Bank-koncernen för en stor del av koncernens kreditportföljer med av Finansinspektionen godkända interna riskmodeller för mätning av risker och beräkning av kapitalkrav. För försäkringsverksamheten arbetar koncernens försäkringsföretag med en partiell intern modell för mätning av risker.

Koncernen arbetar med riskbaserad styrning med stöd av verksamheternas riskmodeller. Kapital allokeras internt inom koncernen baserat på planer för affärsverksamheten och prognoser för riskbaserat kapitalbehov, och riskjusterad avkastning prognosticeras och följs upp som en del av styrningen av affärsverksamheten.

Process

Koncernens kapitalplanering genomförs en gång per år och är integrerad med affärsplaneringen. Planerna omfattar innevarande år och tre framtida år och arbetas fram under hösten. I processen analyseras storleken på kapitalbehovet och tillgången på kapital utifrån prognoser för försäljning och lönsamhet.

Målet med koncernens kapitalplanering är att säkerställa att kapitalbasen är tillräcklig för att bära de risker som följer av realiserandet av affärsplanen. Analysen tar sin utgångspunkt i arbetet med affärsplanen och dess basscenario men inkluderar även ett krävande men realistiskt negativt scenario och stresstester. Genom utförandet av analyser av gemensamma scenarier och stresstester kan hela Länsförsäkringar AB-koncernens kapitalstatus belysas. Därtill genomförs i koncernens försäkringsföretag och i bankverksamheten enhetsspecifika stresstester för att ge kompletterande underlag om varje dotterbolags kapitalstatus. Analysen ska genomföras på ett sådant sätt att styrelsen och ledningen får en ökad gemensam förståelse för frågor om kapitalstruktur, kapitalbehov och beredskap för att reducera risker eller anskaffa nytt kapital.

Kapitalplaneringen utmynnar i en finansplan för Länsförsäkringar AB-koncernen och innehåller bland annat prognoser för resultat- och balansräkningar på koncernnivå och dotterbolagsnivå, och kapitalstatus i förhållande till regulativa krav. I finansplanen anges också plan för interna utdelningar och tillskott, liksom plan för kapitaltransaktioner mellan koncernen och dess ägare resp. emissioner av kapitalinstrument till externa investerare.

Finansplanen för Länsförsäkringar AB-koncernen utgör en sådan rapport på gruppnivå som krävs enligt Solvens II-reglerna om egen risk- och solvensanalys ("ORSA", own risk and solvency assessment). Den rapport som upprättades under 2015 har lämnats till Finansinspektionen i enlighet med EIOPAs förberedande riktlinjer för förberedelser inför Solvens II. Koncernens försäkringsföretag har upprättat separata analyser av egen risk och solvens, med koncerngemensamma förutsättningar. Inom Länsförsäkringar Bank med dotterbolag görs intern kapitalutvärdering enligt regler för banker.

Efter att finansplanen för Länsförsäkringar AB-koncernen har beslutats av styrelsen följs den upp löpande under året i kvartalsrapportering till styrelsen. Vid behov uppdateras planen under löpande verksamhetsår.

Kapitalkrav och kapitalstatus

Länsförsäkringar AB-koncernen och dess enheter lyder under regulativa krav på minsta tillåtna kapital enligt regler för banker, regler för försäkringsföretag och regler för finansiella konglomerat. Länsförsäkringar AB, som holdingbolag för verksamheter både inom banksektorn och inom försäkringssektorn – ett så kallat blandat finansiellt holdingbolag – omfattas tillsammans med tillståndspliktiga dotterbolag av nämnda regler om minsta tillåtna kapital i grupper.

Av de regler som har gällt under 2015 är reglerna om finansiella konglomerat de som är anpassade till en finansiell grupp med verksamhet inom både bank och försäkring, så tillvida att den samlade kapitalbasen i gruppen ska täcka summan av kapitalkrav för bankverksamheten och kapitalkrav för försäkringsverksamheten. Respektive uppsättning sektorregler har istället inneburit huvudsakligen att värdet av aktier i företag i "den andra sektorn" ska dras av från kapitalbasen och att det kvarstående nettot ska täcka kapitalkraven i den egna sektorn.

Solvensreglerna för bankgrupper och försäkringsgrupper, som de tillämpas för närvarande, kan sägas bortse från överskott som finns i "den andra sektorn". Överskotten i absoluta tal blir därför mindre när de mäts för bankgruppen eller försäkringsgruppen, jämfört med överskottet i konglomeratet. Reglerna om grupper på försäkringsområdet ändras i det avseendet med införandet av Solvens II.

Kapitalsituation enligt regler om finansiella konglomerat

Reglerna om finansiella konglomerat har tillämpats för Länsförsäkringar AB-koncernen sedan de infördes år 2006. Såväl kapitalbas som kapitalkrav beräknas med ledning av reglerna i respektive sektor, banksektorn och försäkringssektorn. För försäkringssektorn användes "Solvens I"-regler under år 2015. För banksektorn tillämpas det mest krävande av å ena sidan de nya reglerna om kapitalkrav baserade på Basel III och å andra sidan övergångsregler från Basel I. Beräkningarna för det finansiella konglomeratet baseras på sammanläggnings- och avräkningsmetoden. Länsförsäkringar Liv ingår i beräkningarna av solvenssituationen i det finansiella konglomeratet även om företaget inte konsolideras i koncernredovisningen. Eftersom Länsförsäkringar Liv är ett livförsäkringsföretag som bedrivs enligt ömsesidiga principer tas inte någon del av dess kapitalöverskott med i beräkningen av det finansiella konglomeratets kapitalöverskott.

Enligt en EU-förordning om beräkningsmetoder för solvenstest i finansiella konglomerat (delegerad förordning 342/2014) ska det särskilt prövas om det finns några legala eller praktiska hinder för att ett överskott i en enhet ska kunna överföras till en annan enhet inom konglomeratet. Om så är fallet får inte den del av överskottet i en enhet som inte kan överföras räknas in i konglomeratets kapitalbas. Länsförsäkringar AB kommer att lämna resultatet av denna beräkning till Finansinspektionen senast den 31 mars 2016 för solvenssituationen per 31 december 2015.

Resultatet av beräkningen inklusive den nu nämnda prövningen enligt regler om överförbarhet av överskott redovisas i tabell 12.

Tabell 12. FINANSIELLT KONGLOMERAT: SOLVENSSITUATION 31 DECEMBER

Mkr	2015	2014
Kapitalbas brutto ¹⁾	23 126	18 812
därav inräknad kapitalbas från Länsförsäkringar Liv	3 872	4 214
Avdrag, ej överförbara överskott i andra enheter än Länsförsäkringar Liv	-1 578	-1 010
Kapitalbas netto	21 548	17 802
Kapitalkrav	15 897	14 988
därav kapitalkrav Länsförsäkringar Liv	3 872	4 214
Kapitalöverskott brutto (före avdrag för ej överförbara överskott)	7 229	3 824
Kapitalöverskott	5 651	2 814

¹⁾ Kapitalbas brutto är för tidpunkten 2014-12-31 beräknad efter avdrag för del av Länsförsäkringar Banks förlagslån som innehades av Länsförsäkringar Sak och Länsförsäkringar Liv; det beloppet var 800 Mkr. Innehaven såldes på marknaden under år 2015.

Kapitalöverskottet netto, efter avdrag för ej överförbara överskott, var 5 651 (2 814) Mkr. Avdrag för ej överförbara överskott avser främst att förekomsten av relativt stora säkerhetsreserver i Länsförsäkringar Sak och Agria hindrar att allt överskott i de företagen överförs.

Kapitalsituationen enligt reglerna om finansiella konglomerat har stärkts under året genom kapitaltillskott från länsförsäkringsföretagen till Länsförsäkringar AB och emission av primärkapitalinstrument i Länsförsäkringar Bank.

Kapitalsituation enligt gruppregler på bankområdet

Från år 2014 innebär reglerna om rapportering av kapitalsituation i bankgrupper att Länsförsäkringar Bank-koncernen ska konsolideras med Länsförsäkringar AB och kapitalsituationen ska prövas för den sammanstatta finansiella gruppen (benämnd "konsoliderad situation" i tabell 13).

Kapitalkraven på grupp nivå ska uppfyllas såväl enligt de EU-regler som har infört Basel III-reglerna och enligt övergångsregler från Basel I. I tabell 13 visas kapitaltäckningen på grupp nivå för Länsförsäkringar Bank-koncernen konsoliderad med Länsförsäkringar AB. Därtill visas även kapitaltäckningen för Länsförsäkringar Bank-koncernen såsom en egen grupp.

Tabell 13. LÄNSFÖRSÄKRINGAR BANK KONSOLIDERAD SITUATION: KAPITALTÄCKNING 31 DECEMBER

Mkr (om inte annat anges)	Konsoliderad situation Basel III 2015	Konsoliderad situation Basel III 2014	Länsförsäkringar Bank-koncernen Basel III 2015	Länsförsäkringar Bank-koncernen Basel III 2014
Kärnprimärkapital	11 064	8 369	10 019	8 564
Primärkapital	12 264	8 369	11 219	8 564
Kapitalbas	14 561	10 514	13 516	10 869
Risikexponeringsbelopp	51 724	60 250	42 239	52 822
Kärnprimärkapitalrelation	21,4%	13,9 %	23,7%	16,2 %
Primärkapitalrelation	23,7%	13,9 %	26,6%	16,2 %
Kapitaltäckningsgrad	28,2%	17,5 %	32,0%	20,6 %
<i>Övergångsregler från Basel I</i>				
Kapitalbas enligt övergångsregler	14 968	10 984	13 924	11 339
Kapitalkrav enligt övergångsregler	9 847	8 642	9 678	8 579
Överskott enligt övergångsregler	5 121	2 342	4 246	2 761

Kapitalsituationen enligt konsoliderad situation har stärkts under 2015 genom kapitaltillskott från länsförsäkringsbolagen till Länsförsäkringar AB om 600 Mkr, utdelningar till Länsförsäkringar AB från koncernens vinstutdelande försäkringsföretag, emission av primärkapitalinstrument i Länsförsäkringar Bank med 1 200 Mkr och genom godkännande av ändringar i modeller för beräkning av kapitalkrav för bankverksamheten.

Kapitalsituation enligt regler för försäkringsgrupper

De regler om försäkringsgrupper som har gällt under år 2015 innebär att solvenssituationen ska prövas för en grupp som utgörs av Länsförsäkringar AB-koncernens försäkringsdotterbolag Länsförsäkringar Sak, Agria Djurförsäkring, Länsförsäkringar Gruppliv Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Liv tillsammans med Länsförsäkringar AB. Värdet av Länsförsäkringar ABs aktier i Länsförsäkringar Bank ska dras av från kapitalbasen. Beräkningen sker med sammanläggnings- och avräkningsmetoden. Liksom för beräkningen för det finansiella konglomeratet tas inte Länsförsäkringar Livs överskott med i försäkringsgruppens kapitalbas.

Tabell 14. FÖRSÄKRINGSGRUPP: SOLVENSSITUATION 31 DECEMBER

Mkr	2015	2014
Kapitalbas	9 436	7 619
därav inräknad kapitalbas från Länsförsäkringar Liv	3 872	4 214
Kapitalkrav	6 072	6 293
därav kapitalkrav Länsförsäkringar Liv	3 872	4 214
Kapitalöverskott	3 364	1 325

Kapitalsituationen enligt reglerna om försäkringsgrupper har stärkts under året genom försäljning av koncerninterna förlagslån och genom intjänning i försäkringsverksamheten.

Genom införandet av Solvens II vid årsskiftet 2015/2016 förändrades sättet att mäta kapitalsituationen på grupp nivå enligt regelverket på försäkringsområdet. Enligt Solvens II ska, i gruppens solvensberäkningen, ägandet i Länsförsäkringar Bank hanteras enligt regler om kapitalbas och kapitalkrav för banker. Därför kommer solvenstesten enligt reglerna om finansiella konglomerat och enligt reglerna om grupper på försäkringsområdet att ge liknande resultat när Solvens II-reglerna tillämpas i rapporteringen av kapitalsituation.

3 RESULTAT PER RÖRELSESEGMENT

2015	Sakförsäkring	Fondlivförsäkring	Bank	Moderbolag	Elimineringar och justeringar	Totalt
Premier efter avgiven återförsäkring	5 074	140	-	-	-22	5 192
Räntenetto	-	-	2 994	-	12	3 006
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	5 365	-	-	-	5 365
Utdelningar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	8	-	-	-	8
Kapitalavkastning, netto	45	-9	97	660	-800	-6
Provisionsintäkter	31	1 384	1 522	-	-342	2 595
Övriga rörelseintäkter	388	272	97	2 653	-1 305	2 104
Summa rörelseintäkter	5 537	7 160	4 710	3 313	-2 457	18 263
Försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	-3 242	-98	-	-	302	-3 038
Förändring livförsäkringsavsättning	-	-	-	-	-5	-5
Förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken	-	-5 349	-	-	-	-5 349
Provisionskostnader	-458	-578	-1 963	-	336	-2 663
Personalkostnader	-388	-163	-462	-837	24	-1 826
Övriga administrationskostnader	-628	-443	-1 104	-2 037	993	-3 220
Kreditförluster	-	-	-6	-	-	-6
Summa kostnader	-4 716	-6 632	-3 535	-2 874	1 650	-16 108
Försäkringstekniskt resultat	821	528	-	-	-1 349	-
Icke tekniska intäkter/kostnader	87	-11	-	-	-76	-
Rörelseresultat	908	516	1 175	438	-883	2 155
Skatt	-	-	-	-	-	-389
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 765
Fördelning intäkter						
Externa intäkter	5 321	6 812	4 721	1 421	-12	18 263
Koncerninterna intäkter	216	355	-10	1 892	-2 453	-
Summa rörelseintäkter	5 537	7 167	4 710	3 313	-2 465	18 263
2014						
	Sakförsäkring	Fondlivförsäkring	Bank	Moderbolag	Elimineringar och justeringar	Totalt
Premier efter avgiven återförsäkring	4 099	107	-	-	-28	4 178
Räntenetto	-	-	2 580	-	30	2 610
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	11 506	-	-	-	11 506
Utdelningar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	3	-	-	-	3
Kapitalavkastning, netto	132	93	98	992	-1 169	146
Provisionsintäkter	96	1 171	1 312	-	-287	2 292
Övriga rörelseintäkter	321	271	199	2 489	-1 235	2 045
Summa rörelseintäkter	4 649	13 150	4 190	3 481	-2 690	22 780
Försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	-2 670	-53	-	-	283	-2 440
Förändring livförsäkringsavsättning	-	-	-	-	-3	-3
Förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken	-	-11 608	-	-	-	-11 608
Provisionskostnader	-413	-558	-1 736	-	306	-2 401
Personalkostnader	-347	-153	-441	-809	15	-1 735
Övriga administrationskostnader	-607	-412	-1 085	-1 905	877	-3 132
Kreditförluster	-	-	7	-	-	7
Summa kostnader	-4 038	-12 783	-3 255	-2 714	1 479	-21 311
Försäkringstekniskt resultat	611	367	-	-	-978	-
Icke tekniska intäkter/kostnader	180	6	-	-	-186	-
Rörelseresultat	791	373	935	767	-1 397	1 469
Skatt	-	-	-	-	-	-310
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 159
Fördelning intäkter						
Externa intäkter	4 461	12 845	4 202	2 398	-1 126	22 780
Koncerninterna intäkter	188	305	-12	1 083	-1 564	-
Summa rörelseintäkter	4 649	13 150	4 190	3 481	-2 690	22 780

Indelningen i rörelsesegment stämmer överens med hur koncernen är organiserad och följs upp av koncernledningen. Det försäkringstekniska resultatet presenteras för Sak- och Fondlivförsäkring eftersom det resultatmättet följs upp av koncernledningen.

Intäkterna är huvudsakligen hänförliga till Sverige, en mindre del kommer från Norge, Danmark och Storbritannien.

Rörelsesegment Sakförsäkring avser skade- och grupplivförsäkringsrörelse, grupplivförsäkring utgör endast en mindre del. Även länsförsäkringsgruppens interna och externa återförsäkring ingår. Rörelsesegment Sakförsäkring består av skadeförsäkring med intäkter från externa kunder med 5 082 (4 239) Mkr och grupplivförsäkring med intäkter från externa kunder med 239 (222) Mkr.

Rörelsesegment Fondlivförsäkring avser livförsäkringsrörelse med anknytning till värdepappersfonder. Rörelsesegment Fondlivförsäkring består av livförsäkringar med anknytning

till värdepappersfonder med intäkter från externa kunder med 6 812 (12 845) Mkr.

Rörelsesegment Bank avser inlånings- och utlåningsverksamhet. För rörelsesegment Bank följer produktbudet mot externa kunder den juridiska strukturen inom Länsförsäkringar Bankkoncernen. Intäkter från externa kunder är för bankprodukter 1 643 (1 125) Mkr, för bolåneprodukt 930 (1 107) Mkr, för leasing och avbetalning 1 033 (1 053) Mkr och för fondprodukter 1 116 (917) Mkr.

Rörelsesegment Moderbolag avser servicetjänster, IT och utveckling för länsförsäkringsgruppen, administration av värdepappersfonder och kostnader för gemensamma funktioner.

Avskrivningar för materiella och immateriella tillgångar i Skadeförsäkring ingår i övriga administrationskostnader. Avskrivningar för förvärvade immateriella tillgångar i Fondlivförsäkring ingår i elimineringar och justeringar av administrationskostnader. Nedskrivning av innehavet i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB ingår i kapitalavkastning, netto i Moderbolag.

4 FÖRVÄRV AV RÖRELSE

Förvärv av rörelse 2015

Under 2015 gjordes inte något förvärv av rörelse i Länsförsäkringar AB-koncernen.

Förändring av tilläggsköpeskillning 2015

2011 förvärvade Länsförsäkringar AB Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB från Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Förvärvsavtalet anger att en tilläggsköpeskillning om 950 Mkr ska utgå i sju årliga delbetalningar till Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Fastställd förvärvsanalys redovisades i årsredovisning för 2012.

Under 2015 har en delbetalning av tilläggsköpeskillningen gjorts till Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Delbetalningen uppgick till 136 (136) Mkr. Värdet på tilläggsköpeskillningen uppgick till 373 (486) Mkr 2015-12-31.

5 PREMIER EFTER AVGIVEN ÅTERFÖRSÄKRING

	2015	2014
Skadeförsäkring		
Premieinkomst direkt försäkring i Sverige	4 460	4 077
Premieinkomst direkt försäkring övriga EES	6	6
Premieinkomst mottagen återförsäkring	2 042	4 330
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	-136	-161
Förändring i avsättning för kvardröjande risker	5	-3
Summa premieintäkter före avgiven återförsäkring	6 377	8 249
Premier för avgiven återförsäkring	-1 575	-4 394
Återförsäkrarens andel av förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	7	-6
Summa återförsäkrarens andel av premieintäkter	-1 568	-4 400
Summa premieintäkter efter avgiven återförsäkring	4 809	3 849
Livförsäkring		
Premieinkomst gruppförsäkring direkt livförsäkring i Sverige	400	338
Summa premieinkomst före avgiven återförsäkring	400	338
Premier för avgiven återförsäkring	-17	-9
Summa premier efter avgiven återförsäkring	383	329
Totala premier efter avgiven återförsäkring	5 192	4 178

6 RÄNTEINTÄKTER

	2015	2014
Utlåning till kreditinstitut	3 ¹⁾	56
Utlåning till allmänheten	4 978	5 458
Räntebärande värdepapper	464 ¹⁾	733
Derivat	1 637	2 274
Övriga ränteintäkter	0	2
Summa ränteintäkter	7 083	8 523
varav ränteintäkter på osäkra fordringar	17	10
varav ränteintäkter från finansiella poster ej värderade till verkligt värde	4 982	5 516
Medelränta under året på utlåning till allmänheten,%	2,6	3,2

¹⁾ Varav negativ ränta på utlåning till kreditinstitut om 12 Mkr samt räntebärande värdepapper om 13 Mkr.

7 RÄNTEKOSTNADER

	2015	2014
Skulder till kreditinstitut	-1	-27
In- och upplåning från allmänheten	-309	-676
Räntebärande värdepapper	-2 335	-2 943
Efterställda skulder	-81	-94
Derivat	-1 224	-2 061
Övriga räntekostnader	-127	-112
Summa räntekostnader	-4 077	-5 913
varav räntekostnader från finansiella poster ej värderade till verkligt värde	-2 853	-3 852
Medelränta under året på inlåning från allmänheten,%	0,4	0,9

8 KAPITALAVKASTNING, NETTO

	2015	2014
Ränteintäkter	58 ¹⁾	160
Utdelningar	5	3
¹⁾ Varav negativ ränta på kassa och bank om 0 Mkr samt räntebärande värdepapper om 6 Mkr.		
Realiserat resultat, netto		
Ränteskillnadsräntning	65	74
Aktier och andelar	180	114
Räntebärande värdepapper	128	549
Derivat	-27	-225
Förändring skadelivräntereserv	-1	-461
Övriga finansiella tillgångar	-58	-13
Summa realiserat resultat, netto	288	38
Orealiserat resultat, netto		
Aktier och andelar	-25	68
Räntebärande värdepapper	140	-1 850
Derivat	-308	2 072
Övriga finansiella tillgångar	-11	24
Summa orealiserat resultat, netto	-204	314
Valutakursresultat, netto	-29	-48
Räntekostnader	-106	-108
Andelar i intresseföretag	6	9
Nedskrivning Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	-	-200
Kapitalförvaltningskostnader	-23	-21
Kapitalavkastning, netto	-6	146
Kapitalavkastning uppdelat per värderingskategori		
Innehav för handelsändamål	-62	-226
Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	-48	1 006
Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	-	-1
Finansiella tillgångar som kan säljas	24	-167
Lånefordringar och kundfordringar	64	79
Andra finansiella skulder	-55	-125
Förändring i verkligt värde på derivat som är säkringsinstrument i en säkring av verkligt värde	-299	2 088
Förändring i verkligt värde på säkrad post med avseende på den säkrade risken i säkringar av verkligt värde	362	-2 032
Icke finansiella poster som ingår i kapitalavkastning, netto		
Omräkning skadelivräntereserv	0	-428
Värdebevarande ränta skadelivräntereserv	-1	-34
Utdelningar från dotterbolag och intressebolag	0	0
Kapitalförvaltningskostnader	-23	-20
Övriga icke finansiella poster	31	6
Summa kapitalavkastning, netto	-6	146

9 PROVISIONSINTÄKTER

	2015	2014
Betalningsförmedlingsprovisioner	73	80
Utlåningsprovisioner	112	97
Inlåningsprovisioner	12	11
Värdepappersprovisioner	1 160	979
Kortverksamhet	163	143
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	31	96
Avgifter avseende finansiella avtal fondlivförsäkring	649	570
Övriga provisioner	394	316
Summa provisionsintäkter	2 595	2 292

10 ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER

	2015	2014
Serviceintäkter från länsförsäkringsbolag	1 333	1 173
Övriga serviceintäkter	401	456
Övriga intäkter	370	309
Summa övriga rörelseintäkter	2 104	1 937

11 FÖRSÄKRINGSERSÄTTNINGAR

	2015			2014		
	Före avgiven återförsäkring	Avgiven återförsäkring	Efter avgiven återförsäkring	Före avgiven återförsäkring	Avgiven återförsäkring	Efter avgiven återförsäkring
Skadeförsäkring						
Utbetalda försäkringsersättningar	-4 543	1 612	-2 931	-4 571	1 315	-3 256
Utbetalda livräntor	-57	-	-57	-4 538	-	-4 538
Förändring i avsättning för inträffade och rapporterade skador	843	-666	177	1 246	3 006	4 253
Förändring i avsättning för inträffade men ej rapporterade skador	53	-19	34	-2	1 293	1 291
Summa	-3 704	927	-2 776	-7 865	5 614	-2 251
Livförsäkring						
Utbetalda försäkringsersättningar	-204	1	-203	-206	0	-205
Förändring i avsättning för oreglerade skador	-60	1	-59	4	12	16
Summa	-264	2	-262	-202	13	-189
Summa skadeförsäkring och livförsäkring	-3 968	930	-3 038	-8 067	5 627	-2 440

12 PROVISIONSKOSTNADER

	2015	2014
Betalningsförmedlingsprovisioner	-88	-88
Värdepappersprovisioner	-256	-249
Kortverksamhet	-94	-78
Ersättning till länsförsäkringsbolag	-1 746	-1 478
Provisioner direkt försäkring	-284	-243
Provisioner mottagen återförsäkring	-100	-155
Övriga provisioner	-96	-6
Summa provisionskostnader	-2 663	-2 296

13 ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARES ERSÄTTNINGAR

Medelantal anställda	2015	2014
Sverige		
Män	680	653
Kvinnor	871	836
Summa Sverige	1 551	1 489
Danmark		
Män	1	1
Kvinnor	7	5
Summa Danmark	8	6
Norge		
Män	1	1
Kvinnor	20	13
Summa Norge	21	14
Storbritannien		
Män	32	34
Kvinnor	64	53
Summa Storbritannien	96	87
Totalt medelantal anställda		
Män	714	689
Kvinnor	962	907
Totalt	1 676	1 596

Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader

Övriga medarbetare	2015	2014
Löner och ersättningar	1 038	971
varav rörlig ersättning	8	8
Sociala kostnader	625	590
varav pensionskostnader	253	246
Summa	1 663	1 561
Styrelse och ledande befattningshavare, 32 (34)		
Löner och ersättningar	56	56
varav rörlig ersättning	-	-
Sociala kostnader	44	49
varav pensionskostnader	21	25
Summa	100	105
Totalt löner och andra ersättningar samt sociala kostnader		
Löner och ersättningar	1 095	1 027
varav rörlig ersättning	8	8
Sociala kostnader	669	639
varav pensionskostnader	274	271
Summa	1 763	1 666

I Länsförsäkringar Bank finns cirka 1 250 personer som är tillika anställda i Länsförsäkringar Bank och respektive länsförsäkringsbolag. De erhåller hela sina ersättningar från respektive länsförsäkringsbolag.

13 ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARES ERSÄTTNINGAR, forts.

Rörlig ersättning

Rörlig ersättning är en sällan förekommande form av ersättning inom Länsförsäkringar AB-koncernen och utgör en liten del av den totala lönesumman. Inom vissa funktioner förekommer provisionsbaserad ersättning. Den provisionsbaserade ersättningen är satt i förhållande till försäljningsinsats och är reglerad i lokala kollektivavtal.

Rörlig ersättning enligt ovan avser årets bokförda kostnad. I beloppet ingår beräknad rörlig ersättning för 2015 samt avvikelse avseende 2014 års beräknade kostnad.

Av ovanstående belopp avseende rörlig ersättning är 0,5 (2,4) Mkr hänförligt till försäkringsrörelsen och resterande 7,1 (5,3) Mkr är hänförligt till övrig verksamhet.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare består av grundlön och övriga förmåner. Pensionsförmåner samt övriga förmåner för verkställande direktören och andra ledande befattningshavare ingår som en del av den totala ersättningen.

Avgångsvederlag

För verkställande direktören och andra ledande befattningshavare gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande arton månadslöner. Alternativt gäller för andra ledande befattningshavare en ömsesidig uppsägningstid om tre månader och vid uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande tjugofyra månadslöner.

Pensioner

Pensionsåldern för verkställande direktören är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremie ska uppgå till 35 procent av månadslönen. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 60 år. Pensionen mellan 60 och 65 år är avgiftsbestämd. Pensionspremie ska uppgå till 18 procent av den pensionsgrundande lönen. Med pensionsgrundande lön avses den fasta lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtalen mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremie ska uppgå till 35 procent av månadslönen.

För andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 60, 62 eller 65 år. I de fall pensionsåldern är 65 år är pensionen avgiftsbestämd och pensionspremie ska uppgå till 35 procent av månadslönen. I de fall pensionsåldern är 60 eller 62 år är pensionen mellan 60 respektive 62 år och 65 år avgiftsbestämd, pension beräknas utgå med cirka 70 procent av den pensionsgrundande lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. För några ledande befattningshavare tecknar bolaget kapitalförsäkringar utöver pensionsavtalet under fyra eller fem år. För 2015 är premien mellan 0,1 Mkr och 0,5 Mkr.

Berednings- och beslutsprocess som tillämpas ifråga om ersättningar till företagsledningen

Ersättningspolicy för Länsförsäkringar AB-koncernen reglerar berednings- och beslutsprocessen gällande ersättningar till företagsledningen. Ersättningsutskottet bereder väsentliga ersättningsbeslut samt bereder beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av ersättningspolicy. Styrelsen fattar beslut om ersättning och övriga anställningsvillkor för verkställande ledningen och för anställda med övergripande ansvar för någon av bolagets kontrollfunktioner.

Ersättningsutskottets sammansättning och mandat

Ersättningsutskottets sammansättning och uppgifter regleras i styrelsens arbetsordning.

Principer för ersättning till företagsledningen

Ledande befattningshavare i Länsförsäkringar AB-koncernen ska ha marknadsmässiga anställningsvillkor. De totala ersättningarna ska vara i nivå med branschen. Utformning av och nivå på ersättningar ska harmonisera med bolagets värderingar det vill säga vara rimliga, präglade av måttfullhet och väl avvägda, bidra till en god etik och organisationskultur samt präglas av öppenhet och transparens.

Fast ersättning

Fast ersättning utgår enligt ovanstående generella princip.

Pension

Pensionslösningen för ledande befattningshavare ska vara premiebaserad med en premieavsättning på 35 procent av månadslönen. En övergång till denna policy ska ske successivt i samband med att nya avtal tecknas.

Övriga förmåner

Utöver ovanstående förmåner erbjuds tjänstebil enligt vad var tid gällande villkor, individuell sjukvårdsförsäkring samt övriga förmåner som erbjuds samtliga anställda.

Lån till styrelse, Vd och vVd och andra ledande befattningshavare	2015-12-31	2014-12-31
Styrelseledamöter	45	53
Vd och vVd	13	15
Andra ledande befattningshavare	62	52
Summa lån till styrelse, Vd och vVd och andra ledande befattningshavare	119	121

Beviljade lån består av personallån och av övriga lån. Personallån är maximerade till 500 tkr och löper med lånevillkor som motsvarar vad som gäller för övriga anställda inom koncernen. Räntesatsen för personallån är reporänta minus 0,5 procentenheter men kan aldrig vara lägre än 0,5 procent. Ränteförmån räknas enligt Skatteverkets regler och ingår i beloppen för övriga förmåner enligt ovan. Övriga lån löper enligt marknadsmässiga villkor.

Andel kvinnor bland ledande befattningshavare, %	2015-12-31	2014-12-31
Styrelseledamöter	42	42
Andra ledande befattningshavare	42	39

14 ARVODEN OCH KOSTNADERSÄTTNINGAR TILL REVISORER

	2015	2014
KPMG AB		
– revisionsuppdrag	-11	-13
– revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-4	-3
– skatterådgivning	-1	-2
– andra uppdrag	-3	-1
Summa arvoden och kostnadsersättningar till revisorer	-19	-19

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget avser olika typer av kvalitetssäkringstjänster såsom granskning av förvaltning, bolagsordning, stadgar eller avtal som utmynnar i rapport eller intyg. Med andra uppdrag avses sådant som inte ingår i ovanstående delposter, till exempel juridisk konsultation vid sidan av revisionsverksamheten och som inte är hänförligt till skatterådgivning.

15 ÖVRIGA ADMINISTRATIONSKOSTNADER

	2015	2014
Övriga administrationskostnader		
Lokalkostnader	-103	-115
Av- och nedskrivningar	-489	-656
IT-kostnader	-1 368	-1 236
Konsultkostnader	-387	-361
Marknadsföring	-205	-172
Telefon och porto	-98	-92
Övriga administrationskostnader	-570	-500
Summa övriga administrationskostnader	-3 220	-3 132

16 KREDITFÖRLUSTER

	2015	2014
Specifik reservering för individuellt värderade lånefordringar		
Årets bortskrivning för konstaterade kreditförluster	-111	-104
Återförda tidigare gjorda nedskrivningar för kreditförluster som i årets bokslut redovisas som konstaterade förluster	111	101
Årets nedskrivning för kreditförluster	-121	-123
Inbetalt på tidigare konstaterade kreditförluster	41	35
Återförda ej längre erforderliga nedskrivningar för kreditförluster	66	81
Årets nettokostnad för individuellt värderade fordringar	-14	-10
Gruppvis värderade homogena grupper av lånefordringar med begränsat värde och likartad kreditrisk		
Avsättning/upplösning av reserv för kreditförluster	7	19
Årets nettokostnad för gruppvis värderade fordringar	7	19
Årets nettokostnad för infriande av garantier	0	1
Årets nettokostnad för kreditförluster	-6	10

Avräkningsmodellen som infördes 1 januari 2014 avseende det åtagande som länsförsäkringsbolagen har när det gäller kreditförluster för förmedlad affär innebär att länsförsäkringsbolagen vid reserveringstillfället täcker 80 procent av reserveringsbehovet genom avräkning mot upparbetad förmedlingsersättning. Den 31 december 2015 uppgick det samlade kreditreserveringsbehovet till 388 Mkr varav bankkoncernens redovisade kreditreserv uppgick till 281 Mkr och resterande del om 107 Mkr har avräknats mot länsförsäkringsbolagens innehållna medel enligt ovan modell. Övergången till avräkningsmodellen innebär att bankkoncernens kreditreserver hänförliga till länsförsäkringsbolagsaffären vid tidpunkten för införandet, successivt kommer att återföras med 158 Mkr. Under 2015 återfördes 60 Mkr.

17 SKATT

	2015	2014
Aktuell skatt		
Periodens skattekostnad	-265	-237
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	4	7
Summa aktuell skatt	-261	-230
Uppskjuten skatt		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	-116	-91
Uppskjuten skatteintäkt i aktiverat skattevärde i underskottsavdrag	-12	12
Summa uppskjuten skatt	-128	-79
Totalt redovisad skattekostnad	-389	-310
Avstämning av effektiv skatt		
Resultat före skatt	2 155	1 469
Skatt enligt gällande skattesats för moderbolaget	-474	-323
Effekt av andra skattesatser för utländska bolag	1	-1
Skatt ej avdragsgilla kostnader	-75	-121
Skatt ej skattepliktiga intäkter	155	133
Skatt hänförlig till tidigare år	4	2
Redovisad effektiv skatt på årets resultat	-389	-310
Gällande skattesats	22,0%	22,0%
Effektiv skattesats	18,1%	21,1%
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		
Kassaflödessäkringar	-9	-1
Finansiella tillgångar som kan säljas	43	0
Omvärdering av rörelsefastigheter	-73	5
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-0	1
Summa skatt hänförlig till övrigt totalresultat	-39	5

18 RESULTAT PER AKTIE

	2015	2014
Årets resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare, Mkr	1 765	1 159
Antal aktier med kvotvärde 100 kronor	10 424 582	10 066 372
Resultat per aktie före och efter utspädning, kronor	171	117

Resultat per aktie har beräknats som årets resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare dividerat med genomsnittligt antal aktier. Då potentiella stamaktier varken har förekommit under redovisade perioder eller existerar på balansdagen finns ingen tidigare eller framtida utspädning.

19 GOODWILL

	2015	2014
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	735	711
Valutakursdifferenser	3	24
Utgående anskaffningsvärde 31 december	738	735
	2015	2014
Förvärv av Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB	372	372
Förvärv av Länsförsäkringar Gruppliv Försäkrings AB	35	35
Förvärv av försäkringsbestånd	144	144
Förvärv av Agria Pet Insurance Ltd	187	184
Utgående anskaffningsvärde 31 december	738	735
Antaganden vid prövning av värdet	2015	2014
Långsiktig tillväxt, %	2,0-2,5	2,0
Diskonteringsränta, %	7,2-7,5	7,5
Valutakurs SEK/GBP	12,4	12,2

Prövningen är baserad på nyttjandevärdet. Kassaflödesberäkning är gjord för perioden 2016 och framåt och bygger på en prognosperiod om 3 år. Därefter extrapoleras kassaflödena med en tillväxttakt på 2-2,5 procent. Tillväxtantagandet bygger på erfarenhet och diskonteringsräntan motsvarar avkastningskrav på eget kapital. För Länsförsäkringar Fondliv beräknas ett marknadsvärde enligt MCEV. Beräkningen görs utifrån ett nuvärde av framtida vinster i försäkringsportföljen. Värdering och diskontering av dessa framtida vinster görs med en marknadsmässig riskfri räntekurva.

20 ANDRA IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Aktiverade utgifter för utvecklingsarbeten och förvärvade immateriella tillgångar

Aktiverade utgifter	Internt utvecklade IT-system	Förvärvade IT-system	Förvärvade kundbaserade tillgångar	Totalt
Anskaffningsvärde				
Ingående anskaffningsvärde 2014-01-01	1 337	253	4 093	5 683
Omklassificering	7	-7	-	-
Anskaffningar	156	3	50	209
Avyttringar/utrangeringar	-	-	-	-
Valutakursdifferenser	2	0	4	6
Utgående anskaffningsvärde 2014-12-31	1 502	249	4 147	5 898
Ingående anskaffningsvärde 2015-01-01	1 502	249	4 147	5 898
Omklassificering	-	-	-	-
Anskaffningar	322	-	50	372
Avyttringar/utrangeringar	-5	-	-	-5
Valutakursdifferenser	0	-	-	0
Utgående anskaffningsvärde 2015-12-31	1 819	249	4 197	6 265
Avskrivningar				
Ingående ackumulerade avskrivningar 2014-01-01	-770	-76	-876	-1 722
Omklassificering	-4	4	-	-
Avskrivningar	-94	-13	-172	-280
Avyttringar/utrangeringar	-	-	-	-
Valutakursdifferenser	-2	0	-	-2
Utgående ackumulerade avskrivningar 2014-12-31	-870	-85	-1 048	-2 004
Ingående ackumulerade avskrivningar 2015-01-01	-870	-85	-1 048	-2 004
Omklassificering	1	-	-	1
Avskrivningar	-86	-12	-153	-251
Avyttringar/utrangeringar	2	-	-	2
Valutakursdifferenser	-0	-	1	1
Utgående ackumulerade avskrivningar 2015-12-31	-953	-97	-1 201	-2 252
Nedskrivningar				
Ingående ackumulerade nedskrivningar 2014-01-01	-114	-42	-	-156
Omklassificering	-	-	-	-
Nedskrivningar	-128	-	-	-128
Utgående ackumulerade nedskrivningar 2014-12-31	-242	-42	-	-284
Ingående ackumulerade nedskrivningar 2015-01-01	-242	-42	-	-284
Omklassificering	-	-	-	-
Nedskrivningar	-55	-3	-	-58
Utgående ackumulerade nedskrivningar 2015-12-31	-297	-45	-	-342
Redovisat värde 31 december				
2014	390	121	3 099	3 610
2015	569	106	2 997	3 672

Avskrivningstiden för internt utvecklade och förvärvade IT-system bestäms utifrån en nyttjandeperiod som varierar mellan 3 och 15 år. Förvärvade kundbaserade tillgångar skrivs av på 8 respektive 25 år. Avskrivning sker linjärt och samtliga avskrivningar och nedskrivningar redovisas i resultaträkningen som övriga administrationskostnader.

Under året har nedskrivningar av immateriella tillgångar om totalt 58 (128) Mkr utförts. Detta är till största del hänförligt till bankkoncernen.

21 MATERIELLA TILLGÅNGAR

	2015	2014
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	259	266
Omklassificeringar	12	-5
Anskaffningar	39	20
Avyttringar/utrangeringar	-52	-25
Valutakursdifferenser	0	3
Utgående anskaffningsvärde 31 december	259	259
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-208	-208
Omklassificeringar	-4	4
Avskrivningar	-20	-24
Avyttringar/utrangeringar	26	22
Valutakursdifferenser	0	-2
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-206	-208
Redovisat värde 31 december	53	51

22 RÖRELSEFASTIGHETER

	Efter omvärdering 2015-12-31	Före omvärdering 2015-12-31	Efter omvärdering 2014-12-31	Före omvärdering 2014-12-31
Anskaffningsvärden, omvärderat	3 274	2 923	2 825	2 923
Ackumulerade avskrivningar	-730	-651	-560	-580
Redovisat värde	2 545	2 272	2 265	2 344
Verkligt värde		2 545		2 265
Omvärderat avskrivet anskaffningsvärde			2015	2014
Ingående värde 1 januari			2 265	2 423
Aktiverade förbättringar			22	0
Årets planmässiga avskrivningar före omvärdering			-72	-80
Nedskrivning			-	-57
Utrangering			-1	-
Omvärdering av rörelsefastigheter			330	-22
Utgående värde 31 december			2 545	2 265
Historiska anskaffningsvärdet minskade med planmässiga avskrivningar			1 735	1 785
Omvärderingseffekt mot omvärderingsreserv			258	-17
Antaganden vid värdering till verkligt värde			2015	2014
Aktuell hyresintäkt/marknadshyra, Mkr			148/155	151/150
Kalkylränta vid diskontering, %			7,3	7,6
Direktavkastningskrav, %			5,2	5,5

Omvärderingsmetoden tillämpas för koncernens rörelsefastigheter. Fastigheterna har värderats externt av värderingsföretaget CB Richard Ellis. Verkliga värden har fastställts med användande av en ortsprismetod, utifrån redovisade jämförelseköp, och avkastningsmetod. Avkastningsmetoden är baserad på en 10-årig nuvärdesberäkning av framtida kassaflöden i form av driftnetton, som successivt marknadsanpassats. Ett restvärde adderas vilket har beräknats genom en evighetskapitalisering av ett uppskattat marknadsmässigt driftnetton år 11. Koncernen har inga lånekostnader för rörelsefastigheterna. För upplysning om värderingsmetod för verkligt värde se not 50.

I Länsförsäkringar AB har tidigare aktiverade förbättringsåtgärder på en rörelsefastighet inom koncernen skrivits ned med totalt 57 mkr. Nedskrivningen motiveras av att tillgången inte bedöms ha något kvarvarande värde på grund av ändrad användning.

23 AKTIER I LÄNSFÖRSÄKRINGAR LIV FÖRSÄKRINGSAKTIEBOLAG (PUBL)

	Organisations-nummer	Säte	Antal andelar	Kapitalandel, %	Eget kapital	Resultat	Bokfört värde 2015-12-31	Bokfört värde 2014-12-31
Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ)	516401-6627	Stockholm	8 000	100	21 402	5 089	8	8

Länsförsäkringar AB äger 100 procent av aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB men det konsolideras inte. Dotterföretag är företag som står under ett bestämmande inflytande från Länsförsäkringar AB. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Den livförsäkringsverksamhet, som bedrivs enligt ömsesidiga principer genom Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB och vars resultat i sin helhet tillfaller försäkringstagarna, redovisas inte enligt förvärvsmetoden då det inte är möjligt att utöva kontroll i syfte att erhålla ekonomiska fördelar från ett sådant livförsäkringsföretag.

Aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB klassificeras som innehav som kan säljas. Då det saknas en aktiv marknad för aktierna kan det verkliga värdet inte beräknas på ett tillförlitligt sätt utifrån en sådan notering. Innehavet värderas därför till anskaffningsvärdet. Årligen görs en prövning av värdet för att se om nedskrivningsbehov föreligger. På grund av minskade synergieffekter efter nyteckningsstoppet i Länsförsäkringar Liv skrevs aktierna ned med 200 Mkr under 2014. Nedskrivningen redovisades i Kapitalavkastning, netto i resultaträkningen.

Eget kapital och resultat avser Länsförsäkringar Liv-koncernen.

24 AKTIER OCH ANDELAR I INTRESSEFÖRETAG

	2015-12-31	2014-12-31
Redovisat värde vid årets ingång	66	31
Årets anskaffningar	-	27
Andel i intresseföretagets resultat	3	9
Andra förändringar i intresseföretagets egna kapital	5	-
Omklassificering av intresseföretag	-	-1
Summa aktier och andelar i intresseföretag	74	66

Ackumulerade nedskrivningar uppgår till 4 (4) Mkr.

24 AKTIER OCH ANDELAR I INTRESSEFÖRETAG, forts.

	Organisations-nummer	Säte	Antal andelar	Kapitalandel, %	Bokfört värde 2015-12-31	Bokfört värde 2014-12-31
CAB Group AB	556131-2223	Örebro	1 582	28,8	30	26
European Alliance Partners Company AG	CH-0203026423-1	Zürich, Schweiz	10 570	14,3	11	9
FörsäkringsGiroet Sverige AB	556482-4471	Solna	5 000	25,0	29	27
Länsförsäkringsbolagens Fastighets HB Humlegården	916604-6459	Stockholm	188 722	29,1	0	0
Svenska Andelshästar AB	556536-9633	Uppsala	400	40,0	1	1
Trofast Veterinärt IT-stöd AB	556598-0983	Hallsthammar	5 000	44,6	3	3
Summa					74	66

	2015	2014
Koncernens andel av:		
Resultat i kvarvarande verksamheter	3	9
Totalresultat	3	9

Beloppen avser enbart koncernens ägarandel i intresseföretagen. Aktierna och andelarna är onoterade. Samtliga intresseföretag tillämpar kalenderår som räkenskapsår. Resultatan- delar för intresseföretag ingår i rörelsesegmenten Skadeförsäkring och Fondlivförsäkring. Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (publ) anses ha ett betydande inflytande i European Alliance Partners Company AG trots att ägarandelen understiger 20 procent. Anledningen är att Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (publ) är representerat i bolagets styrelse och därmed har rättighet (men inte skyldighet) att delta i alla beslut som fattas i bolaget, inklusive strategiska frågor och frågor som rör riktlinjer, budget, verksamhetsplaner och liknande. Vidare sker ett stort utbyte av information med bolaget.

25 UTLÅNING TILL ALLMÄNHETEN

	2015-12-31	2014-12-31
Lånefordringar, brutto	202 240	179 768
Nedskrivningar	-281	-344
Lånefordringar, netto	201 959	179 424
Osäkra lånefordringar	241	316
Avstämning av nedskrivningar för kreditförluster	2015	2014
Ingående balans 1 januari	-344	-422
Återförda tidigare gjorda nedskrivningar för kreditförluster som i årets bokslut redovisas som konstaterade förluster	114	102
Återförda ej längre erforderliga nedskrivningar för kreditförluster	103	136
Årets nedskrivning för kreditförluster	-153	-160
Utgående balans 31 december	-281	-344

Lånefordringarna är i sin helhet geografiskt hänförliga till Sverige.

26 FONDFÖRSÄKRINGSTILLGÅNGAR FÖR VILKA FÖRSÄKRINGSTAGAREN BÅR RISKEN

	2015-12-31	2014-12-31
Aktiebaserade fonder	89 744	81 139
Räntebaserade fonder	10 753	10 220
Summa fondförsäkringstillgångar	100 497	91 359
Upplupet anskaffningsvärde	83 785	73 399

27 FINANSIELL LEASING

Finansiella leasingavtal fördelade på förfallotidpunkter där koncernen är leasegivare.

2015-12-31	Upp till			Totalt
	1 år	1-5 år	Över 5 år	
Nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	2 247	3 558	584	6 389
Ej intjänade finansiella intäkter ¹⁾	387	477	44	908
Bruttoinvestering	2 634	4 035	628	7 297

2014-12-31	Upp till			Totalt
	1 år	1-5 år	Över 5 år	
Nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	2 274	3 484	429	6 187
Ej intjänade finansiella intäkter ¹⁾	327	368	19	714
Bruttoinvestering	2 601	3 852	448	6 901

1) Hänförlig till nuvärdesberäkning

	2015	2014
Reserv för osäkra fordringar avseende minimileaseavgifter	70	104
Variabel del av leasingavgifter som ingår i årets resultat	1	-4

Minimileaseavgifter är de betalningar, exklusive variabla avgifter, serviceavgifter och skatter, som ska betalas av leasetagaren till leasegivaren under leasingperioden med tillägg av eventuellt belopp som garanteras av leasetagaren eller av denne närstående företag.

Variabel avgift är den del av leasingavgiften som inte är fast och som beräknas med utgångspunkt från andra faktorer än enbart att tid förlutit.

Finansiell leasing ingår i utlåning till allmänheten.

28 AKTIER OCH ANDELAR

	2015-12-31	2014-12-31
Bokförda värden		
Noterade aktier och andelar	1 168	943
Onoterade aktier och andelar	664	544
Summa aktier och andelar	1 832	1 487

	2015-12-31	2014-12-31
Verkligt värde	1 832	1 487
Anskaffningsvärde	1 352	1 092

29 OBLIGATIONER OCH ANDRA RÄNTEBÄRANDE VÄRDEPAPPER

Bokförda värden	2015-12-31	2014-12-31
Svenska staten	1 424	436
Svenska bostadsinstitut	28 254	32 356
Övriga svenska emittenter	6 061	7 681
Utländska stater	997	812
Övriga utländska emittenter	3 324	2 447
Summa obligationer och andra räntebärande papper	40 061	43 733
Verkligt värde	40 061	43 733
Upplupet anskaffningsvärde	39 244	42 364
Nominellt värde	35 748	40 068
Noterade värdepapper	39 961	43 702
Onoterade värdepapper	100	31
Värdepapprens bokförda värden jämfört med nominellt belopp		
Summa räntefonder	2 262	540
Summa överstigande belopp	2 058	3 127
Summa understigande belopp	-7	-1

30 BELÅNINGSBARA STATSSKULDFÖRBINDELSER

Bokfört värde	2015-12-31	2014-12-31
Svenska staten	8 248	4 926
Finska staten	576	483
Summa belåningsbara statsskuldförbindelser	8 824	5 409
Verkligt värde	8 824	5 409
Upplupet anskaffningsvärde	8 715	5 288
Nominellt värde	8 632	4 556

31 DERIVAT

	Bokförda värden		Nominellt belopp	
	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll				
<i>Derivat i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	2 365	2 966	82 801	81 125
Valutarelaterade	2 049	2 284	15 182	17 295
<i>Derivat som inte ingår i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	1	3	-925	-874
Valutarelaterade	65	24	2 989	-359
Aktierelaterade	0	-	0	-
Summa derivatinstrument med positiva värden	4 479	5 276	100 047	97 186
Derivatinstrument med negativa värden				
<i>Derivat i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	1 645	2 050	101 774	101 141
Valutarelaterade	778	582	11 674	14 843
<i>Derivat som inte ingår i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	4	0	50	35
Valutarelaterade	29	124	149	2 829
Aktierelaterade	0	-	1	-
Summa derivatinstrument med negativa värden	2 455	2 756	113 648	118 848

32 FÖRÄNDRING AV VERKLIGT VÄRDE FÖR RÄNTESÄKRADE POSTER I SÄKRINGSPOSTFÖLJEN

	2015	2014
Tillgångar		
Bokfört värde 1 januari	1 147	551
Förändringar under året avseende utlåning	-331	596
Bokfört värde 31 december	815	1 147
Skulder		
Bokfört värde 1 januari	3 824	646
Förändringar under året avseende inlåning	-11	47
Förändringar under året avseende upplåning	-914	3 131
Bokfört värde 31 december	2 899	3 824

33 ÖVRIGA FORDRINGAR

	2015-12-31	2014-12-31
Fordringar avseende omvända återköpsavtal	105	1 501
Fordringar avseende direktförsäkring	1 400	1 343
Kundfordringar	326	387
Fordringar avseende återförsäkring	272	310
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring	34	49
Övriga fordringar	1 542	926
Summa övriga fordringar	3 678	4 516

34 FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

	2015-12-31	2014-12-31
Upplupna ränte- och hyresintäkter	1 513	2 033
Förutbetalda anskaffningskostnader	1 234	1 199
Övriga upplupna intäkter	205	243
Övriga förutbetalda kostnader	160	146
Summa förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	3 111	3 621

35 LIKVIDA MEDEL

	2015-12-31	2014-12-31
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	21	26
Tillgodohavanden hos övriga banker	1 353	1 631
Summa likvida medel	1 374	1 657

	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital inkl årets totalresultat	Totalt eget kapital
	Aktiekapital	Bundna reserver		
Ingående eget kapital 2014-01-01	975	4 796	9 412	15 183
Årets resultat	–	–	1 159	1 159
Förändring omräkningsreserv	–	29	5	34
Förändring omvärderingsreserv	–	–	–28	–28
Förändring verkligtvärdereserv	–	–	–0	–0
Förändring säkringsreserv	–	–	4	4
Skatt på komponenter redovisade i övrigt totalresultat	–	–	5	5
Summa övrigt totalresultat	–	29	–14	15
Årets totalresultat	–	29	1 145	1 174
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital	–	–29	29	–
Nyemission	32	–	468	500
Utgående eget kapital 2014-12-31	1 007	4 796	11 054	16 857
Ingående eget kapital 2015-01-01	1 007	4 796	11 054	16 857
Årets resultat	–	–	1 765	1 765
Förändring omräkningsreserv	–	4	–1	3
Förändring omvärderingsreserv	–	–	332	332
Förändring verkligtvärdereserv	–	–	–195	–195
Förändring säkringsreserv	–	–	41	41
Skatt på komponenter redovisade i övrigt totalresultat	–	–	–39	–39
Summa övrigt totalresultat	–	4	138	142
Årets totalresultat	–	4	1 903	1 907
Emitterat primärkapital	–	1 200	–27	1 173
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital	–	–4	4	–
Nyemission	36	564	–	600
Utgående eget kapital 2015-12-31	1 042	6 560	12 935	20 538

Antal aktier	2015	2014
Emitterade aktier per 1 januari	10 066 372	9 749 715
Kontantemission, B-aktier	358 004	316 476
Kontantemission, C-aktier	206	181
Emitterade aktier per 31 december	10 424 582	10 066 372

Kvotvärdet per aktie är 100 kronor. Samtliga aktier är stamaktier. Av de emitterade aktierna 31 december 2015 var 1 532 678 A-aktier (med röstvärde 10), 8 885 949 B-aktier och 5 955 C-aktier (med vardera röstvärde 1).

Specifikation över reserver i eget kapital

Förändringar i dessa reserver ingår i övrigt totalresultat.

	2015	2014
Omräkningsreserv		
Ingående omräkningsreserv 1 januari	–36	–70
Årets omräkningsdifferenser	3	34
Utgående omräkningsreserv 31 december	–33	–36
Omvärderingsreserv		
Ingående omvärderingsreserv 1 januari	394	416
Årets omvärdering av rörelsefastigheter	330	–22
Årets omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	2	–7
Skatt hänförlig till årets omvärdering	–73	6
Utgående omvärderingsreserv 31 december	653	394
Verkligtvärdereserv		
Ingående verkligtvärdereserv 1 januari	138	138
Årets förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas	–195	–0
Skatt hänförlig till årets förändring	43	0
Utgående verkligtvärdereserv 31 december	–14	138
Säkringsreserv		
Ingående säkringsreserv 1 januari	15	12
Årets förändring av kassafödessäkring	41	4
Skatt hänförlig till årets förändring	–9	–1
Utgående säkringsreserv 31 december	47	15

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven innefattar alla valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av finansiella rapporter från utländska verksamheter som har upprättat sina finansiella rapporter i en annan valuta än den valuta som koncernens finansiella rapporter presenteras i. Moderbolaget och koncernen presenterar sina finansiella rapporter i svenska kronor.

Omvärderingsreserv

Omvärderingsreserven innehåller värdeförändringar hänförliga till rörelsefastigheter och avsättning för förmånsbestämda pensioner.

Verkligtvärdereserv

Verkligtvärdereserven består av den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas fram till dess att tillgången bokas bort från rapporten över finansiell ställning.

Säkringsreserv

Säkringsreserven består av säkring av rörlig ränta till fast avseende moderbolagets emitterade värdepapper samt säkring av valutarisker i framtida kassaföde avseende bankkoncernens emitterade värdepapper i utländsk valuta.

Övrigt tillskjutet kapital

Avser eget kapital som är tillskjutet från ägarna. Här ingår överkurser som betalas i samband med emissioner.

Bundna reserver

Bundna reserver får inte minskas genom vinstutdelning. I rapporten över förändringar i eget kapital för koncernen ingår en del av bundna reserver i övrigt tillskjutet kapital och resten i balanserade vinstmedel.

Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat

I balanserade vinstmedel inklusive årets resultat ingår intjänade vinstmedel i moderbolaget, dotterföretag och intresseföretag.

Utdelning

Ingen utdelning är föreslagen för 2015. Allt kapital som inte behövs för den verksamhet Länsförsäkringar AB bedriver ska över tiden lämnas tillbaka till aktieägarna som utdelning. En förutsättning för utdelning är att kreditbetyget A kan försvaras för koncernens kreditvärderade företag.

37 EFTERSTÄLLDA SKULDER

	2015-12-31	2014-12-31
Förlagslån med rörlig ränta 3 månader	1 545	1 245
Förlagslån med fast ränta	755	755
Summa efterställda skulder	2 300	2 000

Samtliga förlagslån 2015-12-31 är noterade och förfaller 2021-06-30 och 2023-03-28. Räntan på de rörliga lånen uppgick 2015-12-31 till 2,3 procent. De bundna lånen löper med en ränta på 5,6 procent.

38 FÖRSÄKRINGSTEKNISKA AVSÄTTNINGAR

	2015			2014		
	Brutto	Återförsäkrarens andel	Netto	Brutto	Återförsäkrarens andel	Netto
Ej intjänade premier						
Ingående balans 1 januari	1 677	8	1 669	1 490	14	1 475
Avsättningar under perioden	136	7	129	179	-6	185
Valutakursförändring	-13	-0	-13	8	0	8
Utgående balans 31 december	1 801	15	1 785	1 677	8	1 669
varav skadeförsäkring	1 801	15	1 785	1 677	8	1 669
Kvardröjande risk						
Ingående balans 1 januari	10	-	10	7	-	7
Avsättningar under perioden	-5	-	-5	3	-	3
Utgående balans 31 december	5	-	5	10	-	10
varav skadeförsäkring	5	-	5	10	-	10
Livförsäkringsavsättning						
Ingående balans 1 januari	1 338	-	1 338	814	-	814
Förändring ingående balans på grund av ändrad beräkningsmetod	181	-	181	45	-	45
Avsättningar under perioden	5	-	5	3	-	3
Inbetalningar	452	-	452	605	-	605
Utbetalningar	-44	-	-44	-27	-	-27
Avvikelse från förväntat framtida kassaflöde	-11	-	-11	-126	-	-126
Skillnad mellan inbetalda premier och avsättning för ny affär	-65	-	-65	-141	-	-141
Kostnadsuttag	-4	-	-4	-3	-	-3
Kapitalavkastning tillförd livförsäkringsavsättning	4	-	4	37	-	37
Förändring i avsättning på grund av ändrat ränteantagande	-64	-	-64	138	-	138
Andra förändringar	-1	-	-1	-6	-	-6
Utgående balans 31 december	1 791	-	1 791	1 338	-	1 338
varav livförsäkring	1 791	-	1 791	1 338	-	1 338
Oreglerade skador						
Inträffade och rapporterade skador	6 334	4 376	1 958	6 319	2 714	3 605
Inträffade men ej rapporterade skador	7 480	5 785	1 695	7 481	4 473	3 007
Skadelivräntor	1 580	1 359	221	4 379	2	4 376
Skaderegleringskostnad	245	-	245	263	4	259
Summa ingående balans 1 januari	15 639	11 521	4 118	18 442	7 194	11 249
Periodens avsättning	-841	-684	-157	-1 241	4 312	-5 553
Ränteomvärderingseffekt avsättning för skadelivräntor	1	-8	9	428	-	428
Uppräkning av avsättning för skadelivräntor	-	-	-	34	-	34
Övertagna försäkringsbestånd	-	-	-	80	-	80
Överlåtna försäkringsbestånd	-	-	-	-2 168	-	-2 168
Valutakursförändring	-19	-0	-19	65	15	50
Utgående balans 31 december	14 780	10 829	3 951	15 639	11 521	4 118
varav skadeförsäkring	14 680	10 829	3 851	15 455	11 506	3 949
varav livförsäkring	100	0	100	184	15	169
Specifikation av utgående balans oreglerade skador						
Inträffade och rapporterade skador	5 587	3 761	1 826	6 334	4 376	1 958
Inträffade men ej rapporterade skador	7 441	5 762	1 678	7 480	5 785	1 695
Skadelivräntor	1 515	1 306	210	1 580	1 359	221
Skaderegleringskostnad	238	-	238	245	-	245
Summa utgående balans 31 december	14 780	10 829	3 951	15 639	11 521	4 118
Redovisat värde vid årets slut						
varav skadeförsäkring	16 485	10 844	5 641	17 142	11 514	5 628
varav livförsäkring	1 891	0	1 891	1 522	15	1 507
Avvecklingsresultat skadeförsäkring	597	-135	462	-1 549	2 294	745

39 AVSÄTTNINGAR FÖR VILKA FÖRSÄKRINGSTAGAREN BÄR RISKEN

Fondförsäkringsåtaganden	2015-12-31	2014-12-31
Ingående balans	91 635	76 214
Inbetalningar	8 066	7 839
Flytt, återköp och annullationer	-1 835	-1 593
Utbetalda ersättningar	-1 898	-1 531
Kostnadsuttag	-632	-555
Värdeförändring	5 389	11 515
Avkastningsskatt	-225	-243
Andra förändringar	-4	-12
Utgående balans fondförsäkringsåtaganden	100 496	91 635
Villkorad återbäring	506	615
Summa avsättningar	101 002	92 250

40 UPPSKJUTNA SKATTEFORDRINGAR OCH SKATTESKULDER

Redovisade uppskjutna skattefordringar och skatteskulder kan hänföras till följande:

	Uppskjuten skattefordran		Uppskjuten skatteskuld		Netto	
	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Immateriella tillgångar	-2	-9	13	22	11	13
Fastigheter	-	-	268	206	268	206
Finansiella tillgångar	-13	-9	117	91	104	83
Fordringar	-4	-3	-	13	-4	9
Andra tillgångar	-	-	0	0	0	0
Skulder	-17	-22	10	3	-6	-19
Underskottsavdrag	-	-12	-	-	-	-12
Obeskattade reserver	-	-	738	630	738	630
Uppskjuten skattefordran (-)/uppskjuten skatteskuld (+)	-36	-55	1 145	965	1 109	910
Kvittning	7	17	-7	-17	-	-
Netto uppskjuten skattefordran (-)/uppskjuten skatteskuld (+)	-29	-38	1 139	948	1 109	910

Koncernen har inga temporära skillnader med skattemässig effekt i koncern- och intresseföretag. Uppskjutna skattefordringar har redovisats för de skattemässiga underskotten. Underskotten beräknas kunna utnyttjas inom ett år.

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag

2015	Belopp vid årets ingång	Valuta-omräkning	Redovisat över resultaträkning	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Immateriella tillgångar	13	0	-3	-	11
Fastigheter	206	-	-11	73	268
Finansiella tillgångar	83	-	22	-2	104
Fordringar	9	-	-13	-	-4
Andra tillgångar	0	0	-	-	0
Skulder	-19	0	13	0	-6
Underskottsavdrag	-12	-	12	-	-
Obeskattade reserver	630	-	108	-	738
Uppskjuten skattefordran (-)/skatteskuld (+)	910	0	128	71	1 109

2014	Belopp vid årets ingång	Valuta-omräkning	Redovisat över resultaträkning	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Immateriella tillgångar	15	1	-3	-	13
Fastigheter	232	-	-21	-5	206
Finansiella tillgångar	81	-	15	-12	83
Fordringar	12	0	-3	-	9
Andra tillgångar	0	0	0	-	0
Skulder	-23	-	5	-1	-19
Underskottsavdrag	-	-	-12	-	-12
Obeskattade reserver	532	-	98	-	630
Uppskjuten skattefordran (-)/skatteskuld (+)	848	1	79	-19	910

41 ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

	2015-12-31	2014-12-31
Avsatt till pension	39	44
Avsättning för förtida uttag enligt pensionsavtal	34	43
Övriga avsättningar	183	92
Summa övriga avsättningar	257	179

Förmånsbestämda pensionsplaner

Inom koncernen finns ett antal förmånsbestämda pensionsplaner. Den största av dessa planer är ett pensionsavtal för försäkringsbranschen där personer födda 1955 eller tidigare frivilligt kan gå i pension från 62 års ålder. Villkoren för denna plan är utformade så, att som pension erhålls cirka 65 procent av den pensionsmedförande lönen från 62 års ålder.

Utöver denna plan finns ett antal mindre planer som i huvudsak omfattar anställda som redan har uppnått pensionsåldern. Dessa planer omfattar ålderspension samt i en del fall även efterlevandepension. Pensionsbeloppen utgår i förhållande till slutlönen vid pensioneringen och är i de allra flesta fall livsvariga. I de fall uppräknade av pensionen är avtalad följer koncernen de normer som Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) tillämpar.

Förvaltningstillgångarna består av innehav i räntefonder.

Förmånsbestämda pensionsplaner	2015-12-31	2014-12-31
Nuvärdet av fonderade förpliktelser	4	5
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-4	-5
Nuvärdet av ofonderade förpliktelser	53	65
Summa underskott i förmånsbestämda pensionsplaner	53	65
Skuld i rapport över finansiell ställning	53	65

Förändring i den förmånsbestämda förpliktelsen	2015	2014
Förpliktelse 1 januari	65	65

Pensionskostnad

Kostnader för tjänstgöring under innevarande år	1	7
Räntekostnader	1	2
Kostnader för tjänstgöring under tidigare år och vinster och förluster från regleringar	14	15
Särskild löneskatt	0	0
Summa pensionskostnad	16	24

Omvärderingar

Avkastning på förvaltningstillgångar	-0	-1
Vinst/förlust till följd av förändrade finansiella antaganden	-	-2
Erfarenhetsbaserade vinster	1	7
Särskild löneskatt relaterad till omvärderingar	0	1
Summa omvärderingar	1	7
Utbetalda ersättningar	-1	-1
Utbetalningar i samband med regleringar	-28	-31
Utbetald särskild löneskatt	-0	-0
Övertagna pensionsåtaganden	-	1
Förpliktelse 31 december	53	65

Väsentliga beräkningsantaganden

	2015	2014
Diskonteringsränta	0,9%	0,9%
Förväntad löneökningstakt	2,5%	2,5%
Andel som bedöms utnyttja avtalet att gå i pension från 62 års ålder	40%	30%

Population

	2015	2014
Aktiva	82	121
Ålderspensionärer	17	24
Summa	99	145

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Avgiftsbestämda pensionsplaner är planer enligt vilka företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och inte har någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Bolagets utbetalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser. Här redovisas främst avgifter till försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK). Denna pensionsplan omfattar alla anställda utom ett fåtal som har individuella lösningar.

FTP-planen genom försäkring i Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) är en förmånsbestämd pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Denna pensionsplan innebär enligt IAS 19, Ersättningar till anställda, att ett företag som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltnings-tillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen. I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner. FPK har inte möjlighet att tillhandahålla erforderlig information varför ovannämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan enligt punkt 34 IAS19. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande års avgifter till den.

Avgifter för 2016 avseende FTP-planen förväntas uppgå till 127 Mkr.

	2015	2014
Kostnader för avgiftsbestämda planer	227	216

42 EMITTERADE VÄRDEPAPPER

	2015-12-31	2014-12-31
Certifikat	1 342	4 087
Obligationslån ¹⁾	139 856	126 356
Utställda postväxlar	71	70
Summa emitterade värdepapper	141 269	130 514
Återstående löptid högst 1 år	16 257	31 985
Återstående löptid mer än 1 år	125 012	98 530

¹⁾ Säkerställda obligationer uppgår i koncernen till 110 400 (100 888) Mkr.

43 INLÅNING FRÅN ALLMÄNHETEN

	2015-12-31	2014-12-31
Inlåning från försäkringsföretag	3 022	4 198
Inlåning från hushåll	70 192	63 925
Inlåning från övrig svensk allmänhet	9 488	7 722
Summa inlåning från allmänheten	82 702	75 845

44 SKULDER TILL KREDITINSTITUT

	2015-12-31	2014-12-31
Svenska banker	2 586	3 041
Övriga svenska kreditinstitut	368	349
Summa skulder till kreditinstitut	2 954	3 390

Äkta återköpsransaktioner uppgick till - (-) Mkr.

45 ÖVRIGA SKULDER

	2015-12-31	2014-12-31
Skulder avseende direktförsäkring	729	1 634
Skulder till Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	425	512
Skulder avseende återförsäkring	404	203
Leverantörsskulder	275	185
Skatteskuld	188	234
Depåer från återförsäkrare	35	38
Övriga skulder	1 899	834
Summa övriga skulder	3 955	3 640

46 UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

	2015-12-31	2014-12-31
Upplupna räntekostnader	2 110	2 645
Övriga upplupna kostnader	1 754	1 566
Förutbetalda leasinghyror	234	243
Övriga förutbetalda intäkter	651	612
Summa upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	4 749	5 066

47 STÄLLDA SÄKERHETER OCH EVENTUALFÖRPLIKTELSE

	2015-12-31	2014-12-31
Ställda säkerheter		
Registerförda placeringstillgångar för försäkringstagares räkning	111 133	101 071
Pantsatta värdepapper i Riksbanken	2 500	2 500
Pantsatta värdepapper hos Euroclear	2 000	2 000
Pantsatta aktier i dotterbolag	953	1 197
Lånefordringar, säkerställda obligationer	137 484	117 267
Lånefordringar, fyllnadssäkerheter	8 775	11 475
Lämnade säkerheter till följd av återköpsavtal	105	-
Övriga säkerheter för värdepapper	20	15
Företagsinteckningar, intressebolag	0	0
Summa ställda säkerheter	262 970	235 525
Eventualförpliktelser		
Garantiförbindelser	36	27
Förtida uttag vid 62 års ålder enligt pensionsavtal, 60 (70)%	51	100
Summa eventualförpliktelser	87	127
Andra åtaganden		
Beviljade men ej utbetalda lån	13 110	11 763
Beviljade men ej utnyttjade räkningskrediter	2 234	2 092
Beviljade men ej utnyttjade kortkrediter	1 388	1 299
Summa andra åtaganden	16 732	15 153

Registerförda tillgångar följer reglerna i försäkringsrörelselagen. I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. Under rörelsens gång har bolaget rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som samtliga försäkringsåtaganden är skuldäckta enligt försäkringsrörelselagen.

Utlåning till allmänheten har ställts som säkerhet för emitterade säkerställda obligationer och bostadsobligationer. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av obligationerna förmånsrätt i de tillgångar som är registrerade som säkerhetsmassa.

Övriga pantsatta värdepapper övergår till pantinnehavaren i händelse av konkurs.

Vid fastställande av eventualförpliktelse för förtida uttag enligt pensionsavtal har ett antagande om hur många som kommer att utnyttja avtalet gjorts, antagandet är baserat på historiska uppgifter.

48 FÖRVÄNTADE ÅTERVINNINGS- OCH REGLERINGSTIDER FÖR TILLGÅNGAR OCH SKULDER

Belopp som förväntas återvinnas	2015-12-31			2014-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Tillgångar						
Goodwill	-	738	738	-	735	735
Andra immateriella tillgångar	26	3 646	3 672	327	3 283	3 610
Uppskjuten skattefordran	20	10	29	4	34	38
Materiella tillgångar	24	28	53	40	11	51
Rörelsefastigheter	72	2 473	2 545	79	2 186	2 265
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	-	8	8	-	8	8
Aktier och andelar i intresseföretag	-	74	74	-	66	66
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	1 217	9 628	10 845	1 337	10 192	11 529
Utlåning till allmänheten	15 931	186 028	201 959	14 389	165 035	179 424
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	4 544	95 953	100 497	3 932	87 427	91 359
Aktier och andelar	110	1 722	1 832	61	1 426	1 487
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	8 785	31 276	40 061	11 383	32 350	43 733
Belåningsbara statsskuldförbindelser	5 827	2 997	8 824	1 727	3 682	5 409
Derivat	197	4 283	4 479	365	4 911	5 276
Värdeförändring säkringsportföljer	13	803	815	337	810	1 147
Övriga fordringar	3 675	3	3 677	4 158	358	4 516
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 186	925	3 111	2 731	890	3 621
Likvida medel	1 374	-	1 374	1 657	-	1 657
Summa tillgångar	44 001	340 594	384 595	42 528	313 404	355 933

	2015-12-31			2014-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Belopp som förväntas återvinnas						
Skulder						
Efterställda skulder	–	2 300	2 300	–	2 000	2 000
Försäkringstekniska avsättningar	4 366	14 010	18 376	3 776	14 888	18 664
Avsättningar för vilka livförsäkringstagaren bär risken	4 544	96 457	101 002	3 932	88 318	92 250
Uppskjuten skatteskuld	0	1 139	1 139	0	948	948
Övriga avsättningar	208	49	257	131	48	179
Emitterade värdepapper	18 707	122 563	141 269	33 468	97 046	130 514
Inlåning från allmänheten	81 869	833	82 702	12 390	63 455	75 845
Skulder till kreditinstitut	2 954	–	2 954	3 390	–	3 390
Derivat	294	2 160	2 455	498	2 258	2 756
Värdeförändring säkringsportföljer	309	2 590	2 899	1 123	2 701	3 824
Övriga skulder	3 891	64	3 955	3 640	–	3 640
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader	4 749	–	4 749	5 066	–	5 066
Summa skulder	121 892	242 165	364 057	67 414	271 662	339 076

2015-12-31	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen						
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair-value option	Innehav för handelsändamål	Derivat som används i säkringsredovisning	Finansiella tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar							
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	–	–	–	8	–	8	8
Utlåning till allmänheten	–	–	–	–	201 959	201 959	202 780
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	100 497	–	–	–	–	100 497	100 497
Aktier och andelar	1 816	–	–	15	–	1 832	1 832
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 080	–	–	32 981	–	40 061	40 061
Belåningsbara statsskuldförbindelser	–	–	–	8 824	–	8 824	8 824
Derivat	–	66	4 414	–	–	4 479	4 479
Övriga fordringar	–	–	–	–	668	668	–
Likvida medel	–	–	–	–	1 374	1 374	–
Summa	109 393	66	4 414	41 829	204 001	359 703	

2015-12-31	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						
	Finansiella skulder värderade enligt Fair-value option	Innehav för handelsändamål	Derivat som används i säkringsredovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde	
Skulder							
Efterställda skulder	–	–	–	2 300	2 300	2 362	
Emitterade värdepapper	–	–	–	141 269	141 269	145 550	
Inlåning från allmänheten	–	–	–	82 702	82 702	82 884	
Skulder till kreditinstitut	–	–	–	2 954	2 954	–	
Derivat	–	33	2 422	–	2 455	2 455	
Övriga skulder	–	–	–	1 300	1 300	–	
Summa	–	33	2 422	230 525	232 980		

Upplysning om verkligt värde lämnas inte för de poster där redovisat värde är en approximation av verkligt värde utifrån tillgångarnas och skuldernas anskaffningsvärde, då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

Verkligt värde på in- och utlåning har beräknats med en diskontering av förväntade framtida kassaflöden där diskonteringsräntan har satts till den aktuella in- respektive utlåningsränta som tillämpas.

Huvudprincipen för värdering till verkligt värde av emitterade värdepapper är att värdering sker till priser från extern part per bokslutsdatum, alternativt senaste handelsdag.

När externa priser saknas, alternativt bedöms som marknadsavvikande samt för värdering av verkligt värde av efterställda skulder, har schablonmetod alternativt värderingsmetod baserad på bedömd eller ursprunglig emissionsspread använts.

2014-12-31	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen						
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair-value option	Innehav för handelsändamål	Derivat som används i säkringsredovisning	Finansiella tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar							
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	-	-	-	8	-	8	8
Utlåning till allmänheten	-	-	-	-	179 424	179 424	180 926
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	91 359	-	-	-	-	91 359	91 359
Aktier och andelar	1 476	-	-	11	-	1 487	1 487
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 629	-	-	36 104	-	43 733	43 733
Belåningsbara statsskuldförbindelser	-	-	-	5 409	-	5 409	5 409
Derivat	-	18	5 258	-	-	5 276	5 276
Övriga fordringar	-	-	-	-	3 602	3 602	-
Likvida medel	-	-	-	-	1 657	1 657	-
Summa	100 464	18	5 258	41 532	184 683	331 956	

2014-12-31	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						
	Finansiella skulder värderade enligt Fair-value option	Innehav för handelsändamål	Derivat som används i säkringsredovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde	
Skulder							
Efterställda skulder	-	-	-	2 000	2 000	2 127	
Emitterade värdepapper	-	-	-	130 514	130 514	136 690	
Inlåning från allmänheten	-	-	-	75 845	75 845	77 297	
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	3 390	3 390	-	
Derivat	-	252	2 504	-	2 756	2 756	
Övriga skulder	-	-	-	2 901	2 901	-	
Summa	-	252	2 504	214 650	217 406		

50 VÄRDERINGSMETODER FÖR VERKLIGT VÄRDE

I tabellen framgår tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning utifrån använda värderingsmetoder där:
 Nivå 1 avser värden som fastställs från noterade kurser på en aktiv marknad.
 Nivå 2 avser värden som fastställs genom beräknade värden på observerbara marknadsnoteringar.
 Nivå 3 avser värden som bygger på egna antaganden och bedömningar.

2015-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar				
Rörelsefastigheter	–	–	2 545	2 545
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	100 497	–	–	100 497
Aktier och andelar	1 167	14	650	1 832
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 961	–	100	40 061
Belåningsbara statsskuldförbindelser	8 824	–	–	8 824
Derivat	0	4 479	–	4 479
Skulder				
Derivat	0	2 455	–	2 455

2014-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar				
Rörelsefastigheter	–	–	2 265	2 265
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	91 359	–	–	91 359
Aktier och andelar	943	12	532	1 487
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	43 702	–	31	43 733
Belåningsbara statsskuldförbindelser	5 409	–	–	5 409
Derivat	1	5 275	–	5 276
Skulder				
Derivat	0	2 756	–	2 756

Förändring nivå 3	Rörelsefastigheter	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Totalt
Ingående balans 2015-01-01	2 265	532	31	2 828
Förvärv	22	0	69	92
Avyttringar	–	–3	–	–3
Redovisat i årets resultat	–73	120	–	47
Redovisat i övrigt totalresultat	330	–	–	330
Utgående balans 2015-12-31	2 545	650	100	3 295
Ingående balans 2014-01-01	2 423	473	–	2 896
Förvärv	0	–	30	30
Avyttringar	–	–6	–	–6
Redovisat i årets resultat	–136	65	1	–70
Redovisat i övrigt totalresultat	–22	–	–	–22
Utgående balans 2014-12-31	2 265	532	31	2 828

Det gjordes inte några väsentliga överföringar mellan nivå 1 och nivå 2 under 2015 och inte heller under 2014. Under 2015 och under 2014 förekom inte några överföringar från nivå 3.

För rörelsefastigheter finns det normalt inte aktiva marknader, därför estimeras verkligt värde med hjälp av modeller baserade på diskonterade kassaflöden. Metoden som används vid beräkning av verkligt värde är en kombinerad tillämpning av ortsprismetod utifrån redovisade jämförelseköp och avkastningsmetod. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdesberäkning av framtida faktiska kassaflöden i form av driftnetton, som successivt marknadsanpassats under 10 år, samt nuvärdet av bedömt restvärde år 10. Restvärdet har bedömts genom en evighetskapitalisering av ett uppskattat marknadsmässigt driftnetto.

Aktier och andelar i nivå 3 värderas till eget kapital per aktie utifrån senaste bolagsrapport. Avlistade bolag på obestånd värderas till noll, om annan notering inte kan hittas. Innehav i Private Equityfonder vilka klassificeras som aktier i nivå 3, värderas externt av respektive fonds förvaltare. Värdering av respektive fond baseras på värdering av fondens innehav i portföljbolag. Värderingen av de underliggande portföljbolagen baseras på systematisk jämförelse med marknadsnoterade jämförbara bolag eller till ett värde baserat på en aktuell tredjepartstransaktion. I vissa fall är värderingarna baserade på diskonterade kassaflöden eller metoder baserade på andra icke observerbara data. Värderingen görs i enlighet med branschpraxis som till exempel International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines som stöds av många branschorganisationer såsom till exempel EVCA (European Venture Capital Association).

Obligationer och andra räntebärande värdepapper vilka inte är noterade på en aktiv marknad utgörs av räntebärande onoterade lån. Dessa värderas genom användande av icke observerbara marknadsdata och klassificeras i värderingsnivå 3. Värderingen görs av externa förvaltare utifrån vedertagna värderingsmodeller, vilka innebär att de underliggande innehav som utställaren av lånet innehar värderas utifrån relevant observerbara marknadspriser då sådana finns samt för innehav vilka marknadspriser inte finns att tillgå till ett verkligt värde som motsvaras av anskaffningsvärdet justerat för eventuella nedskrivningar.

Vinster och förluster redovisas i resultaträkningen under Kapitalavkastning, netto och Värdeökning på fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken.

51 UPPLYSNING OM KVITTNING

Tabellen visar finansiella instrument som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning eller liknande avtal, tillsammans med relaterade säkerheter. Koncernen har ISDA- och CSA-avtal med samtliga derivatmotparter samt motsvarande avtal om nettning för repor vilket innebär att samtliga exponeringar täcks av dessa typer av avtal. Avtalen ger parterna rätt att kvitta skulder och fordringar i händelse av betalningsinställelse eller insolvens. Nettobeloppet utgörs av de belopp som i händelse av betalningsinställelse eller insolvens skulle erhållas om beloppet är en tillgång, eller betalas, om beloppet är en skuld.

Mkr 2015-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
				Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-) / Ställda (+)	Nettobelopp
Tillgångar						
Derivat	4 479	-	4 479	-1 794	-1 895	790
Omvända återköpsavtal	105	-	105	-	-105	-
Skulder						
Derivat	-2 455	-	-2 455	1 794	63	-598
Återköpsavtal	-105	-	-105	-	105	-
Totalt	2 024	-	2 024	-	-1 832	192

Mkr 2014-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
				Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-) / Ställda (+)	Nettobelopp
Tillgångar						
Derivat	5 276	-	5 276	-2 168	-2 077	1 031
Omvända återköpsavtal	1 501	-	1 501	-	-1 501	-
Skulder						
Derivat	-2 756	-	-2 756	2 168	178	-410
Återköpsavtal	-	-	-	-	-	-
Totalt	4 021	-	4 021	-	-3 400	621

52 UPPLYSNINGAR OM NÄRSTÄENDE

De 23 länsförsäkringsbolagen har valt att organisera den gemensamma verksamheten i Länsförsäkringar AB-koncernen. Koncernen har fått i uppdrag av länsförsäkringsbolagen att bedriva verksamhet inom områden där storskalighet är en avgörande konkurrensfördel och att tillhandahålla sådan service till länsförsäkringsbolagen, som av effektivitetsskäl ska produceras och tillhandahållas gemensamt inom länsförsäkringsgruppen.

Som närstående juridiska personer till Länsförsäkringar AB-koncernen räknas Länsförsäkringar Liv-koncernens bolag, samtliga intressebolag, Länsförsäkringar Mäklarservice AB, Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB, Humlegården Holding I AB, Humlegården Holding II AB, Humlegården Holding III AB, Humlegården Fastigheter AB, de 23 länsförsäkringsbolagen med dotterbolag samt 16 socken- och häradsbolag. Närstående nyckelpersoner är styrelseledamöter och ledande befattningshavare och nära familjemedlemmar till dessa personer.

Principer för transaktioner

Transaktioner mellan närstående förekommer av såväl engångskaraktär som av löpande karaktär.

Till transaktioner av engångskaraktär hör köp och försäljning av tillgångar och liknande transaktioner. De är av begränsad omfattning. Transaktioner av engångskaraktär ska grundas på skriftliga avtal med en omfattning som följer marknadsmässig standard och med marknadsmässiga villkor.

Till transaktioner av löpande karaktär hör varor och tjänster som tillhandahålls för bolagen inom Länsförsäkringar AB-koncernen samt gentemot länsförsäkringsgruppen avseende utförandet av utvecklingsprojekt och service. Transaktioner av denna karaktär ska följa fastställda rutiner enligt nedan.

Prissättning

Prissättningen för affärsverksamheten är gjord på marknadsmässiga villkor. Prissättningen för serviceverksamheten inom länsförsäkringsgruppen baseras på direkta och indirekta kostnader. Totalt sett syftar prissättningen till att fördela kostnaderna rättvist inom länsförsäkringsgruppen utifrån förbrukning. Gemensamma utvecklingsprojekt och gemensam service är kollektivt finansierade och faktureras utifrån beslutad fördelningsnyckel.

Beredning och beslut

Företagsledningen inom Länsförsäkringar AB bereder tillsammans med ett serviceråd med representanter från länsförsäkringsbolagen servicenivå och prislista för försäljning av varor och tjänster till närstående bolag. Med utgångspunkt från denna beredning tar styrelsen för Länsförsäkringar AB beslut om servicenivå och prislista gentemot närstående bolag.

Närståendetransaktioner i koncernen 2015

Länsförsäkringsbolag, socken- och häradsbolag

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av de 23 länsförsäkringsbolagen och 16 socken- och häradsbolag. En stor del av koncernens kundkontakt sker genom de lokala länsförsäkringsbolagen, socken- och häradsbolagen. I provisionsöverenskommelser mellan dessa parter regleras ersättning för förmedling av Länsförsäkringar AB-koncernens försäkringsprodukter. Provisioner utgår även till länsförsäkringsbolagen för deras arbete med Länsförsäkringar Banks, Länsförsäkringar Hypoteks och Länsförsäkringar Fondförvaltnings kundrelaterade frågor. Uppdraget och ersättning regleras i samarbetsavtal mellan parterna. Denna lösning skapar en unik lokal närvaro och marknadskännedom.

Länsförsäkringar AB-koncernen hanterar och avräknar länsförsäkringsgruppens interna och externa återförsäkring. Koncernen utför även utvecklingsprojekt och service åt länsförsäkringsbolagen inom en rad områden, exempelvis personskadereglering, jurist- och aktuarietjänster, produkt- och konceptutveckling samt utveckling av IT-stöd och andra IT-tjänster.

Länsförsäkringar Mäklarservice AB

Länsförsäkringar Mäklarservice AB ägs gemensamt av länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar Sak. Bolaget arbetar på uppdrag av länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar Sak Försäkring inom sakförsäkring och på uppdrag av länsförsäkringsbolagen inom livförsäkring.

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB ägs till 100 procent av Länsförsäkringar AB. Verksamheten bedrivs enligt ömsesidiga principer och konsolideras därför inte i Länsförsäkringar AB-koncernen.

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB köper utveckling och service av Länsförsäkringar AB. Serviceverksamhetens huvuduppgift är att ge service huvudsakligen inom områdena affärsanalys, ekonomi, kontorsservice, HR och kommunikation.

52 UPPLYSNINGAR OM NÄRSTÅENDE, forts.

Närståendetransaktioner 2015

	Intäkter	Kostnader	Fordringar	Skulder	Åtaganden
Intresseföretag	0	–	–	–	–
Länsförsäkringar Liv-koncernen	421	-124	146	962	901
Ägare					
Länsförsäkringsbolag	1 775	-2 209	8 880	13 472	59
Övriga närstående					
Länsförsäkringar Mäklarservice AB	20	-15	5	40	5
Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB	1	-0	1	0	–
Övriga	–	-6	9	8	1
Summa övriga närstående	21	-21	15	48	6

Ränteutgifter och räntekostnader 2015

	Ränteutgift	Räntekostnad
Länsförsäkringsbolag	0	-2
Länsförsäkringar Liv-koncernen	–	-23
Övriga närstående	–	–

Närståendetransaktioner 2014

	Intäkter	Kostnader	Fordringar	Skulder	Åtaganden
Intresseföretag	0	–	1	–	–
Länsförsäkringar Liv-koncernen	426	-127	95	1 047	1 190
Ägare					
Länsförsäkringsbolag	1 328	-4 495	6 896	14 027	52
Övriga närstående					
Länsförsäkringar Mäklarservice AB	20	-13	6	34	5
Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB	1	-0	–	–	–
Övriga	9	-11	2	8	–
Summa övriga närstående	30	-24	8	42	5

Ränteutgifter och räntekostnader 2014

	Ränteutgift	Räntekostnad
Länsförsäkringsbolag	1	-9
Länsförsäkringar Liv-koncernen	–	-30
Övriga närstående	–	-0

Fordringar och skulder mot länsförsäkringsbolag inkluderar försäkringstekniska avsättningar.

Avtal

Väsentliga avtal för Länsförsäkringar AB koncernen utgörs i huvudsak av avtal med Länsförsäkringar Liv-koncernen om IT samt utveckling och service, med de 23 länsförsäkringsbolagen om provisionsavtal, avtal om skadereglering samt avtal om utveckling och förvaltning.

Andra väsentliga avtal för Länsförsäkringar AB-koncernen utgörs av avtal med Länsförsäkringar Mäklarservice AB om försäljning samt med Humlegården Fastigheter AB om förvaltning av Utile Dulci 2 HB.

Transaktioner mellan Länsförsäkringar AB-koncernen och dess styrelse och ledning

Ersättningar till närstående nyckelpersoner som styrelseledamöter och ledande befattningshavare framgår av not 13 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar. I övrigt förekommer inga transaktioner mellan dessa personer eller deras närstående utöver normala kundtransaktioner.

För Livkoncernens transaktioner med närstående hänvisas till Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolags årsredovisning för 2015.

53 KONCERNBOLAG

Innehav i direkt och indirekt ägda dotterbolag	Dotterbolagets säte, land	Ägarandel i %	
		2015-12-31	2014-12-31
Agria Pet Insurance Ltd	Storbritannien	100	100
Försäkringsaktiebolaget Agria (publ)	Sverige	100	100
LF Sak Fastighets AB	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Bank AB (publ)	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Fondförvaltning AB	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Fondliv Försäkringsaktiebolag (publ)	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Grupplivförsäkringsaktiebolag	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Hypotek AB (publ)	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ)	Sverige	100	100
Utile Dulci 2 HB	Sverige	100	100
Wasa Kredit AB	Sverige	100	100

Med ägarandel avses andel av kapitalet, vilket även överensstämmer med andelen av rösterna för totalt antal aktier.

54 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR TILL RAPPORT ÖVER KASSAFLÖDEN

	2015	2014
Betalda räntor och erhållen utdelning		
Erhållen utdelning	5	3
Erhållen ränta	80	178
Erlagd ränta	-66	-110
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		
Av- och nedskrivningar av tillgångar	489	656
Orealiserade vinster/förluster på placeringstillgångar	-5 269	-11 914
Nedskrivning Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag	–	200
Försäkringstekniska avsättningar efter avgiven återförsäkring	9 149	9 128
Avsättning till pensioner	-12	6
Övriga avsättningar	89	41
Andra ej likviditetpåverkande resultatposter	170	-39
Summa	4 617	-1 923

55 HÄNDELSER EFTER BALANSDAGEN

Inga väsentliga händelser efter balansdagen.

56 UPPGIFTER OM MODERBOLAGET

Länsförsäkringar AB (publ) är ett svenskregistrerat aktiebolag med säte i Stockholm. Organisationsnummer 556549-7020. Adressen till kontoret är Tegelluddsvägen 11–13 Stockholm. Postadressen är 106 50 Stockholm. Koncernredovisningen för år 2015 består av moderbolaget och dess dotterbolag. I Länsförsäkringar AB-koncernen ingår även ägd andel av intresseföretag. Länsförsäkringar AB (publ) ägs till 100 procent av 23 länsförsäkringsbolag och 16 socken- och häradsbolag.

Finansiella rapporter moderbolaget

Resultaträkning för moderbolaget	86	Not 16 Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder	93
Rapport över totalresultat för moderbolaget	86	Not 17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	94
Balansräkning för moderbolaget	86	Not 18 Kortfristiga placeringar	94
Rapport över förändringar i eget kapital för moderbolaget ...	87	Not 19 Eget kapital	94
Kassaflödesanalys för moderbolaget	87	Not 20 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	95
Not 1 Redovisningsprinciper	88	Not 21 Övriga avsättningar	95
Not 2 Risker och riskhantering	88	Not 22 Emitterade värdepapper	95
Not 3 Nettoomsättning	88	Not 23 Derivat	95
Not 4 Externa kostnader	89	Not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	96
Not 5 Operationell leasing	89	Not 25 Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser	96
Not 6 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	89	Not 26 Förväntade återvinnings- och regleringstider på tillgångar, avsättningar och skulder	96
Not 7 Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer	91	Not 27 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder ...	97
Not 8 Resultat från andelar i koncernbolag	91	Not 28 Värderingsmetoder för verkligt värde	98
Not 9 Ränteintäkter och liknande resultatposter	91	Not 29 Upplysning om kvittning	98
Not 10 Räntekostnader och liknande resultatposter	91	Not 30 Upplysningar om närstående	99
Not 11 Skatt	92	Not 31 Tilläggsupplysningar till kassaflödesanalys	99
Not 12 Immateriella anläggningstillgångar	92	Not 32 Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen	99
Not 13 Materiella anläggningstillgångar	92	Not 33 Händelser efter balansdagen	99
Not 14 Aktier och andelar i koncernbolag	92		
Not 15 Andra långfristiga värdepappersinnehav	93		

Resultaträkning för moderbolaget

Mkr	Not	2015	2014
Nettoomsättning	3	2 653	2 491
Rörelsens kostnader			
Externa kostnader	4, 5, 7	-2 015	-1 812
Personalkostnader	6	-822	-794
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	12, 13	-37	-110
Rörelseresultat		-221	-225
Resultat från finansiella poster			
Resultat från andelar i koncernbolag	8	742	1 254
Ränteintäkter och liknande resultatposter	9	26	52
Räntekostnader och liknande resultatposter	10	-109	-314
Resultat efter finansiella poster		438	767
Skatt	11	-7	25
Årets resultat		431	792

Rapport över totalresultat för moderbolaget

Mkr	2015	2014
Årets resultat	431	792
Övrigt totalresultat		
Poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat		
Kassaflödessäkringar	6	-56
Förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas	-1	-
Skatt hänförlig till poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat	-1	12
Summa övrigt totalresultat för året, netto efter skatt	4	-44
Årets totalresultat	435	748

Balansräkning för moderbolaget

Mkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	12	227	111
Materiella anläggningstillgångar	13	90	112
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Aktier och andelar i koncernbolag	14	16 892	16 342
Uppskjutet skattefordran	16	20	26
Andra långfristiga värdepappersinnehav	15	1 007	15
Summa finansiella anläggningstillgångar		17 919	16 384
Summa anläggningstillgångar		18 236	16 608
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Fordringar hos koncernbolag	30	1 026	663
Fordringar hos övriga närstående	30	166	229
Övriga fordringar		41	96
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	116	89
Summa kortfristiga fordringar		1 349	1 077
Kortfristiga placeringar	18	4	1 254
Kassa och bank		243	239
Summa omsättningstillgångar		1 596	2 570
Summa tillgångar	27	19 832	19 177
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	19		
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital		1 042	1 007
Reservfond		4 801	4 801
Summa bundet eget kapital		5 843	5 808
<i>Fritt eget kapital</i>			
Överkursfond		5 471	4 907
Fond för verkligt värde		-28	-32
Balanserat resultat		4 793	4 001
Årets resultat		431	792
Summa fritt eget kapital		10 668	9 668
Summa eget kapital		16 511	15 476
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	20	41	48
Övriga avsättningar	21	157	74
Summa avsättningar		198	122
Långfristiga skulder			
Emitterade värdepapper	22	1 698	1 697
Derivat	23	34	41
Skulder till övriga närstående bolag	30	237	350
Summa långfristiga skulder		1 969	2 088
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		236	130
Skulder till koncernbolag	30	236	256
Skulder till övriga närstående bolag	30	368	302
Emitterade värdepapper	22	-	500
Övriga skulder		24	21
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	24	290	282
Summa kortfristiga skulder		1 154	1 491
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	27	19 832	19 177
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser	25		
Ställda säkerheter		901	1 190
Ansvarsförbindelser		36	55
Summa ställda säkerheter och ansvarsförbindelser		937	1 245

Rapport över förändringar i eget kapital för moderbolaget

Mkr	Bundet eget kapital		Fond för verkligt värde		Fritt eget kapital			Totalt eget kapital
	Aktiekapital	Reservfond	Verkligt värdereserv	Säkringsreserv	Överkursfond	Balanserat resultat	Årets resultat	
Ingående eget kapital 1 januari 2014	975	4 801	0	12	4 439	3 754	247	14 228
Årets totalresultat								
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	792	792
Övrigt totalresultat	-	-	-	-44	-	-	-	-44
Årets totalresultat	-	-	-	-44	-	-	792	748
Vinstdisposition	-	-	-	-	-	247	-247	-
Nyemission	32	-	-	-	468	-	-	500
Utgående eget kapital 31 december 2014	1 007	4 801	0	-32	4 907	4 001	792	15 476
Ingående eget kapital 1 januari 2015	1 007	4 801	0	-32	4 907	4 001	792	15 476
Årets totalresultat								
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	431	431
Övrigt totalresultat	-	-	-1	5	-	-	-	4
Årets totalresultat	-	-	-1	5	-	-	431	435
Vinstdisposition	-	-	-	-	-	792	-792	-
Nyemission	36	-	-	-	564	-	-	600
Utgående eget kapital 31 december 2015	1 042	4 801	-1	-27	5 471	4 793	431	16 511

Kassaflödesanalys för moderbolaget

Mkr	Not	2015	2014
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		438	767
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet 31		-194	103
Betald inkomstskatt		-	-3
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		244	867
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		291	-1 027
Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		48	-597
Kassaflöde från den löpande verksamheten		583	-757
Investeringsverksamheten			
Lämnade aktieägartillskott		-550	-600
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-128	-3
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-24	-7
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		22	11
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-680	-599
Finansieringsverksamheten			
Nyemission		600	500
Amortering lån		-499	-
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		101	500
Årets kassaflöde		4	-856
Likvida medel vid årets början		239	1 095
Likvida medel vid årets slut		243	239

Noter till moderbolagets finansiella rapporter

Belopp i Mkr om inget annat anges.

1 REDOVISNINGSPRINCIPER

Moderbolagets årsredovisning har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen (1995:1554) och RFR 2 Redovisning för juridiska personer samt uttalanden utgivna av Rådet för finansiell rapportering gällande noterade företag.

Reglerna i RFR 2 innebär att moderbolaget i årsredovisningen för den juridiska personen ska tillämpa samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden, så långt detta är möjligt inom ramen för årsredovisningslagen, tryggandelagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning. Rekommendationen anger vilka undantag och tillägg från IFRS som ska göras.

Ändrade redovisningsprinciper

Inga ändrade redovisningsprinciper tillämpas i moderbolaget utöver de som anges i not 1 för koncernen.

Skillnader mellan koncernens och moderbolagets redovisningsprinciper

De avvikelser som förekommer mellan moderbolagets och koncernens principer föranses av begränsade möjligheter att tillämpa IFRS i moderbolaget, till följd av årsredovisningslagen och tryggandelagen samt i vissa fall av skatteskäl.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i följande fall:

Klassificering och uppställningsformer

För moderbolaget används benämningarna balansräkning respektive kassaflödesanalys för de rapporter som i koncernen har titlarna rapport över finansiell ställning respektive rapport över kassaflöden. Resultaträkning och balansräkning är för moderbolaget uppställda enligt årsredovisningslagens scheman, medan rapporten över totalresultat, rapporten över förändringar i eget kapital och kassaflödesanalysen baseras på IAS 1 Utformning av finansiella rapporter respektive IAS 7 Rapport över kassaflöden. De skillnader mot koncernens rapporter som gör sig gällande i moderbolagets resultat- och balansräkningar utgörs främst av redovisning av finansiella intäkter och kostnader, anläggningstillgångar, eget kapital samt förekomsten av avsättningar som egen rubrik i balansräkningen.

Dotterbolag

Aktier och andelar i dotterbolag redovisas till anskaffningsvärde.

Intäkter

Försäljning av varor och utförande av tjänsteuppdrag

I moderbolagets resultat redovisas tjänsteuppdrag enligt ÅRL 2 kap 4 § när tjänsten är färdigställd. Intill dess redovisas pågående arbeten för annans räkning avseende tjänsteuppdrag till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Rörelsesegmentrapportering

Moderbolaget redovisar inte segment enligt samma fördelning och i samma omfattning som koncernen utan upplyser om nettoomsättningens fördelning.

Aktieägartillskott

Aktieägartillskott redovisas direkt mot eget kapital hos mottagaren och aktiveras i aktier och andelar i koncernbolag hos givaren.

Koncernbidrag

Koncernbidrag redovisas enligt huvudregeln i RFR 2. Koncernbidrag som bolaget erhåller från ett dotterbolag redovisas enligt samma principer som finansiella intäkter. Koncernbidrag som lämnas till ett dotterbolag redovisas som en investering i aktier och andelar i koncernbolag.

Leasade tillgångar

I moderbolaget redovisas samtliga leasingavtal enligt reglerna för operationell leasing.

Låneutgifter

I moderbolaget belastar låneutgifter resultatet för den period till vilken de hänförs till.

Ersättningar till anställda

Förmånsbestämda planer

I moderbolaget tillämpas andra grunder för beräkning av förmånsbestämda planer än de som anges i IAS 19 Ersättning till anställda. Moderbolaget följer tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkning av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen när de uppstår.

2 RISKER OCH RISKHANTERING

I moderbolaget finns, förutom aktier i och fordringar på koncernföretag, även finansiella anläggningstillgångar och kortfristiga placeringar. Dessa innehav är dock av begränsad storlek relativt placeringstillgångar i koncernens försäkringsbolag. Vid utgången av 2015 uppgick moderbolagets innehav av placeringsaktier och aktiefondandelar till 4 (4) Mkr. Därutöver fanns kortfristiga räntebärande placeringar uppgående till – (1 250) Mkr och banktillgodohavande på 243 (239) Mkr. Kassaflödessäkringar för säkring av rörlig ränta till fast avseende moderbolagets emitterade värdepapper uppgick, avseende den ackumulerade orealiserade värdet förändringen, till –34 (–41) Mkr. Förutom nämnda tillgångar och skulder härrör moderbolagets risker ur dotterbolagens verksamheter. Se även förvaltningsberättelse och koncernens not 2 Risker och riskhantering.

3 NETTOOMSÄTTNING

Omsättningen i moderbolaget består av serviceintäkter 2 551 (2 372) Mkr och hyresintäkter 102 (119) Mkr för lokaler och inventarier. Bolagets omsättning redovisas i rörelsesegmentet Moderbolag i koncernen. Av omsättningen kommer 43 (43) procent från bolag inom Länsförsäkringar AB-koncernen, 9 (10) procent från Länsförsäkringar Liv-koncernen, 47 (46) procent från länsförsäkringsbolag och 1 (0) procent från externa kunder.

4 EXTERNA KOSTNADER

	2015	2014
Lokalkostnader, not 5	-168	-167
Övriga lokalkostnader	-135	-88
Marknadsföring	-51	-35
Konsulter	-630	-501
Arvode till revisorer, not 7	-5	-6
IT-kostnader	-732	-726
Trycksaker, telefoni och porto	-104	-98
Övriga kostnader	-191	-190
Summa	-2 015	-1 812

Lokalkostnaderna avser hyror för de lokaler som koncernen använder i sin verksamhet. Länsförsäkringar AB hyr i sin tur ut lokaler till bolag inom koncernen samt till externa kunder.

5 OPERATIONELL LEASING

Leasingsavtal där bolaget är leasetagare

Ikke uppsägningsbara leasingbetalningar för lokalhyror uppgår till:

	2015	2014
Inom ett år	-150	-167
Senare än ett år men inom fem år	-568	-669
Senare än fem år	-142	-335
Summa	-860	-1 171

I resultatet 2015 redovisas en hyreskostnad på -168 (-167) Mkr.

Hyresavtalen löper under tio år till och med 31 december 2021. Inför varje förnyelse av hyresavtal fastställs en grundhyra som därefter indexregleras enligt konsumentprisindex.

Leasingsavtal där bolaget är leasegivare

Framtida ikke uppsägningsbara leasingbetalningar för lokalhyror:

	2015	2014
Inom ett år	83	117
Senare än ett år men inom fem år	307	388
Senare än fem år	77	192
Summa	467	697

Under 2015 redovisades en hyresintäkt på 102 (119) Mkr.

Företaget hyr ut lokaler till både interna och externa hyresgäster. Interna hyresavtal löper under tio år, till och med december 2021.

Externa hyresgäster tecknar avtal direkt med Utile Dulci från och med januari 2016. Hyresbeloppet räknas av mot det ursprungliga hyresavtalet mellan Länsförsäkringar AB och Utile Dulci, undantaget Länsförsäkringar Stockholm.

6 ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARES ERSÄTTNINGAR

	2015	2014
Medelantal anställda, Sverige		
Män	311	308
Kvinnor	366	346
Totalt antal anställda	677	654
Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader		
<i>Övriga medarbetare</i>		
Löner och ersättningar	447	418
varav rörlig ersättning	-	-
Sociala kostnader	298	287
varav pensionskostnader	127	125
Summa	745	705
<i>Styrelse och ledande befattningshavare, 20 (18)</i>		
Löner och ersättningar	26	23
varav fast lön till Vd och vice Vd	9	9
varav rörlig lön till Vd och vice Vd	-	-
varav fast lön till andra ledande befattningshavare	12	11
varav rörlig lön till andra ledande befattningshavare	-	-
Sociala kostnader	18	17
varav pensionskostnader	8	7
Summa	44	40
<i>Totalt löner och andra ersättningar samt sociala kostnader</i>		
Löner och ersättningar	473	441
varav rörlig ersättning	-	-
Sociala kostnader	316	304
varav pensionskostnader	135	133
Summa	789	745

Rörlig ersättning

Rörlig ersättning är en sällan förekommande form av ersättning inom Länsförsäkringar AB-koncernen och utgör en liten del av den totala lönesumman. Inom vissa funktioner förekommer provisionsbaserad ersättning. Den provisionsbaserade ersättningen är satt i förhållande till försäljningsinsats och är reglerad i lokala kollektivavtal.

Ersättningar till styrelsen

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode enligt årsstämans beslut. Arbets-tagarrepresentanter erhåller inte styrelsearvode.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare består av grundlön och övriga förmåner. Pensionsförmåner samt övriga förmåner för verkställande direktören och andra ledande befattningshavare ingår som en del av den totala ersättningen. Med andra ledande befattningshavare avses de personer som tillsammans med verkställande direktören utgör företagsledningen.

6 ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARES ERSÄTTNINGAR, forts.

Ersättningar till ledande befattningshavare	Grundlön	Övriga ersättningar	Pensionskostnad	Summa	Pensionskostnad i förhållande till pensionsgrundande lön, %
					Avgiftsbestämd
2015					
Sten Dunér, verkställande direktör	5,5	0,1	2,0	7,6	35
Ann Sommer, vice verkställande direktör	3,4	0	1,3	4,7	39
Sören Westin, vice verkställande direktör	3,4	0	1,2	4,6	35
Jan Fock, styrelsens ordförande	1,0	–	–	1,0	–
Göran Lindell, styrelsens vice ordförande	0,4	–	–	0,4	–
Mikael Sundquist, styrelseledamot	0,2	–	–	0,2	–
Jonas Rosman, styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Mats Fabricius, styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Lars Hallkvist, styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Maria Engholm, styrelseledamot	0,1	–	–	0,1	–
Pia Sandvik, styrelseledamot	0,2	–	–	0,2	–
Christer Villard, styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Henrietta Hansson, tidigare styrelseledamot	0,1	–	–	0,1	–
Andra ledande befattningshavare					
Moderbolag (6 personer)	13,0	0,2	5,0	18,2	39
Dotterbolag och Länsförsäkringar Liv (3 personer)	11,3	0	4,8	16,1	44
Totalt 2015	40,1	0,3	14,4	54,8	
Summa ersättning från moderbolag	25,5	0,3	8,2	34,0	
Summa ersättning från dotterbolag och Länsförsäkringar Liv	14,6	0	6,2	20,8	

Ersättningar till ledande befattningshavare	Grundlön	Övriga ersättningar	Pensionskostnad	Summa	Pensionskostnad i förhållande till pensionsgrundande lön, %
					Avgiftsbestämd
2014					
Sten Dunér, verkställande direktör	5,2	0,1	1,9	7,2	35
Ann Sommer, vice verkställande direktör	3,2	0	1,4	4,6	44
Sören Westin, vice verkställande direktör	3,3	0	1,2	4,5	35
Jan Fock, styrelsens ordförande	1,0	–	–	1,0	–
Göran Lindell, styrelsens vice ordförande	0,2	–	–	0,2	–
Sune Nilsson, styrelsens tidigare vice ordförande	0,1	–	–	0,1	–
Mikael Sundquist, styrelseledamot	0,1	–	–	0,1	–
Jonas Rosman, styrelseledamot	0,2	–	–	0,2	–
Mats Fabricius, styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Lars Hallkvist, styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Henrietta Hansson, styrelseledamot	0,2	–	–	0,2	–
Pia Sandvik, styrelseledamot	0,2	–	–	0,2	–
Christer Villard, styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Fredrik Daveby, tidigare styrelseledamot	0,1	–	–	0,1	–
Lars-Eric Åström, tidigare styrelseledamot	0,1	–	–	0,1	–
Gösta af Petersens, tidigare styrelseledamot	0,3	–	–	0,3	–
Andra ledande befattningshavare					
Moderbolag (5 personer)	11,1	0	4,3	15,4	40
Dotterbolag och Länsförsäkringar Liv (3 personer)	10,8	0	4,7	15,5	45
Totalt 2014	36,9	0,2	13,5	50,7	
Summa ersättning från moderbolag	23,0	0,1	7,4	30,5	
Summa ersättning från dotterbolag och Länsförsäkringar Liv	13,9	0,1	6,1	20,1	

Pensionskostnad avser den kostnad som har påverkat årets resultat.

6 ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARES ERSÄTTNINGAR, forts.

Pensioner

Pensionsåldern för verkställande direktören är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 60 år. Pensionen mellan 60 och 65 år är avgiftsbestämd. Pensionspremien ska uppgå till 18 procent av den pensionsgrundande lönen. Med pensionsgrundande lön avses den fasta lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtalen mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen.

För andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 60, 62 eller 65 år. I de fall pensionsåldern är 65 år är pensionen avgiftsbestämd och pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen. I de fall pensionsåldern är 60 eller 62 år är pensionen mellan 60 respektive 62 år och 65 år avgiftsbestämd. Pension beräknas utgå med cirka 70 procent av den pensionsgrundande lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. För en ledande befattningshavare tecknar bolaget kapitalförsäkringar utöver pensionsavtalet under fyra år med början 2012. För 2015 uppgår premien till 0,3 Mkr.

Avgångsvederlag

För verkställande direktören, en vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande arton månadslöner. För en vice verkställande direktör gäller en ömsesidig uppsägningstid om tre månader. I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande tjugofyra månadslöner.

Berednings- och beslutsprocess som tillämpas ifråga om ersättningar till företagsledningen

Ersättningspolicy för Länsförsäkringar AB-koncernen reglerar berednings- och beslutsprocessen gällande ersättningar till företagsledningen. Ersättningsutskottet bereder väsentliga ersättningsbeslut samt bereder beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av Ersättningspolicy. Styrelsen fattar beslut om ersättning och övriga anställningsvillkor för verkställande ledningen och för anställda med övergripande ansvar för någon av bolagets kontrollfunktioner.

Ersättningsutskottets sammansättning och mandat

Ersättningsutskottets sammansättning och uppgifter regleras i styrelsens arbetsordning. Ersättningsutskottet består av styrelsens ordförande samt två styrelseledamöter.

Principer för ersättning till företagsledningen

Ledande befattningshavare i Länsförsäkringar AB-koncernen ska ha marknadsmässiga anställningsvillkor. De totala ersättningarna ska vara i nivå med branschen. Utformning av och nivå på ersättningar ska harmoniera med bolagets värderingar, det vill säga vara rimliga, präglad av måttfullhet och väl avvägd, bidra till en god etik och organisationskultur samt präglas av öppenhet och transparens.

Fast ersättning

Fast ersättning utgår enligt ovanstående generella princip.

Pension

Pensionslösningen ska vara helt premiebaserad med en premieavsättning på 35 procent av månadslönen. En övergång till denna policy ska ske successivt och så snart som möjligt.

Övriga förmåner

Utöver ovanstående förmåner erbjuds tjänstebil enligt vid var tid gällande villkor, individuell sjukvårdsförsäkring samt övriga förmåner som erbjuds samtliga anställda.

Lån till ledande befattningshavare	2015-12-31	2014-12-31
Styrelseledamöter	16	16
Vd och vD	6	6
Andra ledande befattningshavare	9	6
Summa	31	28

Beviljade lån består av personallån och övriga lån. Personallån är maximerade till 500 tkr och löper med lånevillkor som motsvarar vad som gäller för övriga anställda inom koncernen. Räntesatsen för personallån är reporänta minus 0,5 procentenheter men kan aldrig vara lägre än 0,5 procent. Räntesatsen räknas enligt Skatteverkets regler och ingår i beloppet för övriga förmåner enligt ovan. Övriga lån löper enligt marknadsmässiga villkor.

Andel kvinnor bland ledande befattningshavare, %	2015-12-31	2014-12-31
Styrelseledamöter	42	42
Andra ledande befattningshavare	58	55

7 ARVODEN OCH KOSTNADERSÄTTNINGAR TILL REVISORER

	2015	2014
KPMG AB		
– revisionsuppdrag	–4	–4
– revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	–1	–1
– skatterådgivning	0	–1
– andra uppdrag	0	–0
Summa	–5	–6

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget avser olika typer av kvalitetssäkringstjänster såsom granskning av förvaltning, bolagsordning, stadgar eller avtal som utmynnar i rapport eller intyg. Med andra uppdrag avses sådant som inte ingår i ovanstående delposter, till exempel juridisk konsultation vid sidan av revisionsverksamheten och som inte är hänförlig till skatterådgivning.

8 RESULTAT FRÅN ANDELAR I KONCERNBOLAG

	2015	2014
Utdelningar från dotterbolag	412	1 066
Erhållna koncernbidrag	330	188
Resultatandel i handelsbolag	–	0
Summa	742	1 254

9 RÄNTEINTÄKTER OCH LIKANDE RESULTATPOSTER

	2015	2014
Ränteintäkter, koncernbolag	0	1
Ränteintäkter, övriga	5	15
Realisationsvinst, aktier och andelar	0	12
Realisationsvinst, räntebärande värdepapper koncernbolag	20	8
Realiserad vinst, aktier och andelar	2	0
Realiserad vinst, räntebärande värdepapper	–	16
Summa	26	52

10 RÄNTEKOSTNADER OCH LIKANDE RESULTATPOSTER

	2015	2014
Räntekostnader, räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag	–23	–29
Räntekostnader, obligationer och räntebärande värdepapper	–47	–64
Räntekostnader, derivat	–20	–12
Realisationsförlust valutor	–0	–0
Realiserad förlust, räntebärande värdepapper	–19	–
Realiserad förlust, aktier och andelar	–	–9
Nedskrivning aktier och andelar ¹⁾	–	–200
Summa	–109	–314

¹⁾ Nedskrivning av aktier och andelar avseende Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB som i sin helhet redovisats i resultaträkningen.

11 SKATT

	2015	2014
Aktuell skatt		
Periodens skattekostnad	-2	-
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-	4
Uppskjuten skatteintäkt (+) / skattekostnad (-)		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	-5	21
Total redovisad skatteintäkt (+) / skattekostnad (-)	-7	25
Avstämning av effektiv skatt		
Resultat före skatt	438	767
Skatt enligt gällande skattesats	-96	-169
Skatt ej avdragsgilla kostnader	-24	-76
Skatt ej skattepliktiga intäkter	113	269
Redovisad effektiv skatt	-7	25
Gällande skattesats	22,0%	22,0%
Effektiv skattesats	1,6%	-3,2%

12 IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	2015	2014
Aktiverade IT-kostnader		
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	211	208
Anskaffningar	128	3
Utrangeringar	-	-
Utgående anskaffningsvärde 31 december	339	211
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-57	-46
Omklassificeringar	-	-
Avskrivningar	-10	-11
Utrangeringar	-	-
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-67	-57
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-42	-42
Nedskrivningar	-3	-
Omklassificeringar	-	-
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-45	-42
Redovisat värde 31 december	227	111

Under 2015 har 128 Mkr upparbetats i pågående immateriella projekt till följd av ett nytt sakförsäkringssystem som förväntas aktiveras och skrivas av från och med 2017.

Ett förvärvat ekonomi- och uppföljningssystem med bokfört värde på 98 (107) Mkr skrivs av på 15 år utifrån beräknad nyttjandeperiod. Övriga immateriella tillgångar skrivs av på 5 år.

13 MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	2015	2014
Förbättring av annans fastighet		
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	253	253
Utgående anskaffningsvärde 31 december	253	253
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-106	-81
Avskrivningar	-14	-25
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-120	-106
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-57	-
Nedskrivningar	-	-57
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-57	-57
Redovisat värde 31 december	75	90
Inventarier		
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	143	146
Anskaffningar	24	7
Avyttringar/utrangeringar	-44	-10
Utgående anskaffningsvärde 31 december	123	143
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-118	-109
Avskrivningar	-9	-16
Avyttringar/utrangeringar	22	7
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-105	-118
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-3	-3
Nedskrivningar	-	-
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-3	-3
Redovisat värde 31 december	15	22
	2015	2014
Totalt redovisat värde 31 december	90	112

I inventarier ingår konst med 4 (4) Mkr som inte skrivs av. Ackumulerade nedskrivningar på konst har gjorts med 2 (2) Mkr.

Tidigare aktiverade förbättringsåtgärder på en rörelsefastighet inom koncernen har under 2014 skrivits ned med totalt 57 Mkr. Nedskrivningen motiveras av att tillgången inte bedöms ha något kvarvarande värde på grund av ändrad användning.

14 AKTIER OCH ANDELAR I KONCERNBOLAG

	2015	2014
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	19 901	19 301
Aktieägartillskott	500	550
Kapitaltillskott	50	50
Utgående anskaffningsvärde 31 december	20 451	19 901
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-3 559	-3 559
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-3 559	-3 559
Redovisat värde 31 december	16 892	16 342

Kapitaltillskott avser Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB, se koncernens not 4 Förvärv av rörelse.

14 AKTIER OCH ANDELAR I KONCERNBOLAG, forts.

Specifikation av bolagets innehav av aktier och andelar i koncernbolag

Företagets namn	Organisationsnummer	Antal aktier och andelar	Ägarandel 2015, %	Ägarandel 2014, %	Redovisat värde 2015-12-31	Redovisat värde 2014-12-31
Länsförsäkringar Bank AB (publ)	516401-9878	9 548 708	100	100	8 430	7 930
Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB (publ)	516401-8219	10 000	100	100	5 255	5 205
Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (publ)	502010-9681	2 000 000	100	100	3 206	3 206
Utile Dulci 2 HB	916601-0067		0,1	0,1	1	1
Aktier och andelar i koncernbolag					16 892	16 342

Samtliga dotterbolag har sitt säte i Stockholm. Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB äger 99,9 procent av Utile Dulci 2 HB. Med ägarandel avses andel av kapitalet, vilket även överensstämmer med andelen av rösterna för totalt antal aktier.

Länsförsäkringar AB äger 100 procent av aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ). Detta bolag drivs enligt ömsesidiga principer och kan inte enligt gällande

bolagsordning lämna någon aktieutdelning. Detta medför att majoriteten av de risker och belöningar som är förknippade med ägandet inte tillfaller ägaren Länsförsäkringar AB utan livförsäkringstagarna. Detta aktieinnehav kan därför inte klassificeras som ett innehav i dotterföretag enligt definitionen av sådana i IAS 27 Koncernredovisning och separata finansiella rapporter.

15 ANDRA LÅNGFRISTIGA VÄRDEPAPPERSINNEHAV

	2015	2014	Företagets namn	Antal aktier och andelar	Redovisat värde 2015-12-31	Redovisat värde 2014-12-31
Ingående värde 1 januari	15	215	Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (publ)	8 000	8	8
Omvärdering av bostadsrätter	2	0	Brf Mässen	2	9	7
Förvärv av obligationer och räntebärande värdepapper	991	–	Noterade obligationer utgivna av övriga svenska emittenter		990	–
Värdeförändring av obligationer och räntebärande värdepapper	–1	–	Summa		1 007	15
Nedskrivning Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (publ)	–	–200				
Redovisat värde 31 december	1 007	15				

Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) klassificeras som innehav som kan säljas. Då det saknas en aktiv marknad för aktierna kan det verkliga värdet inte beräknas på ett tillförlitligt sätt utifrån en sådan notering, istället har värdering gjorts till anskaffningsvärde varvid löpande prövning sker om nedskrivningsbehov föreligger. År 2014 gjordes en nedskrivning om 200 Mkr som redovisades i resultaträkningen. Under 2015 har inget nedskrivningsbehov identifierats.

16 UPPSKJUTNA SKATTEFORDRINGAR OCH SKATTESKULDER

	Uppskjuten skattefordran		Uppskjuten skatteskuld		Netto	
	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Materiella tillgångar	–	–	5	6	5	6
Kortfristiga placeringar	–11	–8	–	–	–11	–8
Pensionsavsättningar	–13	–11	–	–	–13	–11
Skulder	–1	–1	–	–	–1	–1
Aktiverat skattemässigt underskott	–	–12	–	–	–	–12
Uppskjuten skattefordran (–)/uppskjuten skatteskuld (+)	–25	–32	5	6	–20	–26
Kvittning	5	6	5	–6	–	–
Netto uppskjuten skattefordran (–)/uppskjuten skatteskuld (+)	–20	–26	–	–	–20	–26

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag 2015

	Belopp vid årets ingång	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Materiella tillgångar	6	–1	–	5
Kortfristiga placeringar	–8	–4	1	–11
Pensionsavsättningar	–11	–2	–	–13
Skulder	–1	–	–	–1
Aktiverat skattemässigt underskott	–12	12	–	–
Uppskjuten skattefordran (–)/uppskjuten skatteskuld (+)	–26	5	1	–20

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag 2014

	Belopp vid årets ingång	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Materiella tillgångar	19	–13	–	6
Kortfristiga placeringar	2	2	–12	–8
Pensionsavsättningar	–14	2	–	–11
Skulder	–1	0	–	–1
Aktiverat skattemässigt underskott	–	–12	–	–12
Uppskjuten skattefordran (–)/uppskjuten skatteskuld (+)	7	–21	–12	–26

Länsförsäkringar AB har inte någon uppskjuten skatt som redovisas direkt mot eget kapital.

17 FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

	2015-12-31	2014-12-31
Opplupna ränteintäkter	15	9
Övriga upplupna intäkter	63	20
Förutbetalda kostnader	38	60
Summa	116	89

18 KORTFRISTIGA PLACERINGAR

	2015-12-31		2014-12-31	
	Anskaffningsvärde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
Onoterade aktier och andelar, svenska	3	4	3	4
Noterade aktier och andelar, utländska	20	–	20	–
Räntebärande värdepapper, svenska	–	–	1 231	1 250
Summa	23	4	1 253	1 254

Specifikation av kortfristiga placeringar	2015-12-31		2014-12-31	
	Anskaffningsvärde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
Onoterade andelar, svenska				
Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB	3	4	3	4
Noterade andelar, utländska				
Kaupthing Búnadarbanki hf	20	–	20	–
Räntebärande värdepapper, svenska				
Noterade obligationer utgivna av övriga svenska emittenter	–	–	1 231	1 250
Totalt kortfristiga placeringar	23	4	1 253	1 254

19 EGET KAPITAL

Specifikation över förändringar i eget kapital återfinns efter moderbolagets balansräkning.

Aktier med kvotvärde 100 kronor	Röstvärde	2015-12-31	2014-12-31
		Antal	Antal
Serie A	10	1 532 678	1 532 678
Serie B	1	8 885 949	8 527 945
Serie C	1	5 955	5 749
Antal utestående aktier		10 424 582	10 066 372

Under 2015 har 358 210 aktier emitterats, 358 004 B-aktier och 206 C-aktier genom kontantemission.

Bundna fonder

Bundna fonder får inte minskas genom vinstutdelning.

Reservfond

Syftet med reservfonden har varit att spara en del av nettovinsten som inte går åt för täckning av balanserad förlust. Reservfonden utgör bundet eget kapital. Inga nya avsättningar till reservfonden krävs men kan göras frivilligt. I reservfonden ingår även det belopp på 4 801 Mkr som före 1 januari 2006 ingick i överkursfonden.

Fritt eget kapital

Fond för verkligt värde

Säkringsreserv

Redovisning sker direkt mot fond för verkligt värde när värdeförändringen avser ett säkringsinstrument och de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter att en del av eller hela värdeförändringen redovisas i eget kapital. Säkringsreserven består av säkring av rörlig ränta till fast avseende moderbolagets emitterade värdepapper.

Verkligt värdereserv

Verkligt värdereserv består av den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas fram till dess att tillgången bokas bort från rapporten över finansiell ställning.

Överkursfond

När aktier emitteras till överkurs, det vill säga om mer än aktiernas kvotvärde betalas för aktierna, ska ett belopp motsvarande det erhållna beloppet utöver kvotvärdet på aktierna föras till överkursfonden.

Balanserade vinstmedel

Balanserade vinstmedel utgörs av föregående års balanserade vinstmedel och resultat efter avdrag för under året lämnad utdelning.

AKTIEÄGANDE I LÄNSFÖRSÄKRINGAR AB

Bolag	Antal aktier			Andel av kapital, %
	A	B	C	
Länsförsäkringar Skåne	141 849	882 046	–	9,8
Länsförsäkringar Stockholm	129 212	802 382	–	8,9
Länsförsäkringar Östgöta	114 155	663 463	–	7,5
Dalarnas Försäkringsbolag	104 708	609 639	–	6,9
Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän	87 010	605 143	821	6,6
Länsförsäkringar Älvsborg	100 176	581 374	–	6,5
Länsförsäkringar Bergslagen	86 351	495 089	–	5,6
Länsförsäkringar Jönköping	82 812	474 021	–	5,3
Länsförsäkringar Uppsala	73 298	424 791	–	4,8
Länsförsäkringar Västerbotten	57 195	330 919	–	3,7
Länsförsäkringar Halland	56 785	329 857	–	3,7
Länsförsäkringar Södermanland	58 117	323 139	–	3,7
Länsförsäkringar Göinge-Kristianstad	49 982	322 347	–	3,6
Länsförsäkringar Kalmar län	56 717	295 878	–	3,4
Länsförsäkringar Gävleborg	60 058	281 083	–	3,3
Länsförsäkringar Skaraborg	64 058	253 172	–	3,0
Länsförsäkringar Västernorrland	50 186	257 122	–	2,9
Länsförsäkringar Jämtland	35 795	226 453	–	2,5
Länsförsäkring Kronoberg	36 701	203 130	–	2,3
Länsförsäkringar Värmland	31 160	202 208	–	2,2
Länsförsäkringar Norrbotten	16 960	127 878	–	1,4
Länsförsäkringar Blekinge	23 088	120 500	–	1,4
Länsförsäkringar Gotland	16 305	74 315	–	0,9
16 socken- och häradsbolag	–	–	5 134	0,0
Totalt antal aktier	1 532 678	8 885 949	5 955	100,0

20 AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER OCH LIKANDE FÖRPLIKTELSE

	2015-12-31	2014-12-31
Avsatt till pension	19	22
Avsättning till förtida uttag enligt pensionsavtal	18	22
Övrig avsättning	4	4
Summa avsättningar för pensioner	41	48

Avsättning till pension 19 (22) Mkr omfattas av tryggandelagen.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderbolaget finns ett antal förmånsbestämda pensionsplaner. Den största av dessa planer är ett pensionsavtal för försäkringsbranschen där personer födda 1955 eller tidigare frivilligt kan gå i pension vid 62 års ålder. Villkoren för denna plan är utformade så, att som pension erhålls cirka 65 procent av den pensionsmedförande lönen vid 62 års ålder. Avsättningen är aktuariellt beräknad enligt de försäkringstekniska riktlinjer och beräkningsgrunder som tillämpas för individuellt utfärdad livförsäkring. Beräkningarna utgår från lön och ålder på individnivå.

Utöver denna plan finns ett antal mindre planer som nästan enbart omfattar anställda som redan uppnått pensionsåldern. Dessa planer omfattar ålderspension samt i en del fall även efterlevandepension. Pensionsbeloppen utgår i förhållande till slutlönen vid pensioneringen och är i de allra flesta fall livsvariga. I de fall uppräknade av pensionen är avtalad följer koncernen de normer som Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) tillämpar.

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser	2015	2014
Diskonteringsränta	0,7%	0,5%
Förväntad löneökningstakt	2,5%	2,5%
Andel som bedöms att frivilligt gå i pension vid 62 års ålder	40,0%	30,0%

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och har inte någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Bolagets betalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser. Här redovisas främst avgifter till Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK). Denna plan omfattar alla anställda utom ett fåtal som har individuella lösningar. FTP-planen genom försäkring i FPK är en förmånsbestämd pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Denna pensionsplan innebär enligt IAS19 Ersättningar till anställda, att företaget som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltningstillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen. I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner. För närvarande har inte FPK möjlighet att tillhandahålla erforderlig information varför ovannämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan enligt punkt IAS19 punkt 34. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande årsavgifter till den.

Avgifter för 2015 avseende FTP-planen förväntas uppgå till 57 Mkr.

	2015	2014
Kostnader för avgiftsbestämda planer	113	108

23 DERIVAT

	Redovisat värde		Nominellt belopp	
	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Derivatinstrument med positiva värden				
<i>Derivatinstrument i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	–	–	–	–
Summa derivatinstrument med positiva värden	–	–	–	–
Derivatinstrument med negativa värden				
<i>Derivatinstrument i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	34	41	1 200	1 700
Summa derivatinstrument med negativa värden	34	41	1 200	1 700

21 ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

	2015-12-31	2014-12-31
Avsättning räntesubventioner för personallån till tidigare anställda som har gått i pension	17	22
Övriga avsättningar	140	52
Summa	157	74

22 EMITTERADE VÄRDEPAPPER

	2015-12-31	2014-12-31
Obligationslån	1 698	2 197
Summa	1 698	2 197
Förfallostruktur obligationslån		
Inom 1 år	–	500
1–5 år	1 698	1 697
Summa	1 698	2 197

24 UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

	2015-12-31	2014-12-31
Semesterlöneskuld	46	48
Sociala kostnader	15	14
Löneskatt	32	31
Upplupen bonus	0	1
Avsättning personalkostnader	19	20
Övriga upplupna kostnader	178	169
Summa	290	282

25 STÄLLDA SÄKERHETER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER

	2015-12-31	2014-12-31
Ställda säkerheter		
Pantsatta aktier i dotterbolag	901	1 190
Ansvarsförbindelser		
Förtida uttag enligt pensionsavtal för 62-åringar	27	51
Delägare i Utile Dulci 2 HB	9	4
Summa	36	55

26 FÖRVÄNTADE ÅTERVINNINGS- OCH REGLERINGSTIDER PÅ TILLGÅNGAR, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

Belopp som förväntas återvinnas	2015-12-31			2014-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar ¹⁾	10	217	227	11	100	111
Materiella anläggningstillgångar ¹⁾	24	66	90	41	71	112
Aktier och andelar i koncernbolag	–	16 892	16 892	–	16 342	16 342
Uppskjuten skattefordran	20	–	20	–	26	26
Andra långfristiga värdepappersinnehav	–	1 007	1 007	–	15	15
Summa anläggningstillgångar	54	18 182	18 236	52	16 555	16 607
Omsättningstillgångar						
Fordringar hos koncernbolag	1 026	–	1 026	663	–	663
Fordringar hos övriga närstående	166	–	166	229	–	229
Övriga fordringar	41	–	41	96	–	96
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	116	–	116	89	–	89
Kortfristiga placeringar	4	–	4	1 254	–	1 254
Kassa och bank	243	–	243	239	–	239
Summa omsättningstillgångar	1 596	–	1 596	2 570	–	2 570
Summa tillgångar	1 650	18 182	19 832	2 622	16 555	19 177

Belopp som förväntas regleras	2015-12-31			2014-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Avsättningar						
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	–	41	41	–	48	48
Övriga avsättningar	–	157	157	–	74	74
Summa avsättningar	–	198	198	–	122	122
Långfristiga skulder						
Emitterade värdepapper	–	1 698	1 698	–	1 697	1 697
Derivat	–	34	34	1	40	41
Skulder till övriga närstående	–	237	237	–	350	350
Summa långfristiga skulder	–	1 969	1 969	1	2 087	2 088
Kortfristiga skulder						
Leverantörsskulder	236	–	236	130	–	130
Skulder till koncernföretag	236	–	236	256	–	256
Skulder till övriga närstående företag	368	–	368	302	–	302
Emitterade värdepapper	–	–	–	500	–	500
Övriga skulder	24	–	24	21	–	21
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	290	–	290	282	–	282
Summa kortfristiga skulder	1 154	–	1 154	1 491	–	1 491
Summa skulder och avsättningar	1 154	2 167	3 321	1 492	2 209	3 701

¹⁾ Det belopp som förväntas återvinnas inom tolv månader motsvarar årets avskrivning.

2015-12-31	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			Derivat som används i säk- ringsredovisning	Finansiella tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kund- fordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål						
Tillgångar								
Andra långfristiga värdepappersinnehav	9	–	–	–	998	–	1 007	1 007
Fordringar hos koncernbolag	–	–	–	–	–	1 026	1 026	1 026
Fordringar hos övriga närstående	–	–	–	–	–	166	166	166
Övriga fordringar	–	–	–	–	–	38	38	38
Förutbetalda kostnader & upplupna intäkter	–	–	–	–	–	78	78	78
Kortfristiga placeringar	4	–	–	–	–	–	4	4
Kassa och bank	–	–	–	–	–	243	243	243
Summa	13	–	–	–	998	1 551	2 562	

2015-12-31	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen			Derivat som används i säk- ringsredovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål					
Skulder							
Emitterade värdepapper	–	–	–	–	1 698	1 698	1 755
Derivat	–	–	–	34	–	34	34
Skulder till koncernbolag	–	–	–	–	185	185	185
Skulder till övriga närstående bolag	–	–	–	–	507	507	507
Övriga skulder & Leverantörsskulder	–	–	–	–	260	260	260
Upplupna kostnader & Förutbetalda intäkter	–	–	–	–	290	290	290
Summa	–	–	–	34	2 940	2 974	

2014-12-31	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			Derivat som används i säk- ringsredovisning	Finansiella tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kund- fordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål						
Tillgångar								
Andra långfristiga värdepappersinnehav	7	–	–	–	8	–	15	15
Fordringar hos koncernbolag	–	–	–	–	–	644	644	644
Fordringar hos övriga närstående	–	–	–	–	–	228	228	228
Övriga fordringar	–	–	–	–	–	96	96	96
Förutbetalda kostnader & upplupna intäkter	–	–	–	–	–	29	29	29
Kortfristiga placeringar	1 254	–	–	–	–	–	1 254	1 254
Kassa och bank	–	–	–	–	–	239	239	239
Summa	1 261	–	–	–	8	1 235	2 505	

2014-12-31	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen			Derivat som används i säk- ringsredovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål					
Skulder							
Emitterade värdepapper	–	–	–	–	2 197	2 197	2 289
Derivat	–	–	–	41	–	41	41
Skulder till koncernbolag	–	–	–	–	197	197	197
Skulder till övriga närstående bolag	–	–	–	–	533	533	533
Övriga skulder & Leverantörsskulder	–	–	–	–	151	151	151
Upplupna kostnader & Förutbetalda intäkter	–	–	–	–	279	279	279
Summa	–	–	–	41	3 358	3 398	

Det verkliga värdet på tillgångar klassificerade som lånefordringar och kundfordringar, samt skulder klassificerade som andra finansiella skulder utgörs av en rimlig approximation av verkligt värde utifrån tillgångarnas och skuldernas anskaffningsvärden då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

Huvudprincipen för värdering till verkligt värde av emitterade värdepapper är att värdering sker till priser från extern part per bokslutdatum alternativt senaste handelsdag. I de fall externa priser saknas alternativt bedöms som marknadsavvikande har schablonmetod alternativt värderingsmetod baserad på bedömd eller ursprunglig emissionsspread använts.

28 VÄRDERINGSMETODER FÖR VERKLIGT VÄRDE

I tabellen framgår finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning utifrån använda värderingsmetoder där:

Nivå 1 avser värden som fastställs från noterade kurser på en aktiv marknad.

Nivå 2 avser värden som fastställs genom beräknade värden på observerbara marknadsnoteringar.

Nivå 3 avser värden som bygger på egna antaganden och bedömningar.

Mkr	2015				2014			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar								
Aktier och andelar	–	9	4	13	–	7	4	11
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	990	–	–	990	1 250	–	–	1 250
Derivat	–	–	–	–	–	–	–	–
Skulder								
Derivat	–	34	–	34	–	41	–	41

Det gjordes inte några väsentliga överföringar mellan nivå 1 och nivå 2 under 2015, och inte heller under 2014. Under 2015 och under 2014 förekom inte några överföringar från nivå 3.

Aktier och andelar i nivå 3 värderas till eget kapital per aktie utifrån senaste bolagsrapport. Avlistade bolag på obestånd värderas till noll, om annan notering inte kan hittas.

Vinster och förluster redovisas i resultaträkningen under Ränteintäkter och liknande resultatposter respektive Räntekostnader och liknande resultatposter.

Förändring nivå 3

	Aktier och andelar	Totalt		Aktier och andelar	Totalt
Ingående balans 2014-01-01	3	3	Ingående balans 2015-01-01	4	4
Förvärv	–	–	Förvärv	–	–
Avyttringar	–	–	Avyttringar	–	–
Redovisat i årets resultat	1	1	Redovisat i årets resultat	0	0
Redovisat i övrigt totalresultat	–	–	Redovisat i övrigt totalresultat	–	–
Utgående balans 2014-12-31	4	4	Utgående balans 2015-12-31	4	4

29 UPPLYSNING OM KVITTNING

Tabellen visar finansiella instrument som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettningsavtal eller liknande avtal, tillsammans med relaterade säkerheter. Bolaget har ISDA- och CSA-avtal med samtliga derivatmotparter vilket innebär att samtliga exponeringar täcks av dessa typer av avtal. Nettobeloppet visar exponeringen under normala affärsförhållanden i händelse av betalningsinställelse eller insolvens. Finansiella tillgångar och skulder nettoredo visas i balansräkningen när det finns legal rätt att nettoredo visa transaktioner och det finns en avsikt att erlagga likvid netto eller realisera tillgången och erlagga likvid för skulden samtidigt.

Mkr	Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller lyder under nettningsavtal					
	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
				Ramavtal om nettningsavtal	Säkerheter Erhållna (-)/Ställda (+)	Nettobelopp
2015-12-31						
Tillgångar						
Derivat	–	–	–	–	–	–
Skulder						
Derivat	–34	–	–34	–	40	6
Totalt	–34	–	–34	–	40	6

Mkr	Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller lyder under nettningsavtal					
	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
				Ramavtal om nettningsavtal	Säkerheter Erhållna (-)/Ställda (+)	Nettobelopp
2014-12-31						
Tillgångar						
Derivat	–	–	–	–	–	–
Skulder						
Derivat	–41	–	–41	–	43	2
Totalt	–41	–	–41	–	43	2

30 UPPLYSNINGAR OM NÄRSTÅENDE

Prissättningen för affärsverksamheten är gjord på marknadsmässiga villkor. Prissättningen för serviceverksamheten inom länsförsäkringsgruppen baseras på direkta och indirekta kostnader. En prislista fastställs i samband med målsättningsprocessen. Totalt sett syftar prissättningen till att fördela kostnaderna rättvist inom länsförsäkringsgruppen utifrån förbrukning. Gemensamma utvecklingsprojekt och gemensam service är kollektivt finansierade och faktureras utifrån beslutad fördelningsnyckel.

Närståendetransaktioner 2015		Koncernbolag	Liv-koncernen	Länsförsäkringsbolag	Andra närstående	Totalt
Intäkter	Sålda tjänster	1 085	216	1 248	12	2 561
	Hyra lokaler	64	12	–	–	76
	Hyra inventarier	0	0	–	–	0
	Finansiella intäkter	742	–	–	–	742
Kostnader	Köpta tjänster	–21	–6	–58	0	–85
	Hyra lokaler	–178	–	–8	–	–186
	Finansiella kostnader	–	–23	–	–	–23
Fordringar	Räntebärande lån	0	–	–	–	0
	Likvida medel hos Länsförsäkringar Bank	525	–	–	–	525
	Övriga fordringar	501	29	136	2	668
Skulder	Räntebärande skulder	0	–	–	–	0
	Övriga skulder	236	392	209	6	843

Närståendetransaktioner 2014		Koncernbolag	Liv-koncernen	Länsförsäkringsbolag	Andra närstående	Totalt
Intäkter	Sålda tjänster	990	235	1 157	18	2 400
	Hyra lokaler	90	6	–	–	96
	Hyra inventarier	1	0	–	–	1
	Finansiella intäkter	1 256	–	–	–	1 256
Kostnader	Köpta tjänster	–7	–3	–27	–0	–38
	Hyra lokaler	–162	–	–7	–	–169
	Finansiella kostnader	–	–29	–	–	–29
Fordringar	Räntebärande lån	0	–	–	–	0
	Likvida medel hos Länsförsäkringar Bank	343	–	–	–	343
	Övriga fordringar	320	16	212	2	549
Skulder	Övriga skulder	256	497	149	6	908

Länsförsäkringar AB ägs av 23 länsförsäkringsbolag och 16 socken- och häradbolag. Länsförsäkringar AB med dotterföretag är operativt organiserade i fyra affärsenheter, Sakförsäkring, Fondlivförsäkring, Tradlivförsäkring och Bank, samt stödfunktionerna Ekonomi och Finans, Kapitalförvaltning och Affärsstöd som bedriver utveckling, IT- och serviceverksamhet. I Vd-staben finns de gemensamma enheterna Juridik, Compliance och Riskkontroll.

Länsförsäkringar AB köper och äger inventarier som sedan hyrs ut till koncernbolagen och Länsförsäkringar Liv.

Länsförsäkringar AB hyr sina kontorslokaler av fastighetsägaren Utile Dulci 2 HB, som är ett dotterbolag till Länsförsäkringar Sak.

Länsförsäkringar Bank hanterar subventionerade lån till personalen åt moderbolaget Länsförsäkringar AB, lämnade efter sedvanlig kreditprövning från banken.

För upplysningar om ersättningar till närstående nyckelpersoner såsom styrelseledamöter och ledande befattningshavare hänvisas till not 6, Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar.

Närstående dotterbolag specificeras i not 14 Aktier och andelar i koncernbolag.

31 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR TILL KASSAFLÖDESANALYS

	2015	2014
Betalda räntor och erhållen utdelning		
Erhållen utdelning från dotterbolag	412	1 066
Erhållen ränta	3	0
Erlagd ränta	–45	–104
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		
Av- och nedskrivningar av tillgångar	37	310
Realiserade vinster och förluster	1	–1
Orealiserade vinster och förluster	18	–7
Avsättningar	76	46
Förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas	–1	–
Säkringsreserv	5	–56
Erhållna koncernbidrag som regleras påföljande räkenskapsår	–330	–188
Summa	–194	103

Likvida medel består av banktillgodohavanden.

32 EKONOMISKA ARRANGEMANG SOM INTE REDOVISAS I BALANSRÄKNINGEN

Länsförsäkringar AB har externa leverantörer av IT-driften till en kostnad av 514 (530) Mkr. I kostnaderna ingår också den maskinella utrustningen för datakörningar. Några länsförsäkringsbolag och Länsförsäkringar Liv omfattas också av arrangemanget. Deras ersättning till Länsförsäkringar AB ingår i serviceintäkter.

33 HÄNDELSE EFTER BALANSDAGEN

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

Styrelsens intygande

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed i Sverige och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Årsredovisningen respektive koncernredovisningen ger en rättvisande bild av moderbolagets och koncernens ställning och resultat. Förvaltningsberättelsen för moderbolaget respektive koncernen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Stockholm den 3 mars 2016

Jan Fock
Styrelseordförande

Göran Lindell
Vice styrelseordförande

Maria Engholm
Styrelseledamot

Mats Fabricius
Styrelseledamot

Lars Hallkvist
Styrelseledamot

Jonas Rosman
Styrelseledamot

Pia Sandvik
Styrelseledamot

Mikael Sundquist
Styrelseledamot

Christer Villard
Styrelseledamot

Susanne Lindberg
Arbetstagarrepresentant

Linnea Niklasson
Arbetstagarrepresentant

Anna Sandqvist
Arbetstagarrepresentant

Sten Dunér
Verkställande direktör

Min revisionsberättelse har lämnats den 3 mars 2016.

Helene Willberg
Auktoriserad revisor

Årsredovisningen och koncernredovisningen har, som framgår ovan, godkänts för utfärdande av styrelsen den 3 mars 2016. Koncernens resultaträkning, rapport över totalresultat och rapport över finansiell ställning samt moderbolagets resultaträkning, rapport över totalresultat och balansräkning blir föremål för fastställelse på årsstämman den 20 maj 2016.

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Länsförsäkringar Aktiebolag (publ), org. nr 556549-7020

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Jag har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Länsförsäkringar Aktiebolag (publ) för år 2015 med undantag för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 34–41. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår i den tryckta versionen av detta dokument på sidorna 24–100.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar för årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och en koncernredovisning som ger en rättvisande bild enligt International Financial Reporting Standards (IFRS) såsom de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag, och för den interna kontroll som styrelsen och verkställande direktören bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och koncernredovisningen på grundval av min revision. Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att jag följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen och koncernredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur bolaget upprättar årsredovisningen och koncernredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i bolagets interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts

och av rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Uttalanden

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt International Financial Reporting Standards, såsom de antagits av EU, och enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

Mina uttalanden omfattar inte bolagsstyrningsrapporten på sidorna 34–41. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget samt resultaträkningen och rapport över finansiell ställning för koncernen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Utöver min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har jag även utfört en revision av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Länsförsäkringar Aktiebolag (publ) för år 2015. Jag har även utfört en lagstadgad genomgång av bolagsstyrningsrapporten.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust, och det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt aktiebolagslagen samt att bolagsstyrningsrapporten på sidorna 34–41 är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Revisorns ansvar

Mitt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala mig om förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust och om förvaltningen på grundval av min revision. Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har jag granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har jag utöver min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat enligt ovan är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Därutöver har jag läst bolagsstyrningsrapporten och baserat på denna läsning och min kunskap om bolaget och koncernen anser jag att jag har tillräcklig grund för mina uttalanden. Detta innebär att min lagstadgade genomgång av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har.

Uttalanden

Jag tillstyrker att årsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats, och dess lagstadgade information är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Stockholm den 3 mars 2016

Helene Willberg
Auktoriserad revisor

Styrelse och revisorer

Jan Fock ¹

Styrelsens ordförande sedan 2012. Född 1949. Invald 2012. **Utbildning:** Agronom, ekonom. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Halland och Länsförsäkringar Skåne, ledamot Halmstad Högskola, Lunds Universitet Campus Helsingborg, Länsförsäkringar Mäklarservice, Länsförsäkringar Kapitalförvaltning, ordförande Aragon/Kaupthing Bank, Stadshypotek Halland och Stadshypotek Skåne, vice ordförande Länsförsäkringar Sak och Agria Djurförsäkring, ledamot Flyinge AB.

Göran Lindell ²

Styrelsens vice ordförande sedan 2014. Född 1954. **Utbildning:** Ekonom Linköpings Universitet. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Jönköping. **Tidigare erfarenhet:** Kommunalråd och riksdagsledamot.

Maria Engholm ³

Född 1967. Vd/Koncernchef HSB Dalarna. Invald 2015. **Utbildning:** Civilekonom. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Dalarnas Försäkringsbolag, Dalarnas Försäkringsbolags Förvaltnings AB. Ledamot HSB Riksförbund samt HSB Projektpartner AB. **Tidigare erfarenhet:** Ledamot i Länsförsäkringar Bank, Vd Triple Steelix, Vd Folke i Borlänge AB, Kommunalförbundsdirektör Region Siljan, ledamot i Sparbanken Dalarna.

Mats Fabricius ⁴

Född 1952. Invald 2010. **Utbildning:** Agronom. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Norrbottensgården Utveckling AB, Länsförsäkringar Norrbotten och Norrbottensgården Slakteri AB, vice ordförande EkoNord Invest AB, ledamot Nordchark AB, Outinens Potatis AB. **Tidigare erfarenhet:** Egen företagare, affärsområdeschef HS Rådgivning Nord AB.

Lars Hallkvist ⁵

Född 1963. Advokat, delägare Gullack Advokatbyrå. Invald 2012. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Älvsborg, ledamot Pulsen AB.

Jonas Rosman ⁶

Född 1963. Vd Länsförsäkringar Skaraborg. Invald 2014. **Utbildning:** Gymnasieekonom, lantbruksutbildning. **Tidigare erfarenhet:** Redovisningskonsult, affärschef LRF Konsult, chefsekonom LRF Konsult, Vd Hushållningssällskapet Skaraborg.

Pia Sandvik ⁷

Född 1964. Vd Länsförsäkringar Jämtland. Invald 2013. **Utbildning:** Civilingenjör, teknologie doktor och docent. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande i Research Institutes of Sweden AB, ledamot i Akademiska hus AB, Stiftelsen för strategisk forskning och IVAs Näringslivsråd. **Tidigare erfarenhet:** Rektor Luleå Tekniska Universitet, länsråd Länsstyrelsen i Jämtland, prorektor och förvaltningschef Mittuniversitetet, Kvalitetschef Ericsson UAB.

Mikael Sundquist ⁸

Född 1961. Vd Länsförsäkringar Bergslagen. Invald 2014. **Utbildning:** Civilekonom. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande i Handelskammaren Mälardalen. **Tidigare erfarenhet:** Ledamot i 1:a Västmanlandsfonden, Länsförsäkringar Sak, ordförande i Länsförsäkringar Mäklarservice, chefsbefattningar inom Länsförsäkringar och Handelsbanken.

Christer Villard ⁹

Född 1949. Direktör. Invald 2013. **Utbildning:** Jur. kand. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Stockholm. Wallenstam AB, Aptic AB, Stockholms köpmansklubb, Drottningholmsteaterns Vänförening, Accvi AB och Joy AB. Ledamot AB Segulah, Exerger Sweden AB, G Hamiltons familjestiftelse, Fagerbergs stiftelse inom Stockholms Borgerskap, Stiftelsen Drottningholms Slottsteater.

Olle Törnell ¹⁰

Styrelsens sekreterare.

Född 1958. Chefsjurist. Anställd 1992. **Utbildning:** Jur. kand., Uppsala Universitet. **Tidigare erfarenhet:** Chefsjurist Wasa Försäkring, bankjurist Nordbanken.

ARBETSTAGARREPRESENTANTER

Susanne Lindberg ¹¹

Född 1967. Arbetstagarrepresentant. Invald 2012. **Utbildning:** Gymnasieekonom, IFU diplomerad inom sak- och livförsäkring, diplomerad i personskadereglering inom Länsförsäkringar. **Övriga styrelseuppdrag:** Vice ordförande FTF, ordförande i länsförsäkringsgruppens personalförening, suppleant Länsförsäkringar Fondliv, suppleant Länsförsäkringar Liv, vice ordförande Försäkringsbranschens pensionskassa. **Suppleant:** Mirek Swartz.

REVISORER

Helene Willberg

Revisor, ordinarie, vald av årsstämman. Auktoriserad revisor, KPMG AB.

Anders Tagde

Revisor, suppleant, vald av årsstämman. Auktoriserad revisor, KPMG AB.

Linnéa Niklasson ¹²

Född 1958. Objektspecialist Integration. Arbetstagarrepresentant. Invald 2014. **Utbildning:** Gymnasieekonom, systemutvecklare. **Övriga styrelseuppdrag:** Länsförsäkringar Sak, Agria Djurförsäkring, ordförande Länsförsäkringar AB FTF-klubb, ordförande Resultatandelsstiftelse Ekorren. **Tidigare erfarenhet:** Testledare/Change o Release management Länsförsäkringar AB, Systemutvecklare Agria, Ordförande Agria-Personalklubb FTF, Gruppchef Kundreskontra/IT Esselte Meto. **Suppleant:** Mirek Swartz.

Anna Sandqvist ¹³

Född 1963. Compliance. Arbetstagarrepresentant. Invald 2014. **Utbildning:** Fil. kand. **Övriga styrelseuppdrag:** Länsförsäkringar Sak, ordförande SACO-förening Länsförsäkringar AB, ledamot Bank- och försäkringssektionen i Jusek. **Tidigare erfarenhet:** AMF Pension, Wasa Försäkring. **Suppleant:** Tomas Hansson.

Företagsledning

Sten Dunér ¹

Född 1951. Anställd 1982. Vd. **Utbildning:** Civilekonom. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv, ledamot Länsförsäkringar Liv, Svensk Försäkring, Försäkringsbranschens Arbetsgivarorganisation, European Alliance Partners Company AG och Fastighets AB Balder. **Tidigare erfarenhet:** CFO och andra chefsbefattningar inom Länsförsäkringar AB.

Cecilia Ardström ²

Född 1965. Anställd 2012. Finansdirektör. **Utbildning:** Nationalekonomi Göteborgs Handelshögskola. **Övriga styrelseuppdrag:** Svensk Exportkredit SEK. Resultatandelsstiftelsen Länsbörsen, Länsförsäkringar Fondförvaltning, Humlegården Fastigheter AB, Humlegården Holding I-III AB. **Tidigare erfarenhet:** Chef Treasury Tele2 AB, Chef Kapitalförvaltning Folksam Gruppen, KPMG Managementkonsult.

Susanne Bergh ³

Född 1969. Anställd 1989. Chef Kund- och kanalstöd. **Utbildning:** Diplomrad marknadsekonom. **Tidigare erfarenhet:** Olika befattningar inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Senast som chef för digital utveckling Länsförsäkringar Bank.

Tua Holgersson ⁴

Född 1964. Anställd 2013. Vd Länsförsäkringar Fondliv **Utbildning:** Kommunikationsvetenskapliga programmet. **Övriga styrelseuppdrag:** Länsförsäkringar Gruppliv, Länsförsäkringar Mäklarservice. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Gävleborg, Vd Skandia Rådgivning, affärschef Skandia Liv, försäljningschef, marknadschef Skandiabanken.

Rikard Josefson ⁵

Född 1965. Anställd 2011. Vd Länsförsäkringar Bank. **Utbildning:** Fil. kand. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Wasa Kredit, Länsförsäkringar Hypotek, ledamot Länsförsäkringar Fondförvaltning, Länsförsäkringar Fastighetsförmedling, Svenska Bankföreningen, SFM Stockholm AB, Stiftelsen Livslust. **Tidigare erfarenhet:** Vd SEB Finans, Regionchef Öst SEB, stf chef Retail Sverige SEB, vice vd och affärsområdeschef Retail Banking Latvijas Unibanka i Lettland, chef Global Transaction Services SEB Merchant Banking.

Malin Rylander-Leijon ⁶

Född 1970. Anställd 2001. CFO. Chef Ekonomi & Finans. **Utbildning:** Förvaltningslinjen nationalekonomisk inriktning Uppsala universitet. **Tidigare erfarenhet:** Chef Ekonomi & Control Länsförsäkringar Liv och revisor SET Revisionsbyrå.

Ann Sommer ⁷

Född 1959. Anställd 1988. Vd Länsförsäkringar Sak. **Utbildning:** Civilekonom. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Gruppliv, ordförande Agria Djurförsäkring, ledamot Länsförsäkringar Mäklarservice, SOS International, SSF Svenska Stöldsnyddsföreningen, Amice (Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe), Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag. **Tidigare erfarenhet:** Vd WASA International, Vd WASA International UK, styrelseledamot Equatorial Re Singapore och styrelseledamot Skogsstyrelsen.

Jörgen Svensson ⁸

Född 1959. Anställd 2008. Vd Länsförsäkringar Liv. **Utbildning:** Studier i ekonomi, juridik och marknadsföring Lunds universitet. **Övriga styrelseuppdrag:** Ledamot Länsförsäkringar Mäklarservice AB. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Blekinge, olika chefsbefattningar Skandia och If.

Sören Westin ⁹

Född 1953. Anställd 2008. Vvd Länsförsäkringar AB. Chef Affärsstöd. **Utbildning:** Ekonomie licentiat Umeå Universitet. **Övriga styrelseuppdrag:** Länsförsäkringar Fastighetsförmedling, Stiftelsen Länsförsäkringsbolagens Forskningsfond och Trafikförsäkringsföreningen. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Jämtland, Vd AB Länstidningen, medlem Samhall ABs företagsledning.

ADJUNGERADE

Carin Dunér ¹⁰

Född 1962. Anställd 2012. HR-direktör. **Utbildning:** Linjen för personal- och arbetslivsfrågor Uppsala Universitet. **Tidigare erfarenhet:** HR-chef Swedbank Large Corporates & Institutions, HR-chef Nordea Securities, HR-/chefsbe-
fattningar Nordea Markets, Ericsson Radio Systems, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Olle Törnell ¹¹

Född 1958. Anställd 1992. Chefsjurist. **Utbildning:** Jur. kand., Uppsala Universitet. **Tidigare erfarenhet:** Chefsjurist Wasa Försäkring och bankjurist Nordbanken.

Fanny Wallér ¹²

Född 1962. Anställd 2012. Kommunikationsdirektör. **Utbildning:** Fil. kand. Statskunskap, Nationalekonomi och språk, Uppsala Universitet. **Tidigare erfarenhet:** Koncernmarknadschef Intrum Justitia, Marknads- och försäljningschef, SEB Retail Banking, Marknadschef SEBs internetenhet och produktchef Eurocard.

Definitioner

Direkt försäkring

Försäkringsavtal som utgör avtal direkt mellan försäkringsgivare och försäkringsstagare. Försäkringsföretaget är här, till skillnad från vid mottagen återförsäkring, direkt ansvarigt gentemot försäkringstagaren.

Driftskostnader i försäkringsrörelsen

Omfattar kostnader för försäljning, förvaltning och administration i försäkringsrörelsen.

Driftskostnadsprocent, skadeförsäkring

Driftskostnader i försäkringsrörelsen i förhållande till premieintäkter efter avgiven återförsäkring, uttryckt i procent.

Efter avgiven återförsäkring

Den del av försäkringsaffären som ett försäkringsföretag själv står risken för och som inte återförsäkras hos andra försäkringsföretag. Ibland används även begreppet för egen räkning.

Försäkringsersättningar

Kostnaden för inträffade skador, inklusive kostnaden för skador som ännu inte har anmälts till försäkringsföretaget. I kostnaden ingår också avvecklingsresultat, det resultat som uppkommer på i närmast föregående bokslut gjord avsättning för oreglerade skador. Avvecklingsresultatet uppkommer genom att vissa i avsättningen ingående skador under perioden antingen slutreglerats med annat belopp än det avsatta eller har omvärderats i avvaktan på slutlig reglering.

Försäkringstekniska avsättningar

Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker, livförsäkringsavsättningar samt avsättning för oreglerade skador och motsvarande förpliktelser enligt ingångna försäkringsavtal. För livförsäkring ska avsättningen motsvara värdet av försäkringsföretagets garanterade försäkringsåtaganden.

Förvaltningskostnadsprocent, livförsäkring

Summan av driftskostnader och skaderegleringskostnader i förhållande till genomsnittligt förvaltad kapital.

Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen

Premier betalas i förskott medan drifts- och skadekostnader betalas i efterskott. De medel som inte har betalats ut placerar företaget under tiden så det ger en avkastning. Den beräknade räntan (kalkylränta) på dessa placeringar förs över från kapitalavkastningen till försäkringsrörelsen.

Kapitalbas, bank

Kapitalbasen består av summan av primärt och supplementärt kapital samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

Kapitaltäckningsgrad, bank

Utgående kapitalbas i relation till utgående riskvägt belopp.

K/I-tal, bank

Summa kostnader i förhållande till summa intäkter. K/I-talet beräknas före och efter kreditförluster.

Konsolideringsgrad, livförsäkring

Kvoten mellan marknadsvärdet på totala nettotillgångar och bolagets totala åtagande gentemot försäkringstagarna (garanterade åtaganden samt preliminärt fördelad återbäring) för de återbäringsberättigade försäkringarna.

Konsolideringsgrad, skadeförsäkring

Konsolideringskapital i förhållande till premieinkomst efter avgiven återförsäkring, uttryckt i procent.

Konsolideringskapital

Summan av eget kapital, obeskattade reserver, uppskjuten skatteskuld, förlagslån och övervärden på tillgångar.

Kreditförluster netto, bank

Konstaterade kreditförluster och reserveringar för kreditförluster med avdrag för återvinningar avseende fordringar samt årets nettokostnad avseende kreditförluster för garantier och andra ansvarsförbindelser.

Kreditförlustnivå i förhållande till utlåning, bank

Kreditförluster netto i förhållande till redovisat värde för utlåning till allmänhet och till kreditinstitut.

Kärnprimärkapital, bank

Totalt primärkapital exklusive primärkapitaltillskott.

Kärnprimärkapitalrelation, bank

Kärnprimärkapital i relation till riskvägt belopp.

Omkostnadsprocent, skadeförsäkring

Summan av driftskostnader i försäkringsrörelsen och skaderegleringskostnader i förhållande till premieintäkter efter avgiven återförsäkring, uttryckt i procent.

Placeringsmarginal, bank

Räntenetto i förhållande till genomsnittlig balansomslutning.

Premieinkomst

Premier som betalats in under året eller är upptagna som fordran vid årets slut eftersom de har förfallit till betalning. Premieinkomst är ett vanligt mått på försäkringsrörelsens volym.

Premieintäkt

Den del av premieinkomsten som avser räkenskapsåret.

Primärkapital, bank

Primärkapital är en del av kapitalbasen och består av eget kapital och primärkapitaltillskott. Avdrag görs för bland annat uppskjutna skattefordringar, goodwill och andra immateriella tillgångar, investeringar i finansiella företag samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

Primärkapitalrelation, bank

Utgående primärkapital i relation till utgående riskvägt belopp.

Resultat per aktie

Årets resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare i förhållande till genomsnittligt antal aktier under året.

Risikexponeringsbelopp, bank

Risikexponeringsbeloppet beräknas genom att ett instituts kapitalkrav för tillgångar i balansräkningen, poster utanför balansräkningen, operativ risk och kreditvärdighetsjusteringsrisk multipliceras med 12,5.

Räntabilitet på eget kapital

Rörelseresultat minus schablonkort 22,0 procent i förhållande till genomsnittligt eget kapital justerat för kapitaltillskott och för primärkapitallån.

Räntenetto, bank

Ränteintäkter för utlåning till allmänhet, kreditinstitut och intäkter för räntebärande värdepapper minskat med kostnader för in- och upplåning från allmänhet, kreditinstitut och kostnader för räntebärande värdepapper.

Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat

Premieintäkter minskat med försäkringsersättningar, skaderegleringskostnader och driftskostnader i försäkringsrörelsen plus resultatet av avgiven återförsäkring och kapitalavkastning överförd från finansrörelsen.

Skadeprocent

Förhållandet mellan försäkringsersättningar, inklusive skaderegleringskostnader och premieintäkter efter avgiven återförsäkring, uttryckt i procent.

Supplementärt kapital, bank

Består huvudsakligen av tidsbundna förlagslån.

Totalavkastningsprocent

Summan av direktavkastning, realiserade vinster och förluster samt orealiserade värdeförändringar i förhållande till genomsnittligt verkligt värde på förvaltade tillgångar.

Totalkostnadsprocent, skadeförsäkring

Summan av driftskostnader, försäkringsersättningar och skaderegleringskostnader i förhållande till premieintäkter efter avgiven återförsäkring, uttryckt i procent.

Återförsäkring

Om ett försäkringsföretag inte kan, eller vill, bära hela ansvaret mot försäkringstagarna, återförsäkrar företaget delvis de tecknade försäkringarna hos andra försäkringsföretag. I det förstnämnda talas om avgiven återförsäkring och hos de sistnämnda företagen om mottagen återförsäkring.

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB-koncernens resultat- och balansräkning

RESULTATRÄKNING

Mkr	2015	2014
Premieinkomst, netto	1 919	2 639
Kapitalavkastning, netto	373	12 023
Försäkringsersättningar	-5 959	-6 627
Förändring i försäkringstekniska avsättningar	9 497	-5 364
Driftskostnader	-442	-423
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	5 388	2 248
Icke-tekniska poster	-284	-347
Resultat före skatt	5 104	1 901
Skatt	-15	2
Årets resultat	5 089	1 903
Poster som inte kan omföras till årets resultat	-2	-9
Årets totalresultat	5 087	1 894

BALANSRÄKNING

Mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella tillgångar	2	2
Placeringstillgångar	110 395	115 971
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagarna bär placeringsrisk	4 959	5 837
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	481	476
Fordringar	1 378	1 574
Andra tillgångar	3 945	3 928
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	957	1 195
Summa tillgångar	122 117	128 983
Eget kapital, avsättningar och skulder		
Aktiekapital	8	8
Fonder samt periodens resultat	21 394	17 529
Försäkringstekniska avsättningar	88 539	97 172
Avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken	4 959	5 837
Avsättningar för andra risker och kostnader	137	150
Depåer från återförsäkrare	481	476
Skulder	6 407	7 603
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	192	208
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	122 117	128 983

Rapportdagar 2016

Kvartal 1:

Delårsrapport för Länsförsäkringar AB	27 april
Delårsrapport för Länsförsäkringar Bank	27 april
Delårsrapport för Länsförsäkringar Hypotek	27 april
Delårsöversikt för länsförsäkringsgruppen	27 april

Kvartal 2:

Delårsrapport för Länsförsäkringar AB	20 juli
Delårsrapport för Länsförsäkringar Bank	20 juli
Delårsrapport för Länsförsäkringar Hypotek	20 juli
Delårsöversikt för länsförsäkringsgruppen	20 juli

Kvartal 3:

Delårsrapport för Länsförsäkringar AB	25 oktober
Delårsrapport för Länsförsäkringar Bank	25 oktober
Delårsrapport för Länsförsäkringar Hypotek	25 oktober
Delårsöversikt för länsförsäkringsgruppen	25 oktober

Adresser

Länsförsäkringar Norrbotten

Box 937
971 28 Luleå
Besök: Köpmantorget
Tfn: 0920-24 25 00
E-post: info@LFnorrboten.se

Länsförsäkringar Västerbotten

Box 153
901 04 Umeå
Besök: Nygatan 19
Tfn: 090-10 90 00
E-post: info@LFvasterbotten.se

Länsförsäkringar Jämtland

Box 367
831 25 Östersund
Besök: Prästgatan 18
Tfn: 063-19 33 00
E-post: info@lfz.se

Länsförsäkringar Västernorrland

Box 164
871 24 Härnösand
Besök: Köpmangatan 13
Tfn: 0611-36 53 00
E-post: info@lfy.se

Länsförsäkringar Gävleborg

Box 206
801 03 Gävle
Besök: Drottninggatan 35
Tfn: 026-14 75 00
E-post: info@lfavgleborg.se

Dalarnas Försäkringsbolag

Box 3
791 21 Falun
Besök: Slaggatan 9
Tfn: 023-930 00
E-post: info@dalarnas.se

Länsförsäkringar Värmland

Box 367
651 09 Karlstad
Besök: Köpmannagatan 2 A
Tfn: 054-775 15 00
E-post: info@LFvarmland.se

Länsförsäkringar Uppsala

Box 2147
750 02 Uppsala
Besök: Fyrisborgsgatan 4
Tfn: 018-68 55 00
E-post: info.uppsala@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Bergslagen

Box 1046
721 26 Västerås
Besök: Stora Gatan 41
Tfn: 021-19 01 00
E-post: info@lfbergslagen.se

Länsförsäkringar Stockholm

115 97 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 21
Tfn: 08-562 830 00
E-post: info@sth.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Södermanland

Box 147
611 24 Nyköping
Besök: Västra Storgatan 4
Tfn: 0155-48 40 00
E-post: info@lfs.se

Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän

404 84 Göteborg
Besök: Lilla Bommen 8
Tfn: 031-63 80 00
E-post: info@gbg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Skaraborg

Box 600
541 29 Skövde
Besök: Rådhusgatan 8
Tfn: 0500-77 70 00
E-post: info@LFskaraborg.se

Länsförsäkringar Östgöta

Box 400
581 04 Linköping
Besök: Platensgatan 11
Tfn: 013-29 00 00
E-post: info@lfostgota.se

Länsförsäkringar Älvsborg

Box 1107
462 28 Vänersborg
Besök: Vallgatan 21
Tfn: 0521-27 30 00
E-post: info@alvsborg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Gotland

Box 1224
621 23 Visby
Besök: Österväg 17
Tfn: 0498-28 18 50
E-post: info@lfgotland.se

Länsförsäkringar Jönköping

Box 623
551 18 Jönköping
Besök: Barnarpsgatan 22
Tfn: 036-19 90 00
E-post: info@lfj.se

Länsförsäkringar Halland

Box 518
301 80 Halmstad
Besök: Strandgatan 10
Tfn: 035-15 10 00
E-post: info@halland.lansforsakringar.se

Länsförsäkring Kronoberg

Box 1503
351 15 Växjö
Besök: Kronobergsgatan 10
Tfn: 0470-72 00 00
E-post: info@LFkronoberg.se

Länsförsäkringar Kalmar län

Box 748
391 27 Kalmar
Besök: Norra Långgatan 17
Tfn: 020-66 11 00
E-post: info@LFkalmar.se

Länsförsäkringar Blekinge

Box 24
374 21 Karlshamn
Besök: Kyrkogatan 21
Tfn: 0454-30 23 00
E-post: info@lfblekinge.se

Länsförsäkringar Göinge-Kristianstad

Box 133
291 22 Kristianstad
Besök: Tivoligatan 6
Tfn: 044-19 62 00
E-post: info.goinge-kristianstad@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Skåne

Box 742
251 07 Helsingborg
Besök: Södergatan 15
Tfn: 042-633 80 00
E-post: info.skane@lansforsakringar.se

GEMENSAMMA BOLAG

Länsförsäkringar AB
106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Liv

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Fondliv

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Sak

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Bank

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Hypotek

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Fondförvaltning

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Wasa Kredit

Box 6740
113 85 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-635 38 00
E-post: info@wasakredit.se

Agria Djurförsäkring

Box 70306
107 23 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 421 00
E-post: info@agria.se

Länsförsäkringar Fastighetsförmedling

Box 742
251 07 Helsingborg
Besök: Södergatan 15
Tfn: 042-633 98 10
E-post: helsingborg@lansfast.se

Länsförsäkringar Mäklarservice

Box 27120
102 52 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 21
Tfn: 08-588 490 00
E-post: info.maklarservice@lansforsakringar.se

Humlegården Fastigheter

Box 5182
114 34 Stockholm
Besök: Engelbrektsplan 1
Tfn: 08-678 92 00
E-post: info@humlegarden.se

Produktion: Länsförsäkringar AB i samarbete med Hallvarsson & Halvarsson.
Foto: Länsförsäkringars bildbank, Jimmy Eriksson, Johnér, Getty Images. Tryck: GöteborgsTryckeriet. Vi trycker på det miljövänliga.

